

ΠΑΝΤΕΙΟΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

PANTEION UNIVERSITY OF SOCIAL AND POLITICAL SCIENCES

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

«Εγκληματολογία»

Διπλωματική εργασία με θέμα:

«Φεμινιστική Εγκληματολογία: Θεωρητικό πλαίσιο και ειδικές εστιάσεις»

Γεωργακοπούλου Θεοδώρα,
Απόφοιτη Κοινωνιολογίας

A.M.: 3219M002

Αθήνα, Φεβρουάριος 2022

Τριμελής Επιτροπή: Καθηγητής Γρηγόρης Λάζος

Ομότιμος Καθηγητής Αντώνης Μαγγανάς

Επίκουρη Καθηγήτρια Βασιλική Βλάχου

Επιβλέπων: Καθηγητής Γρηγόρης Λάζος

Copyright © Γεωργακοπούλου Θεοδώρα, 2022

All rights reserved. Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος.

Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας διπλωματικής εργασίας εξ ολοκλήρου ή τμήματος αυτής, για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα. Ερωτήματα που αφορούν τη χρήση της διπλωματικής εργασίας για κερδοσκοπικό σκοπό πρέπει να απευθύνονται προς την συγγραφέα.

Η έγκριση της διπλωματικής εργασίας από το Πάντειον Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών δεν δηλώνει αποδοχή των γνώμων της συγγραφέα.

Η παρούσα διπλωματική εργασία αφιερώνεται σε όλες εκείνες που λείπουν, είτε γιατί δε μίλησαν, είτε γιατί αντέδρασαν, είτε γιατί δεν πρόλαβαν, είτε γιατί απλά υπήρχαν. Στις απούσες.

Ευχαριστίες

Θερμές ευχαριστίες στον επιβλέποντα κο Καθηγητή Λάζο Γρηγόρη, για την καθοδήγηση, την έμπνευση της απορίας και την υποστήριξη του προς εμένα έτσι ώστε να αποτυπωθεί ο προσωπικός τρόπος γραφής μου κατά την εκπόνηση της παρούσας διπλωματικής εργασίας, καθώς και στα μέλη της τριμελούς επιτροπής, τον Ομότιμο κο Καθηγητή Μαγγανά Αντώνη και την Επίκουρη κα Καθηγήτρια Βλάχου Βασιλική.

Εν συνεχεία, ευχαριστώ τους γονείς μου Δημήτρη και Ευδοκία, για την προσπάθειά τους να κατανοούν τις πολλές φορές «ακατανόητες» προς αυτούς κοινωνικές αλλαγές, η οποία ενεργοποιείται από το ανεξάντλητο απόθεμα αγάπης τους για εμένα και την αδελφή μου. Αναφορικά στην τελευταία, την ευχαριστώ για την υπομονή, τη φροντίδα και τις συζητήσεις μαζί της, οι οποίες με διαμόρφωσαν και συνεχίζουν να με διαμορφώνουν σαν άνθρωπο ακόμη και σήμερα.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Περίληψη	i
Εισαγωγή.....	1
1. Μέρος πρώτο: Θεωρητικό πλαίσιο και εννοιολογικές οριοθετήσεις.....	2
1.1. Διαθεματικός Φεμινισμός	2
1.2. Το Προσωπικό είναι Πολιτικό	8
1.3. Η κατασκευή της έμφυλης ταυτότητας.....	11
1.3.1. Η κυρίαρχη αντίληψη «σαν κορίτσι»	18
1.4. Η ανδροκεντρική προσέγγιση της Εγκληματολογίας ως Επιστήμη	23
1.4.1. Γυναικεία εγκληματικότητα.....	32
1.5. Προσεγγίσεις στη Φεμινιστική Εγκληματολογία	42
1.5.1. Φιλελεύθερη Φεμινιστική Εγκληματολογία	42
1.5.2. Μαρξιστική Φεμινιστική Εγκληματολογία	45
1.5.3. Ριζοσπαστική Φεμινιστική Εγκληματολογία.....	48
1.5.4. Πολυφυλετική Φεμινιστική Εγκληματολογία	50
2. Μέρος Δεύτερο: Ειδικές Εστιάσεις	51
2.1. Σεξουαλική παρενόχληση	51
2.1.1 Το ελληνικό #metoo.....	56
2.2 Η άμβλωση ως δικαίωμα	60
2.3. Η Σωματική βία κατά των γυναικών	65
2.4. Η γυναικεία ταυτότητα στο σωφρονιστικό σύστημα.....	74
2.5. Η «μιαρότητα» της εκδιδόμενης ως εγγενές χαρακτηριστικό κάθε γυναίκας..	79
2.6. «Χωρίς συναίνεση είναι βιασμός».....	88
2.7.Γυναικοκτονία.....	94
Επίλογος.....	97
Βιβλιογραφία	99
Πηγές.....	104
Παράρτημα.....	107

Περίληψη

Η παρούσα εργασία μέσα από τη μελέτη της Φεμινιστικής Θεωρίας, επιχειρεί να αναδείξει την ανδροκρατική οπτική που διατρέχει τη Συμβατική Εγκληματολογία και να τονίσει την αναγκαιότητα και την επικαιρότητα της Φεμινιστικής Εγκληματολογίας, ως μια επιστήμη που παύει να ερμηνεύει έννοιες όπως η φυλή, το φύλο, η σεξουαλικότητα και η τάξη ως αξιολογικά ουδέτερα δημογραφικά χαρακτηριστικά, αλλά ως πολιτικές κατασκευές και δημιουργήματα υστερόβουλων πρακτικών, οι οποίες διαχρονικά παράγουν και διατηρούν αποκλεισμούς, ταξικότητα και μεθόδους επιβολής εντός και εκτός των εθνικών ορίων. Με κύριους και βασικούς αποδέκτες της επιβολής αυτής οποιοδήποτε μπορεί να νοηθεί ως έμφυλο υποκείμενο, η Φεμινιστική Εγκληματολογία αναλαμβάνει να στρέψει το βλέμμα στην έμφυλη ανάλυση του εγκλήματος και στις διάχυτες –εντούτοις, εξαιρετικά οικειοποιημένες– εκφάνσεις του σεξισμού που διαμορφώνουν μια εξοντωτική, κυριαρχική και καθόλα βίαιη πραγματικότητα για οτιδήποτε προσομοιάζει του «θηλυκού». Η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε για τη συγγραφή του ανά χείρας πονήματος, είναι βιβλιογραφική-αρθρογραφική, κατά την οποία μελετήθηκαν διεξοδικά πηγές τόσο σε εγχώριο όσο και σε διεθνές επίπεδο. Το βασικό πόρισμα που διατρέχει το σύνολο της εργασίας, είναι ότι το εθνοπατριαρχικό πρίσμα θεώρησης της γυναικείας –και κατ’ επέκταση της ανθρώπινης– υπόστασης είναι εκείνο που κατασκευάζει τις βίαιες ανισότητες και εφόσον καταστεί δυνατή μια εκ θεμελίων μεταβολή σε αυτό μέσα από τις εναλλακτικές ιδέες που επικοινωνεί η Φεμινιστική Εγκληματολογία, το ελευθεριακό όραμα για κατάλυση κάθε μορφής κεντρική εξουσία και βαναυσότητα από άνθρωπο σε άνθρωπο, είναι περισσότερο προσεγγίσιμο. Για την επίτευξη του εγχειρήματος απόδειξης αυτής της υπόθεσης εργασίας, κρίθηκε σκόπιμη αρχικά η παρουσίαση του θεωρητικού πλαισίου και των εννοιολογικών οριοθετήσεων που προκύπτουν από τη Φεμινιστική Θεωρία και έπειτα η αναφορά σε επιμέρους περιπτώσεις έμφυλων ζητημάτων, όπως αυτές της σεξουαλικής παρενόχλησης, της άμβλωσης, της σωματικής βίας κατά των γυναικών, του εγκλεισμού των γυναικών, της πορνείας, του βιασμού, και της γυναικοκτονίας.

Λέξεις-κλειδιά: φεμινιστική θεωρία, έμφυλη βία, πατριαρχία, φύλο, τοξική αρρενωπότητα

Abstract

This paper, through the study of Feminist Theory, attempts to highlight the masculine perspective that runs through Conventional Criminology and to emphasize the necessity and topicality of Feminist Criminology, as a science that ceases to interpret concepts such as race, gender, sexuality and order as value-neutral demographic characteristics, but as political constructions and creations of mercenary practices, which over time produce and maintain exclusions, class difference and methods of enforcement inside and outside national borders. With the main and basic recipients of this imposition being anyone who can be understood as a gendered subject, Feminist Criminology undertakes to turn its attention to the gendered analysis of crime and the pervasive - yet highly appropriated - manifestations of sexism that form a violent reality for anything that resembles the "female". The methodology followed for the writing of this dissertation is bibliographic-article-based, during which sources were studied in detail both domestically and internationally. The basic conclusion that runs through the whole work is that the ethno-patriarchal prism of the view of the female - and consequently of the human - being is the one that constructs the violent inequalities and if a fundamental change be done through the alternative ideas that communicates Feminist Criminology, the libertarian vision for the overthrow of all forms of central power and brutality from person to person, is more approachable. In order to achieve the proof of this working hypothesis, it was deemed appropriate the theoretical framework and conceptual boundaries arising from the Feminist Theory to be presented first, and then to refer to aliquot cases of gendered issues, such as sexual harassment, abortion, violence against women, female incarceration, prostitution, rape, and femicide.

Keywords: feminist theory, gender-based violence, patriarchy, gender, toxic masculinity

Εισαγωγή

Οι πολίτες του γράφοντος χρόνου, καθώς τα αλληπάλληλα περιστατικά έμφυλης βίας μονοπωλούν το ενδιαφέρον των συζητήσεων, αποτελούν θεατές μιας βαθιάς μεταμόρφωσης του τι είναι «πολιτικά ορθό» να λέγεται–πράττεται με αναπόφευκτη συνέπεια την αδυναμία κατανόησης και ενδελεχούς κριτικής αναφορικά με το τι εγκαινιάζει αυτή η νέα (;) κοινωνική επιταγή, διότι αυτή πραγματοποιείται σύγχρονα με την ύπαρξή τους. Τόσο ο δημόσιος διάλογος όσο και η ατζέντα των μέσων μαζικής ενημέρωσης τον αμέσως προηγούμενο χρόνο, κατακλύστηκαν από το ζήτημα της βίας κατά των γυναικών, χάρη στην γενναιότητα των επιζήσασαν που τόλμησαν να μιλήσουν για το βίωμα τους και ταυτόχρονα χάρη στην επικερδή λαγνεία του τραγικού από το κοινό. Σχεδόν απόλυτα, αναπαρήχθησαν και αναπαράγονται, αντιλήψεις που απομακρύνουν την «κοινή» γνώμη από την κατανόηση του μισογυνισμού και των σύνθετων εκείνων παραγόντων που καλλιεργούν τον έμφυλο πόλεμο, είτε επειδή εστιάζουν κατ' αποκλειστικότητα στην ατομική ευθύνη του εμπλεκόμενου υποκειμένου, είτε επειδή οι μειονοτικές κουλτούρες γίνονται για ακόμη μια φορά στην ιστορία, ο αποδιοπομπαίος τράγος της συλλογικής μας ρατσιστικής αμαρτίας.

Η εργασία αυτή, επιστρατεύοντας τις διακηρύξεις της Φεμινιστικής Εγκληματολογίας, αποπειράται να καταδείξει τη συγκεκριμένη πολιτική ιδεολογία που παράγει τα σεξουαλικοποιημένα βλέμματα στο δρόμο, τα κακοποιητικά αγγίγματα στα λεωφορεία, τα παραβιαστικά σχόλια στην πλατεία, το πανεπιστήμιο και την εργασία όχι ως απόρροια μιας «εξωκοινωνικής» διαδικασίας όπως παραδοσιακά θα κατανοούνταν από την ορθόδοξη εγκληματολογική σκέψη, αλλά με τον ακριβώς αντίθετο τρόπο. Η νομιμοποίηση της αναγνώρισης των γυναικών ως αναλώσιμων, ως κατασκευών κοινωνικής και βιολογικής επιτελεστικότητας, ως σωμάτων προορισμένων να υπομένουν τον εξευτελισμό και τη βία, δε συνιστά απότοκο τυχαίων συγκυριών, ή αναπόδραστη συνέπεια της βιολογικής νόρμας, αλλά μια θεμελιώδη συνιστώσα της στοχευμένης και εκ προθέσεως πολιτικής ανάγκης για έλεγχο του πλήθους και τήρηση της τάξης. Πολύ περισσότερο, το συγκεκριμένο υπό συγγραφή έργο, στοχεύει και στην υπογράμμιση των ευθυνών του συστήματος απονομής ποινικής δικαιοσύνης αναφορικά στην αποθάρρυνση των θυμάτων και την ελλιπή καταγραφή κακοποιητικών περιστατικών, τη στιγμή που η Ελληνική Αστυνομία, όχι μόνο αρκετές φορές στέκεται καχύποπτα απέναντι στις επιζώσες,

αλλά και πλείστα όσα τα παραδείγματα όπου το δυναμικό της έχει εμπλακεί σε εγκλήματα έμφυλη βίας, οργανωμένα ή μη.

Η πατριαρχία είναι ωμή, συστηματική, κανονικοποιημένη βία, η οποία εκτείνει το εκκρεμές της αθλιότητας της από τις cis μεγαλοαστές γυναίκες, στις cis γυναίκες της εργατικής τάξης, τις μετανάστριες, τις προσφύγισσες, τις ανάπηρες, τις Ρομά, τις ουσιοεξαρτώμενες, τις τρανς (ΛΟΑΤΚΙ+) και τις εκδιδόμενες, με την τροχιά που διαγράφει το εκκρεμές να καταλήγει κλιμακωτά σε εκείνες που τη βιώνουν στο μέγιστο δυνατό βαθμό, ειδικά όταν σε ένα υποκείμενο ενυπάρχουν πολλαπλές από αυτές τις ταυτότητες. Η Φεμινιστική Εγκληματολογία είναι η επιστήμη που παρέχει το οπλοστάσιο για να καταστεί εφικτή η διάλυση του εκκρεμούς αυτού, με την ελπίδα ότι θα καταφέρει -απαλλαγμένη από ακαδημαϊκούς ελιτισμούς και παρούσα στον κινηματικό χώρο- να είναι μια επιστήμη γραμμένη από και για, όλ@.

1. Μέρος πρώτο: Θεωρητικό πλαίσιο και εννοιολογικές οριοθετήσεις

1.1. Διαθεματικός Φεμινισμός

Στις 21 Ιανουαρίου του 2022 –με κινητήριο γεγονός την καταγγελία της 24χρονης Γεωργίας Μπίκα για τον ομαδικό βιασμό της- πραγματοποιήθηκε στο κέντρο της Αθήνας μια αξιοσημείωτης μαζικότητας πορεία με το μωσαϊκό της να διαμορφώνεται από άτομα, στην πλειονότητα τους προσδιοριζόμενα εντός της έννοιας «γυναίκα», τα οποία ως προς το εδραιωμένο σύστημα έφεραν διαφορετικούς δείκτες αποδοχής και συνεπώς ετερόκλητη προνομιακότητα.¹ Το συνολικά ανομοιογενές μείγμα των ιδιοτήτων όλων όσες παρευρέθηκαν στην συγκέντρωση αλληλεγγύης (ομογενών, μεταναστριών, ετεροφυλόφιλων, λεσβιών, ευκατάστατων, εργατριών, «υγιών», αναπήρων κ.α.) είχε στον πυρήνα του ως ενοποιητική βάση, ως αναγνώριση «εαυτού», το στοιχείο του φύλου.

¹ Βλ. σχετικά Hooks Bell, *Feminist Theory: From Margin to Center*, South End Press, 1984, σελ. 45.

Η συγκέντρωση προσέλκυσε έντονα –τηρουμένων των αναλογιών- την δημοσιογραφική προσοχή, τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης επευφήμησαν και συνεχάρησαν τον τρόπο διεξαγωγής της, ισχυρές περσόνες τους πραγματοποίησαν το προσωπικό τους «ντεμπούτο» στους δρόμους– παραδοσιακούς χώρους αγώνα και η έως πρότινος εξεγερμένη συνείδηση της ετεροκανονικής αστής Ελληνίδας, είναι πια ελαφρύτερη εφόσον η ίδια αγωνίστηκε για την διατράνωση του μηνύματος ότι δεν θα είναι ποτέ και πουθενά «καμία μόνη!». Δίχως στόχο να υπονομευτεί ούτε στο ελάχιστο η σημασία της συσπείρωσης γύρω από την ξεκάθαρη θέση υπέρ της επιζώσας και της μετατόπισης της ντροπής εκεί που μοναδικά ανήκει, στον εκάστοτε βιαστή, η δήλωση στήριξης προς όλες όσες υφίστανται κακοποιητικές συμπεριφορές μέσω της πολιτικοποιημένης φράσης «καμία μόνη» περιέχει μάλλον αποκλεισμούς παρά καθολική συμπερίληψη.

Η 22χρονη Ρομά Π. η οποία το 2017 αφού κρίθηκε ένοχη για ανθρωποκτονία σε ήρεμη(!) ψυχική κατάσταση ενός 45χρονου άνδρα που επιτέθηκε σεξουαλικά προς την ίδια και την ανήλικη φίλη της και καταδικάστηκε σε ποινή δεκαπενταετούς έκτισης, ο κατ' επανάληψη βιασμός της 50χρονης καθαρίστριας στα Πετράλωνα το 2021, ο γυναικοκτόνος αστυνομικός ο οποίος δολοφόνησε την πρώην σύζυγό του και μια επίσης γυναίκα φίλη της έξω από σούπερ μάρκετ στην Κηφισιά το 2020 και η δολοφονία του δεκαπεντάχρονου Αλέξη Γρηγορόπουλου από τον Ειδικό Φρουρό της Αστυνομίας Επαμεινώνδα Κορκονέα το 2008, είναι αντιπροσωπευτικές περιπτώσεις της άνισης αντήχησης που προξενούν τα φυλακισμένα, κακοποιημένα ή δολοφονημένα «σώματα»² στο συλλογικό φαντασιακό.

Σε κάθε σώμα-κράμα σεξουαλικότητας, τάξης, φυλής, φύλου κ.α., αποδίδεται διαφορετικός βαθμός οικειοποίησης και επομένως διαφορετική αξία και νοσηματοδότηση ως προς την πολυτιμότητα και την ευαλωτότητα του. Αν και δε γνωρίζουμε εάν το σύστημα απονομής ποινικής δικαιοσύνης θα εξέδιδε διαφορετική απόφαση σχετικά με την αναγνώριση του στοιχείου της αυτοάμυνας στην 22χρονη Π., γνωρίζουμε με βεβαιότητα πως εάν η Π. ήταν Ελληνίδα, ή αστή μετανάστρια ή δε συνδεόταν κατ' οποιονδήποτε τρόπο με την ταυτότητα της «τσιγγάνας» -γεγονός που αυτόματα την καθιστά λιγότερο τρωτή αναφορικά με άλλες συνομιλικές της- η

² Βλ. σχετικά Χαλκιά Αλεξάνδρα, Η κοινωνιολογία της σεξουαλικότητας, οι αρρενωπότητες και ο έμφυλος Δεκέμβρης, Στο Άννα Αποστολέλλη, Αλεξάνδρα Χαλκιά (επιμ.) *Σώμα- Φύλο- Σεξουαλικότητα ΛΟΑΤΚ Πολιτικές στην Ελλάδα*, Πλέθρον, 2012, σελ. 239.

υπόθεσή της θα ήταν πιο ευρέως γνωστή και η ίδια ως δράστης λιγότερο δαιμονοποιημένη. Αντίστοιχα, δυο σώματα δολοφονημένα από την ίδια εξουσιαστική κοιτίδα, την Αστυνομία, θρηνούνται διαφορετικά τόσο σε ποιοτική όσο και σε ποσοτική διάσταση. Η πλειονότητα του κινηματικού χώρου πυροδοτήθηκε από τη σφαίρα που αφαίρεσε τη ζωή του «Αλέξη» σε βαθμό τέτοιο, όπου η οργή μετετράπη σε εξέγερση και η εξέγερση σε σημείο αναφοράς της νεότερης ελληνικής ιστορίας, καθώς το νεκρό του σώμα μπόρεσε να χωρέσει τα «ανώτερα» ετεροκανονικά χαρακτηριστικά, που διαθλώνται από το φακό της αρρενοπώτητας. Επρόκειτο για έναν λευκό, straight, νέο, άνδρα, ο οποίος -σε αντίθεση με το πάντοτε απολιτικοποιημένο γυναικείο σώμα που δολοφονείται επειδή «αγαπήθηκε»- δολοφονήθηκε από κρατικές πρακτικές διατήρησης της επιβεβλημένης κανονικότητας και στον οποίο ο «μάτσο» κινηματικός χώρος αναγνώρισε ένα «δικό του σώμα».³

Η ίσως όχι επικρατής πια, ωστόσο υπαρκτή, μάτσο αισθητική του κινηματικού χώρου μπορεί να διακριθεί και από τα μάλλον νωχελικά αντανακλαστικά –συγκριτικά με την επί δυο εβδομάδες φλεγόμενη δεκεμβριανή Αθήνα- που επέδειξε σχετικά με το λιντσάρισμα και τον θάνατο του Ζακ Κωστόπουλου, διότι ακόμα και αν στο ακέραιό του καταδίκασε το γεγονός και εξέφρασε στήριξη προς τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα, η Zackie oh, με το χρώμα, το γκλίτερ και τη φούστα της, παραμένει συμπαθής μεν, «ξένη» δε. Ακόμη, και εντός της ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητας, όπου τα τελευταία χρόνια η διεξαγωγή του Φεστιβάλ Υπερηφάνειας (Pride Festival) έχει αποκτήσει εθιμοτυπικό περιεχόμενο και σταδιακά απομακρύνεται από τον διεκδικητικό διαθεματικό του χαρακτήρα ως κομμάτι των φεμινιστικών κινημάτων, η νεοφιλελεύθερη πολιτική επιβραβεύει την ομοκανονικότητα, γεγονός που καταδεικνύει την εργαλειακή χρήση της σεξουαλικότητας και το εγχείρημα άντλησης πολιτικοοικονομικής υπεραξίας. Η Ελλάδα, μια χώρα με έντονο εθνοχριστιανικό προσανατολισμό που συνιστά καθημερινά επικίνδυνο τόπο για οτιδήποτε δεν εγγράφεται εντός του επινοημένου φυσιολογικού, υποδύεται για λίγες ημέρες τον ρόλο του «gay- friendly» ευρωπαϊκά εναρμονισμένου κράτους μέλους,⁴ με αυτό που εν τέλει επιτυγχάνεται να είναι η δημιουργία μιας νέας cis ομοκρατικής θεώρησης του «ωραίου» με τα γυμνασμένα ανδρικά σώματα που διακοσμούν άρματα εταιριών αφενός να εκθειάζονται και

³Βλ. σχετικά Χαλκιά Αλεξάνδρα, 2012, ο.π., σελ. 240.

⁴Βλ. σχετικά Χαλκιά Αλεξάνδρα, 2012, ο.π., σελ. 221.

αφετέρου όλα όσα παρεκκλίνουν από το εδραιωμένο καλούπι ομορφιάς να εκτοπίζονται στο αχανές της αορατότητας.

Η άμβλυνση των θεμελιακών ρηζικέλευθων Φεμινιστικών ιδεών για ανατροπή του σεξισμού και της πατριαρχίας, κατά τα τέλη του 19^{ου} και τις αρχές του 20^{ου} αιώνα, συντελέστηκε αρχικά από την μονοδιάστατη επικέντρωση μερικών λευκών μορφωμένων γυναικών των ανώτερων κοινωνικών στρωμάτων στον οικιακό περιορισμό της γυναίκας και την υποταγή της στην έννοια της νοικοκυράς, ως το μοναδικό σημείο διεκδίκησης, ενώ για την πλειοψηφία των γυναικών που ήταν ήδη ενταγμένες στο εργατικό δυναμικό και απασχολούνταν εξαντλητικά ωράρια με εξαιρετικά χαμηλό ημερομίσθιο το ενδεχόμενο να μείνουν σπίτι, ως δική τους επιλογή, θεωρούνταν ένα είδος δικαιώματος.⁵ Η Bell Hooks στο «Feminism is for Everybody» αναφέρει πως για τις ευκατάστατες, υψηλής μόρφωσης, λευκές γυναίκες η σεξιστική διάκριση ή η πατριαρχική καταπίεση δεν ήταν το ουσιαστικό εμπόδιο απομάκρυνσης τους από την εργασία, αλλά το γεγονός ότι οι διαθέσιμες εργασιακές επιλογές, ήταν η ίδια χαμηλόμισθη κακών συνθηκών εργασία που παρεχόταν σε όλες της γυναίκες της κατώτερης κοινωνικής τάξης, της εργατικής.⁶ Κατόπιν της δημιουργίας ευνοϊκότερων θέσεων εργασίας οι οποίες μπορούσαν να καταληφθούν και από γυναίκες, οι θέσεις αυτές στελεχώθηκαν ακριβώς από αυτές τις προνομιούχες γυναίκες -οι οποίες θεωρούσαν ότι μπορούσαν να διευρύνουν τα όρια της ελευθερίας τους έναντι των ανδρών μέσα στο ήδη υπάρχον εξουσιαστικό σύστημα- βασιζόμενες στην εκμετάλλευση της υφιστάμενης τάξης γυναικών οι οποίες εξυπηρετούσαν την πραγμάτωση δουλειών που εκείνες θεωρούσαν υποτιμητικές.⁷ Τα αλληλοβοηθούμενα συστήματα καταπίεσης όπως είναι ο ρατσισμός, η ταξική διαφορά και ο σεξισμός συνεργάστηκαν εξ αρχής για την κατασκευή ενός πλέγματος κοινωνικών συνθηκών μέσα στο οποίο θα ζούσαν και θα εργάζονταν οι μαύρες γυναίκες, οι οποίες με το «διπλό μειονέκτημα»⁸ της μαύρης και γυναικείας τους φύσης αυτοπροσδιορίζονταν ως «σκλάβες σκλάβων», ως οι τελικοί υποδοχείς της φριχτής βίας που διέπραττε το σύστημα κατά των μαύρων ανδρών.

⁵ Βλ. σχετικά Hooks Bell, *Feminism is for Everybody: Passionate Politics*, Pluto Press, 2000, σελ. 35

⁶ Βλ. σχετικά Hooks Bell, 2000, ο.π.,, σελ. 47.

⁷ Βλ. σχετικά Hooks Bell, 2000, ο.π.,, σελ. 52.

⁸ Βλ. σχετικά Terrell Marry Church, *A colored woman in a white world*, Humanity Books, 2005, σελ. 121.

Η κατάκτηση του στόχου για ουσιαστική και ολική ρήξη των δομών επιβολής και εκμετάλλευσης που λειτουργούν καταπιεστικά σε κάθε τόπο και χρόνο, όταν ένα κυριαρχημένο υποκείμενο –εν προκειμένω η λευκή γυναίκα- αποδέχεται την υποτέλεια ενός άλλου – στην περίπτωση αυτή της φτωχοποιημένης μαύρης εργάτριας γυναίκας-είναι απατηλή, καθώς το πρωτογενώς καταπιεσμένο άτομο έχει διαθέσει τον εαυτό του στην σύμπραξη με την εδραιωμένη πατριαρχία και τον επακόλουθο σεξισμό της. Η αυτόχθονη γυναίκα, η μαύρη, η λευκή ανεξάρτητα από επιπρόσθετες προβολές στερεοτυπικών και ρατσιστικών αντιλήψεων, όταν στέκεται απέναντί της ένας «άνδρας» εκείνη νοηματοδοτείται ως οντότητα στην οποία πρέπει να ηγηθεί.

Η πατριαρχία είναι αναμφίβολο, πως κατοχύρωσε την εδραίωσή της βασισμένη στην ανάπτυξη ισχυρών δεσμών «φιλίας» με άλλες μεθόδους διοχέτευσης εξουσίας, με αγαπημένο όλων το ρατσισμό –έτσι ώστε να μπορεί να εγκληματεί περισσότερο κατά ορισμένων κατηγοριών γυναικών έναντι άλλων- μια πρακτική που έχει εμπεδωθεί με τους πιο βάρβαρους τρόπους από τις μαύρες γυναίκες και αποτυπώνεται τόσο στα κείμενα του μαύρου φεμινισμού όσο και στον όρο διαθεματικότητα⁹ -που ανέκυψε την δεκαετία του 1980- με αφετηριακή δυναμική την ανάγκη να παρασχεθεί μια αναλυτική βάση που θα ήταν σε θέση να σκιαγραφήσει την συγκεκριμένη συνθήκη των μαύρων και των υπολοίπων έγχρωμων γυναικών στα κινήματα για τα πολιτικά δικαιώματα. Πρόκειται για έναν όρο-σταθμό της προσφοράς του μαύρου φεμινισμού στην κριτική κοινωνική θεωρία και υπογραμμίζει για ποιο λόγο η συνειδητοποίηση ότι όλες οι γυναίκες είναι σε διαφορετικό βαθμό κακοποιημένες από την ηγεμονική ανδρική κυριαρχία, διαταράσσεται από τις έννοιες της φυλής, της σεξουαλικότητας και της τάξης, εφόσον η γυναικεία συσπείρωση ενάντια στην ανδροκρατία –όσο εκείνες βρίσκονται στο συνεχές του λευκού επικυριαρχικού καπιταλιστικού ανταγωνισμού - διαρκώς διασπάται.¹⁰

Η άνιση κατανομή των ευκαιριών ζωής -η οποία νομιμοποιεί και διαιωνίζει την παγκόσμια πατριαρχία και την ολική εξόντωση των ανά περίπτωση κατώτερων, παράνομων, τερατωδών και τρομοκρατικών έμφυλων σωμάτων- διαμορφωμένη στους άξονες του έθνους, της τάξης, της ηλικίας, της φυλής, της σεξουαλικότητας και του φύλου καθορίζει ποιος νοείται ως άνθρωπος ποιος θεωρείται σχεδόν-άνθρωπος,

⁹ Βλ. σχετικά Cooper Britney, Intersectionality, Στο Lisa Disch and Mary Hawkesworth (επιμ.) *The Oxford Handbook of Feminist Theory*, Oxford University Press, 2016, σελ. 387.

¹⁰Βλ. σχετικά Cooper Britney, 2016, ο.π., σελ. 389.

ποιος καθίσταται υπάνθρωπος, ποιος αποκλείεται από τα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα, και ως εκ τούτου ποια σώματα, μετατρέπονται σε κοινωνικά απόβλητα. Εάν η ζωή παρομοιαστεί με ένα παιχνίδι, ο παίχτης που διαλέγει τον λευκό ετεροφυλόφιλο άνδρα, έχει να αντιμετωπίσει το χαμηλότερο επίπεδο δυσκολίας¹¹. Το ότι οι υπάρχουσες δομές παρέχουν ελευθερίες σε έναν αδιανόητα στενό ως προς την ανθρώπινη πολυπλοκότητα αποδεκτό τύπο ανθρώπου που είναι ο λευκός, αρτιμελής, ετεροφυλόφιλος, ανταγωνιστικός πλούσιος άνδρας, δεν σημαίνει ότι πρέπει να ακρωτηριάσει το ανθρώπινο είδος την μοναδικότητά του για να μπορέσει να χωρέσει σε αυτόν, αλλά ότι πρέπει να αγωνιστούμε έτσι ώστε ο ορισμός για το τι είναι «άνθρωπος» να ανασκευάζεται κάθε φορά που γεννιέται και ένας ακόμη, έτσι ώστε να διασφαλίζεται πως θα περιλαμβάνει και αυτόν.

Καταλήγοντας, σε αντίθεση με το ότι μπορεί να υπάρχουν τόσα ενδεχόμενα ανθρώπινης ύπαρξης όσα και οι άνθρωποι που γεννιούνται¹² η φιλελεύθερη άποψη του lifestyle φεμινισμού- που εξυπηρετεί τον επίσημο τρόπο ζωής- ότι μπορεί να υπάρχουν τόσες φεμινιστικές εκδοχές όσες και οι γυναίκες, μας βρίσκει ρητά αντίθετους διότι μια τέτοια παραδοχή αφαιρεί την πολιτική σκέψη από τον φεμινισμό και εγκαθιδρύει την αποδοχή μιας γυναίκας ως φεμινίστριας ανεξάρτητα των πολιτικών της πεποιθήσεων και του τρόπου ζωής της είτε είναι φιλελεύθερη είτε είναι ακόμη και συντηρητική. Ο φεμινισμός δεν μπορεί να ταιριάζει σε ένα status quo που κινείται παράλληλα στο επικρατές εξοντωτικό για τη γυναικά σύστημα, ακόμη και αν αυτός ο τρόπος σκέψης κάνει συχνά τον φεμινισμό πιο αποδεκτό και εύπεπτο, με χαρακτηριστικές περιπτώσεις «αλλοιωμένου φεμινισμού» τη διαφήμιση της σοκολάτας Lacta -προϊόν πολυεθνικής εταιρίας- με θέμα τη βία κατά των γυναικών, τη διαφήμιση των σαμπουάν Pantene –ενώ η εταιρία κάνει πειράματα σε ζώα- σχετικά με την queer σεξουαλικότητα, ακόμη και την εκλογή της Α. Σακελλαροπούλου –από μια εξόφθαλμα ανδροκρατούμενη κυβέρνηση-ως ΠτΔ. Παρόλα αυτά, η υπόθεση ότι κάποιο υποκείμενο που προσδιορίζεται ως φεμινίστρια απορρίπτει οποιασδήποτε φύσης εξουσιαστικό ιδεολόγημα και μάχεται όχι μόνο για τη μεταρρύθμιση αλλά και για τη συνολική αναδόμηση της κοινωνίας ώστε να είναι θεμελιωδώς αντισεξιστική, δεν σημαίνει ούτε ότι η γυναικεία αδελφοσύνη δεν είναι

¹¹Βλ. σχετικά Scalzi John, Straight White Male: The Lowest Difficulty Setting There Is, (ημερομηνία πρόσβασης 22/5/2021)

¹² Δεν εννοείται πως τα έμβρυα δε χρήζουν προστασίας, εφόσον ωστόσο το υποκείμενο που έχει καταστεί έγκυος επιλέγει να μη διακόψει την κύηση.

ισχυρή, ούτε ότι υπάρχει έστω και μια που να περισσεύει. Αυτό που τονίζεται είναι ότι μπορούμε να γίνουμε αδελφές στον αγώνα μόνο όταν αναγνωρίζουμε και αντιλαμβανόμαστε τους τρόπους με τους οποίους οι γυναίκες –μέσω γένους, κοινωνικής τάξης, σεξουαλικότητας, φυλής κ.α.- εξουσιάζουν και εκμεταλλεύονται άλλες γυναίκες ή φτωχοποιημένους, μόνο όταν πάψουμε να εξεγείρομαστε αποκλειστικά για ό,τι πλησιάζει περισσότερο στην κατεστημένη φυσιολογικότητα ως μια προσπάθεια ξεπλύματος της προσωπικής μας συνείδησης και μόνο όταν όλα τα νεκρά και κακοποιημένα από θεσμοθετημένη βία σώματα, προσληφθούν ως και «δικά μας». Εξάλλου, διαθεματικές, είναι όλες οι ταυτότητες.

1.2. Το Προσωπικό είναι Πολιτικό

Η ιδέα ότι το «προσωπικό είναι πολιτικό» έρχεται για να παραχωρήσει στο άτομο-πολίτη έναν ριζικά διευρυμένο χώρο για πολιτικοποιημένο προβληματισμό και εγκαινιάζει έναν ευρύ ερμηνευτικά¹³ τόπο για την αμφισβήτηση των εξουσιαστικών και κυριαρχικών μορφών. Ένας επιχειρηματίας ο οποίος επισκέπτεται τις φαβέλες του Ρίο ντε Τζανέιρο φέρει αφηρημένη γνώση αναφορικά στην έννοια της φτώχειας, ενώ η βιωματική-προσωπική γνώση της βιαιότητας της φτώχειας όλων όσοι οι ίδιοι κατοικούν στις παραγκουπόλεις, είναι απολύτως συγκεκριμένη. Η ανάγκη για ανασχηματισμό της έννοιας του «προσωπικού» -η οποία θα είναι σε θέση να «χρωματίζει» ατομικά συναισθήματα όπως αυτά της ευθύνης, της υποτέλειας, ή της ανεπάρκειας ως προς τις κρατούσες προσδοκίες- στοχεύει στην ανάπτυξη της ικανότητας των υποκειμένων να μπορούν να διακρίνουν τις πολιτικοοικονομικές και τις εν γένει κοινωνικά κατασκευασμένες πηγές των ιδιωτικών τους δυσκολιών, έτσι ώστε μέσω της οργάνωσής τους στο φεμινιστικό κίνημα να επέλθει η ανατροπή της σεξιστικής κυριαρχίας και η οριστική παύση των έμφυλων εγκλημάτων. Στην εύλογη απορία κάποιου για το πώς ένα υποκείμενο καταλήγει να εμπλακεί στους κόλπους του φεμινισμού¹⁴ και για το ποιο είναι το σύνολο των ενεργειών που το κάνουν να πλησιάσει την συγκεκριμένη φιλοσοφία, η απάντηση βρίσκεται στην περιεκτική -

¹³ Βλ. σχετικά Heberle Renee, *The Personal is Political*, Στο: Lisa Disch and Mary Hawkesworth (επιμ.) *The Oxford Handbook of Feminist Theory*, Oxford University Press, 2016, σελ. 594.

¹⁴ Βλ. σχετικά Heberle Renee, ο.π., 2016, σελ. 596.

αλλά καθόλου απλή- διαδικασία, όπου το υποκείμενο αντικρύζει την πολιτική του κακοποίηση μέσω του προσωπικού βιώματος.

Η πολιτικοποιημένη αντιμετώπιση του «προσωπικού» θέτει υπό κριτική σκέψη την απόδοση ατομικών ευθυνών από τον φιλελευθερισμό και την καπιταλιστική κουλτούρα, εφόσον το νόημα που ευαγγελίζεται είναι πως οι πολιτικές θέσεις της εκάστοτε κοινωνίας διαδραματίζουν καταλυτικό ρόλο στη διαμόρφωση των προσωπικών εμπειριών των μελών της και αντίστροφα με τη σειρά τους οι προσωπικές τους εμπειρίες, επηρεάζουν το πολιτικό ιδεώδες. Η γνωστοποίηση -μέσα από τις καθημερινές συζητήσεις των γυναικών- ότι το βίωμα της παρενόχλησης και της κακοποίησης είναι ένα κοινό βίωμα για όλες, είναι εκείνη που εγείρει σκέψεις σχετικά με τους λόγους που κάνουν παρόμοια βιώματα να απουσιάζουν από τις ανδρικές αφηγήσεις και συνεπώς θέτει τριγμούς στην διατήρηση της αποδοχής της κατάστασης αυτής ως φυσιολογική. Ως προς την κριτική που δέχεται η ενσωμάτωση του προσωπικού στο πολιτικό από την δυτική αντιμετώπιση του προσωπικού ως «ιδιωτικότητα» τη στιγμή που ο 21^{ος} αιώνας έχει παραδώσει στους κοινωνούς του μια νέα μορφή παρακολούθησης -την ηλεκτρονική- η οποία παρεισφρεί στα μύχια της ανθρώπινης ύπαρξης και χρήζει την τεχνολογία ως μια νέα λειτουργία και δυναμική της επιτήρησης, απαντούμε πως είναι το λιγότερο ειρωνική. Ο φεμινισμός ισχυρίζεται ότι οτιδήποτε προσλαμβάνεται ως «προσωπικό» βίωμα δεν πρέπει να εντάσσεται στην σφαίρα του απυρόβλητου, γιατί στις περιπτώσεις όπου αυτό έχει τεθεί υπό ανάλυση, οι φορές που δεν έχει ανακαλυφθεί κάποιος καταπιεστικός συσχετισμός ακόμα αναζητούνται.

Η δημοσιοποίηση των προσωπικών ιστοριών έμφυλης κακοποίησης, εμπεριέχει τη δύναμη να καταρρίψει την προσκόλληση στο αφήγημα περί κεκτημένης «ασότητας των δυο φύλων», να συμβάλει στη μείωση της έκπληξης και της αμφισβήτησης στα πρόσωπά των φίλων, συντρόφων, συναδέλφων και συγγενών cis ανδρών -όταν οι ζωές των γυναικών καταλήγουν να είναι μόνο αστυνομικά δελτία και όταν ακούν για ακόμη μια βιαιοπραγία, για ακόμη έναν βιασμό, για ακόμη μια γυναικοκτονία- και να ταυτίσει κάθε γυναίκα με την ιδιότητα της φεμινίστριας, αν όχι αμέσως κινηματικά, σίγουρα βιωματικά. Οι «προσωπικές» ιστορίες που στην πλειονότητα τους είναι σκληρές και επώδυνες, όταν κοινοποιούνται στον δημόσιο πολιτικό λόγο, γίνονται ένα γενεσιουργό πεδίο κατανόησης της συνύφανσης της βίας με την πατριαρχία και των προνομίων των ανδρών που ενεργοποιούν αυτές τις επικίνδυνες κρίσεις

αναφορικά προς τις γυναίκες. Το 2019, το επινόημα της Χιλιανής φεμινιστικής συλλογικότητα Las Tesis, «Un violador en tu camino» [Ένας βιαστής στον δρόμο σου/ Το τραγούδι παρέχεται στο Παράρτημα (Α.)], υπερβαίνει τα χωρικά σύνορα -με τους στίχους του να προσαρμόζονται στην εκάστοτε καθομιλουμένη γλώσσα και στις ανά έθνος ιδιομορφίες της γυναικείας εμπειρίας- αναπαράγεται σε 52 χώρες μεταξύ των οποίων και στην Ελλάδα, αρθρώνει με χορογραφημένο τρόπο ότι οι γυναίκες δολοφονούνται από το κράτος, την αστυνομία, τους δικαστές και τον άνδρα της «διπλανής πόρτας» και εν τέλει επιτυγχάνει να αναχθεί σε διεθνή φεμινιστικό ύμνο.¹⁵ Γνωστό και ως «ο βιαστής είσαι εσύ», η διενέργεια του συγκεκριμένου δρώμενου καλλιέργησε σε όσες συμμετείχαν ή το παρακολούθησαν παράλληλα με το αίσθημα της ενδυνάμωσης και αυτό της «πολιτικής οντότητας». Το άλμα της «μεγάλης εξόδου» των γυναικών από το σπίτι, το «ιδιωτικό», το «προσωπικό» στην κατάληψη των δρόμων, μετατρέπει τις προσωπικές τους μεμονωμένες πληγές, σε συλλογικές πληγές,¹⁶ πηγές διεκδίκησης ενός δημόσιου ασφαλούς χώρου πολιτικής δράσης και θέσπισης διεθνιστικής αλληλεγγύης.

Για οποιαδήποτε γυναίκα, η έμφυλη βία είναι μια ενυπόστατη συνθήκη διαβίωσης και εάν η καθεμία εξερευνήσει τον λανθάνοντα φόβο και την απέχθεια που έχει νιώσει για όλες τις καταπιέσεις στις οποίες έχει υποβληθεί, ενδεχομένως να έρθει αντιμέτωπη με την πικρή διαπίστωση πως η εκ γενετής της ασφυξία οφείλεται αποκλειστικά και μόνο στο ότι είναι γυναίκα. Τότε ξαφνικά, ο προσωπικός τραυματισμός γίνεται τόσο ανυπόφορος, που κάποια μιλάει για αυτόν σε κάποια άλλη και έτσι καταλήγει να το «λέει» και στην ίδια της την εαυτή. Αυτή η επίγνωση του λόγου για τον οποίο οι θηλυκότητες συχνά και τεχνηέντως στερούνται οξυγόνου, είναι ικανή να αποσύρει από αυτές το βάρος της ευθύνης για την κατάσταση στην οποία κατ' επανάληψη περιέρχονται και να αντικαταστήσει την αναζήτηση της ευτυχίας στην φαρμακευτική βιομηχανία, με την μαχητική πολιτική διεκδίκηση για αντισεξισμό. Είναι ακριβώς τότε που το «προσωπικό» ακτινοβολεί ως «πολιτικό».

Η αντίληψη ότι ο διαχωρισμός του πολιτικού από το προσωπικό, είναι αυταπόδεικτος, βρίσκει τις απαρχές της στο Διαφωτισμό ο οποίος, παρά τη

¹⁵ Βλ. σχετικά Serafini Paula, "A rapist in your path": Transnational feminist protest and why (and how) performance matters", Volume: 23 issue: 2, *European Journal of Cultural Studies*, 2020, σελ. 291

¹⁶ Βλ. σχετικά Βοκάλη Φαίδρα, Οι πληγές να γίνουν πηγές, Στο Άννα Καραστάθη, Μπέσυ Πολυκάρπου (επιμ.) Έλα να σου πω: Φεμινιστικές, λεσβιακές και κούήρ αφηγήσεις της μεταπολίτευσης, Φεμινιστικό Αυτόνομο Κέντρο Έρευνας, 2021, σελ. 76.

θεωρούμενη διάνοια του, μετέπεσε σε ιδεολογία ελέγχου¹⁷ και έθεσε τα θεμέλια της σημερινής κρατικής στρατηγικής η οποία παραχωρεί στους πολίτες τόσα, όσα χρειάζεται για να μην απειλείται η λευκή ετεροκανονική κυριαρχία. Η αλληλόδραση του προσωπικού με το πολιτικό, υποδεικνύει ότι το βίωμα οποιασδήποτε ταυτότητας προέρχεται από το πώς αυτή επιτελείται και ερμηνεύεται από τις κατεστημένες απαιτήσεις και ειδικότερα επαγρυπνεί αναφορικά στο αντίστροφο. Ως μια μεταστροφή νοήματος όπου και το «πολιτικό είναι προσωπικό», εάν ένα υποκείμενο επιδιώκει την επικράτηση μιας συγκεκριμένης κουλτούρας στην δημόσια σφαίρα, θα πρέπει πρωτίστως να την πρεσβεύει το ίδιο στις διαπροσωπικές του καθημερινές σχέσεις. Η ύπαρξη «επιτρεπόμενων χώρων» έκφρασης σεξιστικών και ομοφοβικών αντιλήψεων ανάμεσα σε άτομα που θεωρούν τους εαυτούς τους πολιτικοποιημένους κατηγορηματικά αντίθετα προς αυτές τις ιδεολογίες, χρησιμοποιώντας το επιχείρημα ότι «ο ένας γνωρίζει τον τρόπο που το λέει ο άλλος» προσφέρει μια βολική απενοχοποίηση των ρητορικών του μίσους και αντιμετωπίζει το «προσωπικό» ως ένα είδος ιδιωτικής ασυλίας, με εκείνους να ακροβατούν ανάμεσα σε δυο κόσμους. Η παραδοχή ότι οι κυρίαρχες καταπιεστικές ιδεολογίες είναι εντυπωμένες σε ένα βαθμό σε κάθε υποκείμενο που κοινωνικοποιείται σε όρους εκμετάλλευσης και ότι όλα εμπλέκονται είτε ενεργητικά είτε παθητικά στην παραγωγή της καταπίεσης, είναι αυτή που οδηγεί σε επιφυλακή, σε εσωτερική διεργασία και σε διαρκή αγώνα για την απέκδυση και του τελευταίου καταλοίπου τους. Διότι η πατριαρχική οπτική, όταν παραγνωρίζει τον απόηχο του προσωπικού στο πολιτικό και δεν επιτρέπει περιθώριο ανάπτυξης αμφιβολιών και κριτικής, καθιστά και το παραμικρό σεξιστικό σχόλιο άξιο, όχι τόσο για το νόημα που θεωρεί το άτομο πως κρύβει, όσο για τη δυνατότητα που βρίσκει μέσα σε αυτό η κεντρική εξουσία¹⁸ να καταπιέσει προς πάσα κατεύθυνση.

1.3. Η κατασκευή της έμφυλης ταυτότητας

¹⁷ Βλ. σχετικά Λάζος Γρηγόρης, *Ταξιστικές Θεωρήσεις για τις Εργατικές Τάξεις κατά τον 19^ο αιώνα*, Νομική Βιβλιοθήκη, 2011, σελ. 43.

¹⁸ Βλ. σχετικά Foucault Michel, *Ssurveillance and Punishment: The Birth of the Prison*, Gallimard, Paris, 1976, σελ. 268.

Ανάμεσα στις τόσες δικλίδες ασφαλείας που εκλογικεύουν τα εγκλήματα που διαπράττονται κατά των έμφυλων υποκειμένων, αυτή της έμφυλης ταυτότητας –με όλες τις νοηματοδοτήσεις που δύναται να εμπεριέχει κάθε φορά- έχει αναγορευτεί ως το πιο χρήσιμο εφόδιο για την επίτευξη οποιασδήποτε δεσποτικής επιθυμίας. Συλληφθείσα εντός του εξής παραδόξου: «πλασμένη από τα πλευρά του Αδάμ» αλλά και γενεσιουργός αιτία της έκπτωσης τους από τον παράδεισο, η ταυτότητα της γυναίκας στο σύνολο της ιστορίας της, αμφιταλαντεύεται ανάμεσα στην ιδιότητα της αδύναμης και της πανούργας. Προσδιοριζόμενη όπως αναφέρει η Simone de Beauvoir πάντα με σημείο αναφοράς της τον άνδρα,¹⁹ ως κάτι αντίθετο ή κομμάτι της «πραγματικότητας» που το αυταπόδεικτο ανδρικό σώμα μπορεί να εκπληρώσει, η γυναίκα ως οντότητα, είναι συμπληρωματική, παρεπόμενη, δευτερεύουσα.

Η a priori αυτή γνώση και όχι ανάγνωση του τι είναι γυναίκα παρέχει την ιδεολογική μορφολογία του εδάφους πάνω στο οποίο η έμφυλη βία βρίσκει εφαρμογή, γιγαντώνεται και μεταβάλλει την σαφώς εγκληματική της διάσταση σε νόμιμη, ανάλογα με την εκάστοτε κοινωνική νόρμα που την αναπτύσσει, στο μέγεθος που την αναπτύσσει. Πολύ περισσότερο, η μυθολογία της κατοχυρωμένης ισότητας θέτει σε λήθαργο την εγρήγορση των θηλυκοτήτων για τον εντοπισμό των έξωθεν φορεμένων στη γυναίκα, «γυναικείων» χαρακτηριστικών, με την τελευταία να αρκείται στην αποδοχή ή καλύτερα στην ανοχή της ελλαττωματικής της φύσης από την καθεστηκυία εξουσία. Όπως ο γραμμωτός κώδικας -που μέσω της οπτικής αναγνώρισης κατορθώνει να αντιστοιχίσει κωδικούς αριθμούς με την περιγραφή των χαρακτηριστικών των ζώων – έτσι και η ταυτότητα λειτουργεί ως ένα εκσυγχρονισμένο «barcode», ως ένα σύστημα αδιάκοπης παρακολούθησης και ελέγχου που επιδιώκει το σωφρονισμό του επιταγμένου υποκειμένου. Η εγγραφή οποιουδήποτε ατόμου στην ταυτότητα «γυναίκα», υποβάλλει μια παγιωμένη κατάσταση λογοδοσίας σε βάρος του και έτσι έρχεται να εξασφαλίσει αυτόματα τη λειτουργία της, αυτή του σκαριφήματος «γυναίκα». Πρόκειται για μια πραγματική, κατά κανόνα βίαιη καθυπόταξη της γυναίκας στη «γυναίκα», γενομένη εντούτοις, από μια πλασματική κατασκευή.

Όταν ο λόγος αφορά την εξόντωση των Εβραίων κατά το Ολοκαύτωμα ή το θεσμό της δουλείας των μαύρων ανθρώπων, εύκολα αναγνωρίζεται το εγκληματικό

¹⁹ Βλ. σχετικά Simone de Beauvoir, *The Second Sex*. Harmondsworth: Penguin, 1972, σελ. 23.

υπόβαθρο και «κουνάμε το δάχτυλο» σε αυτές τις θηριωδίες, τις οποίες αξιολογούμε ως απάνθρωπες, βάρβαρες, απολίτιστες, και με κάθε λογής υποτιμητικό επιθετικό προσδιορισμό,²⁰ όταν όμως πια ο σεξισμός απεκδύεται από την υλική του εκπροσώπηση και τείνει στο ασώματο, το άυλο,²¹ διατηρώντας ωστόσο, την ικανότητα διείσδυσης στην συμπεριφορά των ατόμων και της διαμόρφωσης της συνείδησής τους –ίσως και σε ακόμα μεγαλύτερο βαθμό-²² αναρωτιόμαστε αν η εσωτερίκευση και η επιδοκιμασία αυτού του αξιακού συστήματος αποτελεί απόρροια αδυναμίας κατανόησης της έντασης της καταπίεσης που υφίστανται οι θηλυκότητες σήμερα, ή αν απλά είναι μια υποκριτική στάση που ως στόχο έχει να κολακέψει και να χειροκροτήσει τον «προοδευτικό» δυτικό ευρωπαϊκό-αμερικανικό πολιτισμό έναντι των «πρωτόγονων» του «Τρίτου Κόσμου» και της Μέσης Ανατολής. Το ότι η ρητορική Εβραϊός-μίσμα, μαύρος-πίθηκος, έχει την ικανότητα να ανακλαστεί τόσο δυνατά πια έτσι ώστε να προκαλέσει αφόρητη αντήχηση ενώ όλες οι έννοιες της πατριαρχικά δομημένης ταυτότητας «γυναίκα» -οι οποίες δημιουργούν μια θηλιά που στραγγαλίζει τις απανταχού θηλυκότητες- ακούγονται σα μακρινή ηχώ που επιμένουν να οξύνουν μερικές υπερβολικές, ανικανοποίητες, αγάριστες και άπληστες «φεμιναζί», εγείρει δυο σημεία ανάλυσης. Από τη μια αγνοεί πως ό,τι γίνεται αντιληπτό σήμερα ως θηριωδία ήταν το αναπόφευκτο προϊόν της απόδοσης των –άλλοτε απαλλαγμένων από την ανθρώπινη ιδιότητα- ταυτοτήτων «μαύρος» και «Εβραίος» και από την άλλη ξεδιαλύνει πως η επιμονή και η τιτάνια προσπάθεια που καταβάλλεται για την άρνηση ότι η έμφυλη καταπίεση είναι υπαρκτή, οφείλεται στο ότι το φεμινιστικό όραμα για χειραφέτηση, αναλογιζόμενοι και τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα, αφορά μια τεράστια κατηγορία καταπιεσμένων, η απελευθέρωση της οποίας θα σήμανε αν όχι τέτοια συστημική αναμόρφωση που ο καπιταλισμός θα αδυνατούσε να διαχειριστεί, σίγουρα λιγότερο κέρδος. Όταν ο φεμινισμός που παραμένει πιστός στις εφελήτριες ιδέες του (π.χ. ριζοσπαστικός) για ολική ρήξη με οποιαδήποτε εξουσιαστική δομή, αμφισβητεί ότι η ένταξη στη μισθωτή εργασία αποτελεί απελευθερωτική πρακτική και δυσπιστεί αναφορικά στο κατά πόσο συνιστά δικαίωμα η διάθεση του εαυτού στη φιλελεύθερη αγορά εργασίας²³, για το εδραιωμένο σύστημα, η επικινδυνότητα της αποκήρυξης της προκαθορισμένης «γυναικειάς ταυτότητας» και του φεμινισμού καθ' αυτού αποκτά καινούργια διάσταση.

²⁰ Βλ. σχετικά Λάζος Γρηγόρης, *Κριτική Εγκληματολογία*, Νομική Βιβλιοθήκη, 2007, σελ. 179.

²¹ Βλ. σχετικά Michel Foucault, 1976, ο.π. σελ. 268.

²² Βλ. σχετικά Michel Foucault, 1976, ο.π. σελ. 269.

²³ Βλ. σχετικά Λάζος Γρηγόρης, 2011 ο.π. σελ. 151.

Το ότι η σεξιστικά κατασκευασμένη ταυτότητα «γυναίκα» γίνεται φορέας απαξιωτικών πεποιθήσεων γύρω από τη θηλυκότητα, δε θα πρέπει να οδηγεί στο συμπέρασμα ότι ο σκοπός της φεμινιστικής θεωρίας είναι η καταστροφή των έμφυλων ταυτοτήτων, αλλά κάθε άλλο. Όπως υποστηρίζει και η Judith Butler²⁴ «η πρότασή μου δεν είναι να λυθεί η κρίση της ταυτότητας, αλλά αυτή η κρίση να ενταθεί και να πολλαπλασιαστεί», δεν αποσκοπούμε στην εύρεση της «σωστής» ταυτότητας αλλά εφόσον αναγνωρίζουμε την πολυπλοκότητα και την πολυσύνθετη φύση της έκφρασης της σεξουαλικότητας και του φύλου, καταλήγουμε στο ότι η ταυτότητα δεν ενδείκνυται να αποκτήσει σωστό, ντετερμινιστικό, τετελεσμένο σχεδιασμό, αλλά αντιθέτως είναι ενδεδειγμένη να διαγράφει πορεία προς την κατεύθυνση της συνεχούς αναμόρφωσης, της μεταβολής, της συμπερίληψης, και του προσωρινού επαναπροσδιορισμού της, διότι μόλις αποκτήσει μονιμότητα και γίνει ένα ακόμη δόγμα, θα είναι και η στιγμή που θα παρουσιάσει αμετάκλητο αποκλεισμό για κάποιο υποκείμενο, κατά του οποίου πολιτικές διάκρισης, θα θεωρηθούν επιτρεπτές.

Η σκέψη μας αρθρώνεται ξανά στη διαλεύκανση ενός ζητήματος που επαναλαμβανόμενα αναδύεται με αφορμή οποιαδήποτε συζήτηση ανακύπτει περί εγκλημάτων που διαπράττονται κατά των γυναικών, ως επακόλουθο της διαφορετικής αντιμετώπισης του ατόμου που φέρει την ταυτότητα «γυναίκα» και αφορά τη διάκριση της δυτικής Ευρωπαϊκής-Αμερικανίδας γυναίκας, με εκείνη της Ανατολής²⁵. Ο αδέξιος τρόπος με τον οποίο ο δυτικός λόγος επιδεικνύει έναν πρωτοφανή ζήλο κατάδειξης των στυγερών εγκλημάτων κατά γυναικών που διαδραματίζονται εκτός της δικής του γεωπολιτικής σφαίρας, καθιστώντας σχεδόν αδύνατη την άγνοια των ισχυρόνων εθίμων σε αυτή, -η κλειτοριδεκτομή και ο λιθοβολισμός κάθε ευκαιρίας δοθείσης- γίνονται πρωταγωνιστές των ειδησεογραφικών δελτίων, των κινηματογραφικών αιθουσών²⁶ και της δυτικής λογοτεχνικής φαντασίας- επιζητά απεγνωσμένα το ακολούθως διττό. Όχι μόνο αποβλέπει στην ηθική ανάταση του «υψηλού» πολιτισμικού επιπέδου που έχει κατορθώσει να συλλάβει η ιδιοφυής Δύση, διαιωνίζοντας αντιλήψεις περί «ανώτερων» και «κατώτερων» που χρήζουν

²⁴ Βλ. σχετικά Butler Judith, "The Force of Fantasy: Feminism, Mapplethorpe, and Discursive Excess." , *differences*, 2 (2), 1990, σελ. 107.

²⁵ Βλ. ενδεικτικά Ιράκ, Ιράν, Αφγανιστάν Ιορδανία, Μπαχρέιν, Υεμένη, Εν. Αρ. Εμιράτα Ομάν Μαγκρέμπ, Σουδάν, Τζιμπουτί, Σομαλία, Αφγανιστάν, Πακιστάν κ.α.

²⁶ Βλ. ενδεικτικά τις ταινίες *Desert Flower*, 2009, *The Stoning of Soraya M.*, 2008, *The Perfect Candidate*, 2019.

εξευγενισμού, αλλά πρωτίστως καταβάλλει απέλπιδα προσπάθεια για τη δημιουργία ενός κλίματος ευγνωμοσύνης στην ταυτότητα της «γυναίκας», ορίζοντας την υπεύθυνη αποπληρωμής και ανταπόδοσης ενός χρέους για το ότι το φιλεύσπλαχνο Δυτικό Κράτος ανέχεται τη γυναικεία της φύση, παραβλέποντας τη δυσφορία που του προκαλεί. Πρόκειται για μια πρόδηλη εκδούλευση προς τη δυτική γυναίκα, στην οποία -ως χρεωφειλέτης της δυτικής πατριαρχικής «τράπεζας» και για την εξασφάλιση του ότι δεν θα μαστιγώνεται δημόσια- βεβαιώνεται ως τόκος η ολιγάρκεια.

Η προπαγάνδα ότι η έμφυλη βία σχηματίζεται ως συνέπεια κάποιας ιδιαίτερης φυλετικής κουλτούρας, παραβλέπει την παγκοσμιότητα και τη διαχρονικότητα του σεξισμού,²⁷ με μοναδικό αποτέλεσμα την παραγωγή, των σε ήδη αφθονία, ρατσιστικών αντιλήψεων εφόσον όλοι εκείνοι που μένουν άναυδοι στη θέα της βάρβαρης αντιμετώπισης των «μη δυτικών γυναικών» και από τις ειδεχθείς πρακτικές των Ταλιμπάν, είναι οι ίδιοι που διαρρηγνύουν τα ιμάτια τους για το κλείσιμο των συνόρων σε αυτές τις γυναίκες που μέχρι πρότινος «συμπαραστέκονταν» νοητικά, μιας και η ψευδαίσθηση της ατομικής ασφάλειας παραμένει σημαντικότερη από την πραγματικότητα της ανάγκης για ασφάλεια του άλλου, πόσο μάλλον όταν αυτός ο «άλλος» φέρει και έμφυλη ταυτότητα. Εάν δεν εξαλειφθεί η αντίληψη πως η έννοια της ασφάλειας υπερβαίνει σε κάθε περίπτωση το οποιοδήποτε άτομο και πάψει να γίνεται αποδεκτή η περιστολή των έμφυλων ελευθεριών στο βωμό της δημόσιας τάξης και ησυχίας, εάν δεν αποτελέσει αντικείμενο συνειδητοποίησης πως καυχιόμαστε για μια κοινωνία της οποίας το περιεχόμενο περί ισότητας όλων, έχει υπόσταση μόνο σε θεωρητικό και ψευδεπίγραφο πλαίσιο, οι όποιες διατάξεις σχετικά με τη «βελτίωση της θέσης της γυναίκας» και αν προκύπτουν, θα εγγράφονται διηνεκώς σε επίπεδο ευχολογίου. Διότι όποια ιδεώδη και αν διατείνεται πως επιδιώκει να υπηρετήσει μια κοινωνία που βλέπει τη γυναίκα –και κάθε υποκείμενο- ως «καθορισμένο κωδικό» και αναζητά πάντα τη χρησιμοθηρική διάσταση σε εκείνη, δεν μπορεί παρά να έχει ταχθεί στο εννοιολογικό ζεύγος ελευθερία-ασφάλεια, αμετάκλητα στην πλευρά της ασφάλειας.

Η πατριαρχική κουλτούρα, δίχως γεωγραφικούς περιορισμούς, εντοπίζει την ωφέλεια σε οποιοδήποτε υποκείμενο όπου του έχει αποδοθεί η ταυτότητα «γυναίκα» και

²⁷Βλ. σχετικά Ahmed Leila, *Women and Gender in Islam. Historical Roots of a Modern Debate*, Yale University Press, New Haven, 1992, σελ. 253.

απλώς έχει δημιουργήσει διαφορετικά πλαίσια είσπραξης αυτής της ωφέλειας και διάχυσης της βίας, με το ένα να κερδοσκοπεί από τη δυτική αδύνατη, καλλίγραμμα, ξυρισμένη, βαμμένη, χαμογελαστή, εργαζόμενη, αγέραστη «γυναίκα» και το άλλο από την κατ'οίκον περιορισμένη και αναλφάβητη ανατολική «γυναίκα». Με τη θέση αυτή, πριν ψεχτεί ως μηδενιστική ή ως ασεβής προς τα πράγματι -τουλάχιστον σε νομολογικό επίπεδο- κατοχυρωμένα δικαιώματα που καρπώνονται οι σύγχρονες δυτικές γυναίκες από τους εξαντλητικούς αγώνες που έχει ήδη κατακτήσει το φεμινιστικό κίνημα, προσπαθούμε να διατυπώσουμε τον επομένως αναπτυγμένο ισχυρισμό.

Το γεγονός ότι η δυτική γυναίκα έχει εξασφαλίσει το δικαίωμα της «εξόδου της από το σπίτι» σε αντίθεση με τη γυναίκα της Ανατολής, συνιστά αμφίσημο δείκτη ριζικά βελτιωμένης ή ισότιμης με του άνδρα γυναικείας θέσης, ειδικά αν αναλογιστεί κανείς πως η έξοδος της δυτικής «γυναίκας» από το σπίτι, αποτελεί μια καθημερινή εμπειρία επισφάλειας και κινδύνου. Οποιοδήποτε υποκείμενο ετικετάρεται με την ταυτότητα της «δυτικής γυναίκας» βιώνει μια υποκειμενικότητα αυτοδιάθεσης²⁸ καθώς το μόνο που επί της ουσίας έχει κερδίσει, είναι η επέκταση των χώρων που συνιστούν εμπόλεμη ζώνη για τη «γυναίκα» εκτός του ορίου της οικίας. Η νίκη αυτή δεν είναι επουσιώδης, αλλά δίνει έμφαση στο ότι κάθε βήμα που κερδίζουμε για τον επαναπροσδιορισμό των έμφυλων ταυτοτήτων είναι ένα βήμα που αλλάζει τον κόσμο συνολικά, ενώ ο εφησυχασμός και κάθε βήμα υποχώρησης, μας οδηγεί πλησιέστερα της δυστοπίας. Η Virginia Woolf μέσα από τα λόγια της «As a woman I have no country. As a woman I want no country. As a woman, my country is the whole world»²⁹ σκιαγραφεί την έννοια του έθνους και της εθνικότητας εντός του πατριαρχικού φάσματος και μας εξηγεί ότι σε έναν κόσμο που είναι εχθρικός για κάθε γυναίκα, εάν μερικές βρίσκουν τον ασφαλή τους χώρο εντός της μούρκας, ενώ άλλες εντός της γυμνότητας, ο φεμινισμός είναι εκεί για να τους παρέχει το πλαίσιο της επιλογής και της στήριξης, αφού όμως πρώτα δημιουργήσει σε όλες την ασφάλεια πως καμία γυναίκα δεν οφείλει να ωθείται στη «σεμνότητα» από φόβο μήπως βιαστεί και πως καμία γυναίκα δεν οφείλει να εξωθείται στη γύμνια από φόβο πως δε θα είναι «θηλυκή». Μιας και ο χριστιανικός Θεός αλλά και ο Αλλάχ είναι «άνδρες», η

²⁸ Βλ. σχετικά Λάζος Γρηγόρης, 2011, ο.π. σελ. 151.

²⁹ Βλ. σχετικά Woolf Virginia, *Three Guineas*, Hogarth Press, 1938, σελ. 197.

ρητορική του φεμινισμού ως αποτελέσει έναν φιλόξενο τόπο αναγνώρισης εαυτού, μέσα στον οποίο θα μπορέσουν όλες οι θηλυκότητες να ξαναγεννηθούν.

Σχετικά με την απαγόρευση της μπούρκας και του νικάμπ ο τέως βουλευτής του κόμματος της Νέας Δημοκρατίας, Κωνσταντίνος Μπογδάνος, κατέθεσε στη Βουλή των Ελλήνων το Σεπτέμβριο του 2020, ερώτηση³⁰ αναφορικά στην οποία δήλωσε «Σε καμία περίπτωση δεν είναι θρησκευτικό το ζήτημα. Αυτό φαίνεται και στην ερώτησή μου προς τον Υπουργό της δικαιοσύνης. Το ζήτημα της μπούρκας μας αφορά για λόγους ασφαλείας και λόγους προάσπισης των δικαιωμάτων των γυναικών. Από τη μία, λοιπόν, έχει να κάνει με το κατά πόσο κάποιος μπορεί να καθίσταται αόρατος προς τους πολίτες και τις αρχές, που αυτό είναι ένα οξύ ζήτημα ασφαλείας, και δεύτερον πρέπει να υπερασπιστούμε τα δικαιώματα των γυναικών που αποτελούν και μία κατάκτηση της πολιτισμένης Δύσης»³¹. Η «ανησυχία» για τη διασφάλιση της απόλυτης ισοτιμίας των γυναικών και της ελευθερίας οποιωνδήποτε βρίσκονται στον ελλαδικό χώρο, ενός «φυσιολογικού ορθόδοξου συντηρητικού πατριώτη» -όπως ο ίδιος προσδιορίζεται- ο οποίος μάλιστα δεν έχει διστάσει να υποδείξει τις λεσβίες, τις vegan, τις αναρχικές και τις φεμινίστριες θηλυκότητες ως τον σύγχρονο εχθρό της «φυσιολογικής» ταυτότητας της γυναίκας, είναι κατάφωρη καπήλευση του ευαίσθητου νοήματος που περιέχεται σε όλα τα ζητήματα περί γυναικείας απελευθέρωσης και ειδοποιός διαφορά αναγνώρισης όλων όσοι αποπειρώνται να συγκροτήσουν την ,αμερικανικών καταβολών, Alt Right Δεξιά στην Ελλάδα. Οι βασικές αρχές του γεννημένου στο διαδίκτυο Alt³² Right κινήματος, έγκεινται στην Ισλαμοφοβία, τον προς πάσης μη λευκής φυλής ρατσισμό και το μισογυνισμό, το οποίο μόρφωμα, με εμβληματική του μορφή τον Richard Spencer, σχηματίζοντας έναν αντίθετο προς την ουτοπία που οραματίζονται οι αριστεροί πόλο -τον «ιερό» πόλο της επικράτησης της ανδρικής λευκής κυριαρχίας- λειτούργησε

³⁰Σημειώνεται πως οι Βουλευτές μπορούν να απευθύνουν εγγράφως στους Υπουργούς ερωτήσεις για οποιαδήποτε δημόσια υπόθεση, οι οποίες σκοπούν στην ενημέρωση της Βουλής σχετικά με την υπόθεση αυτή. Σχετικά με τη συγκεκριμένη ερώτηση βλ. σχετικά στο:

<https://www.ethnos.gr/Politics/article/126112/mpogdanoserothshgiatozhthmathsmboyrgkassthnellada>

³¹ Βλ. σχετικά το δημοσίευμα <https://www.star.gr/eidiseis/politiki/515984/kwnstantinos-mpogdanos-zhta-na-katarghthei-h-mpoyrka/amp>

³² Το -alt, αποτελεί συντομογραφία της λέξης alternative

υποστηρικτικά προς την τότε εκλογή του Donald Trump και ως λίβελος για τη φεμινιστική θεωρία.³³

Ειδικότερα, η τελευταία εξελήφθη ως ψευδής ιδεολογία, που αναπτύχθηκε ως μηχανισμός αντιμετώπισης της απόρριψης των χοντρών, άσχημων και τριχοφυϊών γυναικών, από τον παντοτινά ελκυστικό «κανονικό άνδρα» μια ρητορική που εγχώρια, παραπέμπει αυτόματα στο ευρέως γνωστό βίντεο που δημοσίευσε μέσω του προσωπικού της λογαριασμού στο Facebook η Αφροδίτη Λατινοπούλου, τον Ιούνιο του 2021, επίσης πολιτευτής του κυβερνώντος κόμματος. Η Alt Right θεώρηση της έμφυλης ταυτότητας, δεν αναχαιτίζεται από φιλελεύθερα δημοκρατικά περιβλήματα ή από δισταγμούς ευαισθησίας, αλλά εκφράζει επιθετικά, αμετανόητα και αφιltrάριστα την υπεράσπιση της βίας κατά των σωμάτων των θηλυκοτήτων, μια βία που φωλιάζει αρχικά στην κακοποιητική γλώσσα και έπειτα αποδρά στη σεξουαλική παρενόχληση, τον ξυλοδαρμό, τον εξαναγκασμό, έως και το βιασμό, τόσο των υποκειμένων που συμμορφώνονται στην αποδεκτή επιτέλεση του φύλου τους, όσο και εκείνων που σθεναρά επιμένουν να υπάρχουν, ακόμη και όταν αντιμετωπίζονται ως κάτι «παράταιρο». Ο βίαιος ενθουσιασμός του Alt Right σεξιστικού λόγου στην Ελλάδα, εκφραζόμενος από φασίστες με «εναλλακτικά» all star παπούτσια, ή από φασίστριες που έχουν το «θάρρος» να επικρίνουν το φύλο τους, είτε βρίσκει οπαδούς στα εξουθενωμένα από την οικονομική κρίση υποκείμενα που περιμένουν να αγκιστρωθούν σε μια αφηρημένη έννοια όπως αυτή του έθνους, της πατρίδας, της οικογένειας έτσι ώστε να ανακτήσουν τον υπαρκτικό τους προσανατολισμό και να εξαπολύσουν τη συσσωρευμένη τους οργή στο εξιλαστήριο θηλυκό σώμα, είτε μένει μετέωρος από τον ίδιο τον καπιταλισμό και την πατριαρχία που τον γέννησαν - η εταιρία Veet ως απάντηση στην Αφροδίτη Λατινοπούλου ανήρτησε στο λογαριασμό της στο Instagram: «Για μας είσαι "στην τρίχα" όταν είσαι ο εαυτός σου. Αποτριχώσου μόνο αν το θέλεις, όταν το θέλεις. Η επιλογή είναι δική σου!» - εφόσον πια οι στόχοι τους ικανοποιούνται ακόμα και εντός της «πολιτικής ορθότητας».

1.3.1. Η κυρίαρχη αντίληψη «σαν κορίτσι»

³³ Chatterjee Ipsita, *Alt-Right Movement Dissecting Racism, Patriarchy and Anti-immigrant Xenophobia*, Sage Publishing, 2021, σελ. 2.

Η υφέρπουσα άρνηση της ωριμότητας που επιφέρει η ενηλικίωση στο άτομο όταν αποκαλούμε ενήλικες γυναίκες «κορίτσια» περιγράφοντάς τες κυριολεκτικά και μεταφορικά ως «μικρότερες», είναι μια σεξιστική πρακτική³⁴ που μειώνει την δύναμη του υποκειμένου στο οποίο απευθύνεται, στερώντας του την κυριότητα του εαυτού του. Οι περιορισμοί που επιφέρονται από την κοινωνική επιταγή «σαν κορίτσι» αναθρέφουν το θηλυκό σώμα έτσι, ώστε να μπορέσει έως την ηλικία των 18 ετών να κατευνάσει οποιοδήποτε χαρακτηριστικό του θεωρείται «αρρενωπό» και να χωρέσει στη νόρμα της «θηλυπρέπειας». Άπαξ και αυτό το ηλικιακό κατώφλι ξεπεραστεί, οι περιορισμοί της διατήρησης του τίτλου «κορίτσι» αποκτούν καινούργιο νόημα, εφόσον λειτουργούν υποστηρικτικά προς την παιδοποίηση της γυναίκας. Η τεχνική αυτή, εφόσον το υποκείμενο -κατέχοντας χαρακτηριστικά παιδιού- είναι αβοήθητο, αναξιόπιστο, απρόβλεπτο, ανίκανο να αυτενεργήσει σεξουαλικά και χρήζει προστασίας, καταλήγει να καλλιεργεί περιφρονητικές αντιλήψεις που αφορούν την ταυτότητα της «γυναίκας», προέκταση των οποίων συνιστά η εμφύτευση του σπόρου της αμφισβήτησης των γυναικών θυμάτων σεξουαλικής κακοποίησης, άρα και η ισχυροποίηση της κουλτούρας του βιασμού.

Σε αυτό το σημείο κρίνεται αναγκαία μια επισήμανση αναφορικά στον όρο «πολιτική ορθότητα» προς τον οποίον ενδεχομένως να έχει προκύψει η παρανόηση πως το παρόν κείμενο πρόσκειται θετικά. Η ενδυνάμωση της απελευθερωτικής χρήσης της γλώσσας δεν επιτυγχάνεται μέσω της επίκλησης στην «πολιτική ορθότητα» καθώς πρόκειται για έναν όρο με αρνητικό περιεχόμενο που προορίστηκε για να είναι προσβολή- χρησιμοποιήθηκε αρχικά για να επικρίνει την «ορθή» στάση του Κομμουνιστικού Κόμματος³⁵, όταν Κομμουνιστές και Σοσιαλιστές διαφωνούσαν ως προς την τοποθέτηση του Στάλιν απέναντι στον Χίτλερ³⁶-αλλά κατορθώνεται μέσω του σεβασμού και της φροντίδας προς τα υποκείμενα που εκτίθενται καθημερινά στις κακοποιητικές λέξεις. Το επίτευγμα της πολιτικής ορθότητας να αποκαλεί κάποιος δημόσια ένα π.χ. ομοφυλόφιλο άτομο «gay» ως ένδειξη ευγένειας, ενώ η ταυτότητα του ομοφυλόφιλου εξακολουθεί να διαθλάται στο μυαλό του ως αυτή του «πούστη»

³⁴ Βλ. σχετικά Rios Carmen,(2015, Ιούνιος, 30) Calling Grown Women 'Girls' Is Sexist As Hell, Everyday Feminism, (ημερομηνία πρόσβασης 18/4/2021)

³⁵ Βλ. σχετικά τη διαδικτυακή πλατφόρμα της εγκυκλοπαίδειας Britannica: <https://www.britannica.com/topic/political-correctness>

³⁶ Βλ. σχετικά Kapitan Alex,(2016, Οκτώβριος, 24), Where did “politically correct” come from?, Radical Copyeditor, (ημερομηνία πρόσβασης 11/6/2021)

έχει τόση ουσία όση και το να αποκαλέσει ένας αναρχικός αυτόν που τον συνέλαβε, τη στιγμή που κρατείται στη ΓΑΔΑ, «αστυνομικό». Η πολιτική ορθότητα είναι μια επιβλαβής κηλίδα για τον αγώνα του εκ νέου ορισμού της έμφυλης ταυτότητας, καθώς αυτή εστιάζει στην αυθαίρετη και τυχαία αποφυγή προσβλητικών λέξεων, δίχως να εξετάζει το πλαίσιο που τους παρέχει τη δύναμη να τραυματίσουν και κυρίως επειδή έχει αποτελέσει εργαλείο υπεράσπισης της έκφρασης της μισαλλοδοξίας³⁷ και ασέλγειας στην έννοια της ελευθερίας της έκφρασης, με τρόπο επιδεικτικό.

Η επιμονή μας στη μεθοδευμένη χρήση της γλώσσας, έγκειται στο ότι οι λέξεις έχουν τη δύναμη να επιφέρουν τόσο ευτυχία όσο και πόνο, να διαμορφώσουν για κάποιο άτομο τόσο τις συνθήκες για τη χειραφέτηση του, όσο και τις βίαιες συμπεριφορές που εκείνο θα εισπράξει. Ο Hegel ορίζοντας τη διαμόρφωση της ταυτότητας ως την «αναγνώριση του εαυτού στο απόλυτο του άλλου»³⁸ επέτρεψε να αναπτυχθεί η σκέψη πως η αντίληψη του «τι» είναι κάποιο άτομο προέρχεται και από τη σύγκρουση εκείνου με ότι εκλαμβάνει ως απειλή, η οποία σκέψη ανασκευάστηκε μετέπειτα από τον Marx και διατύπωσε πως οτιδήποτε αποτελεί την «κοινή λογική» δεν είναι παρά ο αντικατοπτρισμός των συμφερόντων της κυρίαρχης τάξης³⁹. Η Φεμινιστική Θεωρία υποχρεούται να μετατρέψει τις αφανείς νόρμες και τις συμβάσεις που οικοδομούν το νόημα σε συγκεκριμένα γλωσσικά πλέγματα και παράγουν ψευδείς ολότητες- ομαδοποιήσεις, σε φανερές, έτσι ώστε μέσω του προσδιορισμού εκείνων που ενσωματώνονται στην κανονιστική άποψη και εκείνων που παραλείπονται, να καταστεί δυνατή η ανατροπή των εγκατεστημένων ιεραρχιών και προνομίων.⁴⁰

Η ανάλυση των κακοποιητικών ρητορικών λίγο έχει απασχολήσει την εδραιωμένη εγκληματολογική σκέψη, καθώς πολλά εγκλήματα γίνονται αντιληπτά ως ατομικά, αποκομμένα, κατά περίπτωση γεγονότα, παραβλέποντας τη σημασία της βίας με την οποία είναι εμποτισμένα ορισμένα λεκτικά και τα οποία κατοχυρώνουν την εγκληματική δράση κάποιων, έναντι ορισμένων. Για παράδειγμα ο θάνατος της

³⁷ Βλ. σχετικά Kapitan Alex, ό.π., 2016.

³⁸ Βλ. σχετικά Wanzo Rebecca, Pop Culture/Visual Culture, Στο Lisa Disch and Mary Hawkesworth (επιμ.) *The Oxford Handbook of Feminist Theory*, Oxford University Press, 2016, σελ. 652.

³⁹ Βλ. σχετικά Wanzo Rebecca, 2016, ό.π., σελ. 652.

⁴⁰ Βλ. σχετικά Wanzo Rebecca, 2016, ό.π., σελ. 653.

14χρονης στη Θεσσαλονίκη, τον Ιούνιο του 2021,⁴¹ που επήλθε έπειτα από επέμβαση στην οποία υποβλήθηκε η ανήλικη για τοποθέτηση γαστρικού δακτυλίου, καθώς η χοντροφοβία που βίωσε εξαιτίας της ταυτότητας «χοντρή γυναίκα» απέδωσε χαμηλότερη αξία στην προσωπικότητα της, όρισε το σώμα της ως αποκλεισμένο από τον έρωτα και ως πεδίο συνεχούς χλευασμού με απόρροια η ενοχοποίηση του σώματός της από την ίδια να είναι τέτοια έτσι ώστε αυτό να «αξίζει» την καταπόνηση και το ρίσκο του χειρουργείου, συνιστά μια περίπτωση για την οποία αδυνατούμε να κατανοήσουμε πώς ορισμένες μορφές βίας -όπως αυτή που ασκείται προς υποκείμενα με διαφορετικό σχήμα δέρματος- βρίσκονται εκτός του εγκληματολογικού ενδιαφέροντος, ένα επισημασμένο κενό το οποίο μεταξύ άλλων, αναλαμβάνει να καλύψει η φεμινιστική εγκληματολογική ανάλυση.

Ο αντίλογος σε όσα έχουν μέχρι στιγμής υποστηριχθεί είναι ευκόλως εννοούμενος και μπορεί να συνοψιστεί στην ερώτηση: «Μα για ποιο λόγο τόση φασαρία για το πώς αντιμετωπίζεται η γυναίκα; Και οι άνδρες δεν καταπιέζονται;» Μια αυθόρμητη απόκριση στο ερώτημα αυτό, θα μπορούσε να δοθεί από την παράφραση της πνευματικής ιδιοκτησίας του Νίκου Μπογιόπουλου «Είναι ο Καπιταλισμός, ηλίθιε»,⁴² αντικαθιστώντας την λέξη «Καπιταλισμός» με τη λέξη «Σεξισμός». Η κατασκευή της έμφυλης ταυτότητας «άνδρας» είναι μια σαφώς βίαιη και κακοποιητική διαδικασία, η κατάκτηση της οποίας ταυτότητας επιβεβαιώνεται όταν ο παραδομένος στο πατριαρχικό σύστημα άνθρωπος, ολοκληρώσει την αποκτήνωσή του⁴³. Η φεμινιστική θεωρία όχι μόνο δεν αρνείται τη βία που ασκεί ο σεξισμός και στα άτομα που τους αποδίδεται το αρσενικό φύλο κατά τη γέννηση, μέσω της επιβαλλόμενης σε αυτά τοξικής αρρενωπότητας, αλλά τουναντίον καταβάλλει κόπο για την ανάδειξη και την έναρξη διαλόγου επί αυτής της βίας, στη δημόσια σφαίρα. Ωστόσο, αν και η πατριαρχία έχει την ευχέρεια να ασκεί βία και στις θηλυκότητες και στις αρρενωπότητες, ο συντελεστής που διαφοροποιεί καταλυτικά το μέγεθος και την πολλαπλότητα των μορφών με τις οποίες αυτή εξαπολύεται, είναι το φύλο, όπου το θηλυκό ανάμεσα στους συντελεστές κακοποίησης, έχει τιμωρηθεί να κουβαλάει τον υψηλότερο.

⁴¹ Βλ. σχετικά το δημοσίευμα https://www.efsyn.gr/ellada/koinonia/299189_nekri-14hroni-meta-apo-epembasi-gia-gastriko-daktylio-sti-thessaloniki

⁴² Βλ. σχετικά Μπογιόπουλος Νίκος, «Είναι ο Καπιταλισμός, ηλίθιε», Ημερόδρομος, 2018

⁴³ Ο χαρακτηρισμός δεν ενέχει σπισιστικούς υπαινιγμούς, αλλά θέλει περισσότερο να τονίσει την απώλεια της ανθρώπινης ιδιότητας, παρά να προσβάλει το είδος των ζώων.

Η Sojourner Truth στην ομιλία της με τίτλο «Ain't I a Woman? »⁴⁴ [η ομιλία παρέχεται στο Παράρτημα (B.)] περιγράφει την ικανότητα της να ηγηθεί των ανδρών στους αχυρώνες-χώρους εργασίας της και απευθύνει το 1851 ένα ερώτημα που ακόμα παραμένει ανοιχτό. Τι ακριβώς είναι γυναίκα; Τα δομικά χαρακτηριστικά της κατασκευασμένης ταυτότητας «γυναίκα» βρίσκονται πάντοτε σε αντιδιαστολή με εκείνα της ταυτότητας «άνδρας» όπου το αντώνυμο κάθε «γυναικείου» γνωρίσματος απαντάται ως «ανδρικό» και αντιστρόφως. Η «γυναίκα» είναι πονηρή, ονειροπόλα, όμορφη, φλύαρη, μοχθηρή, μητέρα, συναισθηματική, αδύναμη, ζηλιάρα, εκνευριστική, αναξιόπιστη, σε αντίθεση με τον «άνδρα» που είναι έντιμος, ρεαλιστής, έξυπνος, ενδιαφέρων, αγαθός, εργαζόμενος, λογικός, δυνατός, έχει αυτοπεποίθηση, έχει πυγμή, έχει «μπέσα». Η γυναίκα είναι «γυναικούλα» ενώ ο άνδρας «τιμά τα παντελόνια» του. Παρόλα αυτά ακόμη και αν η σεξιστική πρόσληψη της γυναικειάς ταυτότητας καθιστά σαφές πως δεν συμπεριλαμβάνει όλες τις θηλυκότητες –π.χ. τις τρανς γυναίκες- η στεία γυναίκα εξακολουθεί να είναι «γυναίκα» για αυτή; Η μωώδης; Η γερασμένη; Η Butch λεσβία; Αυτή που έχει υποστεί μαστεκτομή; Εκείνη που δεν έχει περίοδο; Όλες οι «αποτυχημένες» περιπτώσεις εκπλήρωσης του φύλου τίθενται και αυτές εκτός του αφηγήματος «γυναίκα» ή αποτελούν απλώς εσφαλμένες διαβαθμίσεις της, λάθη του φορντικού μοντέλου παραγωγής;

Η ταύτιση της θηλυκότητας με τη φαιδρότητα, που επιτυγχάνεται από την τοξικά αρρενωπή επιτέλεση των απαιτήσεων της ταυτότητας «άνδρας» (τρέχεις, παλεύεις, μιλάς, «σαν κορίτσι») είναι ικανή να προβεί σε τέτοιες κρίσεις και βαρβαρότητες, πάνω στις οποίες οικοδομούνται κοινωνίες που μισούν άτομα σαν τον φοιτητή Βαγγέλη Γιακουμάκη, αποστρέφονται τη θέα υποκειμένων σαν τη Δήμητρα της Λέσβου και δοξάζουν την κανονικότητα ευυπόληπτων γυναικοκτόνων πιλότων. Η σημερινή μας απάντηση στο ερώτημα της Truth, θα ήταν πως αν και η αρρενωπότητα και η θηλυκότητα συνιστούν ταυτόχρονα δύο κοινωνικές κατασκευές –με τις αδυναμίες που αυτό συνεπάγεται- στην πραγματικότητα του απέραντου συνόλου της ανθρωπότητας, η θηλυκότητα και η αρρενωπότητα αποτελούν ένα φάσμα μέσα στο οποίο το θηλυκό σώμα γίνεται όχημα απελευθέρωσης, ένα όχημα που οδηγεί αργά αλλά σταθερά στη διάσπαση της «σωστής» επιτελεστικότητας της έμφυλης ταυτότητας σε τόσα ενδεχόμενα όσα και οι θηλυκότητες τις οποίες αφορά.

⁴⁴ Βλ. σχετικά Truth Sojourner, *Ain't I a Woman?*, Ομιλία στο Women's Convention in Akron, Ohio 1851,

1.4. Η ανδροκεντρική προσέγγιση της Εγκληματολογίας ως Επιστήμη

«Απεχθάνομαι το αρρενωπό σημείο θέασης. Έχω βαρεθεί τον ηρωισμό, την αρετή και την τιμή του. Πιστεύω ότι το καλύτερο που μπορούν να κάνουν αυτοί οι άνδρες είναι να μη μιλούν άλλο για τους εαυτούς τους». Η Virginia Woolf μετατρέποντας σε λέξεις την αγανάκτηση της προς την πλημμυρίδα των αντρικών αναπαραστάσεων στη λογοτεχνία, ερεθίζει τη φεμινιστική σκέψη για ακόμη μια φορά, με τρόπο τέτοιο που το «αρρενωπό βλέμμα» γίνεται διακριτό και σε άλλους, θεωρητικά απροσπέλαστους από σκοπιμότητα, χώρους. Η Επιστήμη έχει φύλο, και είναι το ανδρικό. Μια απόδοση φύλου, καθόλου τυχαία.

Η πραγμάτωση των νεοφιλελεύθερων πολιτικών επιδιώξεων, προαπαιτώντας τη διεύρυνση της επιρροής της κεντρικής εξουσίας ακόμα και σε τομείς των οποίων ο πυρήνας ήταν ή όφειλε να είναι αποσυνδεδεμένος από την παραγωγή κέρδους, όχι μόνο δεν εξαίρεσε τον ακαδημαϊκό χώρο από το πεδίο επιβολής της αλλά έθεσε τη χειραγώγηση του στο επίκεντρο, έτσι ώστε οι οποιεσδήποτε ενέργειές της να επισφραγίζονται από την «επιστημονική αυθεντία». Η διάθεση της επιστημονικής γνώσης στο ηγεμονικό πολιτικό συμφέρον είναι αναγκαία, έτσι ώστε εκείνο να βρίσκεται σε θέση να καταπνίγει την αταξία που επιφέρουν οι στοχασμοί της και να ασκεί με το βέλτιστο δυνατό τρόπο καταστολή και κοινωνικό έλεγχο, μια σκοπιμότητα η οποία εξυπηρετείται και διευκολύνεται υποδειγματικά από την επιστήμη της Εγκληματολογίας. Καθώς το παρελθόν της περιγράφεται από τον αποκλεισμό της γυναικείας εμπειρίας σε σχέση με το έγκλημα και τη δικαιοσύνη⁴⁵ και το παρόν της από την περιορισμένη παρουσία γυναικών επιστημόνων εγκληματολόγων, το εάν στο μέλλον της θα παραμείνει συντεταγμένη στην επιδοκιμασία του υπάρχοντος συστήματος ή εάν θα επιδοθεί -στοχεύοντας στην ανάδειξη της έμφυλης καταπίεσης- σε ενδελεχέστερη ανάλυση του φύλου αναφορικά στο έγκλημα, καλείται να καθορίσει η Φεμινιστική Εγκληματολογία μέσω των τριγμών που της παράγει ακόμα και με τη σύστασή της.

⁴⁵ Βλ. σχετικά Chesney-Lind Meda, Chagnon Nicholas "Criminology, Gender, and Race: A Case Study of Privilege in the Academy", *Feminist Criminology*, Volume: 11 issue: 4, 2016, σελ. 311.

Η Καθηγήτρια Σπουδών Φύλου Janet Kourany, στο «The Place of Standpoint Theory in Feminist Science Studies»⁴⁶ υποστηρίζει πως η επιστήμη, είναι ένας πατριαρχικός θεσμός στον οποίο οι αρρενωπές κοινωνικές και προσωπικές προσλαμβάνουσες του επιστήμονα επηρεάζουν το τι θα θεωρηθεί «ενδιαφέρον» από εκείνον, ποιο ζήτημα θα επιλέξει να ερευνήσει, τι θα αγνοήσει, τα ερωτήματα τα οποία θα θέσει, τον τρόπο με τον οποίο θα τα ερμηνεύσει και επομένως τα πορίσματα στα οποία θα καταλήξει. Στον κλάδο της Εγκληματολογίας, ο εντοπισμός των προκαταλήψεων που διασχίζουν την επιστημονική της μέθοδο αποκαλύπτει τις βάσεις πάνω στις οποίες η ίδια έχει ισχυροποιηθεί, επιτρέπει μια εκ νέου κατανόηση των δυναμικών σχέσεων που αναπτύσσονται ανάμεσα στο «φύλο» και το «έγκλημα», πλήττει το κύρος των υποθέσεων που συνιστούν τα θεμέλια της γνώσης της και σηματοδοτεί έτσι την τελετή έναρξης της αμφισβήτησης των αρχών αυτών, ίσως και της ανατροπής τους. Η επιφανειακή έως και ανέγγιχτη ερμηνεία της -αν και προφανούς- έμφυλης ταυτότητας των ανδρών υποκειμένων που έχουν εξεταστεί ανά τα χρόνια από τους δημοφιλέστερους εγκληματολόγους της επιστήμης, παράγει, διατηρεί και δικαιολογεί τις κοινωνικές ανισότητες που αναπτύσσονται σε ένα κυριαρχικό σύστημα θέτοντας τον ισχυρισμό περί αξιολογικής ουδετερότητας της επιστήμης της Εγκληματολογίας υπό κατάρρευση.

Η ανάλυση των Sampson και Laub το 1993⁴⁷ οι οποίοι βασισμένοι στη μελέτη των Glueck και Glueck σχετικά με τη νεανική παραβατικότητα, ερμήνευσαν τη βίαιη συμπεριφορά ενός ατόμου απέναντι στη σύζυγό του στα πλαίσια της υπερβολικής κατανάλωσης αλκοόλ -ακόμη και αν το παράδειγμα του «αλήτη-μέθυσου» ως εξηγητική βάση της βίας κατά των γυναικών είχε απορριφθεί ήδη από τους Kantor και Straus στο «The "drunken bum" theory of wife beating»⁴⁸ το 1987- αλλά και η παρόμοια αποδέσμευση της έκφρασης της βίας από την αρρενωπή επιτέλεση του φύλου που παρατηρήθηκε στις εξηγήσεις που πλαισίωσαν τον πρόσφατο (Ιανουάριος 2021) ξυλοδαρμό του σταθμάρχη στο μετρό της Ομόνοιας από ανήλικους οι οποίοι δήλωσαν ότι προέβησαν σε βιαιοπραγία επειδή ο υπάλληλος προσέβαλε την «τιμή»

⁴⁶ Βλ. σχετικά Kourany, J. A. "The Place of Standpoint Theory in Feminist Science Studies" *Hypatia*, Volume: 24, Issue:4, 2009, σελ. 210.

⁴⁷ Βλ. σχετικά Cook J. Kimberly, "Has Criminology Awakened From Its "Androcentric Slumber"?", *Feminist Criminology*, Volume: 11, Issue 4, 2016, σελ. 339.

⁴⁸ Βλ. σχετικά Kantor, G. K., & Straus, M., "The "drunken bum" theory of wife beating. *Social Problems*, 34, 1987, σελ. 216.

τους, υποδεικνύουν πως η κληρονομιά της εξήγησης της εγκληματικής συμπεριφοράς εκτός της έμφυλης ανάλυσης παραμένει τόσο ισχυρή και επιδραστική έως σήμερα, ανάγοντας την εξυγίανση της φύσης και των πρακτικών της επιστημονικής παραγωγής της γνώσης σε επιτακτική.

Αναλυτικότερα, η ανάληψη νευραλγικών θέσεων στην πανεπιστημιακή κοινότητα από άτομα που συμβάλλουν στη διαιώνιση στερεοτύπων που αφορούν στο φύλο, τη φυλή, τη σεξουαλικότητα την αναπηρία κ.α., ικανοποιεί τις προοπτικές της νεοφιλελεύθερης πολιτικής που εστιάζει στην ενίσχυση της αποδοτικότητας, την αποτελεσματικότητα και τον ανταγωνισμό, όχι για την κατάκτηση της αριστείας όπως προφασίζεται –όπου και η ίδια η αριστεία σαν έννοια είναι προβληματική- αλλά για τον εξορθολογισμό της γνώσης κατά το παραγωγικό και οικονομικό πρότυπο. Η ρευστή μορφή της γνώσης που δημιουργείται στις πανεπιστημιακές αίθουσες στερεοποιείται στην κατασκευή της ελεύθερης αγοράς, όπου εκεί πήζει, αποστειρώνεται και αποκτά το εκάστοτε εξυπηρετικό σχήμα αφανισμού όλων όσοι θεωρούνται απειλητικοί. Πιο ειδικά, οι παθολογίες της συμβατικής Εγκληματολογίας δεν περιορίζονται μόνο σε αυτά για τα οποία η Φεμινιστική Εγκληματολογία παρέχει σημείο αναχώρησης της σκέψης προς πολυπλοκότερες θεωρήσεις του σώματος, του φύλου και της πρόσληψης της συμπεριφοράς του έμφυλου ατόμου ως σύννομης ή μη, αλλά αφορούν και όλες τις αταξικές, θεωρητικά μη πολιτικοποιημένες θεματικές της, τις οποίες πρώτη παρατήρησε και πολιτικοποίησε η Κριτική Εγκληματολογία.

Η μειωμένη εκπροσώπηση των θηλυκοτήτων στην ιστορία των επιστημονικών εγκληματολογικών συνεδριών, υπονόμωσε την ανάπτυξη διαλόγου για τον ανδροκεντρισμό και το μισογυνισμό στις επιστημονικές συζητήσεις εμποδίζοντας τις συμβατικές εγκληματολογικές προσεγγίσεις – από τις οποίες μένουν να αντληθούν πολλά ακόμη- να διανύσουν το δρόμο της ανάλυσης του τρόπου με τον οποίο το φύλο, η σεξουαλικότητα και η ετεροκανονικότητα επηρεάζουν το έγκλημα.⁴⁹ Ακόμη και αν κριτικοί εγκληματολόγοι, όπως ο Michalowski⁵⁰ ο οποίος αφιέρωσε ένα μέρος του έργου του το 1985 για την εξέταση του φύλου και των εγκλημάτων που διαπράττονται από τους περισσότερο αδύναμους κοινωνικά, έχουν θίξει την εμπλοκή της έννοιας της αρρενωπότητας σε αυτή του εγκλήματος, η προσκόλληση των

⁴⁹ Βλ. σχετικά Cook J. Kimberly, 2016 ο. π , σελ. 335.

⁵⁰ Βλ. σχετικά Michalowski, R., *Order, law, and crime: An introduction to criminology*, Random House, Νέα Υόρκη, 1985, σελ. 354.

εναλλακτικών της εδραιωμένης Εγκληματολογίας φωνών στην μελέτη του εγκλήματος κυρίως με τον φακό της κοινωνικής τάξης, επιβάλλει την επέκταση αυτής της μελέτης για το έγκλημα μέσω της προσθήκης των φακών και του φύλου και της σεξουαλικότητας. Έτσι το μυωπικό αρρενωπό βλέμμα της συμβατικής Εγκληματολογίας, ίσως μπορέσει να αντικρύσει πρακτικές υποτίμησης, περιθωριοποίησης και αποκλεισμού ως τέτοιες, και της Κριτικής Εγκληματολογίας ως απότοκα «δεδομένων» αντιλήψεων που δεν αφορούν μόνο την τάξη, την αποικιοκρατία ή και τη φυλή, αλλά και το φύλο, τη σεξουαλικότητα, την αναπηρία κ.α.

Η επίμονη απουσία των γυναικών στην εγκληματολογική αφήγηση έγκειται και στον αποκλεισμό εκείνων από τα δείγματα των ερευνών, καθώς εξ αρχής οι επιστήμονες της ακαδημίας που ασχολούνταν με την Εγκληματολογία επικεντρώθηκαν στην ανάλυση του άνδρα εγκληματία ως υποκείμενο μελέτης, ένας κανόνας που αν και τα γενικευμένα του συμπεράσματα στο σύνολο των ατόμων που αποτελούν την κοινωνία είχαν φανερές αδυναμίες, παρέμεινε κραταιός έως και την εμφάνιση της Φεμινιστικής Εγκληματολογίας. Το Εθνικό Ινστιτούτο Υγείας των Η.Π.Α. (NHI) μόλις το 1994,⁵¹ εξαιτίας της πίεσης των αγώνων του φεμινιστικού και του αντιρατσιστικού κινήματος, δημιούργησε ειδικές οδηγίες διεξαγωγής ερευνών ιατρικής φύσης που αφορούν το ανθρώπινο σώμα, σύμφωνα με τις οποίες η συμπερίληψη γυναικών και μειονοτικών υποκειμένων ήταν υποχρεωτική. Για την επιστήμη της Εγκληματολογίας, όπου κλασικοί της σαν τον Sutherland και τον Cressey ισχυρίζονταν πως αν και το φύλο είναι ο κύριος προγνωστικός παράγοντας του εγκλήματος εκείνο έχει ελάσσων σημασία για την κατανόηση των αιτιών που οδηγούν στην εγκληματική συμπεριφορά⁵², η επανεξέταση των αξιωμάτων που εγκαθίδρυσαν το ανδρικό σώμα και τη συμπεριφορά του ως τη νόρμα με βάση την οποία ερμηνεύονταν και τα υπόλοιπα σώματα-συμπεριφορές, καθυστέρησε αξιοσημείωτα.

Ο Cohen, μια επίσης εμβληματική μορφή της σκηνής της Εγκληματολογίας, του οποίου η προσφορά στην Επιστήμη είναι πράγματι ευεργετική, παρά το ύψος της διάνοιάς του, δεν κατάφερε να ξεγλιστρήσει από τον πατριαρχικό κανόνα, αγνοώντας

⁵¹ Βλ. σχετικά, Roy Deboleena, Science Studies, Στο Lisa Disch and Mary Hawkesworth (επιμ.) *The Oxford Handbook of Feminist Theory*, Oxford University Press, 2016, σελ. 835.

⁵² Βλ. σχετικά Cook J. Kimberly, 2016, ο.π., σελ. 336.

στο «Delinquent Boys» ως εάν ανύπαρκτους τους επιβαρυντικούς παράγοντες που επηρεάζουν την εγκληματική συμπεριφορά και που προκύπτουν από το ζήτημα του «αρσενικού» φύλου των αγοριών που μελετά⁵³. Η συνεισφορά του ωστόσο στο πεδίο δεν παραγνωρίζεται κατ' ουδένα τρόπο μιας και η οπτική του ανέδειξε σημαντικά τις επιπτώσεις των κοινωνικοοικονομικών ανισοτήτων που βιώνουν οι ανήλικοι και δημιούργησε ένα σημείο σκέψης στην Εγκληματολογία το οποίο εμπλουτίστηκε, ανασκευάστηκε και απέκτησε καινούργια μορφή από τους μεταγενέστερους ανήσυχους νόες της Κριτικής Εγκληματολογίας.

Η ίδια εκτίμηση αναφορικά στη διαμόρφωση της επιστήμης της Εγκληματολογίας δεν απαντάται σε άλλες θεωρίες που ακολουθούν το Θετικιστικό μοντέλο, κυρίως επειδή κάτω από το πρόσχημα της αξιολογικής ουδετερότητας,⁵⁴ οι θεωρίες αυτές όχι μόνο επιβραβεύουν την ανδρική θεώρηση που κατασκευάζει την αποπνικτική για τα έμφυλα άτομα πραγματικότητα, αλλά κοπιάζουν και για τη συντήρηση και την εύρεση μεθόδων με τις οποίες η «κανονικότητα» θα διασφαλιστεί με τον καλύτερο δυνατό τρόπο. Η μελέτη των συμμοριών της αστικής περιοχής του Σικάγο, διεξήχθη σε ένα πλαίσιο που το άξιο λόγου έγκλημα θεωρούταν εκείνο που διαδραματιζόταν-επέφερε θυματοποίηση σε δημόσιο χώρο και ήταν μετρήσιμο από τις επίσημες στατιστικές, ένα περιβάλλον δηλαδή κατάλληλο για τη διενέργεια θετικιστικών εγκληματολογικών ερευνών όπου η επικέντρωση στο «αρσενικό» ήταν κατά γενική ομολογία απρόσκοπτη και αντικείμενο υπεράσπισης.⁵⁵ Η εστίαση στα «εγκλήματα του δρόμου»⁵⁶ αποτελεί μια από τις βασικές διαφωνίες της Συμβατικής και της Φεμινιστικής -ως κλάδος της Κριτικής- Εγκληματολογίας, καθώς αντιμετωπίζει το έγκλημα ως αποκομμένη ατομική πράξη και στην ατζέντα της εγκλήματα όπως αυτά που διαπράττονται από το κράτος ή η σεξουαλικοποιημένη βία είναι εκκωφαντικά απόντα.

Οι εγκληματολόγοι του θετικιστικού παραδείγματος απορρίπτοντας πως η φυλή και η εθνικότητα αποτελούν έναν πρωταρχικό παράγοντα εγκληματογένεσης και υποστηρίζοντας πως η εγκληματική συμπεριφορά είναι αποτέλεσμα της ελεύθερης βούλησης του ατόμου, τεκμηρίωσαν το γιατί πρότυπα παραβατικότητας διατηρήθηκαν σε φτωχές γειτονιές, ακόμα και μετά το πέρας του χρονικού

⁵³ Βλ. σχετικά Cook J. Kimberly, 2016, ο.π.,σελ. 337.

⁵⁴ Βλ. σχετικά Λάζος Γρηγόρης, 2007, ο.π. σελ. 179.

⁵⁵ Βλ. σχετικά Chesney-Lind Meda, Chagnon Nicholas, 2016,ο.π., σελ. 312.

⁵⁶ Βλ. σχετικά Λάζος Γρηγόρης, 2007,ο.π., σελ. 179.

διαστήματος κατά το οποίο ορισμένες εθνικότητες ή φυλές κατοικούσαν σε αυτές.⁵⁷ Η έρευνα των Shaw και McKay στο «Juvenile Delinquency in Urban Areas» είναι μια τέτοια περίπτωση, που παρά τις αδυναμίες που προβάλλει εφόσον εντάσσεται στο Θετικισμό, συνέβαλε στο να αποτελέσουν η υποκουλτούρα και η κοινωνική αποδιοργάνωση,⁵⁸ κομμάτι του επιστημονικού ενδιαφέροντος. Οι προσεγγίσεις αυτές όμως, εκμεταλλευόμενες τις κτήσεις των κινημάτων αναφορικά στη θέσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, χρησιμοποιούν την κεκτημένη αντίληψη ότι σαφώς και οι π.χ. Ρομά πολίτες δεν θα καταφύγουν σε εγκληματική συμπεριφορά επειδή γεννήθηκαν με κάποιο εγκληματικό γονίδιο ή βιολογική προδιάθεση, για να στηρίξουν την υπερεμφάνιση των μειονοτικών υποκειμένων στις εγκληματολογικές στατιστικές στην ατομική ευθύνη των ίδιων και όχι στη διαφορετική αντιμετώπιση τους και στην άνιση παροχή ευκαιριών σε αυτούς από την κοινωνία, ακριβώς επειδή είναι ,εν προκειμένω, Ρομά. Μια τέτοια περίπτωση παροχής άλλοθι στις μεθόδους διεξαγωγής του κοινωνικού ελέγχου από τις θετικιστικές εγκληματολογικές θεωρίες παρατηρείται και στον τρόπο με τον οποίο αντιμετωπίστηκε κοινωνικά η δολοφονία του 18χρονου Νίκου Σαμπάνη, από την ΕΛ.ΑΣ.⁵⁹

Αντίστοιχα, η παράβλεψη της επίδρασης του θεσμού της δουλείας, μια εξέχουσας σημασίας παρακαταθήκη, στη διαμόρφωση του συστήματος ποινικής δικαιοσύνης της Αμερικής, και η αδιαφορία για τις σεξιστικές διακρίσεις που οδηγούν στη βίαιη αντιμετώπιση των έμφυλων ατόμων από τη σχολή του Σικάγο –η οποία αναλύσκεται στην επιγραμματική περιγραφή της γυναίκας ως θύμα των ερευνητικών της υποκειμένων- αποδεικνύει την αποτυχία των επικρατών θετικιστικών θεωριών να θέσουν επί τάπητος με την ανδροκεντρική και «λευκή» τους σκοπιά τους τρόπους με τους οποίους ο σεξισμός και ο ρατσισμός επηρεάζουν το έγκλημα και τον κοινωνικό του έλεγχο, η επιτυχία των οποίων είναι ότι θέτουν τη φυλετική διάκριση σε ένα τυφλό σημείο προσμέτρησης της καταπίεσης και μετατρέπουν την τοξικά αρρενωπή βία σε φυσιολογική, αναπόδραστη, αναμενόμενη.

Η σκόπιμη αντίδραση της Συμβατικής Εγκληματολογίας -στις προσπάθειες της Φεμινιστικής Εγκληματολογίας να καταστεί ο παράγοντας της έμφυλης ταυτότητας περισσότερο υπολογίσιμος στο σχεδιασμό της πρόληψης και της αντιμετώπισης της

⁵⁷ Βλ. σχετικά Chesney-Lind Meda, Chagnon Nicholas, 2016, ο.π., σελ. 313.

⁵⁸ Βλ. σχετικά Chesney-Lind Meda, Chagnon Nicholas, 2016 ο.π., σελ. 313.

⁵⁹ Βλ. σχετικά το δημοσίευμα https://www.efsyn.gr/ellada/astynomiko/327738_ti-deihnei-i-ballistiki-exetasi-stin-anthropoktonia-toy-nikoy-sampani (ημερομηνία πρόσβασης 17/1/2022)

εγκληματικής συμπεριφοράς- να θεωρήσει καθολικά και άκριτα τις γυναίκες «ανάλογα βίαιες με τους άνδρες»⁶⁰ είχε ως συνέπεια την αύξηση των ποσοστών φυλάκισης των γυναικών και τη μηδενική μεταβολή της σεξιστικής κουλτούρας, εφόσον μια τέτοια γενίκευση δε μετατόπισε τον αρρενωπό γνώμονα θέασης της Εγκληματολογίας ούτε στο ελάχιστο, αντιθέτως όμως επιβεβαίωσε πως ενώ οι γυναίκες συμπεριλαμβάνονται συχνότερα πια στα δείγματα των εγκληματολογικών ερευνών η ανάλυση του φύλου εξακολουθεί να βρίσκεται σε επιδερμικό επίπεδο.⁶¹ Για την ύπαρξη ενός περισσότερο εξεζητημένου μοντέλου ανάλυσης του φύλου ως αναλυτική κατηγορία στην Εγκληματολογία είναι χρήσιμη η αναγνώριση των ενδιάμεσων μεταβλητών που διαφοροποιούν τη «γυναικεία» από την «ανδρική» εγκληματική δράση, καθώς όταν ένα μοντέλο παραγωγής και αντιμετώπισης του εγκλήματος που έχει σχεδιαστεί από άνδρες για άνδρες επιχειρηθεί να εφαρμοστεί σε άτομα τα οποία ήταν εκτός του σχεδιασμού αυτού, προκύπτουν τόσες σημαντικές επιστημονικές αυθαιρεσίες όσες προέκυπταν και από την παντελή απουσία της γυναικείας εμπειρίας, ως δεδομένο των επιστημονικών ερευνών.⁶²

Η αν όχι λανθασμένη, ελλιπής εκπροσώπηση της γυναίκας ως επιστήμονα ή ως άτομο ερευνητικής αναφοράς στα ακαδημαϊκά εγκληματολογικά εγχειρίδια, λειτουργεί όπως παρατηρούν οι Baro και Eigenberg το 1993⁶³ ως μηχανισμός περιθωριοποίησης των γυναικών και των εμπειριών τους στο πεδίο της Εγκληματολογίας, η οποία διαπίστωση επικυρώθηκε και από την έρευνα των Sharp και Hefley το 2007⁶⁴, σύμφωνα με την οποία το 85% των εγκληματολογικών μελετών δεν περιλαμβάνουν καθόλου τη γυναίκα ως δείγμα και δεν αντιλαμβάνονται το φύλο ως ξεχωριστή μεταβλητή. Τα πορίσματα των ερευνών αυτών συμπίπτουν στο συμπέρασμα πως η πρόοδος που έχει σημειώσει ο κλάδος στην ενσωμάτωση των φεμινιστικών εγκληματολογικών διακηρύξεων είναι περιορισμένη, μια δυσπεψία που εάν κανείς ανατρέξει στις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι γυναίκες ακαδημαϊκοί γενικά και οι φεμινίστριες εγκληματολόγοι ειδικά στην κοινότητα, είναι ικανή να ερμηνευθεί. Οι Wenneras και Wold στο άρθρο τους «Nepotism and Sexism in Peer Review» καταλήγουν στο ότι μια γυναίκα χρειάζεται να είναι «2,5 φορές καλύτερη» στις επιδόσεις της έτσι ώστε να καταφέρει να αξιολογηθεί ως ίση με τους άνδρες

⁶⁰ Βλ. σχετικά Cook J. Kimberly, 2016 ο. π. σελ. 345.

⁶¹ Βλ. σχετικά Chesney-Lind Meda, Chagnon Nicholas, 2016, ο.π, σελ. 312.

⁶² Βλ. σχετικά, Roy Deboleena, ο.π., 2016, σελ. 836.

⁶³ Βλ. σχετικά σχετικά Chesney-Lind Meda, Chagnon Nicholas, 2016, ο.π. σελ. 315.

⁶⁴ Βλ. σχετικά σχετικά Chesney-Lind Meda, Chagnon Nicholas, 2016, ο.π., σελ. 315.

συναδέλφους της και ο Hughes L. το 2005⁶⁵ διαπιστώνει, συγκρίνοντας τις δημοσιεύσεις γυναικών και ανδρών ακαδημαϊκών σε ένα διάστημα 100 ετών (1895-1995) πως η αναλογία των δημοσιεύσεων είναι 1 προς 4 και στην οποία εκείνοι που υπερτερούν είναι οι άνδρες.

Η Φεμινιστική Εγκληματολογία δεν αποσπά την προσοχή από την ανδρική ματιά απαντώντας μόνο στις προκλήσεις που έχει θέσει η Φεμινιστική Θεωρία σχετικά με το βιολογικό και το κοινωνικό φύλο, αλλά εξαιτίας και των ερωτημάτων σχετικά με το σώμα και την ύλη που διατυπώνονται σε ενεστώτα χρόνο από τα κινήματα των τρανς και των intersex υποκειμένων,⁶⁶ διευρύνει τη σκέψη στις αναπαραγωγικές και γενετικές τεχνολογίες που προωθούνται παγκοσμίως, αντιστοιχώντας την αποικιοκρατία και τις νεοφιλελεύθερες καπιταλιστικές τεχνικές κατανάλωσης, με το θεσμό της δουλείας και την ιδεολογία της ευγονικής. Θεωρητικοί του μεταδομισμού υποστηρίζουν πως ακόμη και η δυαδική θεώρηση του φύλου είναι αμφισβητήσιμη εφόσον οι βιολογικές διαδικασίες δε μένουν ανεπηρέαστες από τα πολιτισμικά προϊόντα, καθιστώντας την αποδέσμευση του βιολογικού από το κοινωνικό φύλο ένα περίπλοκο εγχείρημα. Για την Grosz⁶⁷ το σώμα είναι ένα «ταυτόχρονο αποτέλεσμα του πολιτισμού και της φύσης», η ακριβής διασταύρωση ή υπερίσχυση των οποίων δύο, εξαρτάται από την επιμέρους αλληλόδραση των οικονομικών, γεωγραφικών και φυλετικών παραγόντων με τους παράγοντες του φύλου και της σεξουαλικότητας. Η σκόπιμη παράλειψη του συνόλου των θηλυκοτήτων ως ερευνητικών υποκειμένων δεν είναι άξια λόγου αποκλειστικά ως προς την ανάπτυξη πολιτικών που έχουν υπάρξει και συνεχίζουν να είναι εχθρικές προς αυτές(σημειώνεται πως η Carrie Buist και η Emily Lenning στο «Queer Criminology»⁶⁸ υποστηρίζουν πως η ύπαρξη μερικών ατόμων αντιμετωπίζεται ως εγκληματική απλά και μόνο εξαιτίας της σεξουαλικής τους ταυτότητας), αλλά είναι άξια και για τη διερεύνηση της αρτιότητας και της εγκυρότητας των πορισμάτων της επιστήμης της Εγκληματολογίας.

Η Συμβατική Εγκληματολογία διαδίδει νοήματα για τα οποία καταβάλλει προσπάθεια να μην τους αναγνωριστεί το πολιτικό στοιχείο, ως εάν η επιστήμη δεν ενεργεί ή δεν επιδέχεται επιρροή από το περιβάλλον στο οποίο αναπτύσσεται, αλλά

⁶⁵ Βλ. σχετικά σχετικά Chesney-Lind Meda, Chagnon Nicholas, 2016, ο.π. σελ. 318.

⁶⁶ Βλ. σχετικά, Roy Deboleena, 2016, ο.π., σελ. 834.

⁶⁷ Βλ. σχετικά Grosz, E. *Volatile Bodies: Toward a Corporeal Feminism*, Indiana University Press, Μπλούμινγκτον, 1994, σελ. 58.

⁶⁸ Βλ. σχετικά Buist, C., & Lenning, E., *Queer criminology*, Routledge, Νέα Υόρκη, 2016, σελ. 23.

απλώς υπάρχει σε αυτό, ή ακόμη ως εάν η έξωθεν παρατήρηση της κοινωνίας-κρεματόριο από τον κρυστάλλινο ακαδημαϊκό πύργο να αποτελεί κάποιου είδους τιμητική διάκριση και έγκριση επιστημονικότητας. Η παραδοχή της παραγωγής έργου από εκείνη συναρτάται και την παραγωγή πλήρως φορτισμένης ιδεολογίας, καθώς η ακαδημαϊκή γνώση περιλαμβάνει και ταυτόχρονα αποτελεί μέρος, κάποιου σκοπού. Η ένταση της ενέργειας που αφιερώνεται για την απόκρυψη των επιδιώξεων της ορθόδοξης Εγκληματολογίας, τη στιγμή που η Φεμινιστική Εγκληματολογία ομολογεί ευθαρσώς τους στοχασμούς της και τις αιτιολογήσεις πάνω στις οποίες τους εδράζει, βεβαιώνει πως αυτό που προωθείται ως «ουδέτερο» τείνει να είναι το εντονότερα πολιτικοποιημένο. Ο C. Lombroso στο έργο του «Ο εγκληματίας άνθρωπος» ανταποκρίθηκε πλήρως στη φενάκη της ουδέτερης χρήσης της γλώσσας, στην θεωρία του οποίου -και σε παρόμοιες αυτής- στηρίχτηκε η κοσμοθεωρία της ναζιστικής Γερμανίας⁶⁹ για την εξόντωση των όποιων ενόχων από κανονικούς⁷⁰, καθημερινούς ανθρώπους.

Η ανδροκεντρική Εγκληματολογία είναι η ισχυροποιημένη Εγκληματολογία, διότι αν και παρατηρούνται αναστολές στο να το εκφράσει, παράγει την περισσότερη μετρήσιμη και μετατρέψιμη σε εμπόρευμα γνώση, η οποία είναι σε θέση να παρέχει στους επιστήμονες που τη στελεχώνουν ισχυρό ανταγωνιστικό πλεονέκτημα στην ελεύθερη αγορά και παράλληλα είναι λειτουργική για τον ανά περίπτωση επικρατή κώδικα αξιών. Η επιχείρηση εκτόπισης των διαφορετικών υποθέσεων αναφορικά στο έγκλημα και του πλουραλισμού που εγκαινιάζει η Φεμινιστική Εγκληματολογία, στο περιθώριο της Ακαδημίας, είναι η απόρροια της επιμελούς κοινής δράσης του νεοφιλελευθερισμού και της λευκής ανδρικής κυριαρχίας στον επιστημονικό χώρο. Όσο η αποτίμηση μιας έρευνας ή μιας μελέτης γίνεται σε όρους κερδοσκοπικά καθορισμένους και ανδροκρατικά ωφελιμιστικούς, η παροχή των κατάλληλων υποδομών για τη διεξαγωγή φεμινιστικών ερευνών θα απαξιώνεται ως μια, εκτός προϋπολογισμού, πολυτέλεια.

Η επισήμανση των δυσκολιών που έχει να ξεπεράσει ο φεμινιστικός κλάδος της Εγκληματολογίας, δεν έχει σκοπό να διασπείρει απαισιοδοξία, αλλά αντιθέτως ως πρόθεση έχει να υπογραμμίσει το γεγονός ότι παρά τις αντίξοες συνθήκες στις οποίες

⁶⁹ Βλ. σχετικά Χάιδου Ανθοζωή, *Θετικιστική Εγκληματολογία Αιτιολογικές προσεγγίσεις του εγκληματικού φαινομένου*, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 1996, σελ. 33.

⁷⁰ Βλ. σχετικά Λάζος Γρηγόρης, 2007, ο.π., σελ. 180.

μπορεί να εκτεθεί ένας λόγος που αντιμάχεται τα πολλαπλά μέτωπα της πατριαρχίας και του ακαδημαϊκού παρωπιδισμού, αυτός υπάρχει, επηρεάζει και γιγαντώνεται. Ο μετασχηματισμός του ανδροκεντρικού σημείου θέασης της Εγκληματολογίας έχει ήδη ξεκινήσει, ένδειξη του οποίου είναι η αδυναμία σύλληψης μιας Εγκληματολογίας δίχως γυναίκες επιστήμονες στο εξής, καθώς έχουν καταφέρει να αποτελέσουν αναπόσπαστο κομμάτι της, όπως ένδειξή του είναι και η ίδια η δυνατότητα της συγγραφής αυτής της εργασίας. Η συμπερίληψη της έμφυλης διάστασης του εγκλήματος μόνο πληρέστερη μπορεί να καταστήσει την Εγκληματολογία, της οποίας οι αστοχίες αν και πολλές, υπό την προϋπόθεση του ουσιαστικού της διαλόγου με τη Φεμινιστική Θεωρία αυτές μπορούν να γίνουν αντικείμενο επαναπροσδιορισμού και αναθεώρησης. Άλλωστε, όπως υποστηρίζει και η Carol Smart, το συνεχώς μεταβαλλόμενο από το ρατσισμό, το σεξισμό, την ομοφοβία και τον εθνικισμό περιβάλλον στο οποίο θα κληθούν να εξασκήσουν το επάγγελμά τους οι επίδοξοι εγκληματολόγοι, είναι μια συγκυρία στην οποία η Εγκληματολογία χρειάζεται το Φεμινισμό, περισσότερο από ότι ο Φεμινισμός την Εγκληματολογία⁷¹.

1.4.1. Γυναικεία εγκληματικότητα

Τα πειθαρχικά συστήματα έχοντας την ικανότητα να διατηρούν τα υποκείμενα σε μια επιθυμητή από τους έχοντες την εξουσία κατάσταση η οποία τους υπενθυμίζει ποια είναι η «ορθή» εκδοχή του εαυτού τους, αν και επιτυγχάνουν να επιβάλλουν σε αυτά εσωτερικές και εξωτερικές μορφές ελέγχου και παρά την πίστη του Foucault⁷² πως «τα βίαια μέσα κοινωνικού ελέγχου αντικαθίστανται από την αυτορρύθμιση, κι επομένως η άμεση βία αντικαθίσταται από έναν ηπιότερο έλεγχο», το ενδεχόμενο πρόκλησης σωματικής βλάβης στο μη συμμορφωμένο υποκείμενο και η εφαρμοσμένη άσκηση της βίας, συνεχίζουν να αποτελούν κομμάτι των πειθαρχικών κανόνων. Οι έμφυλες επιταγές, εκτελούνται εσωτερικά σε μια συχνότητα ρουτίνας από τον τρόπο ένδυσης και της στάσης σώματος έως και τη διαμόρφωση της φωνής και του βαδίσματος ενός ατόμου, έτσι ώστε καθώς εκείνο προσπερνά τους διάφορους θεσμούς κοινωνικού ελέγχου, που είναι εξουσιοδοτημένοι να επεμβαίνουν άμεσα στο σώμα του, να απολαμβάνει αποδοχή και να ελαχιστοποιεί την πιθανότητα να του προκληθεί το αίσθημα της ντροπής.

⁷¹ Βλ. σχετικά Renzetti M. Claire, *Feminist Criminology*, Routledge, 2013, σελ. 82.

⁷² Βλ. σχετικά Michel Foucault, 1976, ο.π. σελ. 134.

Στις αμερικανικού τύπου φυλακές γυναικών ο εξαναγκασμός για την ενσωμάτωση σε εκείνες των προκαθορισμένων από την τάξη, τη φυλή και το φύλο απαιτήσεων, πραγματοποιείται με την υποβολή τους σε αναμορφωτικές διαδικασίες εκπαίδευσης στην παθητικότητα, την ταπεινότητα, τη θηλυκότητα, τη φροντίδα τέκνων, και την καθαριότητα⁷³, προορίζοντάς τες έτσι για οικιακές βοηθούς και άμισθο δυναμικό ενδοοικογενειακής εργασίας. Η επιθετικότητα, ως ένα θεωρούμενο αντίθετο στη γυναικεία φύση χαρακτηριστικό, γίνεται το επίκεντρο της αποκατάστασης για την επιστροφή των τροφίμων στη θηλυκότητα, όπου η απόσταση που οφείλουν να διανύσουν οι μαύρες γυναίκες από την επιθετικότητα έως τη θηλυκότητα, εξακολουθεί να αντιμετωπίζεται ως μεγαλύτερη.

Για τον Georg Rusche⁷⁴, ο οποίος αντιλαμβάνεται τις φυλακές ως ένα μηχανισμό που στοχεύει στην αναπαραγωγή της εκμεταλλεύσιμης εργασίας κατ' εικόνα του καπιταλισμού, το ότι σπέρματα της διαμόρφωσης της έννοιας της εργασίας και της αμοιβής βρίσκονταν ήδη στις προϋπάρχουσες της φυλακής έννοιες αναφορικά στη δυαδική θεώρηση των φύλων η οποία καλλιέργησε την προσδοκία για μη αμειβόμενη εργασία της γυναίκας εντός του νοικοκυριού, δεν φαίνεται να είναι άξιο αναφοράς ή ακόμη και αντιληπτό. Ακόμη και το πνευματικό εκτόπισμα του Foucault, αναφερόμενος στην αύξηση των συλλήψεων του 19^{ου} ως αποτέλεσμα της κατάκτησης πολιτικών δικαιωμάτων, αδυνατεί να λάβει υπόψη πως δικαιώματα κατελήφθησαν μόνο από ορισμένους και πως για όλους όσοι συνέχιζαν να στερούνται ελευθεριών και κυριότητα εαυτού, όπως ήταν οι γυναίκες, οι μέθοδοι τιμωρίας- επαναφοράς στην «τάξη» ήταν αν και διαφορετικές της φυλάκισης, υπαρκτές. Οι έμφυλες, οι φυλετικές και οι ταξικές προδιαγραφές προσωπικότητας κατασκευάστηκαν για να συγκρατούν τα υποκείμενα σε συγκεκριμένες νόρμες, η υπέρβαση των οποίων καθορίζει διαχρονικά το τι συνιστά έγκλημα, τι παρεκκλίνουσα συμπεριφορά και ποιες είναι οι αρμόζουσες ποινικές κυρώσεις. Τα ιστορικά υποκείμενα «άνδρας» και «γυναίκα» διατέθηκαν σε διαφορετικούς χρόνους, σε ανόμοια είδη πειθαρχίας, όπου για τη γυναίκα η επίσημη αστυνόμευση αναπληρώθηκε από την οικογένεια, τη θρησκεία και την ιατρική. Στις μέρες μας, η μέγγενη της ετεροφυλοφιλίας, της ορθοδοξίας, της

⁷³ Βλ. σχετικά Spade Dean, Willse Craig, *Norms and Normalization*, Στο Lisa Disch and Mary Hawkesworth (επιμ.) *The Oxford Handbook of Feminist Theory*, Oxford University Press, 2016, σελ. 555.

⁷⁴Βλ. σχετικά Rusche, Georg, and Kirchheimer, Otto, *Punishment and Social Structure*, Columbia University Press, Νέα Υόρκη, 1939, σελ. 149.

αναζήτησης της «ομορφιάς», του υγιεινισμού, και της ευφυΐας, λίγο μπορούμε να πούμε πως έχει αναχαιτιστεί ως προς την παραγωγή βίαιων ιεραρχιών.

Η πεπερασμένη ποινικοποίηση της γυναικείας σεξουαλικής δραστηριότητας γενικά και της εξωσυζυγικής ή προγαμιαίας συνεύρεσης ειδικά, της μέθης, και της πορνείας,⁷⁵ δείχνει πως το έγκλημα ανέκαθεν οριζόταν από το περιεχόμενο των έμφυλων ταυτοτήτων, καθώς οι γυναίκες λογοδοτούσαν για τις ακριβώς ίδιες συμπεριφορές, οι οποίες για τους άνδρες ήταν επιτρεπτές. Το παρελθόν της γυναίκας που φυλακιζόταν για δραστηριότητες που ήταν νόμιμες για τον άνδρα και του μαύρου που θεωρούταν εγκληματίας για συμπεριφορές που ήταν νόμιμες για τον λευκό, είναι ιστορίες καταπίεσης που καταφάσκουν στο ότι η εξουσία που ενυπάρχει στις προκαταλήψεις σχετικά με τα έμφυλα υποκείμενα και τις φυλές, είναι ικανή να τιμωρεί και να πριμοδοτεί αναλόγως των εξουσιαστικών βλέψεων.

Οι βαρύνουσες σημασίες εγκληματολογικές μελέτες όπως των Sutherland και Cressey κατά το εγγύς χρονικά 1974⁷⁶, αντιλαμβάνονται το φύλο ως το δεδομένο με την εντονότερη στατιστική αξία σχετικά με τη διάκριση των εγκληματιών από τους μη, ωστόσο, για εκείνους το υπερμέγεθες ποσοστό εγκληματικότητας που καταλαμβάνεται από το ανδρικό φύλο, δεν οφείλεται αιτιωδώς στην αρρενωπότητα αλλά συνδέεται με άλλους παράγοντες διαμόρφωσης της κοινωνικής θέσης, παρέχοντας έτσι ως αποκλειστική εξήγηση της διαφορετικής «κατανομής» της εγκληματικότητας την καλύτερη επίβλεψη και τη συνεπέστερη νουθέτηση που λαμβάνουν τα κορίτσια, τα οποία καταλήγουν να εσωτερικεύουν διαφορετικές των εγκληματικών συμπεριφορές. Το σημείο ανάλωσης του επίσης κλασικού στην επιστήμη Cohen στο ζήτημα του φύλου, περιορίζεται στην περιγραφή του αισθήματος ενοχής και ευθύνης⁷⁷ που χρεώνεται κοινωνικά στον άνδρα έτσι ώστε να φέρει εις πέρας τις κοινωνικές του υποχρεώσεις και στον καταλογισμό που εκείνος βιώνει από τη γυναίκα και τα παιδιά του σε περίπτωση αποτυχίας.

Με τη σειρά τους, Οι Gottfredson και Hirschi,⁷⁸ σχεδόν δυο δεκαετίες έπειτα από τον Sutherland, στην προσπάθειά τους να εξηγήσουν τις διακυμάνσεις στα ποσοστά εγκληματικότητας ανάμεσα σε άνδρες και γυναίκες, προσθέτουν τη συνθήκη της

⁷⁵ Η πορνεία εξακολουθεί να συνιστά ποινικό αδίκημα σε πολλά κράτη.

⁷⁶ Βλ. σχετικά Cook J. Kimberly, 2016, ο.π., σελ. 336.

⁷⁷ Βλ. σχετικά Cook J. Kimberly, 2016, ο.π., σελ. 337.

⁷⁸ Βλ. σχετικά Cook J. Kimberly, 2016, ο.π., σελ. 338.

μονογονεϊκής οικογένειας ως επικρατή προγνωστικό παράγοντα εγκληματογένεσης, εφόσον θεωρούν πως η διαιρεμένη ικανότητα επίγνωσης και τιμωρίας της εγκληματικής συμπεριφοράς που επιφέρει η ύπαρξη ενός μόνο κηδεμόνα –το προφίλ του κηδεμόνα που αναλύουν είναι αυτό της ανύπαντρης μητέρας- είναι αρκετή για ερμηνεύσει την απόκλιση που παρουσιάζουν τα φύλα, αναφορικά στη συμμετοχή τους στην εγκληματική δραστηριότητα. Στη μελέτη του κοντινότερου παρελθόντος των Love και Park, το 2013⁷⁹, σε σχέση με το έργο των Gottfredson και Hirschi που δημοσιεύτηκε το 1990, η γυναίκα δεν απασχολεί ως εγκληματίας αλλά επανδρώνει ξανά, τα ποσοστά θυματοποίησης. Όλες οι θεωρίες αυτές οι οποίες χαίρουν υποδοχής τιμών αρχηγού κράτους στον τομέα της Εγκληματολογίας –λαμβάνουμε υπόψη και την μελέτη των Baro και Eigenberg όπου εξετάζοντας την αναπαράσταση των φύλων στα εγκληματολογικά εγχειρίδια, σημειώνουν πως η γυναίκα εγκληματίας κατακλύζεται από την απεικόνισή της ως εκδιδόμενη- σκιαγραφούν την ένδεια του πλαισίου που θεμελιώνει και κατασκευάζει την εγκληματολογική γνώση, αναφορικά στο ζήτημα της γυναικείας εγκληματικότητας.

Το πλήθος των πληροφοριών που έχουν αποκτηθεί στην επιστήμη της Εγκληματολογίας έτσι ώστε να σχηματιστούν οι παραστάσεις με τις οποίες νοείται ο κόσμος της, έχει θέσει τη γυναικεία εγκληματικότητα στην ανυπαρξία ή περισσότερο εύστοχα έχει πρόθυμα τροποποιηθεί από τις αιτίες που μετακινούν εκείνη στην εξορία της αορατότητας, με αποτέλεσμα η κατανόηση της γυναικείας εγκληματικότητας και της διαχείρισης των γυναικών παραβατών να συγκρατείται σε πρωτόλειο επίπεδο. Η Angela Davis στο «Racialized Punishment and Prison Abolition»⁸⁰ παρατηρεί πως η πεπατημένη οδός διευθέτησης των περιστατικών παρεκκλίνουσας συμπεριφοράς της γυναίκας συντελείται κατά κανόνα μέσω της χορήγησης σε αυτή, ψυχιατρικών φαρμάκων καθώς «οι αποκλίνοντες άνδρες έχουν κατασκευαστεί ως εγκληματίες, ενώ οι αποκλίνουσες γυναίκες έχουν κατασκευαστεί ως παράφρονες»⁸¹. Η γυναίκα παραβάτης αντιμετωπίζεται ως άρρωστη που χρήζει καθοδήγησης έτσι ώστε να επανέλθει στην εκ φύσεως γυναικεία της ρύθμιση και έτσι η γυναικεία εγκληματικότητα περιγράφεται κατά κανόνα, ως μια «ειδική» κατάσταση μιας «ειδικής» κατηγορίας. Η μειωμένη γοητεία που ασκεί η γυναικεία

⁷⁹ Βλ. σχετικά σχετικά Chesney-Lind Meda, Chagnon Nicholas, 2016, ο.π., σελ. 315.

⁸⁰ Βλ. σχετικά Davis Angela, Racialized Punishment and Prison Abolition, Στο: Tommy L. Lott, John P. Pittman (επιμ.), *A Companion to African-American Philosophy*, Wiley-Blackwell, 2003, σελ. 364.

⁸¹ Davis Angela, 2003, ο.π., σελ. 367.

εγκληματικότητα έτσι ώστε να καταφέρει να αποτελέσει θεματική ξεχωριστής ανάλυσης έγκειται πέρα από το ομολογουμένως ισχύον της αποτύπωμα στον πληθυσμό των γνωστών παραβατών -παγκοσμίως οι γυναίκες δράστριες απασχολούν το 10-15% της συνολικής εγκληματικότητας⁸²- στο ότι τα δεδομένα των επίσημων στατιστικών τακτοποιώντας τη γυναικεία εμπλοκή στα ήπια αδικήματα κατά της ιδιοκτησίας, της προσδίδουν μια ποιότητα η οποία δε συνίσταται σε βίαια εγκλήματα και συνεπώς, εξαιρουμένης της πορνείας, επιφέρει αμελητέους προβληματισμούς στον επίσημο κοινωνικό έλεγχο. Παρόλα αυτά, η ξηρασία της γνώσης που επικρατεί αναφορικά στα αδικήματα που διαπράττονται από γυναίκες αλλά και στις ίδιες τις γυναίκες ως δράστριες σπανίως προξενεί εντύπωση και σπανιότερα λειτουργεί ενισχυτικά της διεξαγωγής ερευνών για την άρση της εν λόγω άγνοιας, ακόμη και αν τα «ανύπαρκτα» αδικήματα γυναικών και η «ανύπαρκτη» ταυτότητα της γυναίκας εγκληματία, υπόκεινται πραγματικών ερμηνειών και συνιστούν κομμάτι της χάραξης της σύγχρονης πολιτικής του κοινωνικού ελέγχου.

Στη σεξιστική ατμόσφαιρα μέσα στην οποία υπολογίζεται και ερμηνεύεται η γυναικεία εγκληματικότητα, μόλις κάποιος έρθει αντιμέτωπος με τη διαπίστωση πως η μοναδική επιδραστική προίκα ανάλυσης της γυναίκας παραβάτη έως και σήμερα διατίθεται από τις αταβιστικές μελέτες του C. Lombroso και των προσφιλών σε εκείνον μελετητών, προστίθεται και το στρώμα της μη επιστημονικότητας. Οι κλασικές μελέτες ανάλυσης των εγκλημάτων που διαπράττονται από γυναίκες, αποδίδουν στο γυναικείο σώμα επιβλαβή για την κοινωνία γνωρίσματα τα οποία όχι μόνο απαντώνται στο θηλυκό φύλο αλλά καθώς εκείνα είναι φύση του, είναι ταυτοχρόνως μερικώς επιδεκτικά βελτίωσης αλλά όχι απολύτως αναστρέψιμα. Η πρόοδος της επιστήμης της Εγκληματολογίας να απαντήσει στους παράγοντες της γυναικείας εγκληματικής δράσης, προσκρούει στην ανεπαίσθητη -αλλά αυτονόητη- κρίση που της εγκατέστησαν οι προκάτοχοι εγκληματολόγοι αναφορικά στη «φύση» της γυναίκας εγκληματία, η οποία ως δεδομένη δεν τίθεται υπό εξέταση ή κριτική και παρέχει έτσι μια εκ προοιμίου κεκαλυμμένη βιολογική θεώρηση της γυναίκας δράστη και συνεπώς τις αντίστοιχες μεθόδους διαχείρισής της. Η «εξειδίκευση» της παρέκκλισης με αυτόν τον τρόπο καταλήγει να δημιουργεί κανόνες ψυχικής υγείας, επιτρέποντας στα σωφρονιστικά ιδρύματα να επιστρατεύουν για την εκμάθηση των «ορθών» αντιλήψεων γύρω από το φύλο (και τη φυλή) μεθόδους άμεσης σωματικής

⁸² Βλ. σχετικά Ζαραφονίτου Χριστίνα, *Εμπειρική Εγκληματολογία*, Νομική Βιβλιοθήκη, 2004, σελ. 82.

παρέμβασης.⁸³ Ο βιολογικός ντετερμινισμός διατηρεί έως και σήμερα κραταιή τη διήγηση του ενυπάρχοντος «κακού» ή της στέρησης της οξυδέρκειας της γυναικείας φύσης, εφόσον πολλές φορές με άμεσο ή με έμμεσο τρόπο, τέτοιες πεποιθήσεις χρησιμοποιούνται ως αποδεικτικά στοιχεία αιτιολόγησης του μεγέθους και παράλληλα του είδους της γυναικείας εγκληματικής δραστηριότητας.⁸⁴

Η τόσο αντίθετη στις προσδοκίες της ταυτότητας «γυναίκα» εγκληματική συμπεριφορά οδηγεί την αναζήτηση των αιτιών της πρωτίστως στις διαφορές της γυναικείας σωματικής τυπολογίας από το σημείο αναφοράς της ανδρικό σώμα, όπου συχνά ως ένοχοι επιταχυντικής συνθήκης για το πέρασμα στην εγκληματική πράξη, καταλήγουν να λογοδοτούν η έμμηνος ρύση, η εμμηνόπαυση και οι ορμονολογικές διακυμάνσεις⁸⁵. Τα βιολογικά χαρακτηριστικά που διαφοροποιούν το θηλυκό σώμα θεωρούνται πολλές φορές ισχυρά να προσδιορίσουν την ιδιοσυγκρασία, τη διαύγεια, και την επιθετικότητα των γυναικών, η απαρχή της οποίας αντίληψης ανήκει στον - ίσως όχι και όσο διατεινόμαστε ξεπερασμένο- Lombroso σύμφωνα με τον οποίο αφού η αποστροφή του γυναικείου φύλου από το έγκλημα είναι ένα εκ γενετής βιολογικό χαρακτηριστικό του, η οποιαδήποτε καταγραφή εγκληματικής ενέργειας διαπραττόμενη από «γυναίκα» αποτελεί σύμπτωμα βιολογικής παθολογίας. Έτσι, το σενάριο της διάπραξης μιας εγκληματικής πράξης από ένα υποκείμενο που ανήκει στο γυναικείο φύλο επειδή εκείνο καταλήγει να παρεκτραπεί από την «πραγματική»⁸⁶ βιολογικά προκαθορισμένη νομοταγή γυναικεία του φύση, αποβαίνει να μη φαντάζει παράλογο ούτε και το 2022, διότι το ιδεολογικό έρεισμα των θεωριών της σχολής του Ιταλού θετικιστική παραμένει τόσο διαπεραστικό όταν ο λόγος αφορά τη γυναίκα εγκληματία, ακόμη και αν θεωρητικά ως επιστήμονας έχει καταβαραθρωθεί από κάθε ιδεολογίας εγκληματολογικό κλάδο και προσέγγιση. Η αξία της κατάδειξης των διατηρημένων αντιλήψεων οι οποίες δεν έχουν αποσυντεθεί ακόμη και τόσα χρόνια έπειτα του σχηματισμού τους, βρίσκεται στο ότι η παραβίαση της έμφυλης κανονικότητας εκθέτει τα υποκείμενα που την πράττουν στον κίνδυνο του χαρακτηρισμού τους ως ψυχικά ασθενή, του εγκλεισμού τους σε σωφρονιστικά καταστήματα, της απώλειας της σωματικής τους αυτονομίας και της υποβολής τους στη βία, έως και σήμερα, ανεξάρτητα από το εάν η Εγκληματολογία στην προσπάθεια

⁸³ Βλ. σχετικά Spade Dean, Willse Craig, 2016, ο.π., σελ. 555.

⁸⁴ Βλ. σχετικά Smart Carol, "Criminological Theory: Its Ideology and Implications concerning Women", *The British Journal of Sociology*, Vol. 28, No. 1, 1977, σελ. 91.

⁸⁵ Βλ. σχετικά Smart Carol, 1977, ο.π., σελ. 91.

⁸⁶ Βλ. σχετικά Smart Carol, 1977, ο.π., σελ. 92.

της να αποτινάξει τα λάθη της ιστορίας της αποφασίζει να αντιμετωπίσει τις λομπροζιανές θεωρίες ως «άγνωστες» και τις σύγχρονες ιδέες της ως απόλυτα αμόλυντες από τις πεποιθήσεις όσων την ανέστησαν.

Η ιδέα πως η παθητική φύση της γυναίκας της στερεί τη δυνατότητα να αποκτήσει ισχυρή παρουσία στις εγκληματολογικές στατιστικές, είναι αυτή η ιδέα που γεφυρώνει τον Lombroso που φαντάζεται «γεννημένους εγκληματίες» με τη μάχιμη σημερινή Εγκληματολογία που αποκηρύσσει με παρρησία αντιλήψεις περί «εκ γενετής εγκληματιών» καθώς η απορρόφηση του βιολογικού ντετερμινισμού από πλειάδα επιστημόνων και επιστημών είναι τόσο έντονη, όπου ως αναχρονιστική καταλήγει να αξιολογείται η μοναδική σύνταξη μοναδικών λέξεων, καθώς σε όποια μικρό-απόκλιση ή ανασκευή τους -παρά το ότι το ο πυρήνας του νοήματος παραμένει αναλλοίωτος- η κριτική σκέψη αναχωρεί. Οι σύγχρονες ερμηνείες της γυναικείας εγκληματικότητας μηρυκάζοντας επιτυχώς με μικρές διαφοροποιήσεις την ιδεολογία των θεωριών της λομπροζιανής φιλοσοφίας, όταν το έγκλημα διαπράττεται από το γυναικείο φύλο συχνά το εκλαμβάνουν ως απαύγασμα σωματικής ή ψυχικής διαταραχής το οποίο αφορά αποκλειστικά το άτομο-δράστη που είναι όμως μερικώς υπεύθυνο για τις πράξεις του και αντίθετα όταν συντελείται από τον άνδρα εγκληματία, είναι ένα προϊόν υπεύθυνης και λογικής δράσης. Μια καίριας σημασίας παρέμβαση που επιχειρείται από τη Φεμινιστική Εγκληματολογία, είναι να προβάλλει την κοινωνική κατασκευή της γυναικείας φύσης ως κοινωνική κατασκευή, όπως συμβαίνει στην περίπτωση αυτή, όπου η απόδειξη της θέσης ότι η γυναίκα δεν είναι εκ φύσεως παθητική και ευάλωτη αλλά γίνεται αντιληπτή ως τέτοια - έτσι ώστε π.χ. η σεξουαλική βία να επιβεβαιώνεται ως εκτόνωση της ανδρικής φυσικής επιθετικότητας- είναι μια παρέμβαση που υποδεικνύει και αμφισβητεί τις νόρμες, επιτρέποντας να χαραχτούν ανάμεσα στο αρσενικό και το γυναικείο βιολογικό φύλο νέοι ορίζοντες αλληλεπίδρασης και συμβίωσης.

Η προσμέτρηση της απουσίας του μητρικού «ενστίκτου» ως ένδειξη εγκληματογενούς στοιχείου μιας γυναίκας στην οποία προχωρά ο Lombroso, είναι αξιοσημείωτη καθώς εγγράφει ψυχοσωματικά τη γυναίκα δράστη ως περισσότερο αρσενική παρά θηλυκή, τη θεωρεί αφύσικη εφόσον δεν επιτελεί τον αναπαραγωγικό της ρόλο της και υποπίπτει έτσι στην παγίδα της ταύτισης του βιολογικού και του

κοινωνικού της φύλου⁸⁷. Ο υποβιβασμός της κοινωνικά καθορισμένης πράξης, στον βιολογικό ντετερμινισμό της γυναικείας φύσης, χρησιμεύει ως ένα εργαλείο δικαιολόγησης του τρόπου με τον οποίο οι γυναίκες εγκληματίες γίνονται αντικείμενα διαχείρισης από το σύστημα απονομής της ποινικής δικαιοσύνης, καθώς τα πολιτιστικά στοιχεία υπό την επίδραση των οποίων συντελείται μια εγκληματική συμπεριφορά αγνοούνται και αντιμετωπίζονται απλώς ως ερεθίσματα που προκαλούν αντίδραση στη βιολογική ανικανότητα. Οι Taylor, Walton και Young αναφέρουν σχετικά πως «ο βιολογικός ντετερμινισμός ασκεί μεγαλύτερη γοητεία από τον κοινωνιολογικό ντετερμινισμό επειδή εξαλείφει οποιοδήποτε υπαινιγμό ότι το έγκλημα μπορεί να είναι το αποτέλεσμα κοινωνικών ανισοτήτων»⁸⁸. Η αστοχία της πειστικής υποστήριξης των υποθέσεων του Θετικισμού του Lombroso και των συναφών θεωριών, είναι υπαρκτή διότι συνηθίζοντας να χρησιμοποιεί την έννοια της κοινής λογικής και της «φύσης» ως έδρα των επιχειρημάτων του για τη γυναίκα εγκληματία, συνήθως επικαλείται ως αυτονόητο αυτό που αποπειράται να αποδείξει.

Ο Otto Pollak⁸⁹, γαλουχημένος από τις θέσεις της ισχυρής παρουσίας του Lombroso, διαφοροποιήθηκε από εκείνον τρόπον τινά, καθώς εμφορούταν από νέες αμφιλεγόμενες ιδέες –θεώρησε πως η γυναίκα εφόσον είναι σε θέση να αποκρύπτει την ευχαρίστηση της κατά τη σεξουαλική πράξη σε αντίθεση με τον άνδρα, είναι ικανή και να τον χειραγωγήσει- και προσέθεσε στις θεωρίες σχετικά με τη γυναικεία εγκληματικότητα αφενός ότι οι γυναίκες είναι περισσότερο ικανές να εγκληματήσουν από τους άνδρες διότι η απάτη και το ψέμα αποτελούν φύση τους και αφετέρου πως η αντιμετώπιση της γυναίκας δράστη από τους δικαστές και την αστυνομία είναι ιδιαίτερα ευνοϊκότερη. Ως προς την τελευταία του καινοτομία, ισχυρίζεται πως η παρανόηση της γυναίκας ως ευγενικό και αγνό πλάσμα, οδηγεί σε μια ιπποτική στάση (chivalry)⁹⁰ των ανδρών προς αυτή και αναλόγως σε επιεικέστερη αντιμετώπιση των γυναικών δραστών σε σχέση με τους αντίστοιχους άνδρες, ένα ιδεολογικό αποκύημα που βρίσκει τον απόγονό του στο πρόσωπο του σημερινού «καλοπροαίρετου» σεξισμού.

⁸⁷ Βλ. σχετικά Smart Carol, 1977,ο.π., σελ. 93.

⁸⁸ Βλ. σχετικά Taylor Ian ,Walton Paul , Young Jock, *The New Criminology For a Social Theory of Deviance*, Routledge, 1973, σελ. 40.

⁸⁹ Βλ. σχετικά Smart Carol, 1977,ο.π., σελ. 95.

⁹⁰ Βλ. σχετικά Smart Carol, 1977,ο.π., σελ. 95.

Ο «καλοπροαίρετος» σεξισμός⁹¹ διευκολύνει την εκτέλεση των πατριαρχικών επιδιώξεων, διότι παράγοντας φαινομενικά φιλοφρονήσεις για το γυναικείο φύλο –«η γυναίκα είναι ένα λουλούδι»– ενισχύει την παρουσίαση της έμφυλης βίας ως δεδομένη και κυρίως εγκρίνοντας την υιοθέτηση των κυριαρχούμενων γυναικών στις εαυτές τους του ίδιου σημείου θέασης που έχουν για εκείνες οι κυρίαρχοι άνδρες, η γυναίκα υποβιβάζεται στην κατώτερη θέση του φαντασιακού υποκειμένου που έχει ανάγκη προστασίας. Η ταύτιση του άνδρα με το μυαλό και της γυναίκας με την καρδιά, δημιουργεί ιεραρχίες στις οποίες και κυριολεκτικά και μεταφορικά η γυναικεία θέση είναι κατώτερη. Η πίστη του Pollak, πως η γυναίκα χαίρει προνομίων στο σύστημα απονομής ποινικής δικαιοσύνης μιας και προξενεί κοινωνικά τον οίκτο, συνεχίζει να είναι διαδεδομένη στην εγκληματολογική αντίληψη ακόμη και όταν τα δεδομένα των –σεξιστικά σχεδιασμένων- ερευνών αναφορικά σε υποθέσεις καταδίκης,⁹² αποδεικνύουν ότι η διακριτική ευχέρεια των δικαστών σε περιπτώσεις τέλεσης κακουργημάτων παραμένει απολύτως ανεπηρέαστη από τον παράγοντα του φύλου και μάλιστα σε περιπτώσεις διάπραξης αδικημάτων που σχετίζονται με την «ηθική» οι γυναίκες παραβάτες φαίνεται να αντιμετωπίζονται αυστηρότερα. Η ισορροπία της ύπαρξης ενός άνδρα «προστάτη» επιτυγχάνεται μόνο από την ύπαρξη του άνδρα «απειλή» και καθώς η ανυπαρξία του ενός συνεπάγεται και την ανυπαρξία του άλλου, οι σαφείς επιλογές που παρέχονται στο γυναικείο σώμα – εκείνο μπορεί να αποτελεί μόνο σημείο υπεράσπισης ή αποδοχής της βίας- είναι αυτές που εξυπηρετούν επαρκώς τη διατήρηση του πατριαρχικού συστήματος. Οι καταγγελίες των εκδιδόμενων, των τρανς, των ουσιοεξαρτώμενων, των εγκλείστων και του πλήθους των θηλυκοτήτων γενικά αναφορικά στην κακοποίηση, το βιασμό και τη δευτερογενή θυματοποίηση⁹³ που έχουν βιώσει στην καθημερινή τους διασταύρωση με τους θεσμούς του κοινωνικού ελέγχου και της απονομής ποινικής δικαιοσύνης, περιγράφει την αντίληψη πως η αστυνομία και το νομικό σύστημα στελεχώνονται από «ιπποτικούς» και επιρρεπείς να ευνοήσουν τη θηλυκότητα άνδρες, μάλλον σε ένα ασθενές επιχειρηματολογικά πλαίσιο.

Η ίδια η ύπαρξη της ανάγκης προστασίας και του ιπποτισμού παραπέμπει στη σεξιστική κατανομή της εξουσίας, στην οποία το αίσθημα της ασφάλειας της

⁹¹ Βλ. σχετικά Garland et al., “Gender Politics and The Walking Dead: Gendered Violence and the Reestablishment of Patriarchy”, *Feminist Criminology*, Vol. 13(1), 2018, σελ. 80.

⁹² Βλ. σχετικά Smart Carol, 1977, ο.π., σελ. 97.

⁹³ Βλ. σχετικά Βλάχου Βασιλική, *Η Αντιμετώπιση της Σωματικής Βίας κατά των Γυναικών από το Σύστημα Απονομής της Ποινικής Δικαιοσύνης*, Έλλην, 2005, σελ. 99.

γυναικείας ταυτότητας έτσι ώστε αυτή να μπορέσει να προβεί σε διάπραξη εγκληματικής συμπεριφοράς, αποτελεί ελεγχόμενη προσφορά ανδρικής εξασφάλισης. Για τον Bourdieu⁹⁴ «η διαφορετική κοινωνικοποίηση δημιουργεί στους άνδρες τη διάθεση να αγαπούν τα παιχνίδια εξουσίας και στις γυναίκες να αγαπούν τους άνδρες που τα παίζουν». Αν και τα ποσοστά των επίσημων εγκληματολογικών στατιστικών σχετικά με τη γυναικεία εγκληματικότητα επιβεβαιώνουν την άποψη του Bourdieu σε παγκόσμια κλίμακα -αφού την καταχραστούμε και εννοήσουμε την έννοια του παιχνιδιού ως εφάμιλλή του εγκλήματος- τα «ριψοκίνδυνα» παιχνίδια των γυναικών όχι μόνο δεν έχουν αναλυθεί έτσι ώστε να μπορέσουμε να κατανοήσουμε το είδος της σαγήνης που εκείνα προξενούν και το κοινό το οποίο ελκύουν, αλλά επίσης ενώ επηρεάζονται από το μετασχηματισμό της κοινωνίας που καθορίζει το βεληνεκές της γυναικείας δραστηριότητας και διεκδικούν ορατότητα, εκείνα εξακολουθούν να μην είναι σε θέση να μεταφερθούν από το περιθώριο της εγκληματολογικής ανάλυσης στο επίκεντρο.

Η πολιτική χροιά των κλασικών θεωριών σχετικά με τη γυναικεία εγκληματικότητα -οι οποίες καλύπτοντας την πενία μεταγενέστερων ερευνών έχουν προαχθεί σε σύγχρονες- αντιμετωπίζει τη γυναίκα παραβάτη μάλλον ως παράφρονα παρά ως «αληθινή» εγκληματία και αναπτύσσει έτσι αποτελεσματικές μεθόδους ελέγχου του γυναικείου σώματος, διαιωνίζει την υποδεέστερη θέση της γυναικείας εμπειρίας και μετατρέπει την ιστορική παρουσία της γυναίκας στον εγκληματολογικό λόγο σε υστερική⁹⁵. Η Carol Smart στο άρθρο της «Criminological Theory: Its Ideology and Implications concerning Women» τεκμηριώνει τη θέση πως ο εγκληματολόγος που αντιλαμβάνεται τον εαυτό του ως αμέτοχο παρατηρητή των επιπτώσεων των θεωριών που παράγει στην κοινωνία⁹⁶, πέρα από το ότι καταλήγει από επιστήμονας να είναι ερανιστής εγκυκλοπαίδειας, επιλέγει να συμβάλλει στη διατήρηση όλων όσα περιγράφουν την «κοινή λογική» και να αγνοεί τις παραλείψεις της επιστήμης του, όπως είναι η διαστρεβλωτική και απλουστευτική ερμηνεία της γυναικείας εγκληματικότητας συχνά σε όρους βιολογικών τυπολογιών. Οι εγκληματολόγοι αυτοί, είναι εκείνοι οι οποίοι μέσω της εγκληματολογικής θεωρίας που διαμορφώνουν, «παραχωρούν» το περιεχόμενο της τιμωρίας σε αυτό της θεραπείας,

⁹⁴ Βλ. σχετικά Μπουρντιέ Πιερ, *Η ανδρική κυριαρχία*, (μτφρ. Γιαννοπούλου Έφη), Πατάκης, 2007, (Το πρωτότυπο έργο εκδόθηκε το 1998) σελ.149.

⁹⁵ Κατά το φεμινιστικό σύνθημα «δεν είμαστε υστερικές είμαστε ιστορικές»

⁹⁶ Βλ. σχετικά Smart Carol, 1977, ο.π., σελ. 95.

με αποτέλεσμα η αποκατάσταση της παρεκκλίνουσας γυναίκας να αξιολογείται πάντοτε σύμφωνα με το μέγεθος της συμμόρφωσης της στους κυρίαρχους έμφυλους κανόνες.

1.5. Προσεγγίσεις στη Φεμινιστική Εγκληματολογία

1.5.1. Φιλελεύθερη Φεμινιστική Εγκληματολογία

Η βασική επιδίωξη των φιλελεύθερων φεμινιστριών από τη σύλληψη της φιλελεύθερης προσέγγισης ως διακριτή στη Φεμινιστική Θεωρία έως και σήμερα, είναι η άσκηση πίεσης στις κυβερνήσεις έτσι ώστε να αποκτηθούν από τις γυναίκες τα ίδια δικαιώματα με αυτά των ανδρών. Κεντρική ιδέα της φιλελεύθερης οπτικής είναι πως η γυναικεία καταπίεση μπορεί να ανατραπεί από τη θέσπιση νομοθεσιών που εισάγουν ισότητα τη γυναίκα σε ανδροκρατούμενους τομείς⁹⁷ όπως είναι το εκπαιδευτικό σύστημα, ο εργασιακός χώρος ή το Κοινοβούλιο και γενικότερα σε όλους τους κλάδους στους οποίους η γυναικεία εκπροσώπηση είναι ελλιπής ή μηδαμινή εφόσον το συγκεκριμένο ρεύμα αντιμετωπίζει ως πανάκεια της γυναικείας καταπίεσης την εξομοίωση των συμπεριφορών, της εμφάνισης και της σκέψης των γυναικών με τις ομόλογες ανδρικές. Ως μονάδα ερμηνείας τίθεται το άτομο, το οποίο αξιοποιώντας την έλλογη σκέψη του είναι ικανό να προσπεράσει τις δυσκολίες με τις οποίες βρίσκεται αντιμέτωπο ως οποιοσδήποτε πολίτης, επομένως και η ελεύθερη βούληση της γυναίκας παρέχει σε εκείνη τη δυνατότητα προσπέλασης των δυσχερειών που της προτάσσει η κοινωνική νόρμα.

Το επίκεντρο της φιλελεύθερης φεμινιστικής οπτικής εξαντλείται στην απαίτηση της παύσης της ανισότητας απέναντι στο νόμο και των διακρίσεων στην αγορά εργασίας ανάμεσα στα δύο φύλα, καταλήγοντας να αποτελεί έναν άκρατο δικαιωματοισμό παρά κομμάτι του κινηματικού φεμινιστικού χώρου. Οι ισχυρισμοί που συνδέουν την έμμισθη εργασία με την ενδυνάμωση της γυναίκας έχουν σημαντικές αδυναμίες καθώς κάτω από τη μειοψηφία μιας ελίτ η οποία έχει πρόσβαση σε αξιοπρεπείς

⁹⁷ Βλ. σχετικά Λάζος Γρηγόρης, 2007, ο. π., σελ. 257.

συνθήκες εργασιακής απασχόλησης βρίσκονται οι πλειοψηφίες των γυναικών που εργάζονται σε εξουθενωτικά περιβάλλοντα υπηρετώντας το συμφέρον για άφθονη και φτηνή εργασία, επομένως το νόημα που επιπόλαια επεξεργάζεται ο Φιλελεύθερος Φεμινισμός είναι πως για πολλές γυναίκες η αμειβόμενη εργασία αποτελεί μια στρατηγική επιβίωσης και όχι ένα μέσο απελευθέρωσης. Ανάλογη της αντίληψης ότι η ισότητα θα επιτευχθεί από την κατάκτηση πανομοιότυπων δικαιωμάτων, η διεκδίκηση της συμπερίληψης της γυναικείας παρουσίας στους πλέον ανδροκρατούμενους και εθνοκεντρικούς χώρους, όπως αυτός του στρατού,⁹⁸ προκαλεί εντύπωση αναφορικά στους τρόπους με τους οποίους θα μπορούσε η ένταξη της γυναίκας στις υπάρχουσες εξουσιαστικές δομές-εργοστάσια θανάτου να συμβάλλει στη χειραφέτηση του θηλυκού.⁹⁹ Εντούτοις, η προσφορά της φιλελεύθερης θεώρησης ως κομμάτι του πρώτου κύματος φεμινισμού είναι αναγνωρίσιμη καθώς μέσω και αυτής η έναρξη της αντιμετώπισης της αρρενωπότητας και της θηλυκότητας ως αποτελέσματα κοινωνικής διδαχής και όχι φύσης, κατέστη εφικτή.

Στην εγκληματολογική σκέψη, η ανάδυση της Φιλελεύθερης Εγκληματολογίας εντοπίζεται στις απαντήσεις που δόθηκαν αναφορικά στην παρατήρηση της αύξησης των ποσοστών της γυναικείας εγκληματικότητας από το 1970 και έπειτα κυρίως από τις μελέτες των Adler και Simon.¹⁰⁰ Οι δυο αυτές εγκληματολόγοι εξήγησαν την περισσότερη αισθητή παρουσία των γυναικών στις επίσημες εγκληματολογικές στατιστικές αλλά και τη διαφοροποίηση του είδους των εγκλημάτων στα οποία εμπλέκονταν, ως την αναμενόμενη συνέπεια της γυναικείας απελευθέρωσης. Για εκείνες η μεγαλύτερη συχνότητα της εμφάνισης της γυναίκας στο εγκληματικό φαινόμενο ήταν η λογική κατάληξη της παροχής σε αυτή περισσότερων ελευθεριών, αν και σε σημεία η Simon διαφοροποίησε μερικώς την παρατήρηση της θεωρώντας πως η γυναικεία εγκληματικότητα, εξαιτίας της πρωτοφανούς δυνατότητας της γυναίκας να εκτονώσει τις επιθυμίες της εκτός των οικιακών ορίων-γεγονός που δημιούργησε σε εκείνη λιγότερη πίεση και αναστάτωση, κατά περιπτώσεις παρουσίασε πτωτική πορεία.

⁹⁸ Βλ. σχετικά Ferguson E. Kathy, Naylor S., *Militarization and War*, Στο: Lisa Disch and Mary Hawkesworth (επιμ.) *The Oxford Handbook of Feminist Theory*, Oxford University Press, 2016, σελ. 509.

⁹⁹ Βλ. σχετικά του ζητήματος του στρατού τις στοχάστριες Rosa Luxemburg, Emma Goldman.

¹⁰⁰ Βλ. σχετικά Renzetti M. Claire, 2013 ο.π., σελ. 16.

Ο παρόμοιας φιλοσοφίας όπως διακρίνει η Claire Renzetti στο «Feminist Criminology» John Hagan,¹⁰¹ ερμηνεύει τη διαφορά της νεανικής παραβατικότητας ανάμεσα σε κορίτσια και αγόρια στις πρακτικές με τις οποίες οι γονείς τους επιχειρούν να τους εμπεδώσουν τον κοινωνικό τους ρόλο. Έπειτα της διάκρισης των οικογενειών που μελέτησε σε πατριαρχικές, μητριαρχικές-ως προς την εύρεση τέτοιου τύπου οικογενειών σημειώνει πως αντιμετώπισε σημαντικές δυσκολίες- και «ίσως» κατέληξε στο πόρισμα ότι οι διαστάσεις της έμφυλης κατανομής της εξουσίας εντός της οικογένειας προέρχονται από το είδος της εξουσίας που ασκείται στον εργασιακό χώρο των γονέων και στο ότι η εμφύσηση παραδοσιακών προτύπων φύλου στους ανηλίκους είναι πιθανότερο να συντελεστεί σε κατώτερης τάξης οικογενειακό περιβάλλον καθώς οι ανώτερης κοινωνικής τάξης κηδεμόνες είναι περισσότερο ελαστικοί στα ζητήματα φύλου. Έτσι καταλήγει να αναγνωρίζει αιτιώδη σχέση μεταξύ της αύξησης της παραβατικότητας των ανήλικων κοριτσιών και της χειραφέτησης που βιώνουν οι μητέρες, μέσω της ισχύος που τους παρέχει η εργασιακή απασχόληση. Η σημαντική αστοχία του Hagan, παρόλα αυτά αναδύεται από την αγνόηση των μονογονεϊκών οικογενειών ως αυτές να είναι ανύπαρκτες, ένα μοντέλο οικογένειας που βασιζόμενο συνήθως στο γυναικείο φύλο, θα μπορούσε να αποτελέσει εύφορο έδαφος παροχής δεδομένων όσον αφορά τη γυναικεία εγκληματικότητα.

Η ανεπάρκεια των θεωριών που εντάσσονται στο πλαίσιο της Φιλελεύθερης Φεμινιστικής Εγκληματολογίας και αναπτύχθηκαν στα «Sisters in Crime», «Women and Crime» και το έργο του Hagan οφείλεται στη μη προσμέτρηση από εκείνων του στοιχείου της διαπλοκής της ανισότητας των φύλων με τις πολλαπλές ταυτότητες όπως αυτές διαμορφώνονται από την τάξη, τη σεξουαλικότητα, τη φυλή, το «ικανό σώμα» κ.α. και οι οποίες επηρεάζουν με διαφορετικούς τρόπους τη συμπεριφορά ενός υποκειμένου (Βλ. σχετικά 1.1. Διαθεματικός Φεμινισμός). Η αδυναμία αυτή λειτουργεί επεξηγηματικά της έλλειψης του αισθήματος «απελευθέρωσης» που χαρακτηρίζει τα άτομα που προσδιορίζονται ως γυναίκες, ανεξάρτητα από το εάν εκείνες έχουν λάβει ανώτερη μόρφωση ή εάν εργάζονται. Οι νομοθετικές μεταρρυθμίσεις που παρέδωσαν στη γυναίκα τη δυνατότητα της μόρφωσης και το δικαίωμα να συμμετέχει στην εργασιακή απασχόληση, αποτελούν μεγάλη νίκη του Φιλελεύθερου Φεμινισμού, ωστόσο η υπόσταση της σεξουαλικής επίθεσης στους

¹⁰¹ Βλ. σχετικά Renzetti M. Claire, 2013 ο.π., σελ. 20.

ανδροκρατούμενους χώρους της εκπαίδευσης και της εργασίας, φαλκιδεύει την πεποίθηση της κεκτημένης ισοτιμίας. Για την Schultz¹⁰² «η νομική ισότητα έχει επιτευχθεί, αλλά το εάν η ισότητα υπάρχει είναι αμφισβητήσιμο».

1.5.2. Μαρξιστική Φεμινιστική Εγκληματολογία

Το συνονθύλευμα των κινημάτων της δεκαετίας του 1960, ανάμεσα στα οποία και αυτό ενάντια στην αποικιοκρατία, οδήγησε τις αριστερές γυναίκες φεμινίστριες που συμμετείχαν σε αυτά και συχνά προσπερνιούνταν από τους άνδρες που ηγούνταν των κινητοποιήσεων, να εκφράσουν έντονες αντιρρήσεις αναφορικά στο εάν η ισότητα των φύλων ήταν δυνατή σε ένα καπιταλιστικό σύστημα που βασίζεται στην αδικία. Σε αντιδιαστολή με τις φιλελεύθερες φεμινίστριες οι οποίες στόχευαν στην ένταση της πρόσβασης των γυναικών στα συστήματα μισθωτής εργασίας, προτείνοντας βελτιστοποίηση του καταμερισμού εργασίας εντός της οικογένειας και της απασχόλησης, η σκέψη πως απλές παρεμβάσεις δεν αρκούν για τη γυναικεία απελευθέρωση αλλά ο φεμινισμός οφείλει να καταρρίψει τους πατριαρχικούς και ρατσιστικούς κανόνες που δομούν ολόκληρο το πλαίσιο του συστήματος αντί να επιδιώκει τη συμμετοχή των γυναικών σε αυτούς, ανέδειξε τις αντικαπιταλιστικές φεμινίστριες και τη μαρξιστική φεμινιστική οπτική ως διαφοροποιημένη προσέγγιση εντός της Φεμινιστικής Θεωρίας. Η παράλειψη του Μαρξ να συμπεριλάβει ουσιαστικά στον στοχασμό του τον τρόπο με τον οποίο εντάσσεται η γυναικεία εργασία στις καπιταλιστικές παραγωγικές σχέσεις, καλύπτεται από τον Μαρξιστικό Φεμινισμό.

Η επιρροή της αμφισβήτησης της εξουσίας και της αναστάτωσης που επέφερε η πίεση των αγώνων της εποχής στην επιστήμη της Εγκληματολογίας, αποτυπώθηκε στη σταδιακή ανάδειξη του νόμου ως κοινωνικό επινόημα και στην καλλιέργεια της ιδέας πως μια συμπεριφορά χαρακτηρίζεται ως εγκληματική σε ορισμένο χρόνο και τόπο αναλόγως του τι επιφέρει κέρδος στην εκάστοτε κρατούσα κοινωνική ομάδα. Η μαρξιστική ανάλυση αντιλαμβανόμενη την κοινωνική τάξη ως δομή για να ελέγχουν όσοι κατέχουν τα μέσα παραγωγής εκείνους που διαθέτουν την εργασία τους για την εξασφάλιση μισθού, επέτρεψε την αναγνώριση της ταξικότητας από τους μαρξιστές

¹⁰² Βλ. σχετικά Schultz D., Police work, history of women, in USA, Στο Rafter N. (επιμ.) *Encyclopedia of Women and Crime*, Oryx Press, 2000, σελ. 181.

εγκληματολόγους¹⁰³ και στο σύστημα απονομής ποινικής δικαιοσύνης, για το οποίο διαπίστωσαν πως τιμωρεί τα υποκείμενα που συνιστούν την κατώτερη τάξη, την εργατική, -κυρίαρχο ποιοτικό χαρακτηριστικό των οποίων είναι η περιορισμένη οικονομική τους δύναμη- ενώ απέναντι στους οικονομικά εύρωστους αποδεικνύεται ιδιαίτερα ευέλικτο στο να είναι εκείνοι σε θέση να του διαφύγουν.

Ωστόσο η απουσία ιδιαίτερου ενδιαφέροντος για εγκλήματα όπως ο βιασμός και άλλες μορφές σεξουαλικής κακοποίησης από τους κριτικούς εγκληματολόγους, για τα οποία είχαν ήδη επιστήσει την προσοχή τα γυναικεία κινήματα, οδήγησε σε μια νέα θεωρητική τοποθέτηση, τη Μαρξιστική Φεμινιστική Εγκληματολογία που επιχείρησε το απαιτητικό εγχείρημα της μαρξιστικής, της φεμινιστικής και της εγκληματολογικής συνεννόησης. Οι μαρξίστριες φεμινίστριες εγκληματολόγοι μετατοπίζουν την εστίαση του εγκληματολογικού ενδιαφέροντος στη συνάρτηση των καπιταλιστικών σχέσεων παραγωγής με την αναπαραγωγή των έμφυλων ανισοτήτων, θεωρώντας την πατριαρχία προϊόν της κοινωνικής τάξης- η οποία με τη σειρά της προσδιορίζεται από τον έλεγχο των μέσων παραγωγής- και επομένως ο καπιταλισμός αποκτά το βάρος της πρωταρχικής και κύριας πηγής για τη γυναικεία υποταγή. Οι καπιταλιστικές επιταγές επέφεραν τη μετακίνηση της παραγωγικής ικανότητας των ανδρών σε εξωτερικούς της οικίας χώρους, ενώ οι γυναίκες οι οποίες παρέμειναν στη δέσμευση της ανατροφής των παιδιών συνέχισαν να παρέχουν απλήρωτη οικιακή εργασία, της οποίας η αξία παραλείπεται καθώς είναι «αναπαραγωγική και όχι παραγωγική». ¹⁰⁴ Αυτό που εννοείται είναι πως στο βαθμό που η ανθρώπινη αναπαραγωγή ορίζεται από κοινωνικές σχέσεις, αυτή είναι τόσο βιολογικό όσο και πολιτικό ζήτημα και συνεπώς η κοινωνική οργάνωση της αναπαραγωγής συνδέεται με συγκεκριμένες ιδέες πολιτισμού. Η αύξηση της διάπραξης εγκλημάτων κατά της ιδιοκτησίας, στα οποία παρατηρείται και ο κύριος όγκος της επίσημης γυναικείας εμπλοκής στο έγκλημα, όπως αυτά της κλοπής καταστημάτων ή η έκδοση ακάλυπτων επιταγών, ερμηνεύονται από τις μαρξίστριες φεμινίστριες ως ομόλογα της στερεοτυπικής απεικόνισης της γυναίκας νοικοκυρά και καταναλωτή, στα οποία

¹⁰³ Βλ. σχετικά Renzetti M. Claire, 2013, ο.π., σελ. 35.

¹⁰⁴ Βλ. σχετικά Maidment M., *Transgressing boundaries: Feminist perspectives in criminology*, Στο DeKeseredy W., Perry B. (επιμ.), *Advancing Critical Criminology: Theory and Application*, Lexington Books, 2006.

στρέφονται οι φτωχές γυναίκες, πολλές φορές ανύπαντρες μητέρες ή διαφορετικής εθνικότητας.¹⁰⁵

Η μεγαλύτερη έκθεση της γυναίκας σε συγκεκριμένου είδους εγκλήματα και τα αυξημένα ποσοστά θυματοποίησής της, αξιολογούνται στη βάση της ταξικής ανισότητας που επιφέρει ο καπιταλισμός και εφόσον όπως θεωρούν ο βιασμός δεν συναντάται ευρέως σε όλους τους τύπους κοινωνίας και σε όλες τις χρονικές περιόδους, η ανδρική κυριαρχία θεάται ως αποτέλεσμα της ηθικής έκπτωσης που επιφέρει ο καπιταλισμός και είναι αναστρέψιμη εάν το προλεταριάτο αναπτύξει την ταξική του συνείδηση. Η θέση αυτή των μαρξιστριών φεμινιστριών εγκληματολόγων παρουσιάζει τη σημαντική αδυναμία της θεώρησης πως ένας μαρξιστής άνδρας συνεπάγεται αυτομάτως πως δεν είναι βίαιος σύντροφος, τοξικά αρρενωπός, ή πως ο τρόπος ζωής του δεν συμπορεύεται με την πατριαρχία και πως μια μαρξίστρια γυναίκα σε καμία περίπτωση δε φέρει εσωτερικευμένο μισογυνισμό. Η πεποίθηση πως τα «πλουσιόπαιδα βιάζουν» αναπαρήχθη και στην πρόσφατη περίπτωση καταγγελίας βιασμού στη Θεσσαλονίκη¹⁰⁶ για τον οποίο ο εμπλεκόμενος κατηγορούμενος φέρεται να σχετίζεται με τον Όμιλο Coca-Cola Τρία Έψιλον. Αναφορικά του βιασμού, οι ενδοκινηματικές καταγγελίες των γυναικών αγωνιστριών που έχουν βιώσει επίθεση ή παρενόχληση από άτομα με καλλιεργημένη την πολιτική τους συνείδηση εντός της αριστερής ιδεολογίας, υποδεικνύει πως ο σεξισμός είναι ενδεχομένως η μοναδική πολιτική ιδεολογία που καταφέρνει να συνδέσει άπαντες και άпасες.

Δίχως κανέναν υπαινισμό περί ταύτισης των δυο άκρων καθώς το συγκεκριμένο μύθευμα λειτουργεί υποστηρικτικά της διατήρησης της καταπίεσης, αυτό που επιχειρείται να αρθρωθεί είναι πως η αντισεξιστική κοινωνία δε μπορεί να νοηθεί εντός του καπιταλισμού, εντούτοις, η αντικαπιταλιστική κοινωνία μπορεί να υπάρξει εντός του σεξισμού. Σε μια προσπάθεια δίκαιης απόδοσης της διαφοράς του πολιτικοποιημένου προς το μαρξισμό υποκειμένου με το συντηρητικά πολιτικοποιημένο, όπως «όσο πιο άγριοι είναι οι άνθρωποι προς τα ζώα, τόσο πιο πολύ υποκλίνονται δουλικά σε αυτούς που κυριαρχούν επάνω τους» αντίστροφα, όσο περισσότερο αλληλέγγυο καθιστά ο μαρξισμός ένα άτομο προς τους φτωχοποιημένους και επηρεάζει την ποιότητά του ως άνθρωπο, τόσο περισσότερο

¹⁰⁵ Βλ. σχετικά Renzetti M. Claire, 2013, ο.π., σελ. 38.

¹⁰⁶ Βλ. σχετικά εκτενέστερη αναφορά στις σελίδες 2-3 του παρόντος.

ανεκτικό καθίσταται εκείνο στο να αντικρύσει το ύψος και το βάθος των σεξιστικών προεκτάσεων. Τους αισθητήρες αντίληψης περί της γυναικείας καταπίεσης των μαρξιστών εγκληματολόγων, αναλαμβάνει να οξύνει περισσότερο, η Ριζοσπαστική Φεμινιστική Εγκληματολογία.

1.5.3. Ριζοσπαστική Φεμινιστική Εγκληματολογία

Η Shulamith Firestone, μια εκ των θεωρητικών της ριζοσπαστικής προσέγγισης, αντιλαμβάνεται το φύλο ως μια μορφή αυτοτελούς κοινωνικής τάξης και ισχυρίζεται πως η κατάρριψη κάθε ταξικότητας θα επέλθει όταν αντικρύσουμε τη «μεγάλη εικόνα» και δράσουμε προς την τέλεση της σεξουαλικής επανάστασης, η οποία περιλαμβάνει πλήθος επιμέρους εξεγέρσεων. Η διαφοροποίηση του Ριζοσπαστικού Φεμινισμού από τον Φιλελεύθερο και τον Μαρξιστικό αφορά την παραδοχή του ότι η γυναικεία καταπίεση αποτελεί το βασικό και πρωταρχικό είδος καταπίεσης το οποίο εξαπλώνει τα κοινά του χαρακτηριστικά στις ζωές των θηλυκοτήτων παγκοσμίως και καθώς διατηρεί ξεχωριστή την ταυτότητα της «γυναίκας» από αυτή του «άνδρα», ο πολιτικός στόχος οφείλει να είναι ένας: η απελευθέρωση από την ανδροκρατική ηγεμονία. Η υπόθεση πως η πατριαρχία απλώνεται εντονότερα και πιο διακριτικά στην κοινωνική ζωή του υποκειμένου σε σχέση με τον καπιταλισμό εξηγεί το γιατί οι γυναίκες αποτέλεσαν και αποτελούν την εντονότερα καταπιεσμένη κατηγορία ανθρώπων, τόσο σε σοσιαλιστικά όσο και σε αυταρχικότερα καθεστώτα.

Η ετεροκανονικότητα ως αναπόφευκτη, συντηρεί τον έλεγχο της γυναικείας σεξουαλικότητας και διαιωνίζει το ανδρικό προνόμιο, το οποίο διατηρείται σε κάθε συνθήκη του αρσενικού φύλου, δηλαδή ένας άνδρας μπορεί να υφίσταται βία από έναν «ισχυρότερο» άνδρα εξαιτίας της υποτελούς του εργασιακής θέσης, ένας άλλος εξαιτίας του χρώματος του δέρματος του ή κάποιος ακόμη να μην αντιμετωπίζεται ισάξια εξαιτίας της αναπηρίας του, αλλά ακόμη και αυτές οι διαβαθμίσεις απελευθερωμένου ατόμου εξακολουθούν να κατέχουν δυνατότητες βελτιωμένης ζωής από αυτές της γυναίκας, επειδή είναι «άνδρες». Αναφορικά στη γυναικεία σεξουαλικότητα, μερικές εκ των μελετητών του ρεύματος αυτού ανέπτυξαν το λογισμό πως η «φύση» της γυναίκας επιθυμεί τις όμοιες της, αλλά το ετεροκανονικό

καπιταλιστικό σύστημα αγωνιώντας να προστατέψει την πυρηνική οικογένεια, επιδίδεται στην καταστολή της έλξης αυτής¹⁰⁷.

Η Ριζοσπαστική Φεμινιστική Εγκληματολογία, αντιμετωπίζει τα έμφυλα εγκλήματα όπως είναι η σωματική βία, η σεξουαλική κακοποίηση μέσω εικόνας η λεκτική κακοποίηση, η γυναικοκτονία¹⁰⁸ κ.α. ως εγκλήματα που δρουν ενισχυτικά της παραμονής του άνδρα στη θέση του δράστη και της γυναίκας στη θέση του θύματος, για τον οποίο λόγο διενήργησε στο πεδίο της έρευνας σχετικά των επιπτώσεων της γυναικείας θυματοποίησης, επιβεβαιώνοντας έτσι τον έμφυλο χαρακτήρα των εγκλημάτων αυτών και την ανεπάρκεια του ισχύοντος νομικού πλαισίου να την αποτρέψει. Άλλου τύπου μελέτες των ριζοσπαστριών φεμινιστριών εγκληματολόγων κατέληξαν στο ότι η εμμονική εστίαση της Συμβατικής Εγκληματολογίας στη διάπραξη εγκλημάτων που διαπράττονται από άνδρες σε άνδρες, συνεισέφερε στην αποσιώπηση του ότι η πρόκληση βλάβης κατά των γυναικών είναι στατιστικά πιθανότερο να συντελεστεί από άτομα που οι γυναίκες γνωρίζουν και τους είναι οικεία, διαιωνίζοντας κατά αυτόν τον τρόπο την ψευδαίσθηση πως η έμφυλη βία πηγάζει από περιθωριοποιημένους, σπάνιους και «ειδικής κατηγορίας» άνδρες.

Η Εγκληματολογία αυτού του ρεύματος ακόμη και αν πέτυχε ανά διαστήματα τη μετατόπιση της απόλυτης προσοχής από τα εγκλήματα των ανδρών σε άνδρες, προς αυτά που διαπράττονται ενάντια στο γυναικείο φύλο συνοδευόμενη πάντοτε από την πολιτική ανάλυση των σεξιστικών καταβολών της έμφυλης βίας, υπέστη κριτική ως θεωρία που στη βάση της είναι αντιπαραγωγική, μη πρακτική και εφόσον δεν αναγνωρίζει καμία πιθανότητα υγιούς βελτίωσης του συστήματος απονομής δικαιοσύνης -όπως διατείνονται οι επικριτές της Ριζοσπαστικής Φεμινιστικής Εγκληματολογίας πως έχει όντως παρουσιάσει το ΣΑΠΔ¹⁰⁹- της αποδίδεται η μομφή της εκμηδενιστικής¹¹⁰. Για εμάς ωστόσο, η μη εκπλήρωση των προσδοκιών της ιδεατής κοινωνίας μέσω των αρχών που προτείνει ο ριζοσπαστικός φεμινιστικός εγκληματολογικός τρόπος σκέψης, απαντάται στο ότι όπως και η φιλελεύθερη φεμινιστική εγκληματολογική οπτική, αποτελεί μοντέλο νόησης που θεμελιώνεται στην αθόρυβη γενίκευση της γυναικείας εμπειρίας σε παγκόσμια κλίμακα,

¹⁰⁷ Βλ. σχετικά Χαλκιά Αλεξάνδρα, *Έμφυλες Βιαιότητες εξουσία, λόγος, υποκειμενικότητες*, Αλεξάνδρεια, 2011, σελ. 61.

¹⁰⁸ Βλ. σχετικά Renzetti M. Claire, 2013, ο.π., σελ. 39.

¹⁰⁹ Συνομογραφία του συστήματος απονομής ποινικής δικαιοσύνης.

¹¹⁰ Βλ. σχετικά Renzetti M. Claire, 2013, ο.π., σελ. 41.

υπονοώντας έτσι την ύπαρξη μιας «οικουμενικής» γυναίκας, ένα πρότυπο που διαιωνίζει ρατσισμούς και προκαταλήψεις.

1.5.4. Πολυφυλετική Φεμινιστική Εγκληματολογία

Το δεύτερο φεμινιστικό κίνημα απέκτησε το προσωνύμιο του «ηγεμονικού» φεμινισμού, οι λόγοι για την οποία «ρετσινιά» ανακύπτουν ως απολύτως δικαιολογημένοι. Δεδομένου του ότι η παραγωγή γνώσης συνεπάγεται και την προαγωγή δύναμης, ο φεμινισμός των ετεροκανονικών, λευκών, μεσαίας και ανώτερης τάξης γυναικών, απέκλειε από την κανονικότητά του τις γυναίκες διαφορετικού χρώματος, αναλόγως του τρόπου με τον οποίο η κυρίαρχη ανδρική αφήγηση πετούσε εκτός και τις ίδιες. Η ταχεία προσπέραση των μειονοτικών χαρακτηριστικών ως απλά «προσωπικών ιδιοτήτων» αγνοεί την ανάμειξη της εξουσίας στην διαμόρφωση των ιδιαιτεροτήτων μερικών υποκειμένων, όπως αποτέλεσμα τέτοιας επιρροής είναι οι εμπειρίες σεξισμού που έχουν να διηγηθούν οι μαύρες γυναίκες, εφόσον ολοκληρώσουν την αφήγηση του ρατσισμού που εισπράττουν από τα λευκά άτομα, γυναίκες και άνδρες.¹¹¹

Η υπό ανέγερση Πολυφυλετική Φεμινιστική Εγκληματολογία εξετάζει το πώς πολλαπλοί κοινωνικά κατασκευασμένοι παράγοντες επιδρούν παράλληλα ο ένας στον άλλο κατασκευάζοντας ιεραρχίες, εγκληματίες και πολλαπλασιαστικά είδη καταπίεσης, καταλήγοντας να θεωρούν πως κάθε άτομο είναι ταυτόχρονα σε πλεονεκτική και μειονοτική κατάσταση, εφόσον κανείς –ούτε καν ο λευκός ετεροφυλόφιλος υγιής άνδρας- δεν χαιρεί πλήρως πλεονεκτήματος ή υποταγής. Οι ευκαιρίες και τα εμπόδια τα οποία παρέχονται σε ένα άτομο, είναι αποτέλεσμα της διαπλοκής των διαφορετικών ειδών ανισότητας που καλείται να αντιμετωπίσει, συμπεριλαμβάνοντας τις εμπειρίες του και ως θύμα και ως δράστη αναφορικά στο εγκληματικό φαινόμενο. Η Nikki Jones¹¹² υποστηρίζει πως η διάπραξη βίαιων εγκλημάτων είναι συχνά υποκινούμενη από προηγούμενη βίαιη θυματοποίηση και πως τα στοιχεία της φυλής, του φύλου της τάξης και της σεξουαλικότητας δεν διαμορφώνουν μόνο τις πιθανότητες υπό τις οποίες ένα υποκείμενο θυματοποιείται, αλλά και τις πιθανότητες εμπλοκής αυτού ενεργητικά στο έγκλημα, στην προσπάθεια του να αποτρέψει τη βία που θεωρεί ότι ενδεχομένως θα εκλάβει.

¹¹¹ Βλ. σχετικά Renzetti M. Claire, 2013, ο.π., σελ. 66.

¹¹² Βλ. σχετικά Renzetti M. Claire, 2013, ο.π., σελ. 70.

Η προσφορά της πολυφυλετικής φεμινιστικής σκοπιάς στην Εγκληματολογία είναι ακόμη αρκετά νωρίς για να αποτιμηθεί, παρόλα αυτά τα δείγματα γραφής της φαίνεται να συμπληρώνουν τα κενά των προγενέστερων αυτής εγκληματολογικών ρευμάτων και να εμπλουτίζουν την επιστήμη με έναν τρόπο πρωτοφανούς συμπερίληψης και πλουραλισμού. Ο προβληματισμός των φεμινιστριών εγκληματολόγων φοιτητριών και φοιτητών, προορίζεται να είναι ατέρμονος και να μην καθυστερεί στις παρελθοντικές νίκες, αλλά αναγνωρίζοντας τον στατικό χαρακτήρα των κληροδοτημάτων της επιστήμης, οφείλει να οδηγηθεί στην ανάπτυξη νέων στρατηγικών αγώνα. Οι αντιφάσεις των νέων ιδεών με τις προγενέστερες, είναι γόνιμες καθώς αν και αποτελούν μια ρήξη με τους προηγούμενους αγώνες, ταυτόχρονα βασίζονται στο συνεχές των αγώνων που έχουν καταστεί δυνατοί από αντίστοιχους προηγούμενους. Εκείνοι των οποίων η ύπαρξη νοσηματοδοτείται ως πολλαπλώς «προβληματική» και εισπράττει σε όλες της τις μορφές και στο μέγιστο βαθμό τη βία, είναι αυτοί που δείχνουν το δρόμο για τα νέα οράματα και είναι ικανοί να οικοδομήσουν κόσμους χωρίς θεμέλια εκμετάλλευσης, καθώς είναι οι πλέον κατάλληλοι να τα αναγνωρίσουν με την πρώτη ματιά.

2. Μέρος Δεύτερο: Ειδικές Εστιάσεις

2.1. Σεξουαλική παρενόχληση

Η σεξουαλικοποίηση του γυναικείου σώματος, δεν προσλαμβάνεται ως στοιχείο της αντίληψης κάποιου -εκείνου που βρίσκεται εμπρός της θέας του γυναικείου σώματος- αλλά θεωρείται βασική ιδιότητα του σώματος που παρατηρείται, σφραγίζοντάς του τον χαρακτηρισμό του «σεξουαλικού». Το γνώρισμα αυτό είναι παρόν στο γυναικείο σώμα καθόλες τις χρονικές στιγμές, σε κάθε περίπτωση, σε κάθε συνθήκη, σε οποιοδήποτε αίσθημα. Το ελεύθερο γυναικείο στήθος,¹¹³ από την ετήσια προληπτική ιατρική εξέταση έως και τη λίγων δευτερολέπτων διεκπεραιωτική συνάντησή του με κάποιον *cis* άνδρα – π.χ. όταν ανοίγει μια γυναίκα την πόρτα σε διανομέα- συμμετέχει συνεχώς σε μια διεργασία εκπομπής σεξουαλικού νοήματος. Το σεξουαλικοποιημένο

¹¹³ Εννοείται η απουσία εσώρουχου.

στοιχείο του γυναικείου σώματος είναι αέναα ενεργό και το ενδιαφέρον του πράγματος έγκειται στο ότι η διαθεσιμότητα αυτή, εκλαμβάνεται ως εάν να προέρχεται από την ενεργητική επιθυμία του προσώπου που «κατοικεί» το σώμα αυτό. Τα ακάλυπτα σημεία του γυναικείου σώματος γίνονται φορείς πρόσκλησης σε συναινετική(!) σεξουαλική ιεροτελεστία και το γυμνό δέρμα πεδίο πρόκλησης και τιμωρίας. Ωστόσο, καθώς για τα υποκείμενα το ενδεχόμενο της επιθυμίας της παραβίασης των σωμάτων τους, είναι ανύπαρκτο,¹¹⁴ δεν είναι το γυναικείο σώμα το οποίο προκαλεί, αλλά είναι οι σεξιστές που προκαλούνται. Δεν είναι σεξουαλική η ενέργεια του γυναικείου σώματος, είναι σεξουαλικοποιημένη η εντύπωση της πατριαρχίας για αυτό.

Στο δεύτερο μέρος της εργασίας αυτής, η θεωρητική πλαισίωση της πατριαρχίας αποκτά σάρκα, γίνεται τραύμα, μεταπηδά από τη θεωρία στην έμπρακτη φθορά της εμπειρίας του συνόλου των θηλυκοτήτων και διαλευκαίνει πως η έμφυλη βία και η κουλτούρα του βιασμού δεν είναι αφαιρετικές έννοιες πλατωνικής φαντασίας, αλλά εκπροσωπούνται από θεσμούς και πολιτικά υποκείμενα, δίνοντας στις φεμινιστικές εγκληματολογικές φωνές ουσία και αναγκαιότητα. Η πρωταρχική ένδειξη ήττας της μάχης απέναντι στο σεξισμό και μετουσίωσης του μισογυνισμού από θεωρία σε πράξη, είναι η σεξουαλική παρενόχληση.

Η σεξουαλική παρενόχληση δεν εκφράζεται σε άγραφη επιφάνεια αντιλήψεων, αλλά εκκολάπτεται χρόνια στις συνειδήσεις αυτών που τη διαπράττουν και εκείνων που τη δέχονται. Η φιλοδοξία της καθιέρωσης του γυναικείου σώματος ως σεξουαλικό αντικείμενο έχει μακρά πορεία¹¹⁵ και αφορά τη μεταχείριση ενός ανθρώπου ως μη σκεπτόμενο ον, το οποίο ως αντικείμενο και μάλιστα σεξουαλικό τίθεται στη χρήση των υπολοίπων έτσι ώστε να τέρψει τη σεξουαλική ικανοποίηση άλλων. Η ενθάρρυνση της αντικειμενοποίησης της γυναίκας επηρεάζεται καταλυτικά από την αποσπασματική απεικόνιση μελών του γυναικείου σώματος στη διαφημιστική επιχείρηση, η οποία συχνά αποκρύπτει το πρόσωπο των γυναικών εξαλείφοντας την προσωπικότητά τους και την πιθανότητα διαντίδρασης με μέρη που θεωρητικά «αντικατοπτρίζουν τη ψυχή» του ατόμου, όπως είναι τα μάτια.

¹¹⁴ Ακόμη και στις περιπτώσεις σεξουαλικής διέγερσης μέσω της πρόκλησης «πόνου», η συναίνεση είναι υπαρκτή.

¹¹⁵ Βλ. σχετικά Μαγγανάς Αντώνης, «Βιβλιοκριτικές –Βιβλιοπαρουσιάσεις», Ελληνική Επιθεώρηση Εγκληματολογίας, 3:4, 1989, σελ. 194

Οι διαφημιστικές καμπάνιες, αντανακλώνοντας και επηρεάζοντας τον πολιτισμό του καταναλωτικού τους κοινού, πολλές φορές ανεβαίνουν το επόμενο σκαλί - περνούν στο επόμενο στάδιο, από την αντικειμενοποίηση στην εμφανή σεξουαλική χρήση της γυναίκας. Το 2008, η εταιρία ένδυσης Duncan Quinn,¹¹⁶ με ειδίκευση στην παραγωγή ανδρικών κουστουμιών, ως μέρος της προώθησης των προϊόντων της δημοσίευσε διαφήμιση στην οποία μια ημίγυμνη γυναίκα είναι ξαπλωμένη πάνω σε ένα αυτοκίνητο-εμφανώς λιπόθυμη- στην οποία της έχει περάσει ως λουρί μια γραβάτα και την κρατάει από αυτό, ένας, κατά τα άλλα «κομψότατος» φορώντας τα ρούχα της εταιρίας, άνδρας. [Η εικόνα της διαφήμισης διατίθεται στο Παράρτημα (Γ)]. Το New York Magazine ανέφερε πως «είναι η πιο ανησυχητική διαφήμιση που βρέθηκε στα περιοδικά μόδας τον Δεκέμβριο του 2008». Τέτοιου τύπου αναπαραστάσεις μαζικής απορρόφησης, όπως είναι ένας άνδρας που αποζητά σεβασμό από την επίθεση σε μια γυναίκα η οποία βρίσκεται σε σεξουαλική στάση και είναι ανίκανη να αντισταθεί, όπως είναι και το αμίμητο «grab'em by the pussy» του τέως πλανητάρχη Donald Trump¹¹⁷, καθιστούν ξεπερασμένη την κατάσταση της σεξουαλικής παρενόχλησης ως ευνόητα επικείμενη και τη σηματοδοτούν ως πράξη που συνεπάγεται επιβράβευσης. Οι παρενοχλητές αποκτούν επίγνωση των επιπτώσεων της συμπεριφοράς τους, η απάντησή τους όμως αναλύσκεται στο «εάν οι γυναίκες δεν θέλουν να παρενοχλούνται, τότε μπορούν να μην κυκλοφορούν».

Παρόλα αυτά, απέναντι στην κριτική του «mainstream» πολιτισμού, που συχνά επικοινωνεί τα σεξιστικά μηνύματα με περισσότερο ωμό και τραχύ τρόπο, στεκόμαστε καχύποπτα, καθώς πολλές φορές δεν αποτελεί κριτική στην πατριαρχία που γεννά τη σεξουαλικοποίηση της γυναίκας αλλά λειτουργεί ως ένας τρόπος διάκρισης των «ποιοτικών» από τους «μη», που στη βάση της παρακινείται από την ταξικότητα και όχι από γνήσιο ενδιαφέρον για την πραγμάτωση της γυναικείας απελευθέρωσης. Η άρνηση της τοξικής αρρενωπότητας που αναπαράγεται και από τους «λαϊκούς» τόνους ψυχαγωγία θα ήταν αφελής, η αποκλειστική επικέντρωση της προσοχής όμως σε αυτούς ελλοχεύει την πλάνη πως ο σεξισμός αποτελεί αποκλειστικότητα της αισθητικής μερικών «άξεστων» που εξαιτίας της κοινωνικής τους θέσης αδυνατούν να εξευγενιστούν.

¹¹⁶ Βλ. σχετικά Trendhunter ««Disturbing Sexist Ads» <https://www.trendhunter.com/trends/duncan-quinn-suit-ad-depicting-strangled-woman> (ημερομηνία πρόσβασης 13/3/2021)

¹¹⁷ Βλ. σχετικά Filipovic Jill, «Our President Has Always Degraded Women -And We've Always Let Him» <https://time.com/5047771/donald-trump-comments-billy-bush/> (ημερομηνία πρόσβασης 22/9/2021)

Η αποσύνδεση του βιολογικού φύλου, από το κοινωνικό και από τη σεξουαλικότητα έχει καταστεί πιο εύκολη με τη συμβολή της Φεμινιστικής Θεωρίας, ωστόσο σε εγκληματολογικό και νομικό επίπεδο, η αναγνώριση της σεξουαλική παρενόχλησης η οποία φαίνεται να είναι δυσκοίλια ακόμη και για άτομα που το κοινωνικό τους φύλο ταυτίζεται με το βιολογικό, (cis γυναίκες) όταν ο λόγος αφορά υποκείμενα μη συμμορφωμένα στην τριαδική κοινωνικά κυρίαρχη εκπλήρωση του φύλου (gay άνδρες, «θηλυπρεπείς» ετεροφυλόφιλοι, cross-dressers) τις περισσότερες των περιπτώσεων δεν κατοχυρώνεται από τα δικαστήρια. Σε αυτό το πλαίσιο η άποψη της Catharine Mackinnon¹¹⁸ η οποία αντιλαμβάνεται την σεξουαλικότητα ως τον «κεντρικό μοχλό της ανισότητας των φύλων», βρίσκει ανταπόκριση. Η σεξουαλική παρενόχληση συμβαίνει τόσο συχνά που καταλήγει από κακοποιητική συμπεριφορά να αποτελεί συνεπαγόμενο όρο της διαβίωσης των γυναικών, με εκείνες πολλές φορές να αγνοούν τα κακοποιητικά σημάδια εξαιτίας του αισθήματος ευθύνης που βαραίνει το άτομο που δέχεται την παρενόχληση. Μια γυναίκα της οποίας τα σωματικά όρια παραβιάζονται, προηγουμένως της αμφισβήτησης της από τον περίγυρο, αμφισβητεί τον εαυτό της η ίδια. Παρείχα περισσότερο από το επιτρεπτό θάρρος; Μήπως το δυσάρεστο συναίσθημα το οποίο μου προκλήθηκε είναι αποτέλεσμα προσωπικής υπερβολής; Ίσως αυτό που εξέλαβα ως παραβίαση, να είναι μια ευγενική έκφραση διαχυτικότητας; Συμμετείχα με οποιονδήποτε τρόπο στην παρερμηνευση πως μια τέτοια συμπεριφορά ήταν αποδεκτή από εμένα; Όλα αυτά τα ερωτήματα που θέτει στον εαυτό της η παραβιασμένη γυναίκα, είναι ένα μέσο διήθησης και επεξεργασίας, συγκράτησης και διαχωρισμού σκέψεων, τα οποία καταστέλλουν τα δυναμικά αντανakλαστικά της άμεσης απάντησης στις παρενοχλητικές συμπεριφορές εν τη γενέσει, επιβραδύνοντας ακόμη περισσότερο τη διαδικασία συνειδητοποίησης και εξωτερίκευσης τέτοιων βιωμάτων ως κακοποίηση. Η μακροχρόνια πρακτική χαρακτηρισμού των κατηγοριών γυναικών ως υστερικές ψεύτρες, καθώς επικρατεί η ιδέα πως τα παραβιασμένα υποκείμενα μεγαλοποιούν την οδύνη τους έτσι ώστε να τραβήξουν την προσοχή, συγκαταλέγεται και αυτή στους αποθαρρυντικούς μηχανισμούς καταγγελίας σεξουαλικών παρενοχλήσεων. Πρόκειται για τη στιγμή που οι πατριαρχικές ντιρεκτίβες επιτυγχάνουν το εξής εντυπωσιακό: αντικαθιστούν τη γυναικεία διαίσθηση, με την ψευδαίσθηση.

¹¹⁸ Βλ. σχετικά Williams Juliet, *Feminist Jurisprudence*, Στο Lisa Disch and Mary Hawkesworth (επιμ.) *The Oxford Handbook of Feminist Theory*, Oxford University Press, 2016, σελ. 253.

Οι άνδρες παρενοχλητές, από την ασφάλεια του προνομίου πως τα δικά τους όρια χαίρουν σεβασμού, και τα δικά τους σώματα δεν αποτελούν αντικείμενο σφετερισμού, κάνουν λόγο για «ποινικοποίηση του φλερτ» και επιχείρηση ευνουχισμού τους από τον «φεμινιστικό φασισμό». Η ταύτιση ιδεολογιών που μάχονται προς απολύτως αντίθετες κατευθύνσεις ως μέσο αποπροσανατολισμού και διατήρησης μεσοβέζικων στάσεων, είναι συνήθης, ωστόσο, το αναγνωριστικό στοιχείο που αποδεικνύει τους σεξιστές, ως σεξιστές –αλλά και οποιουσδήποτε καταπιεστές ως τέτοιους- είναι πως η καταπίεση που βιώνουν οι ίδιοι, προέρχεται από τις ελευθερίες που αφορούν τα σώματα άλλων (έμφαση) υποκειμένων. Στην προσπάθεια τους να εκλογικεύσουν τη δυσανασχέτηση που τους προξενεί η πιθανότητα αυτοδιάθεσης του γυναικείου σώματος, μετονομάζουν εκείνη σε φεμινισμό, και τις παρενοχλημένες γυναίκες σε εύθραυστες υπάρξεις των οποίων αρνούνται να αποδεχτούν την άμετρη ευθιξία. Στις περιπτώσεις σεξουαλικής παρενόχλησης με εμπλεκόμενο παραβιαστή που φέρει χαρακτηριστικά «επιδειξία» - όπως είναι η περίπτωση παρενόχλησης της γυναίκας στη Νέα Σμύρνη το Μάιο του 2021 από 22χρονο¹¹⁹- πολλές φορές η πρόκληση κακοποίησης στις γυναίκες- αποδέκτες μιας τέτοιας ενέργειας αμφισβητείται, με την επιχειρηματολογία πως η θέα των ανδρικών γεννητικών οργάνων δεν είναι ικανή να προξενήσει δυσάρεστο αίσθημα πόσο μάλλον φόβο, κάνοντας λόγο για γυναικείο πουριτανισμό. Η συγκεκριμένη πεποίθηση εδράζεται στην αποσιώπηση του γεγονότος πως στις περιπτώσεις αυτές το αντίκρισμα των ανδρικών γεννητικών οργάνων δεν είναι αποτέλεσμα τυχαίας ή επιλεγόμενης από τη γυναίκα συνθήκη –π.χ. το να παρευρεθεί εκούσια σε τοποθεσία γυμνιστών- αλλά είναι συνέπεια της συνειδητής απόφασης του δράστη, να υποχρεώσει το υποκείμενο που εκτίθεται σε αυτό το θέαμα να γίνει συμμετοχο σεξουαλικής δραστηριότητας. Παρομοίως κατά τα παραβιαστικά αγγίγματα, βλέμματα και σχόλια (σφυρίγματα, cat calling) στα λεωφορεία, την εργασία, τα ιατρεία, τις πλατείες, τις σχολές και σε οποιονδήποτε χώρο το γυναικείο σώμα καταχωρείται ως «σεξουαλικό», η παρενόχληση υφίσταται, διότι η σεξουαλικοποιημένη αυτή ερμηνεία αποτελεί ένα αυθαίρετο συμπέρασμα, στη διαμόρφωση του οποίου το άτομο στο οποίο ανήκει το σώμα-ερέθισμα, απουσιάζει.

¹¹⁹ Βλ. σχετικά το δημοσίευμα <https://www.efsyn.gr/node/292799> (ημερομηνία πρόσβασης 9/5/2021)

Η σεξουαλική παρενόχληση είναι η πρόκληση –σε οποιαδήποτε μορφή– ανεπιθύμητης σεξουαλικής συμπεριφοράς και εφόσον η μόνη ιδιοκτησία των ανθρώπων είναι τα σώματά τους, ο προσδιορισμός του τι συνιστά σεξουαλική παρενόχληση ως παραβίαση σωματικών και ψυχικών ορίων, ανήκει αποκλειστικά στην ατομική κρίση του υποκειμένου που εκτίθεται κάθε φορά σε μια συμπεριφορά. Πανομοιότυπες λέξεις, κινήσεις, δράσεις και τακτικές προσέγγισης, μπορεί σε μια γυναίκα να είναι αποδεκτές, ενώ σε άλλη όχι. Η άρση του σεξιστικού στοιχείου μιας συμπεριφοράς έγκειται στην πρόθεση βολιδοσκόπησης και σεβασμού των ορίων του εκάστοτε υποκειμένου όσο «ευαίσθητα» και αν φαντάζουν αυτά, έτσι ώστε η μετάβαση στην εκτέλεση μιας συμπεριφοράς να αποτελεί προϋπόθεση της βεβαιότητας πως το άτομο που θα την υποδεχτεί, έχει συναινέσει. Ο τρομακτικός αλλά ευκόλως εννοούμενος συνειρμός συνίσταται στο ότι η σεξουαλική παρενόχληση εφόσον επιτραπεί κοινωνικά, αποτελεί το «ήπιο» καλωσόρισμα, στην κουλτούρα του βιασμού.

2.1.1 Το ελληνικό #metoo

Και ω του θαύματος, το «μεμονωμένο» γίνεται «πανδημικό». Εμβρόντητη η ελληνική κοινωνία κατέστη θεατής μιας μακράς διαδοχής καταγγελιών εξουσιαστικής βίας, σεξουαλικής παρενόχλησης και κακοποίησης, με τη διαφοροποίηση πως «η πτώση της από τα σύννεφα» εν προκειμένω, ήχησε δυνατότερα. Οι δυο κεντρικές φιγούρες του ελληνικού «metoo»¹²⁰ –η ονομασία αποτελεί δάνειο του αμερικανικού– οι οποίες πρωτοστάτησαν στη δημοσιογραφική κάλυψη και απέκτησαν τόσο πολέμιους όσο και ένθερμους υποστηρικτές, δεν αφορούν κάποια εκ των επιζώντων της βίας υποκείμενα, αλλά τους φερόμενους ως δράστες ηθοποιούς-σκηνοθέτες και επιφανείς πολίτες Δημήτρη Λιγνάδη και Πέτρο Φιλιππίδη.

Τα συγκεκριμένα υποκείμενα αν και συναφές τους γνώρισμα αποτελεί η κοινή τους υπηρεσία στην υποκριτική, εκ πρώτης ανάγνωσης φέρουν ορισμένα ανόμοια χαρακτηριστικά. Ο μεν, άλλοτε καλλιτεχνικός διευθυντής του Εθνικού Θεάτρου, πράος, φιλελεύθερος, εκλεπτυσμένος, απομακρυσμένος από τα πολύβουα εγκόσμια

¹²⁰ Βλ. σχετικά την επίσημη ιστοσελίδα της Πολιτείας <https://metoogreece.gr/> (ημερομηνία πρόσβασης 13/11/2021)

και εμποτισμένος με «ανώτερα» ιδανικά, ο δε, άλλοτε από τους πλέον αγαπητούς ηθοποιούς, θερμόαιμος, λαϊκότερος, οικείος, αρσενικό «παλιάς κοπής»¹²¹. Η καταγραφή των διαφορών τους παρόλα αυτά, στο άκουσμα των συμπεριφορών για τις οποίες εγκαλούνται αναιρείται και παρουσιάζει ως κοινό τους τόπο, όχι το πάθος τους για την τέχνη, αλλά το πάθος τους για την εξουσία. Αντίθετα της φράσης, την οποία σύμφωνα με τις χριστιανικές παραβολές απηύθυνε ο αυτοκράτορας Θεόφιλος στην Κασσιανή, «εκ γυναικός ερρύη τα φαύλα» διαπιστώνεται πως το σημείο σύζευξης των Λιγνάδη- Φιλιππίδη, είναι εκείνο που αποτελεί τον κρουνό της παραγωγής κάθε «κακού». Το θέλγητρο της εξουσίας. Τα εγκλήματα κατά της εργατικής τάξης, των αναπήρων, των μη λευκών, των μεταναστών, έχουν βασιστεί στην επιθυμία του ελέγχου άλλων υποκειμένων και κρίνεται σημαντικό να αποσαφηνιστεί πως η έμφυλη βία δεν απαλλάσσεται από το πλαίσιο αυτό καθώς, όσο και αν η πατριαρχία επιδίδεται στο να αποδείξει το αντίθετο, η βία απέναντι στις θηλυκότητες δεν είναι αποτέλεσμα παρεκτροπής μερικών αρρενωπών «ενστίκτων» αλλά πηγάζει από την προώθηση της εξουσιαστικής εμμονής.

Δεδομένου του γεγονότος πως ένας κακοποιητής μπορεί να προέρχεται από οποιαδήποτε τάξη, ωστόσο, ένα υποκείμενο του οποίου η τάξη είναι η ανώτερη ή από το εδραιωμένο σύστημα αξιολογείται ως χρήσιμο, διαθέτει επαυξημένη ικανότητα διασύνδεσης και παρέμβασης σε κρατικούς μηχανισμούς, εξασφαλίζοντας του τη δυνατότητα μέσω πιθανής αστυνομικής απραγίας να αποκρύψει επιβαρυντικά για εκείνο στοιχεία. Αντιπροσωπευτικές αντιφάσεις αστυνομικής διαχείρισης καταστάσεων αποτελούν οι περιπτώσεις της κατά γενική ομολογία άκριτης εισβολής στην οικεία και προσαγωγής στη ΓΑΔΑ του σκηνοθέτη Δημήτρη Ινδαρέ τον Δεκέμβριο του 2019,¹²² -μια αυστηρότητα που δεν φάνηκε να εξαντλείται ως προς τη διερεύνηση του φερόμενου ως βιαστή ανηλίκων Δ. Λιγνάδη- και αυτή της εξόφθαλμης κωλυσιεργίας του αστυνομικού σώματος να διεξάγει άμεση έρευνα αναφορικά της καταγγελίας 19χρονης στην Ηλιούπολη ότι την εξέδιδε αστυνομικός, τον Ιούλιο του 2021. Όσο γράφεται το παρόν κείμενο, οι δίκες των δυο ηθοποιών ανδρών είναι υπό εξέλιξη και δεδομένου του τεκμηρίου αθωότητας, εφόσον οι καταγγελίες ευσταθούν, οι ενδεχόμενες καταδικαστικές αποφάσεις δεν θα σημάνουν

¹²¹ Η φράση προξένησε αντιδράσεις όταν προσφάτως την ξεστόμισε ο επίσης ηθοποιός και επίσης εμπλεκόμενος ως φερόμενος παρενοχλητής στο «metoo» Παύλος Χαϊκάλης.

¹²² Βλ. σχετικά το δημοσίευμα <https://www.lifo.gr/now/greece/dimitris-indares-aisthima-tis-adikias-den-katapinetai> (ημερομηνία πρόσβασης 18/1/2022)

ξάφνου εμπιστοσύνη στις δικαστικές αίθουσες ως ακριβοδίκαιες απονομής δικαιοσύνης αναφορικά στα έμφυλα εγκλήματα -καθώς πρόκειται για δύο υποθέσεις πολύκροτες που έχουν επιφέρει εναργή κοινωνική πόλωση και μια αυστηρή αντιμετώπιση θα ικανοποιήσει το θεαθήναι- αλλά είναι αξιοσημείωτης σημασίας διότι θα καταφέρουν να πληγώσουν ανεπανόρθωτα τη βεβαιότητα της αθώωσης και της διαφυγής της καταδίκης όλων όσοι έχουν υπάρξει ή συνιστούν επίδοξους κακοποιητές.

Έχοντας ως αφορμή τις καταγγελίες γυναικών οι οποίες κατόπιν της κακοποίησής τους διέγραψαν επιτυχημένη πορεία είτε στον χώρο του αθλητισμού είτε στου θεάτρου είτε σε όποιον άλλο δραστηριοποιούνταν, ανέκυψαν γνώμες οι οποίες, αφήνοντας αιχμές ότι οι γυναίκες αυτές σιωπώντας τόσα χρόνια θυσίαζαν την κακοποίησή τους για να κατασταλάξουν στη θέση όπου είναι σήμερα, υπονομεύουν την ποιότητα της κακοποίησης αναλόγως του εάν η κατάσταση στην οποία έχουν περιέλθει οι επιζώσες σήμερα, αποτιμάται ως «θετική». Η άποψη πως η π.χ. Σοφία Μπεκατώρου, η κατά πολλούς θεμελιωτής του ελληνικού metoo, έχτισε την αθλητική της καριέρα στη «σιωπή» αξιοποιώντας τον βιαστή της, είναι παρομοίως πρόχειρη, αβάσιμη έως και φτηνή, της πίστης ότι η λήψη χρημάτων από κάποιον τοκογλύφο έτσι ώστε να αποπληρωθεί το χρέος σε κάποια ομόλογης αυτού νόμιμη τράπεζα, μπορεί σε οποιοδήποτε πλαίσιο να θεωρηθεί ως πράξη που λειτουργεί βοηθητικά του δανειολήπτη που τρέμει να μη χάσει το σπίτι του. Πρόκειται για περιπτώσεις που αν και αποτελούν θύματα δυο διαφορετικών συστημάτων καταπίεσης, της πατριαρχίας και του καπιταλισμού, συνεχίζουν να αποτελούν θύματα. Όταν κανένα από τα σενάρια που παρέχονται στα υποκείμενα, δεν συμβαδίζει με ό,τι εκείνα αντιλαμβάνονται ως βέλτιστη εκδοχή διαβίωσής, δεν γίνεται λόγος για επιλογή, αλλά για απευθείας ανάθεση προκαθορισμένων μοντέλων ύπαρξης. Η ευθεία αντιμετώπιση των δραστών από τα επιζώντα άτομα, είναι μια πράξη δύσκολη, γενναία και αξιοθαύμαστη, η διατήρηση της σιωπής ωστόσο δεν θα πρέπει να αποτελεί στάση που επιδέχεται κριτικής, καθώς πρώτα καλλιεργείται το ανεκτικό περιβάλλον έκφρασης και στήριξης του κακοποιημένου ατόμου και έπειτα «απαιτείται» η παραδοχή του κακοποιητικού βιώματος.

Η έκταση του πλήθους και της ποικιλίας των καταγγελιών έτσι ώστε εκείνη να αποκτήσει χαρακτηριστικά κινήματος, οδήγησε στην υιοθέτηση του «όχι όλοι οι άνδρες» ως άμυνα απέναντι στο ότι αν και αρκετές εκ των καταγγελιών είχαν ως

θύματα άνδρες cis και μη, οι θύτες του καθολικού συνόλου των καταγγελιών αφορούσαν το αρσενικό φύλο. Η απόκριση στη συγκεκριμένη τοποθέτηση είναι πως «όχι όλοι άνδρες... μα όλες οι γυναίκες». Για κάθε γυναίκα που επιστρέφει σπίτι της βράδυ και μόνη, αντιστοιχεί ένας δικός της άνθρωπος που αγωνιά για την ασφάλειά της και αναμένει σημάδι επικοινωνίας για να επιβεβαιώσει την ακεραιότητά της. Η αγωνία αυτή βιώνεται για την ίδια της την εαυτή από κάθε γυναίκα με εκθετική μεταβολή. Αυτό που επικοινωνούσε το πλακάτ ενός άνδρα διαδηλωτή που φορούσε μόνο το εσώρουχό του σε μια από τις φεμινιστικές πορείες της Αθήνας, ήταν πως «είμαι ημίγυμνος ανάμεσα σε τόσες γυναίκες και δεν αισθάνομαι φόβο. Το ίδιο θέλω και για αυτές». Ο λόγος για τον οποίο αρκετοί άνδρες θίγονται από τη διεκδίκηση της ασφάλειας για το χώρο που καταλαμβάνουν τα γυναικεία σώματά, είναι αν και απερίσκεπτος, κατανοητός, διότι ταυτίζοντας συχνά απνευστί το βιολογικό φύλο με την κοινωνική κατασκευή της έμφυλης ταυτότητας «άνδρας» -η οποία αφορά μια μάτσο, τοξικά αρρενωπή επιτέλεση του φύλου- σπεύδουν να οικειοποιηθούν την ταυτότητα του καταπιεστή και επομένως να την υπερασπιστούν. Παρότι ανησυχούν και συμβουλεύουν τις γυναίκες αδερφές, συντρόφους και φίλες τους να «προσέχουν», μια απλή σκέψη του ποιοι είναι εκείνοι από τους οποίους χρειάζεται να προστατευτεί η γυναίκα και που συνιστούν απειλή για εκείνη, είναι ικανή να τους επιφέρει προβληματισμούς με τους οποίους πιθανώς να εκπλαγούν.

Η εγκαινίαση του δημόσιου διαλόγου και στην Ελλάδα για το ζήτημα της έμφυλης βίας μέσω του εν εξελίξει κινήματος «metoo» ακόμη και αργοπορημένη, αναβαθμίζει τη θέση των θυμάτων σε επιζώντων, τοποθετεί τη φωνή των κακοποιημένων στο προσκήνιο έτσι ώστε αυτή να παραμένει αναλλοίωτη από φερέφωνα και θέτει την ελληνική κοινωνία σε μια πρωτοφανή κίνηση αναθεώρησης και επανεξέτασης του χαρακτήρα της, μια διαδικασία που της ξεδιαλύνει βίαια πόσο βαθιές είναι οι ρίζες που στηρίζουν τις σεξιστικές της ιδεολογίες. Παρόλα αυτά, τα όρια του metoo δεν είναι καθόλου διακριτικά, αλλά τουναντίον η αγκαλιά μιας προσπάθειας η οποία φάνηκε να έχει τη διάθεση να συναρμολογηθεί από φεμινιστικές ιδέες, κατέληξε να μπορούν να βρουν καταφύγιο εντός της από επώνυμες ετεροκανονικές γυναίκες, έως ομοκανονικοί άνδρες. Μετανάστριες, προσφύγισσες, τρανς, εργάτριες γης, γυναίκες οι οποίες βρίθουν από βιώματα έμφυλης βίας, δεν παρέμειναν λιγότερο ορατές, αλλά ανύπαρκτες, καθώς οι δικές τους ιστορίες δε θα μπορούσαν να υποστηρίξουν περιεχόμενο του οποίου ο κύριος σκοπός είναι να προσελκύσει την προσοχή και να

ενθαρρύνει τους επισκέπτες των site να κάνουν «κλικ»¹²³ ή να κρατήσει το τηλεοπτικό κοινό έως το τέλος των εκπομπών έτσι ώστε ο τηλεθεατής να καταναλώσει τα προϊόντα των διαφημίσεων που παρεμβάλλονται. Την εργαλειοποίηση του πόνου και την προσπάθεια αποφυγής «επικίνδυνων» λέξεων όπως, φεμινισμός, πατριαρχία, έμφυλη βία, σεξισμός, τοξική αρρενωπότητα έτσι ώστε η δημόσια συζήτηση της καταπίεσης να τελεστεί με τον πιο ανώδυνο τρόπο και να θεωρηθεί λήξασα με την τελευταία αφήγηση που θα εξιτάρει τη λογική της κλειδαρότρυπας, έχει επωμιστεί να ανατρέψει η Φεμινιστική Εγκληματολογία μέσω του θεωρητικού της έργου με την υπόσχεση της ταυτόχρονης παρουσίας της και στο «πραγματικό» επίπεδο, έτσι ώστε το «metoo» αλλά και όλος ο κόπος που έχει καταβληθεί για την εκκίνηση της φαντασίας σχέσεων φροντίδας ανάμεσα στα υποκείμενα, να μην αποτελέσει ένα πυροτέχνημα, αλλά μια διαρκή φλόγα.

2.2 Η άμβλωση ως δικαίωμα

«Ποτέ δε θα υποταχθώ στην εξουσία, ούτε θα κάνω ειρήνη με ένα σύστημα που υποβαθμίζει τη γυναίκα σε μια απλή αναπαραγωγική μηχανή και τρέφεται από τα θύματά της. Εδώ και τώρα κηρύσσω πόλεμο σε αυτό το σύστημα και δεν θα σταματήσω μέχρι να ανοίξει ο δρόμος για μια ελεύθερη μητρότητα και μια υγιή, χαρούμενη και ευτυχισμένη παιδική ηλικία» Emma Goldman¹²⁴

Η γυναικεία σύλληψη συνίσταται στην αστυνομική, την ιδεολογική και εκείνη που γονιμοποιεί τα ωράριά της. Η μοναδική που φαίνεται να επισύρει κοινωνικό σχόλιο και προβληματισμούς είναι η τελευταία. Στην Ευρωπαϊκή Πολωνία το Σεπτέμβριο του 2021¹²⁵ η κατάληξη μιας 30χρονης εγκύου γυναίκας σε νοσοκομείο της χώρας, προήλθε από σηπτικό σοκ στο οποίο υπέστη, καθώς αν και οι επιβλέποντες ιατροί της παρατήρησαν κίνδυνο για την υγεία του εμβρύου εξαιτίας της έλλειψης αμνιακού υγρού, εκείνοι αρνήθηκαν να της παρέχουν περίθαλψη προχωρώντας σε διαδικασία άμβλωσης, ως συνέπεια των περιοριστικών τροποποιήσεων που συντελέστηκαν

¹²³ Βλ. σχετικά Clickbait: ένας υποτιμητικός όρος που περιγράφει το περιεχόμενο ιστοσελίδων που έχει ως στόχο την αποκόμιση κερδών από την διαδικτυακή διαφήμιση, σε βάρος της ποιότητας ή της ακρίβειας του άρθρου, στηριζόμενο σε τίτλους εντυπωσιασμού ώστε να προσελκύσει κλικ και στη συνέχεια να ενθαρρύνει την προώθηση του περιεχομένου.

¹²⁴ Απόσπασμα από τις δημόσιες διαλέξεις της Emma Goldman (1869-1940) το 1916, στη Νέα Υόρκη.

¹²⁵ Βλ. σχετικά το δημοσίευμα <https://www.news247.gr/kosmos/polonia-i-proti-nekri-apo-tin-efarmogito-y-nomoy-poy-apagoreyei-tis-amvloseis.9410254.html> (ημερομηνία πρόσβασης 2/3/2021)

σχεδόν ένα χρόνο πριν στο εθνικό νομικό τους πλαίσιο αναφορικά της διακοπής της κύησης. Στις 22 Οκτωβρίου 2020, (η απόφαση τέθηκε σε ισχύ στις 27 Ιανουαρίου 2021) ακόμη και αν το Συνταγματικό Δικαστήριο της Πολωνίας έκρινε ως αντισυνταγματική την άμβλωση για λόγους «σοβαρής και μη αναστρέψιμης εμβρυικής ανωμαλίας ή ανίατης ασθένειας που απειλεί τη ζωή του εμβρύου» επιτρέποντας επομένως την άμβλωση υπό τη συνθήκη της απειλής της ζωής, ο κατασταλτικός χαρακτήρας του νόμου έτεινε τους επαγγελματίες υγείας να ερμηνεύσουν το νόημά του λιγότερο διαλλακτικά, ώστε να αποφύγουν την οποιασδήποτε φύσης επίρριψη κατηγοριών από τον επίσημο κοινωνικό έλεγχο της χώρας. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων¹²⁶ [το εγκεκριμένο κείμενο διατίθεται στο Παράρτημα (Δ)] συνέκλιναν στο ότι το Συνταγματικό Δικαστήριο της Πολωνίας ως εξαρτώμενο από τη νομοθετική και την εκτελεστική εξουσία, δεν δύναται να ανταποκριθεί σε απαιτήσεις δίκαιης δίκης.

Η ποινικοποίηση της άμβλωσης σε θεσμικό επίπεδο στη Δυτική Ευρώπη και τις Η.Π.Α. προέκυψε κατά τη δεκαετία του 1880 όπου, πριν συμπληρώσει αιώνα, η πρώτη ευρωπαϊκή χώρα που νομιμοποιεί εκ νέου τη διαδικασία καθορισμένη από τις λενινιστικές ιδέες ότι καμία γυναίκα δεν πρέπει να υποχρεώνεται στη γέννα ενός παιδιού, αλλά ούτε και να διακινδυνεύει την υγεία της μέσω ερασιτεχνικών και παράνομων μεθόδων άμβλωσης, γίνεται η σοσιαλιστική Ρωσία¹²⁷ το 1920, παρά την ισχυρή της εξύμνηση στη μητρότητα. Από τις προβιομηχανικές κοινωνίες έως και τη σύγχρονη εποχή η άμβλωση έχει αποκτήσει διαφορετικό βαθμό αποδοχής, αναλόγως των συνθηκών υπό τις οποίες πραγματοποιήθηκε η γονιμοποίηση του γυναικείου σώματος, καθότι σε ορισμένα πλαίσια όπως αυτά του βιασμού και ιδίως της αιμομιξίας επικροτείται ως η ενδεδειγμένη επιλογή.

Η Ελλάδα τοποθετούμενη στις δημοκρατικές χώρες προδιαθέτει για ένα θεσμικό πλαίσιο παροχής κοινωνικών δικαιωμάτων και για ένα Κράτος εξορισμού Πρόνοιας, ιδιαίτερα εάν κάποιος εμβαθύνει στο περιεχόμενο της «Δημοκρατίας» την οποία περήφανα εκφράζει πως γέννησε. Πράγματι, στον ελλαδικό χώρο η θεμελίωση του

¹²⁶ Το κείμενο «Το δικαίωμα στην άμβλωση στην Πολωνία», εγκρίθηκε την Πέμπτη 26 Νοεμβρίου 2020 στις Βρυξέλλες.

¹²⁷ Βλ. σχετικά, Browner H. Carole, *Reproduction: From Rights to Justice?*, Στο: Lisa Disch and Mary Hawkesworth (επιμ.) *The Oxford Handbook of Feminist Theory*, Oxford University Press, 2016, σελ. 809

δικαιώματος στην άμβλωση χαίρει κατοχύρωσης εφόσον απορρέει από το «συνταγματικό δικαίωμα της ελεύθερης διάθεσης της προσωπικότητας του άρθρου 5 και ειδικότερα του σωματικού αυτοκαθορισμού που προκύπτει από τη παράγραφο 2, του δικαιώματος στην ζωή και την υγεία της παραγράφου 5, καθώς και από το δικαίωμα σεβασμού της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής του άρθρου 9 παρ. 1 που αντιστοιχεί στο άρθρο 8 της ΕΣΔΑ».¹²⁸¹²⁹ Η θεώρηση της έννομης πρόσβασης στην άμβλωση ως θεμελιωμένο ανθρώπινο δικαίωμα παρόλα αυτά τόσο σε εγχώριο, όσο και σε ευρωπαϊκό και παγκόσμιο επίπεδο κρίνεται επισφαλής ιδιαίτερα όταν οι έννοιες του έθνους, της πατρίδας και της θρησκείας διαπλέκονται με τέτοια επιδεξιότητα έτσι ώστε καταλήγουν να συγκροτούν ομοούσια μονάδα απέναντι στον κοινό εχθρό, την αυτοδιάθεση του γυναικείου σώματος. Στις Η.Π.Α τα «δικαιώματα» του εμβρύου έχουν αναχθεί σε αυτοτελές πεδίο διεκδίκησης το οποίο διαποτιζόμενο από φονταμενταλιστικές θρησκευτικές και νεοφιλελεύθερες πολιτικές θέσεις, μοχθεί να προωθήσει τη διαδικασία της άμβλωσης ως μια εγωιστική γυναικεία πρακτική, τολμώντας συχνά να αποκαλεί τη διακοπή της κύησης «δολοφονία» και τις γυναίκες που επιλέγουν να ορίσουν το σώμα τους «παιδοκτόνους». Το παράδειγμα της Πολωνίας, των Η.Π.Α. και η εγχώριου επιπέδου θέσπιση της «ημέρας αγέννητου παιδιού» από την Ιερά σύνοδο το 2019 και η κατάκλιση στρατηγικών σημείων θέσης όπως είναι οι σταθμοί του μετρό και οι στάσεις των λεωφορείων τον Ιανουάριο του 2020 από αφίσες που έφεραν το μήνυμα «διάλεξε τη ζωή», προειδοποιεί αναφορικά στο ότι τα κεκτημένα από αγώνες γυναικεία δικαιώματα, διατηρούνται με αγώνες, εφόσον κάθε φεμινιστική οκνηρία απέναντι στην ανήσυχη πατριαρχική εντολή διακυβεύει το αυτονόητο της κατοχύρωσή τους.

Το συγκεκριμένο ιδεολόγημα αποσκοπεί στη νομική αναγνώριση πλήρων δικαιωμάτων ανθρώπου στο έμβρυο από τη στιγμή της γονιμοποίησης του ωάριου, έτσι ώστε η ποινικοποίηση της άμβλωσης και ακολούθως κάθε είδους αντισύλληψης και της εξωσωματικής γονιμοποίησης να αποκτά περιεχόμενο προστασίας της «ανθρώπινης ζωής». Η πρωτοβουλία «Κίνημα υπέρ της ζωής και κατά των αμβλώσεων» ή με την περισσότερο γνωστή ονομασία «Αφήστε με να ζήσω» αποτελούμενη από 19 ορθόδοξα χριστιανικά σωματεία και την «ανώτατη

¹²⁸ Βλ. σχετικά Association of International & European Affairs | ΟΔΕΘ, Το δικαίωμα στην άμβλωση σε Ελλάδα, Ευρώπη και Αμερική στο odeth.eu (ημερομηνία πρόσβασης 8/9/2021)

¹²⁹ Βλ. σχετικά, Ελληνική Δημοκρατία, ΕΣΔΑ και πρόσθετα Πρωτόκολλα αυτής στο <https://www.elsyn.gr/el/node/919>. (ημερομηνία πρόσβασης 5/11/2021)

συννομοσπονδία πολυτέκνων Ελλάδος» (ΑΣΠΕ) αποτελεί ένα γραφικό κακέκτυπο αδελφών μορφωμάτων του εξωτερικού, που ωστόσο οι σκοταδιστικές και μεσαιωνικών καταβολών αντιλήψεις του δεν αναγνωρίζονται ως τέτοιες από όλους και εφόσον αποκτούν κοινό, γίνονται αυτομάτως ιδεολογία, γνώμη, άποψη. Το – εξαιρετικά- μεγαλύτερο ποσοστό των ηγετών των «κινήματων» ενάντια στην άμβλωση είναι άνδρες, ωστόσο το απόλυτο 100% των ανδρών αυτών, δε θα μείνουν ποτέ έγκυοι.

Το ζήτημα της αναπαραγωγικής υγείας είναι ένα από τα ζωτικής σημασίας δικαιώματα και κεντρική διεκδίκηση του φεμινιστικού κινήματος από τις καταβολές του. Στις χώρες όπου η άμβλωση αποτελεί ποινικό αδίκημα αυτή δεν έπαυσε να πραγματοποιείται, απλώς εκτυλίσσεται σε παράνομες εγκαταστάσεις αν όχι με αυτοσχέδιο οικιακό τρόπο. Σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας οι «μη ιατρικές» αμβλώσεις αποτελούν την 3^η αιτία μητρικής θνησιμότητας, και όπως σημειώνει ο Ανώτερος Διευθυντής Έρευνας και Συνηγορίας της Διεθνούς Αμνηστίας Rajat Khosla¹³⁰ «περίπου 47.000 γυναίκες πεθαίνουν κάθε χρόνο ως αποτέλεσμα της μη ασφαλούς άμβλωσης». Η διαπραγμάτευση του εάν η ανάληψη γονικών καθηκόντων από μια γυναίκα θα αποτελεί απόφαση εκπορευόμενη από την ίδια και μόνο, αποτελεί μια διαρκή επιβεβαίωση της δύναμης και της εξουσίας του σεξιστικού συστήματος επί του θηλυκού βιολογικού φύλου.

Η φεμινιστική οπτική επιδιώκει την υποστήριξη του δικαιώματος στην άμβλωση η οποία κινείται παράλληλα της υποστήριξης στην τεκνοποίηση, χωρίς επιδίωξη επίδοσης θετικού ή αρνητικού προσήμου για οποιαδήποτε επιλογή. Ειδικότερα η υποχρεωτική στείρωση -σύμφωνα με πρόσφατες επιστημονικές εκθέσεις¹³¹ - γυναικών θετικών στον HIV στη Νότια Αφρική, γυναικών εγκλείστων σε σωφρονιστικά ιδρύματα στις Ηνωμένες Πολιτείες, η ύπαρξη ανώτατου αριθμού απόκτησης τέκνων προς αποφυγή υπερπληθυσμού¹³² όπως και η κατάφωρη αποθάρρυνση μέχρι και κοινωνική απαγόρευση του δικαιώματος στην τεκνοποίηση ατόμων με αναπηρία ή ψυχικές ασθένειες, οδηγεί το φεμινισμό να οργανώσει τη μάχη του για τη διαμόρφωση των συνθηκών στις οποίες ένα υποκείμενο θα έχει τόσο το

¹³⁰ Βλ. σχετικά την ενημερωμένη πολιτική της Διεθνούς Αμνηστίας για τις αμβλώσεις στο <https://www.amnesty.gr/news/articles/article/23730/i-diethnis-amnistia-dimosieiei-tin-enimeromeni-politiki-tis-gia-tis>

¹³¹ Βλ. σχετικά Browner H. Carole, 2016, ο. π., σελ. 820.

¹³² Βλ. σχετικά Browner H. Carole, 2016, ο. π., σελ. 811.

δικαίωμα της πρόσβασης στην άμβλωση όσο και το δικαίωμα της απόρριψης της διακοπής της κύησης.

Η διάχυτη πεποίθηση ότι η άμβλωση αποτελεί μια εξαιρετικά ψυχοφθόρα διαδικασία από την οποία το υποκείμενο προκύπτει τραυματισμένο, ίσως να είναι η απεικόνιση του υποκειμένου που εναρμονίζεται με την απροθυμία της φιλελεύθερης οικονομικής πολιτικής να χρηματοδοτήσει τον τομέα της υγείας και να παρέχει στα άτομα που καθίστανται έγκυοι πρόσβαση σε δωρεάν, ασφαλή και δημόσια διακοπή κύησης, ή μπορεί να έχει θεμελιωθεί ως στερεότυπη επειδή η ανάγκη παραγωγής στρατιωτών που θα «πέφτουν» σε πεδία μάχης έτσι ώστε να μεγιστοποιείται η εξουσία των κυρίαρχων, είναι αδιανόητη χωρίς την υποταγή του γυναικείου σώματος ως παιδομηχανή. Η κατανομή της εργασίας της πολυετούς ανατροφής του παιδιού στις γυναίκες επειδή εκείνες κυοφορούν το έμβρυο για εννέα μήνες σε εδράσεις περί «φυσικής γυναικείας αποστολής» διατηρεί τις σεξιστικές αναπαραστάσεις των φύλων και συντηρεί τη δέσμευση της γυναίκας στο να αναθρέψει τους «λεβέντες» που θα τιμούν το έθνος και τις «νοικοκυρές» που θα τους χειροκροτούν. Οι ευφάνταστες μέθοδοι με τις οποίες οι πατριαρχικές εθνικές πολιτικές ανά τον κόσμο δολοφονούν τις γυναίκες μέσω της εξώθησής τους στην αναζήτηση παράνομων φαρμακευτικών σκευασμάτων ή αμφιβόλου κατάρτισης ιατρικό προσωπικό έτσι ώστε να μπορέσουν να βιώσουν την ελάχιστη δυνατή αυτοδιάθεση της μήτρας τους και να τερματίσουν μια μεταβολή του σώματός τους, οφείλουν να προσμετρώνται ως περιπτώσεις πρόκλησης θανάτου με κρατική ηθική αυτουργία.

Οι αντιγυναικείες υποχρεωτικές γεννήσεις, προκύπτουν από την άνεση της υπεράσπισης μιας κατηγορίας, η οποία εφόσον δεν υφίσταται δεν παρουσιάζει καμία απαίτηση, διαφορετικότητα και ανάγκη, η οποία δεν είναι άλλη από αυτή των αγέννητων παιδιών. Για τους υπέρμαχους του «δικαιώματος στη ζωή» οι οποίοι αναρωτιούνται γιατί μανάδες βάζουν τα παιδιά τους σε βάρκες και διασχίζουν θάλασσες, τα νεκρά παιδιά του Αιγαίου δεν αποτέλεσαν και δε θα αποτελέσουν ποτέ κομμάτι των «ενδιαφερόντων» τους γιατί η έγνοια τους εξαντλείται στη διασφάλιση της γέννησης ενός παιδιού από όπου και έπειτα παύει να τους ανησυχεί μήπως π.χ. μεγαλώσει με κακοποιητικούς πατέρες στα πλαίσια της συνεπιμέλειας -ο πράγματι εφεξής άνθρωπος- ως εάν το παιδί που αποζητούσαν με μανία να «πεθαίνει» τη στιγμή που γεννιέται. Οι μοναδικές δολοφονίες που συντελούνται αναφορικά του ζητήματος της άμβλωσης είναι αυτές των γυναικών στις οποίες απαγορεύεται η

δυνατότητα ασφαλούς και ίσης πρόσβασης στην «υγεία» καθώς και των παιδιών που γεννιούνται σε έναν αφιλόξενο για αυτά κόσμο ως αποτέλεσμα ηθικοπλαστικής υποκρισίας.¹³³ Η σεξιστική φαντασία ωστόσο, αυτό που δε λαμβάνει ως πιθανή ετυμολογία της στρατολόγησης και της επίταξης των γυναικείων σωμάτων έγκειται στο ότι, η γυναίκα δεν γεννά μόνο «κυρ-Παντελήδες» αλλά γεννώντας και «αδερφές», «πρεζάκια», «ζητιάνους», «σακάτηδες» και «φυλακισμένους» γίνεται μάνα οποιασδήποτε παρα-φύσης, από την οποία θέση και αναζητώντας έναν κόσμο που θα χωρά και τους δικούς της απογόνους ίσως και να -δίχως αυτό να αποτελεί παρόρμηση μητρικού «ενστίκτου»- πυροδοτήσει εξεγέρσεις.

2.3. Η Σωματική βία κατά των γυναικών

Η Tammy Garland, μια εκ των τριών συντακτών του άρθρου «Gender Politics and The Walking Dead: Gendered Violence and the Reestablishment of Patriarchy»¹³⁴ προβαίνει σε μια αξιοσημείωτη παρατήρηση. Αναλύοντας το βιβλίο κόμικς – μετέπειτα αποδόθηκε και τηλεοπτικά ως σειρά- The Walking Dead, η υπόθεση του οποίου αφορά την κατάληψη του γνωστού κόσμου από «zombie», παραθέτει τη διαπίστωση ότι ακόμη και σε ένα πλαίσιο κατάρριψης κάθε κοινωνικού νόμου-οργάνωσης και επιστροφής σε «πρωτόγονες» μορφές συνύπαρξης των υποκειμένων, όπου οι κοινωνικές δομές της σύγχρονης κοινωνίας δεν θα είχαν πλέον ισχύ, ο δημιουργός Robert Kirkman διαφεύγοντας να υποτιμήσει με προφανή τρόπο τη γυναίκα καθώς δεν την αποτυπώνει με την παραδοσιακή σεξουαλικοποιημένη της στολή, παρόλα αυτά εξακολουθεί να διηγείται τη γυναικεία ιστορία με στερεοτυπικούς και έμφυλους ρόλους που ενισχύουν και καθιερώνουν την πατριαρχία. Όπως χαρακτηριστικά σημειώνει η συντάκτρια «παρόλο που το είδος των ζόμπι παρουσιάζει την ευκαιρία για μια “φρέσκια αρχή” που αποτελείται από μια κοινωνία που ουσιαστικά εξαφανίζει την πατριαρχία, αυτό δεν παρουσιάζεται στους αναγνώστες του The Walking Dead»¹³⁵. Η αδυναμία σύλληψης σχέσεων

¹³³ Οι «δολοφονίες» σε αυτό το σημείο δεν έχουν κυριολεκτικό περιεχόμενο, αλλά τονίζεται η αντίφαση της υπεράσπισης της γέννησης ενός παιδιού το οποίο μπορεί να φέρει χαρακτηριστικά τα οποία για τους υπερασπιστές της ολοκλήρωσης της κυοφορίας ενδεχομένως να θεωρηθούν «απειλητικά».

¹³⁴ Βλ. σχετικά Garland et al., 2018, ο.π., σελ. 62.

¹³⁵ Βλ. σχετικά Garland et al., 2018, ο.π., σελ. 79.

αλληλόδρασης μεταξύ των υποκειμένων ανεξάρτητα του βιολογικού ντετερμινισμού και του σεξισμού που τον παράγει, δηλαδή μη έμφυλων ούτε και στην απέραντη ελευθερία των ορίων ενός σεναρίου επιστημονικής φαντασίας, υποδεικνύει λόγους για τους οποίους η πεποίθηση ότι οι θηλυκότητες μπορούν να υπάρξουν και σε όρους όπου δεν θα τους ασκείται βία, έλεγχος και καταπίεση, αποτελεί για την κυρίαρχη κουλτούρα αντίληψη παρομοίως αδιανόητη της απελευθέρωσης και της χειραφέτησης των ζώων.

Αντιλήψεις τέτοιου τύπου εδράζουν το αδιάβλητο του χαρακτήρα τους στην έννοια του κατασκευάσματος «φύση» η οποία ορίζοντας τα «πραγματικά» όντα, και τους «πραγματικούς» ανθρώπους νομιμοποιεί συμπεριφορές ως λογικές και καταστάσεις ως αμετάβλητες. Ειδικότερα η φύση, από την παραπομπή της στο περιβάλλον και τα μοναδικά του έμβια όντα, έχει καταλήξει να αποτελεί τυραννικό ιδεολόγημα για τη θηλυκότητα, στην «αδιάσειστη» βάση του οποίου ενέργειες που αποσκοπούν στην ψυχοσωματική κακοποίησή της, στην πρόκληση σε αυτή πόνου ή φόβου και οι οποιεσδήποτε άλλες πρακτικές βασανισμού της, δικαιολογούνται ως «φυσικές», καθότι η «φύση» υπαγορεύει ταυτόχρονα την υπομονή της γυναίκας προς αυτές και την πρόσληψη εκείνων από το άτομο που μεταβαίνει στην εκτέλεσή τους ως σύμπτωμα της αχαλιναγώγητης ανδρικής του «φύσης». Μέσω της περιγραφής αυτής, αποσαφηνίζεται πως η λειτουργία της «φύσης» στην άσκηση της βίας κατά των γυναικών όχι μόνο εξασφαλίζει τις βίαιες συμπεριφορές ως κανονικότητα αλλά συχνά θέτει τη γυναίκα σε μια διαδικασία αξιολόγησης της απουσίας και κυρίως των διαλειμμάτων της βίαιης συμπεριφοράς ενός άνδρα, ως υπέρβαση της ανδρικής «φύσης» την οποία οφείλει να αναγνωρίσει. Πρόκειται για έναν μιθριδατισμό, όπου το σύγχρονο δηλητήριο εξοικείωσης για τη γυναικεία ταυτότητα είναι η βία.

Η απόρριψη των ενεργειών βίας ως βίαιες κατά των γυναικών από άνδρες συντρόφους, συζύγους ή από οποιαδήποτε οικεία τους πρόσωπα θεωρώντας τις «φυσικές» αφαιρεί την ευθύνη από τους δράστες, διατηρεί την αντίληψη «τα εν οίκω μη εν δήμω» αθωνώντας την απραξία όλων όσοι είναι γνώστες κακοποιητικών σχέσεων και αδυνατεί να θέσει τις έμφυλες βιαιότητες εντός του πλαισίου στο οποίο τα υποκείμενα αποκτούν τα χαρακτηριστικά του «θύτη» και του «θύματος», ενδυναμώνοντας με αυτό τον τρόπο τις σεξιστικές τους ρίζες. Η επί παντός του επί στητού επίκληση στον βιολογισμό της γυναίκας ως εξήγηση της θυματοποίησής της διατηρεί εκτός ανάλυσης ότι οι διαφοροποιημένες συμπεριφορές που εκδηλώνουν τα

υποκείμενα «άνδρας» και «γυναίκα» συνιστούν το αποτέλεσμα της συστηματικής εκπαίδευσης της γυναίκας στο φόβο και της επαναληψιμότητας της εκμάθησης του άνδρα στην επιβολή. Με αυτά τα δεδομένα και σε μια προσπάθεια απόδειξης πως δεν επιχειρείται η απόρριψη της βιολογίας του γυναικείου σώματος αλλά του βιολογισμού του, ο συγκερασμός της βιολογίας και του πολιτισμού, εφόσον το σώμα παρουσιάζει αντίδραση στην δράση της κοινωνικοποίησης,¹³⁶ ενδεχομένως να δημιουργεί στο χρόνο – ακόμη και από την παιδική ηλικία- κακοποιημένο υποκείμενο «κύτταρα μνήμης στη βία» τα οποία καθορίζουν την ενεργητική ή παθητική του σχέση με τη βία, η οποία ωστόσο όντας προϊόν κοινωνικής επιρροής είναι αυτομάτως και αναστρέψιμη. Ένα χρήσιμο παράδειγμα είναι αυτό της έλλειψης ή τουλάχιστον της αισθητά χαμηλότερης διάπραξης βιαιοπραγιών και βιασμών με θύτες γυναίκες προς άνδρες μικρότερης σωματικής διάπλασης από αυτών ή προς ανάπηρους άνδρες – όπως επιβεβαιώνουν και οι επίσημες εγκληματολογικές στατιστικές-¹³⁷ το οποίο εξηγεί πως η ένταση της άσκησης της βίας από άνδρες σε γυναίκες, δε συνιστά αποτέλεσμα του ότι οι άνδρες είναι περισσότερο «ρωμαλέοι» σωματικά από τις γυναίκες, αλλά αντιθέτως αποδεικνύει πως αποτελεί συνέπεια της διαφορετικής κοινωνικοποίησής των υποκειμένων αναφορικά στην έννοια της βίας, με βάση το βιολογικό τους φύλο.

Η πρόσδεση του επινοήματος «γυναικεία φύση» στην ευστάθεια έχει πραγματοποιηθεί από τις ουσιοκρατικές επικρατείς θεωρήσεις τόσο του γυναικείου όσο και του ανδρικού σώματος, για τα οποία θεωρούν ότι εκείνα φέρουν εκ γενετής ένα σύνολο χαρακτηριστικών που τα καθιστούν αυτά που είναι, εφόσον η «ουσία προηγείται της ύπαρξης». Οι ουσιοκρατικές θεωρήσεις του ανθρώπινου σώματος έχουν διαχρονικά τροφοδοτήσει ιδεολογίες ρατσισμού και εν προκειμένω σεξισμού, παραγνωρίζοντας τη δυναμική των κοινωνικών μεταβολών όπως η αποικιοκρατία ή η μετάβαση από τη φεουδαρχία στον καπιταλισμό να ασκήσουν ραγδαία μετατροπή της «φύσης» ενός υποκειμένου.¹³⁸ Η φεμινιστική σκέψη αντιλαμβάνεται τη γυναίκα ως άτομο προς το οποίο η άσκηση βίας δεν είναι φυσική αλλά πολιτισμική, δεν άγεται ως άχρονη αλλά κατέχει ιστορικό παρελθόν, και το παρόν της επηρεάζεται από τις σύγχρονες μεθόδους κοινωνικοποίησης άλλοτε την κατευνάζει, αλλά κυρίως την

¹³⁶ Βλ. σχετικά Grosz, E. *Volatile Bodies: Toward a Corporeal Feminism*, Indiana University Press, Μπλούμινγκτον, 1994, σελ. 58.

¹³⁷ Βλ. σχετικά Ζαραφονίτου Χριστίνα, 2004, ο. π., σελ. 82.

¹³⁸ Βλ. σχετικά Alaimo Stacy, *Nature*, Στο: Lisa Disch and Mary Hawkesworth (επιμ.) *The Oxford Handbook of Feminist Theory*, Oxford University Press, 2016, σελ. 530.

εντείνει. Το θηλυκό σώμα -συχνά αποκαλούμενο «θηλυπρεπές»- μόλις πάνουν οι «σαν κορίτσι» συμπεριφορές του να αποτελούν αστείο, αντικείμενο χλευασμού και υποτίμησης, εκείνο μετεξελίσσεται σε πηγή δυσανασχέτησης, εκνευρισμού και οργής. Μια γυναίκα οφείλει να είναι τόσο δυναμική όσο για να παραμένει χαριτωμένη και παρεπόμενα διαχειρίσιμη, ειδάλλως της αναλογεί μερίδιο κακοποίησης. Μια περίπτωση εκδίκησης απέναντι στην πίστη μιας γυναίκας ότι μπορεί να «σηκώσει κεφάλι» είναι η επίθεση με βιτριόλι στην τότε καθαρίστρια Κωνσταντίνα Κούνεβα που διεκδίκησε καλύτερες συνθήκες εργασίας το 2008, όπου ο καπιταλιστικός, ρατσιστικός, και σεξιστικός συνασπισμός θεωρώντας πως θα μπορούσε να σβήσει τη γυναικεία της δύναμη βεβηλώνοντας το πρόσωπό της, κατάφερε μόνο να την αναδείξει σε σύμβολο αγώνα και να την εντάξει στη φεμινιστική αδελφότητα.

Όσον αφορά το ρόλο των εθνικιστικών ιδεολογιών στο ζήτημα της σωματικής βίας κατά των θηλυκοτήτων, ο χαρακτηρισμός της γυναίκας ως εκπρόσωπο του έθνους-άνδρα, αποτελεί μια συνήθη τακτική. Οι Ferguson E. Kathy και Naylor S. στο κεφάλαιό τους «*Militarization and War*»,¹³⁹ αναφέρουν πως μελετητές σχετικά του βιασμού και του πολέμου στο Μπαγκλαντές κατέληξαν στο ότι η διάθεση της κυβέρνησης της χώρας να αναπτύξει μεθόδους επανένταξης των βιασμένων γυναικών, μπορεί να καλυπτόταν από το περίβλημα μιας προοδευτικής απόφασης αλλά στον πυρήνα της αφορούσε την αποκατάσταση της «τιμής» του έθνους, που παραβιάστηκε κατά τον πόλεμο.¹⁴⁰ Αντίστοιχη προσπάθεια αναίρεσης του προκληθέντος κακού σε περίοδο πολέμου, απαντάται και κατά τη διαίρεση που υπέστη η Ινδία το 1947, όπου τα φρέσκα σύνορα της με το Πακιστάν αποτέλεσαν πεδίο βιασμών, απαγωγών και ξυλοδαρμών των γυναικών και από τις δυο χώρες. Ξανά, οι κακοποιημένες γυναίκες έγιναν αντιληπτές εκατέρωθεν ως σύμβολα «ατίμωσης του έθνους» και οι νεοσύστατες κυβερνήσεις προέβησαν σε εξαναγκαστικό επαναπατρισμό των γυναικών στις γενέθλιες χώρες τους. Σε κάθε περίπτωση το γυναικείο σώμα αποδεσμεύτηκε από την προσωπικότητα των ατόμων τα οποία αφορούσε, έγινε σχήμα παράστασης της εθνικιστικής νίκης και ήττας¹⁴¹ και περιέγραψε το περιεχόμενο της βίας κατά των γυναικών ως άξιο ασχολίας και ανάληψης δράσης για τον τερματισμό της, μόνον όταν προσβάλλει κάποιο έθνος,

¹³⁹ Βλ. σχετικά Ferguson E. Kathy, Naylor S, 2016, ο.π. σελ. 516.

¹⁴⁰ Βλ. σχετικά Ferguson E. Kathy, Naylor S. 2016 ο.π., σελ. 516.

¹⁴¹ Βλ. σχετικά Lokaneeta Jinee, Violence, Στο: Lisa Disch and Mary Hawkesworth (επιμ.) *The Oxford Handbook of Feminist Theory*, Oxford University Press, 2016, σελ. 1017.

κάποιον πατέρα και κάποιο θεό ως ανίκανους να διασώσουν την «περιουσία» τους, μόνο όταν αποτελεί σημείο διαπίστωσης αναφορικά στο «ποιος είναι ο αληθινός άνδρας».

Η φύση της βίας πρωτοστατεί στο έργο του Thomas Hobbes, στο οποίο το μυθικό θρησκευτικό τέρας Λεβιάθαν μας συστήνεται εκ νέου ως η μέθοδος διατήρησης της τάξης σε ένα σύστημα συγκεντρωτικής εξουσίας. Η ιστορία του «κοινωνικού συμβολαίου» είναι μια ιστορία ανάμεσα σε άνδρες, από το οποίο οι αποκλεισμένες γυναίκες βίωσαν και βιώνουν έως και τις μεταβιομηχανικές κοινωνίες τις συνέπειες των ανώτατων «ανθρωπιστικών» αξιών που θεμελίωσε ο Διαφωτισμός,¹⁴² για λίγους και ίσως ούτε και για όλους όσοι νομίζουν πως τους κατοχύρωσε ποσοστό ελευθερίας. Η χρήση πρακτικών βασανιστηρίων από την κρατική εξουσία έτσι ώστε να εξασφαλίζει την κατάπνιξη των αναταραχών, η οποία δεν επιστρατεύεται σε ελάχιστες περιπτώσεις ή κατ' εξαίρεση, παρά αποτελεί την εγκεκριμένη οδό, τη μέθοδο εκλογής του φιλελεύθερου πνεύματος να αντιμετωπίζει οποιαδήποτε αντίσταση υποπίπτει του διαρκώς ελεγκτικού βλέμματός του, αποτελεί χορηγία της διαφωτιστικής ευγένειας.

Η περίπτωση του Clayton Locket το 2014¹⁴³ ο οποίος καταδικάστηκε σε θανατική ποινή με χρήση θανατηφόρας ένεσης στην Οκλαχόμα των Η.Π.Α. αλλά εξαιτίας «λάθους» που προέκυψε κατά τη διαδικασία εκείνος βρέθηκε να βιώνει σπαρακτικούς πόνους και ο θάνατός του τελικά να επέρχεται από καρδιακή προσβολή, δείχνει πως το κύρος της ιατρικής και του αδέκαστου κράτους μάλλον έθεσαν αμοιβαία εαυτούς στην αλλοίωση της ευκρίνειας του πόνου που προξενούν οι τακτικές τους, έτσι ώστε οι παρευρισκόμενοι της εκτέλεσης των ποινών να είναι θεατές μιας «πολιτισμένης» τελετής στην οποία το κοινό περί δικαίου αίσθημα ικανοποιείται ακριβοδίκαια, παρά στην αποτελεσματική ελαχιστοποίηση του πραγματικού πόνου που βιώνει το καταδικασμένο σε θάνατο υποκείμενο. Η όσο το δυνατόν εντονότερη κατάδειξη του πόνου που επιφέρεται σε αυτό, έχει αποτελέσει βασική διεκδίκηση των κινημάτων υπεράσπισης των θυμάτων θανατικής ποινής, χωρίς παρόλα αυτά να έχει κερδισθεί.¹⁴⁴ Η μηχανορραφία του λιγότερο ορατού πόνου, όταν αυτός εντούτοις υπάρχει και είναι οδυνηρός, εξαπλώνεται και σε άλλους

¹⁴² Βλ. σχετικά Λάζος Γρηγόρης, 2011, ο. π., σελ. 39.

¹⁴³ Βλ. σχετικά Lokaneeta Jinee, 2016, ο.π., σελ. 1012.

¹⁴⁴ Βλ. σχετικά Lokaneeta Jinee, 2016, ο.π., σελ. 1012.

«προβληματικούς» τομείς, όπως στην απόκρυψη των αληθινών συνθηκών διαβίωσης των προσφύγων στα κέντρα κράτησης της Αμυγδαλέζας, των συνθηκών εργασίας των στοιβαγμένων σε κοντέινερ εργατών της πλουτοπαραγωγικής Μυκόνου, των συνθηκών καταστολής των «γνωστών αγνώστων» στα Εξάρχεια και σε πολλές άλλες περιπτώσεις στις οποίες η μόνωση των κραυγών του πόνου διασφαλίζει τη βεβαιότητα του μικροαστού υποκειμένου ότι είναι πολίτης ενός δημοκρατικού κράτους. Το μέγεθος της επιτυχίας της εν λόγω πασπαρτού πανουργίας αποτυπώνεται χαρακτηριστικά και στο ζήτημα της έμφυλης βίας, με την διαφορά ότι η απόκρυψη του πόνου των γυναικών-θυμάτων συχνά αποτελεί έξωθεν φορεμένη «επιλογή»¹⁴⁵ και των ίδιων των κακοποιημένων υποκειμένων καθώς πολλές φορές ενσωματώνουν την πεποίθηση πως η άσκηση σωματικής βίας εναντίον τους αποτελεί ευθύνη των ίδιων, σε μεγαλύτερο βαθμό συγκριτικά με άλλες κατηγορίες θυμάτων.¹⁴⁶

Για τις μαύρες γυναίκες, εφόσον οι λευκές βρίσκονταν εκτός του κοινωνικού-έμφυλου συμβολαίου, η αίτηση ένταξης εντός αυτού δε θα αποτελούσε μια εύκολη διαδικασία. Ειδικότερα, ο αποκλεισμός των μαύρων γυναικών αλλά και ανδρών από τη συμμετοχή στον ήδη κατανεμημένο πλούτο των λευκών κωλυόταν και από την απαγόρευση της ανάμειξης των φυλών μέσω του αποκλεισμένου ενδεχομένου σύναψης ερωτικής σχέσης ,πόσο μάλλον γάμου, μεταξύ των μαύρων και των λευκών.¹⁴⁷ Αναφορικά στα μαύρα σώματα η Angela Davis ισχυρίζεται πως «οι φυλετικές ιεραρχίες περιπλέκουν τη σχέση των γυναικών με τα σώματα και τις δυνατότητές τους, όπως και τη θέση τους ως αντικείμενα και ιδιαίτερα ως παθητικά αντικείμενα μέσα στη λευκή πατριαρχική υπεροχή».¹⁴⁸ Οι μαύρες κακοποιημένες γυναίκες παραμένουν σε σχέσεις με βίαιους συζύγους περισσότερο εξαιτίας του φόβου της στιγματοποίησης τους από την αντίληψη «ακόμη μια μαύρη ανύπαντρη μητέρα» παρά εξαιτίας του φόβου ότι θα υποστούν περαιτέρω κακοποιητικά περιστατικά από αυτούς ή ότι δεν θα μπορέσουν να αντεπεξέλθουν οικονομικά. Η Nikkie Jones στο άρθρο της «“I was Aggressive for the Streets, Pretty for the Pictures”: Gender,

¹⁴⁵ Η ελευθερία της επιλογής έχει πολύ αμφισβητήσιμο περιεχόμενο για αυτό και η λέξη τοποθετείται σε εισαγωγικά, δεν αντικαθίσταται από άλλη παρόλα αυτά καθώς το αίσθημα της ευθύνης και της ντροπής με το οποίο επιβαρύνονται οι κακοποιημένες γυναίκες, τους δημιουργεί συχνά ως ασφαλή χώρο τη μη δημοσιοποίηση της βίας που τους ασκείται.

¹⁴⁶ Βλ. σχετικά Βλάχου Βασιλική, 2005, ο. π., σελ. 86.

¹⁴⁷ Βλ. σχετικά Lokaneeta Jinee, 2016, ο. π., σελ. 1011.

¹⁴⁸ Βλ. σχετικά Threadcraft Shatema, Embodiment, Στο: Lisa Disch and Mary Hawkesworth (επιμ.) *The Oxford Handbook of Feminist Theory*, Oxford University Press, 2016, σελ. 214.

Difference, and the Inner-City Girl»¹⁴⁹ υποστηρίζει πως οι δυσκολίες που είχε να ξεπεράσει μια μαύρη γυναίκα οδήγησαν στην ανάπτυξη των ιδανικών «εγώ μπορώ» και «δυνατή μαύρη γυναίκα» έτσι ώστε να μπορέσει να αντιμετωπίσει τις ποικίλες διακρίσεις εξαιτίας του χρώματός της και τα περιστατικά ενδοοικογενειακής βίας από τους άνδρες συντρόφους της. Οι διαφορές στην διαχείριση της ενδοοικογενειακής βίας και της σωματικής βίας γενικά, από τις λευκές και τις μαύρες γυναίκες, έγκεινται ακριβώς στη μη πανομοιότυπη ιστορικότητα των σωμάτων τους.

Η ιστορία των μαύρων γυναικών είναι γραμμένη από γυναίκες οι οποίες συμμετέχοντας ως σκλάβες στην παραγωγή εργασίας κατάφεραν να αναπτύξουν ευκολότερα τη συνείδηση περί ισότητας των φύλων, καθώς αξιοποιώντας τις σωματικές τους ικανότητες αντιλαμβάνονταν πως οι παραγωγικές τους δυνατότητες ήταν αντίστοιχες αυτών των ανδρών.¹⁵⁰ Η απειλή της εξέγερσης των μαύρων γυναικών εφόσον ήταν πιο πιθανό να αντικρύσουν τη δύναμή τους, οδηγούσε σε ακραία σεξουαλική και κάθε μορφής σωματική βία εναντίον τους από τους λευκούς τους «ιδιοκτήτες» σαν μια υπενθύμιση της θέσης τους ως αντικείμενα. Παρόλα αυτά, εφόσον η μαύρη γυναίκα ήταν πρωτίστως εργαζόμενη και παρεπόμενα μητέρα και νοικοκυρά¹⁵¹ η αντίσταση της τόσο κατά τον θεσμό της δουλείας όσο και μετέπειτα απέναντι στην πατριαρχία, φέρει ποιοτικές διαφορές ως προς την αντίστοιχη της λευκής, καθώς η πρώτη βίωνε περισσότερες εκδοχές καταπίεσης οι οποίες μάλιστα όντας προϊόντα ανάμειξης καθαρού μίσους απέναντι στους μαύρους και τις γυναίκες, εφαρμόζονταν στην ειδικότερη μορφή τους. Το μαύρο γυναικείο σώμα εξαιτίας της βιολογικής του ανατομίας αναφορικά στην περιοχή της λεκάνης, προσελήφθη από την λευκή πατριαρχική ηγεμονία ως περισσότερο «προκλητικό» και επομένως ως λιγότερο ευαίσθητο στην άσκηση επί αυτού βίας. Η αντιμετώπιση των μαύρων σωμάτων ως «ομοιογενής ολότητα» και ο βαθμός της σεξουαλικοποίησής τους έως και σήμερα αντικατοπτρίζεται στο πρόσωπο της Beyonce,¹⁵² στην οποία ωστόσο καταλογίζεται η σύνδεσή της με τη ρεπλίκα του εμπορευματοποιημένου φεμινισμού. Πάντως, το ερώτημα της ανθρωπολόγου Ortner Sherry¹⁵³ «Είναι το θηλυκό για το

¹⁴⁹ Βλ. σχετικά Jones Nikki, "I was Aggressive for the Streets, Pretty for the Pictures": Gender, Difference, and the Inner-City Girl», *Gender & Society*, Vol. 23, Issue 1, 2009, σελ. 91.

¹⁵⁰ Βλ. σχετικά Threadcraft Shatema, 2016, ο.π., σελ. 215.

¹⁵¹ Βλ. σχετικά Davis, Angela, *Women, Race and Class*, Vintage, Νέα Υόρκη, 1983, σελ. 13.

¹⁵² Βλ. σχετικά Threadcraft Shatema, 2016, ο.π., σελ. 215.

¹⁵³ Βλ. σχετικά Όρντερ Σέρι, *Ανθρωπολογία, Γυναίκες και Φύλο*, (μτφρ. Βουγιούκα Άννα, επιμ. Μπακαλάκη Αλεξάνδρα), Αλεξάνδρεια, 1994.

αρσενικό ό,τι η φύση για τον πολιτισμό;» παραμένει αναπάντητο και για τη μαύρη και για τη λευκή γυναίκα.

Σχετικά με την αντιμετώπιση της σωματικής βίας από την Πολιτεία, η Albertín Carbó¹⁵⁴ αναλύοντας τον οργανικό νόμο 1/2004 της Ισπανίας αναφορικά στη σωματική βία κατά των γυναικών εντός της οικογένειας, παρατηρεί πως προκειμένου να αναιρεθεί η ευνοϊκή θέση του κακοποιητικού συντρόφου, ο νόμος αυτός προέβλεψε την οικονομική ενίσχυση προς τις γυναίκες θύματα, την ψυχολογική τους υποστήριξη μέσω ειδικών προγραμμάτων αποκατάστασης και την αύξηση της διάρκειας των ποινών έκτισης για αδικήματα τα οποία διαδραματίζονταν μπροστά σε ανήλικα τέκνα ή στην οικεία του θύματος, όπως και την αυστηρότερη αντιμετώπιση περιπτώσεων στις οποίες ο δράστης παραβίαζε τα περιοριστικά μέτρα. Παρόλα αυτά για την κατασκευή «νόμος» εφόσον αυτή αναπαράγει τις ήδη πάγιες ιδέες της πατριαρχίας, η έμφυλη προσέγγισή του σε ζητήματα γυναικείας κακοποίησης είναι προκαθορισμένη και επομένως η διαφυγή του από τις σεξιστικές αντιλήψεις πάνω στις οποίες έχει θεμελιωθεί δύσκολα επιτεύξιμη. Η Carol Smart, τον θεωρεί καθρέφτη έμφυλων διακρίσεων διότι κατευθύνεται από την «αρρενωπότητα» και η Carol Gilligan¹⁵⁵ αντιλαμβάνεται τις αρχές της «αμεροληψίας» και της «αντικειμενικότητας» κατά την έκδοση των αποφάσεών του, ως εμπόδια προσμέτρησης των ειδικών συνθηκών εντός των οποίων εκτυλίσσεται κάθε υπόθεση, καθώς ένα καθολικά «ισότιμο» θεωρητικό πλαίσιο για υποκείμενα τα οποία κατά την εκδικαζόμενη πράξη ήταν άνισα, συμβάλει στην άδικη μεταχείρισή τους.

Η κατανόηση της κακοποίησης από την επισήμανση ορισμένων μόνο ειδών βίας αλλά και από την ανάγκη της παρουσίας αντικειμενικών αποδεικτικών στοιχείων σε κάθε περίπτωση, αποσυνδέει τη βία κατά των γυναικών από τον πολιτικό και ιστορικό χαρακτήρα της γυναικείας καταπίεσης και καθιστά ως «μεμονωμένο περιστατικό» την απονομή δικαιοσύνης αναφορικά στα έμφυλα εγκλήματα και όχι τα ίδια τα εγκλήματα καθαυτά. Η νομική πραγματικότητα των μεσογειακών χωρών της Ισπανίας και της Ελλάδας παρουσιάζει πέρα από μικρές αποκλίσεις κοινή γραμμή διαχείρισης και των θυτών αλλά και των θυμάτων έμφυλης βίας, τα οποία θύματα συνήθως βιώνουν εντός της αντί της λύτρωσης, τη δευτερογενή τους θυματοποίηση.

¹⁵⁴ Βλ. σχετικά Carbó Albertín, “A Feminist Law Meets an Androcentric Criminal Justice System: Gender-Based Violence in Spain”, *Feminist Criminology*, Vol. 15(1), 2020, σελ. 71.

¹⁵⁵ Βλ. σχετικά Carbó Albertín, 2020, ο.π., σελ. 73.

Ένα βασικό σημείο απόδειξης του εχθρικού περιβάλλοντος που παρέχει το σύστημα απονομής ποινικής δικαιοσύνης για την κακοποιημένη γυναίκα έγκειται στο ότι η ανάγκη προσκόμισης «αντικειμενικών» στοιχείων απόδειξης απειλής για βιαιοπραγία, απαιτεί επί της ουσίας την ύπαρξη ήδη τετελεσμένης κακοποίησης και επομένως η ενεργοποίηση των μηχανισμών διαφύλαξης της σωματικής ακεραιότητας μιας γυναίκας από την Πολιτεία ποτέ δεν προηγείται, αλλά μόνο έπεται της κακοποίησης, όπου και σε αυτές τις περιπτώσεις η ικανότητα παροχής ασφάλειας σε αυτή αποδεικνύεται αναποτελεσματική. Η ως έτσι επικρατής κατάσταση για τις cis γυναίκες, διαγράφει την εμφανώς δυσμενέστερη θέση στην οποία περιέρχονται άλλες θηλυκότητες ώστε να καταγγείλουν τα διαπραττόμενα εναντίον τους περιστατικά σωματικής κακοποίησης -ακόμη και σε δημόσιους χώρους- μια εντοπισμένη αδυναμία από την queer φεμινιστική θεωρία¹⁵⁶ και στον ισπανικό νόμο 1/2004, ο οποίος αποδίδει στη «γυναίκα» και τον «άνδρα» την στερεοτυπικά αρμόζουσα ταυτότητά τους. Έρευνα της οργάνωσης «National Center for Transgender Equality» στις Η.Π.Α. έδειξε πως ποσοστό μεγαλύτερο του 20% των τρανς ατόμων που είχαν επαφές με το αστυνομικό σύστημα είχε παρενοχληθεί, το 6% είχε υποστεί σωματική κακοποίηση και το 2% σεξουαλική. Ο Dean Spade, Αναπληρωτής Καθηγητής Νομικής στο Πανεπιστήμιο του Σιάτλ υποστηρίζει πως «απέναντι στα τρανς άτομα ο σημαντικότερος δράστης είναι το σύστημα ποινικής δικαιοσύνης».¹⁵⁷

Το νομικό σύστημα, όταν δεν ψυχιατρικοποιεί τον δράστη ή δεν κλινικοποιεί το κακοποιημένο άτομο, αντιμετωπίζει τη σωματική βία ως ένα προσωπικό και όχι πολιτικό ζήτημα ανάμεσα στον άνδρα θύτη και τη γυναίκα θύμα, το οποίο δεν αφορά την έμφυλη ταυτότητα των υποκειμένων αλλά συνιστά μια εκ των πιθανοτήτων της σύναψης συντροφικής σχέσης. Η θεώρηση πως η αποκόμιση ευχαρίστησης στη θεά ενός παραμορφωμένου προσώπου ή ενός σώματος που αδυνατεί να σταθεί όρθιο, τα μελανιασμένα δέρματα, ο πόνος και ο εκφοβισμός σχετίζονται με οποιονδήποτε τρόπο με την έννοια της συντροφικότητας ακόμα και για την αξιότιμη νομοθετική εξουσία των δικαστηρίων, δηλώνει ότι μια κακοποιητική σχέση αποτελεί την κατάληξη της παρερμίνευσης της έννοιας «αγάπη» πρωτίστως προς οποιονδήποτε άνθρωπο, καθώς η κυρίαρχη συνείδηση διαμορφώνεται από την πίστη ότι «όλοι οι

¹⁵⁶ Βλ. σχετικά Carbó Albertín, 2020, ο. π., σελ.73.

¹⁵⁷ Βλ. σχετικά Pemberton X. Sarah, Prison, Στο: Lisa Disch and Mary Hawkesworth (επιμ.) *The Oxford Handbook of Feminist Theory*, Oxford University Press, 2016, σελ. 734.

άνθρωποι είναι κακοί» και μόνο ο ανταγωνισμός, η καχυποψία και η επιβολή μπορούν να εξασφαλίσουν την επιβίωση.

Το πρωτογενώς εκφοβισμένο υποκείμενο γίνεται κακοποιητής και εφόσον δεν έχει γνωρίσει ποτέ την τρυφερότητα αλλά έχει μάθει να μισεί το οτιδήποτε διαφορετικό γιατί έτσι θεωρεί πως θα καταφέρει να μεγιστοποιήσει την εξουσία του, πώς να μπορέσει να ανταποκριθεί σε δεξιότητες αγάπης, όταν δε διδάχτηκε ποτέ το νόημά της; Ένας άνδρας που χτυπά ένα οικείο του γυναικείο πρόσωπο, καθώς προηγουμένως έχει «χτυπηθεί» πολλαπλώς από τη σκληραγώγηση της επιτέλεσης του έμφυλου ρόλου του, επιζητώντας την επιβεβαίωση του «ανδρισμού» του στον μικρόκοσμο της προσωπικής σχέσης, αντιμετωπίζει το θηλυκό σώμα ως προσωπικό χώρο εκγύμνασης της τοξικής του αρρενωπότητας, έτσι ώστε να καταφέρει να κερδίσει υπόσταση και κύρος. Πρόκειται για εκείνο το στάδιο όπου η ανέλιξη της έμφυλης βίας συντελείται με τη μετάβαση από τον εκφοβισμό στην κυριολεκτική, σωματοποιημένη βιαιότητα, κατά το οποίο στάδιο ο σεξισμός απασφαλίζει και εξαπολύει χωρίς προσχήματα την οργή και το μίσος που έχει θρέψει στον «άνδρα» η πατριαρχία για οποιαδήποτε θηλυκότητα, καθιστώντας την παρέμβαση της Φεμινιστικής Εγκληματολογίας καθοριστική όχι για να προστατέψει εκείνη τα υποκείμενα που υφίστανται κακοποίηση από τους «προστάτες» τους, αλλά είναι αναγκαία αναλόγως του νοήματος που φέρει ο ισχυρισμός του Malatesta¹⁵⁸: «δεν παλεύουμε για να χειραφετήσουμε τον κόσμο, παλεύουμε για να χειραφετηθεί ο κόσμος μόνος του».

2.4. Η γυναικεία ταυτότητα στο σωφρονιστικό σύστημα

Στο άκουσμα των «φυλακισμένων γυναικών» η εφαρμογή των επίσημων μέτρων κοινωνικού ελέγχου που θεσπίζονται για την καταστολή των ποινικά κολάσιμων συμπεριφορών από την αντεγκληματική πολιτική, ίσως να μην είναι η πρώτη, αυθόρμητη σκέψη η οποία γεννάται στο υποκείμενο. Η φυλάκιση της γυναίκας έχει αρκετές νοηματοδοτήσεις και ενδεχομένως εκείνη να παρασύρει στον οικιακό γυναικείο περιορισμό, την εξαναγκαστική κράτηση της σε έναν χώρο παρά τη θέλησή

¹⁵⁸ Βλ. σχετικά Errico Malatesta, *Life and Ideas: The Anarchist Writings of Errico Malatesta*, (μτφρ. και επιμ. Vernon Richards), PM Press, 2015, σελ. 137.

της, την ψυχολογική της καταπίεση και τελικώς- κατόπιν ανεπιτυχών συλλογισμών και δια της απόπου- να κατανοείται ως έκτιση ποινής. Η στέρηση της ελευθερίας και η γυναικεία εμπειρία είναι καταστάσεις εξοικειωμένες η μια με την άλλη, κινούνται παράλληλα, αποτελούν συγκοινωνούντα δοχεία. Η διάρρηξη της ανεπίσημης κοινωνικά γυναικείας «φυλακής» από το άτομο, έτσι ώστε να ενεργοποιηθεί ο μηχανισμός του κρατικού κοινωνικού ελέγχου που θα το τοποθετήσει στην «επίσημη» αποτελεί αν μη τι άλλο μια πράξη επαναστατική.

Πράξεις που αντιτίθενται σε ό,τι προσλαμβάνεται ως νομοταγές και συνεπώς «ηθικό» όταν ο δράστης τους είναι ο λιγότερο πιθανός, η γυναίκα, τις καθιστά εκτός από απρόσμενες και πράξεις για τις οποίες δεν αντιστοιχεί ένα προσεκτικά καθορισμένο πλαίσιο διαχείρισης και απάντησης βασισμένο στο «ειδικό» φύλο του παραβάτη. Φτωχοποιημένες που διαπράττουν παραβάσεις κατά της ιδιοκτησίας, ουσιοεξαρτώμενες στην κατοχή των οποίων ανακαλύπτονται ναρκωτικές ουσίες, κακοποιημένες γυναίκες οι οποίες επιχείρησαν να προστατέψουν τις εαυτές τους, είναι εγκλήματα τα οποία έχουν οριστεί ως τέτοια κατόπιν της επιπρόσθετης¹⁵⁹ απόδοσης σε αυτές τις πράξεις του έκνομου στοιχείου από υποκείμενα που φέρουν το προνόμιο να μη περιέλθουν σχεδόν ποτέ στη θέση γυναικών που έδρασαν κατά αυτόν τον τρόπο, ή ακριβέστερα που ακόμη και εάν προβούν σε παρόμοιες συμπεριφορές, κατέχουν διεξόδους απαλλαγής των κατηγοριών. Η σύγχρονη φιλελεύθερη πολιτική συντασσόμενη με την πατριαρχική οδηγία, εφόσον θηλυκοποιήσει τη φτώχεια και τρομοκρατήσει τη γυναικεία ταυτότητα, διαχειρίζεται την αντενέργεια του υποκειμένου που εισπράττει αυτές τις μορφές βίας, σε όρους ελεύθερης βούλησης κατά την οποία η δράστης απορρίπτει άλλες διαθέσιμες σε αυτήν επιλογές και καταφεύγει στη διαλογή της εγκληματικής. Η Φεμινιστική Εγκληματολογία εκφράζει αντιρρήσεις αναφορικά στο ότι το σύνολο των δράσεων των γυναικών που επιφέρουν πολιτειακή «απάντηση» είναι εξίσου ή και ολικά επιβλαβείς, όπως και αμφισβητεί - παρομοίως του ευρύτερου πλαισίου της Κριτικής Εγκληματολογίας- ότι οι πλέον κακόβουλες ενέργειες των υποκειμένων καταλήγουν να είναι νομικά καταδικαστέες, εφόσον οι μηχανισμοί εφαρμογής του νομικού καθεστώτος βασίζονται σε τεχνολογικό εξοπλισμό και σε πόρους που επισημαίνουν μόνο τα «αναίμακτα» εγκλήματα και όχι εκείνα των κατεχόντων την εξουσία, δηλαδή των ανδρών.

¹⁵⁹ Βλ. σχετικά Λάζος Γρηγόρης, 2007, ο. π., σελ. 206.

Η εφαρμογή της πειθάρχησης μέσω της άσκησης νομιμοποιημένης βίας την οποία είναι σε θέση να ασκούν οι φύλακες για τη συμμόρφωση των κρατουμένων και ο διάχυτος «ανδρισμός», καθιστούν τα σωφρονιστικά ιδρύματα ως κατεξοχήν σεξιστικούς χώρους και συνεπώς ένα διαρκές πεδίο φεμινιστικής ενασχόλησης και ανάλυσης. Αν και το φεμινιστικό κίνημα έχει επηρεάσει προς την αυστηροποίηση των ποινών ορισμένων αδικημάτων κατά των γυναικών, η επέκταση των χρονικών ορίων έκτισης της ποινής π.χ. μιας απόπειρας βιασμού, όταν εκείνη δε συντελείται ταυτόχρονα με την επιμόρφωση των δραστών αναφορικά στον έμφυλο χαρακτήρα των εγκλημάτων που έχουν διαπράξει, δε συμβάλλει μόνο στη διατήρηση της πατριαρχικής αντίληψης του θύτη αλλά και κυρίως μέσω της ενίσχυσης των έμφυλων ρόλων η οποία πραγματοποιείται εντός των χωρικών ορίων κράτησης των καταδίκων, το κακοποιητικό άτομο -όπως διατύπωσε ο Peter Kropotkin¹⁶⁰ την έννοια της φυλακής- φοιτά στο «πανεπιστήμιο του εγκλήματος» και ο τίτλος που του απονέμεται φέρει εξειδίκευση στην έμφυλη βία.

Με βάση την αρχή του συμβολισμού της συνθήκης της φυλακής ως τη «λιγότερο επιλέξιμη»¹⁶¹ η αποθάρρυνση των επίδοξων γυναικών δραστών επιτυγχάνεται με τη θεώρηση αυτής ως μη ασφαλή τοποθεσία διαβίωσης. Εφόσον η καθημερινότητα για μια θηλυκότητα εκτός των τειχών ενός καταστήματος κράτησης συνίσταται από βιαιότητα, οι όροι που διαμορφώνονται εντός αυτών «οφείλουν» να προσαρμόζονται ανάλογα έτσι ώστε να διασφαλίζεται ότι δεν θα αποτελέσουν για οποιοδήποτε υποκείμενο ελκυστικότερο σενάριο από τη συμμόρφωση στον νομικό κανόνα. Η σκέψη βελτίωσης των καταπιεστικών συνθηκών εκτός των ορίων της φυλακής έτσι ώστε να επέλθει βελτίωση και εντός τους είναι μια προοπτική που εάν καταβαλλόταν προσπάθεια για την πραγμάτωσή της, οι εξ αρχής σκοποί της θεσμοθέτησης της φυλακής θα έπαυαν να εξυπηρετούνται.

Η εγκληματική συμπεριφορά ως κοινωνικά κατασκευασμένη και όχι ως αυθαίρετα προϋπάρχουσα ή «εξωκοινωνική» συγκαταλέγει ό,τι είναι πολιτικά χρήσιμο για την καθιερωμένη εξουσία να θεωρείται ως «παρεκκλίνον» έτσι ώστε συγκεκριμένα άτομα να στοχοποιούνται περισσότερο από άλλα, προσφέροντας με αυτό τον τρόπο τη δυνατότητα σε κάποιον που θέλει να εξετάσει ποια είναι αυτά τα γυναικεία

¹⁶⁰ Βλ. σχετικά Kropotkin Peter, *Anarchism: A Collection of Revolutionary Writings*, Dover, (μτφρ. και επιμ. Dover Ed), 2002, σελ. 142.

¹⁶¹ Βλ. σχετικά Pemberton X. Sarah, 2016, ο. π., σελ. 723.

χαρακτηριστικά που τους κατοχυρώνουν μια θέση ανάμεσα στις δράστριες εγκλημάτων, να το κατανοήσει παρατηρώντας τα υποκείμενα που συγκροτούν την ανθρωπογεωγραφία των φυλακισμένων γυναικών. Παρόλα αυτά οι συμβατικοί εγκληματολόγοι, συχνά εξετάζοντας τις γυναίκες κρατούμενες παραμερίζουν τις νόρμες υπό τις οποίες τροποποιήθηκε ως εγκληματική η συμπεριφορά τους και τις ερμηνεύουν σε παρόμοια εξηγητικά πλαίσια με εκείνα που χρησιμοποιούνται για την κατανόηση των ανδρών εγκλείστων.

Η Courtney Crittenden σε μελέτη της σχετικά με την επιρροή της φυλής και του φύλου στο είδος της εργασίας που αναλαμβάνουν οι τρόφιμοι των φυλακών στις Η.Π.Α.¹⁶² διαπιστώνει ότι η εργασιακή απασχόληση της γυναίκας τόσο κατά την παραμονή της στο σωφρονιστικό κατάστημα όσο και κατά την απόλυσή της, συνδέεται με στερεοτυπικές αντιλήψεις περί «θηλυκής» απασχόλησης της οποίας το περιεχόμενο είναι παθητικό και συχνά εκτυλισσόμενο εντός της οικείας. Οι μη λευκές γυναίκες αν και το πόρισμα της έρευνας δεν αναφέρει ακραίες διακρίσεις αναφορικά στο είδος της ανάθεσης της εργασίας με βάση τη φυλή για τις γυναίκες- τα ευρήματα της έρευνας αντίθετα διαφέρουν κατά πολύ για τους λευκούς και μαύρους άνδρες- εξακολουθούν παρόλα αυτά να δεσμεύονται σε εργασιακές επιλογές που έπειτα της απελευθέρωσής τους τις διατηρούν στο ρόλο της οικιακής βοηθού ή της καθαρίστριας χώρων εστίασης. Η συγκεκριμένη παρατήρηση επιβεβαιώνεται και σε αντίστοιχες εργασιακές θέσεις εκτός φυλακών της Ελλάδας, εφόσον στην πλειονότητά τους τα εστιατόρια και οι καφετέριες συμφωνούν στο εξής τρίπτυχο: μη λευκός εργαζόμενος καθαριστής- που η μόνη του επαφή με τον πελάτη είναι η στιγμή που ενδεχομένως να πετάξει τα απορρίμματα της επιχείρησης- γυναίκα σερβιτόρα, λευκός άνδρας ιδιοκτήτης. Η ταξικότητα μάλιστα της εργασίας κατά την οποία παρέχεται οικιακή βοήθεια είναι τέτοια, όπου μια απλή πληκτρολόγηση της εθνικότητας «Φιλιππινέζα» στη μηχανή αναζήτησης της Google παρέχει κυρίως αποτελέσματα εύρεσης οικιακής βοηθού, δηλώνοντας έτσι πως ένα φυλετικό χαρακτηριστικό προκαθορίζει συγκεκριμένη θέση εργασίας για κάποια μη λευκή γυναίκα, είτε εκείνη βρίσκεται σε καθεστώς φυλάκισης, είτε είναι «ελεύθερη».

Σύμφωνα με το άρθρο της Crittenden «Being Assigned Work in Prison: Do Gender and Race Matter?» οι γυναίκες κατηγοριοποιούνται σε έναν εργασιακό τομέα που

¹⁶² Βλ. σχετικά Crittenden Courtney et. al, “Being Assigned Work in Prison: Do Gender and Race Matter?”, *Feminist Criminology*, Vol. 13(4), 2018, σελ.361.

θεωρείται ο αρμόζων για εκείνες, ο οποίος αφορά τη μαγειρική, τη διατήρηση της «ομορφιάς», τη ραπτική και την καθαριότητα, ενώ στους άνδρες αναθέτονται χειρωνακτικές εργασίες σε δημόσιους χώρους ή αγροτικές, δηλαδή απασχόληση που τους αναπτύσσει κάποια δεξιότητα που συνδέεται με την αγορά εργασίας¹⁶³ ενώ οι γυναίκες προετοιμάζονται για «ανύπαρκτες» θέσεις εργασίας, ενισχύοντας την αντίληψη πως η «αναμορφωμένη» γυναίκα είναι εκείνη η οποία θα μπορεί να ανταποκριθεί ως «νοικοκυρά» στον έμφυλο ρόλο της. Οι στερεοτυπικές πεποιθήσεις δεν επηρεάζουν αποκλειστικά τα επαγγελματικά καθήκοντα των εγκλείστων γυναικών, αλλά αντανακλώνονται και σε άλλες σωφρονιστικές πολιτικές, προγράμματα και υπηρεσίες στη φυλακή, καθιστώντας έτσι τους παράγοντες του φύλου και της φυλής σε στοιχεία καθοριστικής σημασίας για την κατανόηση των μεθόδων με τις οποίες ο ρατσισμός και ο σεξισμός παράγονται και θεμελιώνονται.

Οι διαχωρισμοί που συντελούνται κατά τη φυλάκιση ενός υποκειμένου αφορούν και αυτόν των «γυναικών» με τους «άνδρες» εγκλείστους, ο οποίος διαχωρισμός καθορισμένος από τον ενστερνισμό της δυαδικής θεώρησης του φύλου επιβάλλεται στην αυστηρότερη μορφή του εντός των φυλακών και διαιωνίζει την ετεροκανονική ηγεμονία επιφέροντας έτσι σημαντική διάκριση απέναντι στα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα. Η κοινή αντιμετώπιση cis ατόμων και ατόμων των οποίων το βιολογικό φύλο παρουσιάζει διάσταση από το κοινωνικό αποτελεί μια τακτική ιδιαίτερα κακοποιητική για τα τρανς υποκείμενα τα οποία κατατάσσονται σε εγκαταστάσεις που έρχονται σε αντίθεση με τον αυτοπροσδιορισμό τους και συνεπώς συνιστούν στόχο σωματικής και σεξουαλικής βίας, τόσο από τους φύλακες των καταστημάτων όσο και από τους συγκρατούμενούς τους που μιμούνται τη βία που ασκούν σε αυτά οι ανώτεροι και των δυο. Η συγκεκριμένη κατάταξη στοχεύει στη διατήρηση ενός μόνο είδους «νόμιμης» σεξουαλικότητας, καθώς όπως έχει καθοριστεί και με την έννοια του «πειθήνιου σώματος» από τον Foucault –αναφορικά σε οποιοδήποτε σωφρονιστικό κατάστημα- η στέρηση της ελευθερίας αποσκοπεί σε εκείνον το μετασχηματισμό του φυλακισμένου υποκειμένου ο οποίος θα συμφωνεί προς τη διατήρηση της εξουσίας των επιτηρητών του, εφόσον η δυναμική της επιτήρησης απέναντι στον επισημασμένο δράστη επιχειρεί να εγκαταστήσει σε αυτόν εκ νέου «εργοστασιακές ρυθμίσεις» σύμφωνα με τις οποίες εκείνος δε θα συνιστά απειλή για την κατεστημένη εξουσία.

¹⁶³ Βλ. σχετικά Crittenden Courtney et. al, 2018, ο.π., σελ.360.

Οι ενδοκολλικοί έλεγχοι των γυναικών που πραγματοποιούνται κατά την εισαγωγή αλλά και την παραμονή των τροφίμων στη φυλακή, ιδωμένοι ως μέθοδοι διερεύνησης «οικιακής»¹⁶⁴ εγκληματικής δραστηριότητας και κατοχύρωσης της ασφάλειας πρωτίστως των ίδιων, αποτελούν νομιμοποιημένη μορφή κρατικής σεξουαλικής κακοποίησης των φυλακισμένων γυναικών οι οποίοι υπογραμμίζουν τον εξαναγκασμό του γυναικείου σώματος μέσω της αρρενωπά καθορισμένης βίας, μια διαδικασία την οποία η Miller ονομάζει «μορφή σεξουαλικοποιημένης πατριαρχικής δύναμης».¹⁶⁵ Αναφορικά στο εάν η φυλακή αποτελεί μέσο προστασίας των γυναικών από τους δράστες που διαπράττουν εγκλήματα εναντίον τους ή εάν στις περιπτώσεις που εισέρχονται οι ίδιες στις εγκαταστάσεις της εκείνη συνιστά τόπο απαλλαγμένο από τη σεξιστική βία, η Harris Collins υποστηρίζει ότι η ομοφοβική, τοξικά αρρενωπή και βίαιη αναπαράσταση της εφαρμογής του νόμου από το προσωπικό των σωφρονιστικών καταστημάτων λειτουργεί ως πρότυπο συμπεριφοράς το οποίο οι άνδρες κρατούμενοι υιοθετούν και οι γυναίκες το υπομένουν.¹⁶⁶ Η λειτουργία της φυλακής καθώς έχει κατασκευαστεί για να επιτυγχάνει τη μηδενική κοινωνική μεταβολή –δηλαδή το εκ διαμέτρου αντίθετο από εκείνο το οποίο ισχυρίζεται ότι επιδιώκει- επιτείνει την άσκηση της βίας κατά των γυναικών παρά την αποτρέπει, είτε εκείνες αποτελούν πολίτες είτε έγκλειστες, καθώς στην πλειονότητα των περιπτώσεων των δραστών εγκλημάτων έμφυλης βίας οι πόρτες της φυλακής για εκείνους δεν καταλήγουν να είναι εφάπαξ ανοιχτές, αλλά διηλεκώς περιστρεφόμενες.

2.5. Η «μιαρότητα» της εκδιδόμενης ως εγγενές χαρακτηριστικό κάθε γυναίκας

[Ειδοποίηση αναγνώστη: Το κείμενο της ενότητας περιέχει λέξη η οποία δεν αποτυπώνεται σε «κόσμια» εκδοχή, καθώς η εκλέπτυνση του όρου δε θα παρουσίαζε την έννοια στο «φυσικό» της περιβάλλον, μια συνθήκη που κρίνεται σημαντική, για την κατανόηση του νοήματός της.]

Από τη γέννησή της η γυναίκα βρίσκεται αντιμέτωπη με μια παγιωμένη πεποίθηση που αφορά το φύλο της από την οποία προσπαθεί να ξεφύγει, να αποδείξει ότι δεν

¹⁶⁴ Εννοείται η παρεκκλίνουσα συμπεριφορά εντός των φυλακών.

¹⁶⁵ Miller Teresa, "Keeping the Governments Hands off Our Bodies: Mapping a Feminist Legal Theory Approach to Privacy in Cross-Gender Searches." *Buffalo Criminal Law Review*, 4:(2),2001, σελ. 873.

¹⁶⁶ Βλ. σχετικά Pemberton X. Sarah, 2016, ο.π., σελ. 736.

εφαρμόζει σε εκείνη, ότι η ίδια αποτελεί την εξαίρεση, η οποία εντούτοις επιβεβαιώνει τον κανόνα. Ίσως η περισσότερο κοινότυπη και εύκολη να συμπληρωθεί από παιδιά, ενήλικες, γυναίκες, άνδρες, φτωχούς και ευκατάστατους, είναι η φράση που περιγράφει «τι είναι όλες οι γυναίκες». Μια ενδόμυχη μοχθηρία, εξαπάτηση, πονηριά, ανηθικότητα και εκπροσώπηση του αθέμιτου, περικλείεται στην ιδιότητα του «εκ φύσεως» γυναικείου χαρακτηριστικού το οποίο η γυναίκα προσπαθεί να αποβάλει και στις περιπτώσεις όπου εκείνη αποτυγχάνει να το περιστείλει, αποφασίζει να το κρύψει. Η ψυχική και σωματική καταπόνηση της γυναίκας ώστε να μην εκπληρώσει την προφητεία που της διηγήθηκαν για την ίδια από μικρή, όταν αυτή δεν επαρκεί για να καταφέρει να τη γλυτώσει από την επιβεβαίωση ότι «είναι» αυτό το οποίο αγωνιά να διαψεύσει, εκείνη παραλύει. Η ευελιξία και η ικανότητα της άμεσης προσαρμογής έτσι ώστε να είναι να είναι σε θέση να συμπεριλαμβάνει τις αναρίθμητες και συνεχώς μεταβαλλόμενες γυναικείες εκδοχές, της εννοιολογικής κατασκευής «πουτάνα», όχι μόνο καθιστά σαφές πως υπό τις κατάλληλες-καθόλου απαιτητικές- προϋποθέσεις είναι εφικτό να εγγραφεί εντός της οποιαδήποτε γυναίκα, αλλά πολύ περισσότερο δείχνει πως αποτελεί ένα αφήγημα που δεν εφάπτεται της προσωπικότητας καμίας γυναίκας, ούτε καν εκείνης που παρέχει πορνικές υπηρεσίες.

Για οποιαδήποτε γυναίκα αντιστοιχεί μια «ανηθικότερη» που τη διαχωρίζει από ενδεχόμενες παρανοήσεις οι οποίες μπορεί να της αποδώσουν τον χρησμό που τρέμει. Εκείνη που συναναστρέφεται ερωτικά με πλήθος υποκειμένων αλλά τα ρούχα της δηλώνουν σεμνότητα είναι περισσότερο ηθική από εκείνη που έχει λίγους σεξουαλικούς συντρόφους αλλά οι ενδυματολογικές της επιλογές προσλαμβάνονται ως «απρεπείς» και αντίστοιχα η τιμή αυτής είναι ανώτερη από εκείνη της οποίας και ο αριθμός συντρόφων και η εξωτερική της εμφάνιση παραβαίνουν τα επιτρεπτά χρηστά ήθη. Οι συνθήκες κατά τις οποίες μια γυναίκα χαίρει σεβασμού απαιτούν αλληλόδραση με αναρίθμητα επιμέρους χαρακτηριστικά της, τα οποία για να αποκτήσουν τάξη μεγέθους βρίσκονται πάντοτε σε αντιδιαστολή με εκείνα μιας άλλης γυναίκας. Αυτή η δεύτερη γυναίκα, για να μεγιστοποιηθεί η απόσταση από εκείνη και να καταστεί σαφές ότι αποτελεί ένα άλλο «είδος» καταδικάζεται ως «βρώμικη». Μέσω του μυθεύματος αυτού, το οποίο αναπαράγεται τόσο από άνδρες όσο και από γυναίκες, δημιουργούνται σώματα συμμορφωμένα στην αποδεκτή επιτέλεση της θηλυκότητας και σώματα που επιδέχονται εξευτελισμού, διαπόμπευσης

και παραβίασης, απλώς σε μεγαλύτερο βαθμό από κάποια άλλα. Η προσεκτική απόκρυψη της εξάπλωσης της πιθανής κακοποίησης σε κάθε γυναικείο σώμα, συνιστά το κάλπικο σύνορο μεταξύ του «γύναιου» και της «γυναίκας».

Η αστυνόμευση του γυναικείου σώματος από άλλα καταπιεσμένα του ίδιου φύλου, είναι απόρροια του επισταμένου ετεροκαθορισμού μέρους της γυναικείας σκέψης, καθώς ορισμένα άτομα αντλούν υπερηφάνεια κατόπιν της διαίρεσης τους από τις «ανάξιες» γυναίκες και συνεπώς αντεπεξέρχονται της πατριαρχικής εκπαίδευσης να αποζητούν επιβράβευση διαμέσου της αντρικής αποδοχής, η οποία συνεπάγεται την υποχωρητικότητά τους σε ζητήματα αυτονομίας και σεξουαλικότητας. Η αναπαραγωγή σεξιστικών αντιλήψεων από «συμμορφωμένες» σεξουαλικά γυναίκες ώστε να περιβάλλονται με την αγυρτεία της ανωτερότητάς τους έναντι άλλων γυναικών εφόσον εκείνες αυτοπροσδιορίζονται ως η ειλικρινής και αγνή εξαίρεση του φύλου τους –το στεγανό του γυναικείου φύλου είναι η ανηθικότητα- συνιστά αποτέλεσμα υπεράσπισης της «δοκιμασίας» στην οποία υποβλήθηκαν έτσι ώστε να προσαρμοστούν στη σεξιστική νόρμα, εκτός της οποίας η ευνοϊκή θέση που τους παράγει η πυραμίδα της λιγότερο δραστήριας σεξουαλικά γυναίκας, δεν υφίσταται. Η απουσία της προϋπόθεσης σεξουαλικής αδράνειας για την κατοχύρωση θεμελιωδών ελευθεριών -όπως είναι ο σεβασμός των σωματικών ορίων και της προσωπικότητας ενός υποκειμένου- για τον άνδρα, δεν αποτελεί πρωτεύον ζήτημα ενασχόλησης για τις γυναίκες οι οποίες έχουν εσωτερικεύσει τον πατριαρχικό μισογυνισμό καθώς αρκούνται στην αντιμετώπισή τους από εκείνον ως κάτι «σπάνιο» αδυνατώντας παρόλα αυτά να αντικρύσουν ότι η απόδοση της ιερότητας στο σώμα τους, αφορά αποκλειστικά τις στιγμές όπου αυτό είναι «κρυμμένο» ειδάλλως μετουσιώνεται σε «μιαρό».

Η απόσταση ανάμεσα στη θεώρηση μιας γυναίκας ως εύκολος στόχος να κακοποιηθεί, μέχρι την αναγνώρισή της, με όλη την ευαλωτότητα που εμπεριέχει ο όρος, ως θύμα, περιγράφεται στη μελέτη της Lauren Copley Sabon το 2018, κατά την οποία μεταξύ των θυμάτων διεθνικής σωματεμπορίας (trafficking)¹⁶⁷ ορισμένα ταξινομούνται ως άξια παροχής κρατικής βοήθειας και άλλα ως «μη σοβαρές περιπτώσεις κακοποίησης». Καθώς τα υποκείμενα μελέτης της ερευνήτριας αφορούν ισπανόφωνες γυναίκες λατινικής καταγωγής οι οποίες στην πλειοψηφία τους

¹⁶⁷ Βλ. σχετικά Λάζος Γρηγόρης, *Πορνεία και Διεθνική Σωματεμπορία στη σύγχρονη Ελλάδα*, Καστανιώτη, 2001, σελ. 16.

αποτελούν μετανάστριες χωρίς έγγραφα, διαπιστώνεται πως η νομική αναγνώριση της ταυτότητας «θύμα» όταν πρόκειται για συγκεκριμένες ομάδες γυναικών προβάλλει περεταίρω αποκλεισμούς. Η υπόθεση την οποία εξετάζει επιστημονικά η Sabon,¹⁶⁸ πραγματεύεται την καταγγελία μιας γυναίκας το 2011, αναφορικά στην τριετή της εκμετάλλευση από λατινοαμερικανικό δίκτυο σωματεμπορίας, ακολούθως της οποίας συνελήφθησαν εννέα διακινητές εφόσον η κατηγορος συνέβαλε στις έρευνες. Ωστόσο, η υπόθεση δεν εκδικάστηκε στο πλαίσιο του «Trafficking Victims Protection Act» του 2000 (εφεξής TVPA) καθότι τα θύματα δεδομένων των νεότερων ρυθμίσεων δεν πληρούσαν κριτήρια υπαγωγής τους σε αυτόν, μετατρέποντάς τα σε αποδέκτες βλάβης κάποιας αδιευκρίνιστης εγκληματικής δραστηριότητας που δε συνίσταται ως διακίνηση προσώπων με στόχο την καταναγκαστική πορνεία.

Η αναληψία του TVPA να αναγνωρίσει τον αξιοσημείωτο πληθυσμό των ισπανόφωνων θυμάτων σωματεμπορίας στις Η.Π.Α. δηλώνεται από το ότι αν και η κυβέρνηση των Ηνωμένων Πολιτειών υπολογίζει ότι 14.500 με 17.500¹⁶⁹ αλλοεθνείς διακινούνται ετησίως παράνομα στην επικράτειά της και παρόλο που το «National Human Trafficking Resource Center» κατά το χρονικό διάστημα 2007-2015 έλαβε 115,325 καταγγελίες αναφοράς περιστατικών σωματεμπορίας και ειδικότερα το 2015 από τις 4.136 οι 1.041 αφορούσαν άλλες από αμιγώς αμερικανικές εθνικότητες, οι υποθέσεις για τις οποίες ασκήθηκε νομική δίωξη υπό τον TVPA ενδεικτικά κατά το 2007¹⁷⁰, είναι 289. Οι προαπαιτήσεις του TVPA είναι ιδιαίτερα αυστηρές αναφορικά στην παροχή προστασίας σε άτομα τα οποία δεν έχουν άδεια παραμονής, καθώς οι ομοσπονδιακές βίζες δύναται να διατεθούν σε εκείνα, αποκλειστικά εάν η μεταφορά τους στις Η.Π.Α. οφείλεται στη διακίνηση τους, εάν το αίτημα τους για κρατική βοήθεια κρίνεται «λογικό» και εφόσον η ηλικία εκείνων δεν ξεπερνά τα 15 έτη.¹⁷¹ Στην υπό εξέταση υπόθεση μόλις ένα εκ των εκδιδόμενων ατόμων πιστοποιήθηκε ως θύμα. Οι εγκληματολογικές στατιστικές διαθέτουν περιορισμένη γνώση αναφορικά στις συνθήκες εισαγωγής των υποκειμένων σε δίκτυα διακίνησης, μια παράλειψη που έχει καλυφθεί από τη διεξαγωγή ερευνών σχετικών με εκδιδόμενες γυναίκες από τους επιστήμονες υγείας, των οποίων τα ευρήματα συντείνουν στο ότι

¹⁶⁸ Βλ. σχετικά Sabon C. Lauren, “Force, Fraud, and Coercion—What Do They Mean? A Study of Victimization Experiences in a New Destination Latino Sex Trafficking Network”, *Feminist Criminology*, Vol. 13(5), 2018, σελ. 461.

¹⁶⁹ Βλ. σχετικά Sabon C. Lauren, 2018, ο. π., σελ. 458.

¹⁷⁰ Βλ. σχετικά Sabon C. Lauren, 2018, ο. π., σελ. 458.

¹⁷¹ Βλ. σχετικά Sabon C. Lauren, 2018, ο. π., σελ. 457.

τα άτομα αυτά αρχικά διαβεβαιώνονται για παροχή εργασίας, χωρίς ωστόσο να διευκρινίζεται η ακριβής φύση αυτής.

Η ακραία φτώχεια συνδυαστικά με την αδυναμία εύρεσης απασχόλησης στην Κεντρική και Νότια Αμερική αυξάνει την ευπάθεια των μεταναστριών να γίνουν θύματα εμπορίας ανθρώπων, ωστόσο οι εμπειρίες της σεξουαλικής τους κακοποίησης τις περισσότερες φορές αξιολογούνται από τον TVPA ως λιγότερο «τραυματικές» καθώς δεν εντοπίζονται σε αυτές τα στοιχεία της βίας, της απάτης, του εξαναγκασμού. Η αιχμηρή κριτική στη διακριτική ευχέρεια του TVPA από την Chapkins ¹⁷² αναφέρει πως πρόκειται για ένα πλαίσιο που προστατεύει τις «αθώες γυναίκες και τιμωρεί τις παράνομες μετανάστριες». Η αρθρογράφος του «Force, Fraud, and Coercion -What Do They Mean? A Study of Victimization Experiences in a New Destination Latino Sex Trafficking Network» ακολουθώντας την αναλυτική μέθοδο του κονστρουκτιβισμού αποδεικνύει ότι η βία, η απάτη και ο εξαναγκασμός απαντώνται και στην περίπτωση που μελετά, εφόσον διαπιστώνει ότι ο ορισμός της θυματοποίησης του TVPA πάσχει από σημαντικούς αποκλεισμούς εμπειριών, οι οποίες ωστόσο στοιχειοθετούν κακοποίηση μέσω διακίνησης για σεξουαλικοποιημένο σκοπό.

Αρχικά, θεμελιώνεται η άσκηση βίας, καθώς μια εκ των συνεντευξιαζόμενων εκδιδόμενων ανέφερε ότι απειλήθηκε πως θα τη χτυπούσαν και θα σταματούσαν να της δίνουν φαγητό όταν εκείνη ρώτησε έναν από τους διακινητές της «πότε θα επέστρεφε στη μητέρα της»¹⁷³ αλλά και καθώς όλες ανέφεραν ότι είχαν βιαστεί είτε από πελάτες είτε από τους διακινητές τους υπό την απειλή όπλων και μαχαιριών. Το στοιχείο της απάτης, αφορά τις συνθήκες της αρχικής εμπλοκής των γυναικών με τους διακινητές, εφόσον κατά την αναζήτηση από αυτές παράνομης εργασίας -της συνήθως μοναδικής διαθέσιμης- πείστηκαν να ταξιδέψουν σε μακρινές τοποθεσίες από την οικογένεια και την οικεία τους. ¹⁷⁴Τέλος, η Sabon, παρατηρεί πως είναι υπαρκτός και ο εξαναγκασμός στην περίπτωση των γυναικών που αναλύει αφού κατά την μεταγωγή τους στον «εργασιακό» τους χώρο όχι μόνο ως αντάλλαγμα της κατάσχεσης της ταυτότητας, των χρημάτων και των κινητών τους τηλεφώνων τους προσέφεραν προφυλακτικά και καλλυντικά, αλλά και εφόσον η απάντηση που έλαβε

¹⁷²Βλ. σχετικά Chapkis, W., “Trafficking, migration, and the law: Protecting innocents, punishing immigrants” *Gender & Society*, 2003, σελ. 925.

¹⁷³ Βλ. σχετικά Sabon C. Lauren, 2018, σελ. 471.

¹⁷⁴ Βλ. σχετικά Sabon C. Lauren, 2018,σελ. 466.

μια από το δείγμα των γυναικών της υπόθεσης όταν αρνήθηκε να εξυπηρετήσει τον πρώτο της άνδρα πελάτη ήταν «γνωρίζουμε που βρίσκονται τα παιδιά σου». Η γυναίκα αυτή εκείνη τη μέρα παρείχε πορνικές υπηρεσίες σε περισσότερους από 30 άνδρες. Η συνεκτίμηση των στατιστικών δεδομένων που παρουσιάζουν τεράστια απόκλιση αναφορικά στον εκτιμώμενο αριθμό των θυμάτων, στις επιβεβαιωμένες υποθέσεις διακίνησης και στα δυσανάλογα ποσοστά καταδικαστικών αποφάσεων όπως και των χαρακτηριστικών των εμπειριών των γυναικών που εξετάστηκαν, δείχνουν την αδυναμία του TVPA να παρέχει αποτελεσματική προστασία απέναντι στα θύματα σεξουαλικού trafficking, καθώς αυτά που αδυνατούν να έχουν «νόμιμα» έγγραφα παραμονής, είναι εκείνα που θυματοποιούνται πρωτίστως.

Η διακίνηση ανθρώπων μέσω των διεθνών δικτύων σωματεμπορίας ως αντικείμενα προσφοράς σεξουαλικής ικανοποίησης συνιστά το περισσότερο αποτρόπαιο είδος οργανωμένου εγκλήματος, ακόμη και από το εμπόριο όπλων που ενδυναμώνει κυβερνήσεις ώστε να διεξάγουν πολέμους των οποίων η φρίκη δεν αμφισβητείται, ακόμη και από το εμπόριο ναρκωτικών το οποίο εξωθεί στη δημιουργία υποκειμένων ζωντανών-νεκρών των οποίων η κατάληξη είναι επίπονη ίσως και αναπόφευκτη, ακόμη και από το εμπόριο οργάνων το οποίο συνίσταται στον υποβιβασμό του ανθρώπου σε ανταλλακτικό, σε απαγωγές και σε βίαιες θανατώσεις υποκειμένων, στις οποίες όμως έως και αυτό εκθέτει το άτομο εφάπαξ. Το trafficking που βασίζεται στη σεξουαλική εκμετάλλευση αποτελεί έναν συστηματικό βασανισμό ζωντανών ανθρώπων, μια καθημερινή κακοποίηση ατέρμονης βιαιότητας, έναν κατ' επανάληψη βιασμό, έναν διαρκή εμπαιγμό στα «κατοχυρωμένα» ανθρώπινα δικαιώματα. Η διαφοροποίηση του από τα υπόλοιπα είδη οργανωμένου εγκλήματος έγκειται στο ότι αυτό διαπνέεται από μια συγκεκριμένη πολιτική ιδεολογία, τη σεξιστική.

Η επέκταση των ορίων της οδύνης που μπορεί να βιώσει ένα γυναικείο σώμα¹⁷⁵ στον έλεγχο και τον εξαναγκασμό του προς εκτέλεση σεξουαλικής πράξης, οφείλεται στα βήματα οπισθοχώρησης που έχουν τελεστεί και εξακολουθούν να συντελούνται ή σε βήματα που μένουν ακόμη να γίνουν αναφορικά στις κυρίαρχες θεωρήσεις του γυναικείου σώματος, εφόσον κατά το συγκεκριμένο ανθολόγιο πατριαρχικής βίας –το trafficking- πραγματοποιείται η μαζικότερη απαξίωση της γυναικείας υπόστασης και

¹⁷⁵ Θύματα trafficking είναι και άνδρες αλλά οι βασικοί τους εκπρόσωποι είναι κατεχοχόν οι γυναίκες και κατόπιν τα ανήλικα άτομα.

ζωής. Η οργανωμένη λειτουργία του δε συνεπάγεται ότι οι αρχές του γεννήθηκαν σε ιστορικό κενό, αλλά αποτελούν ανάκλαση πεποιθήσεων ότι το «βρώμικο» γυναικείο σώμα δέχεται τη βία που του αντιστοιχεί, η οποία αν οδηγήσει ακόμη και στην καταστροφή του, θα πρόκειται για μια παράπλευρη απώλεια από την οποία δε θα είναι δυνατό να παραχθεί άλλο κέρδος. Το γυναικείο σώμα όταν αυτό είναι και οροθετικό, ξεκλειδώνει καινούργιο επίπεδο αποστροφής διότι προσλαμβάνεται ως «άχρηστο» να ανταποκριθεί στον «υπαρξιακό» του σκοπό, την ανδρική σεξουαλική επιθυμία, αλλά και ως μολυσματικό πεδίο που χρήζει εξορίας. Η ελληνική πραγματικότητα εξυγιαίνεται από την «παρακμή» της αρκετά συχνά, παρόλα αυτά η δημοσιοποίηση και ο διασυρμός 31 εκδιδόμενων οροθετικών γυναικών το 2012 από τον τότε υπουργό Υγείας, αποτελεί μια από τις αλήστου μνήμης περιπτώσεις κατά την οποία η ασφάλεια των πολιτών «διαφυλάχθηκε» απέναντι στο δημόσιο κίνδυνο της εκδιδόμενης, οροθετικής, γυναίκας.

Η θεωρητικός της «ετικέτας» Edwin Schur¹⁷⁶ αναλύοντας τους τρόπους με τους οποίους μια γυναίκα χαρακτηρίζεται ως παρεκκλίνουσα, υποστήριξε ότι στην πατριαρχική κοινωνία αυτό είναι ένα μόνιμο χαρακτηριστικό της. Εκείνη δεν τοποθετείται ως δράστης σε κελί, αλλά η διαρκής πρόκληση ντροπής σε αυτή και η προσβολή της φήμης της, την καταδικάζουν σε ζωή χαμηλότερης ποιότητας. Η γυναικεία ταυτότητα μόλις διαπιστώσει πως απέτυχε να αποτινάξει το στοιχείο το οποίο ο περίγυρος της πρόσμενε καρτερικά να ξεδιπλώσει και η συμπεριφορά της ευθυγραμμιστεί με την ακάθαρτη «φύση» της, εκείνη μεταβαίνει σε συνθήκη ψυχοσωματικής παράλυσης εφόσον η κρίση της κοινωνικής νόρμας έχει αποφανθεί, από την παρθενική εμφάνιση της έννοιας «γυναίκα», ότι το να είσαι «βιαστής» είναι καλύτερο από το να είσαι «πουτάνα». Η διαφορά έγκειται στο ότι το πρώτο εκφράζεται από υπαρκτούς άνδρες, ενώ το δεύτερο αποτελεί μια κατασκευή μισογυνισμού έτσι ώστε να ελέγχεται η γυναικεία ταυτότητα, που ωστόσο ανήκει στο πατριαρχικό φαντασιακό. Η σεξιστική φράση «εσύ δεν είσαι σαν τις άλλες γυναίκες» έχει ισχύ, ακριβώς επειδή οι «άλλες» γυναίκες δεν υπάρχουν. Η Samantha Bates, το 2015 ερευνώντας σε διάστημα ενός έτους 18 επιζώσες σεξουαλικής κακοποίησης μέσω εικόνας (revenge porn) εξετάζει την επίπτωση της μη συναινετικής δημοσίευσης εικόνων σεξουαλικού περιεχομένου μέσω ανάρτησης στο διαδίκτυο -ή με οποιονδήποτε άλλο τρόπο διανομής- στην ψυχική υγεία των

¹⁷⁶ Βλ. σχετικά Renzetti M. Claire, 2013, ο. π., σελ. 35.

κακοποιημένων σεξουαλικά υποκειμένων. Η ηλικία των γυναικών που συμμετείχαν στην έρευνα κυμαίνεται από τα 21 έως τα 54 έτη με μέση ηλικία τα 31, οι τόποι διαμονής τους ήταν ο Καναδάς οι Η.Π.Α και η Αγγλία και στο σύνολο τους κακοποιήθηκαν από πρώην συντρόφους ετεροκανονικής σχέσης, αναφορικά στο οποίο η συντάκτης αναφέρει ότι δεν αποτελούσε όρο επιλογής των ερευνητικών υποκειμένων αλλά ήταν ένα χαρακτηριστικό το οποίο προέκυψε χρησιμοποιώντας για την έρευνα τη μέθοδο της «χιονοστιβάδας».¹⁷⁷

Αν και δεν παρατηρούνται διαφορές στη συχνότητα της επικοινωνίας μέσω σεξουαλικών μηνυμάτων (sexting) ανάμεσα στο ανδρικό και το γυναικείο φύλο, σημειώνεται πως κατά τη διάρκεια της οι άνδρες εκφράζουν αποκλειστικά θετικά συναισθήματα ενώ οι γυναίκες ισχυρίζονται πως μεταξύ άλλων τους προκαλείται άγχος και επιφυλακτικότητα, μια συναισθηματική κατάσταση η οποία συμβαδίζει, όπως παρατηρούν οι Samimi και Alderson,¹⁷⁸ με το γεγονός ότι οι γυναίκες δε συνηθίζουν να στέλνουν γυμνές φωτογραφίες προηγουμένως της δημιουργίας μιας σχέσης εμπιστοσύνης με το άλλο άτομο, η οποία προσδιορίζεται από τα ερευνητικά δεδομένα ως η συντροφική σχέση μεγαλύτερη του ενός χρόνου. Η Bates, βασισμένη στον ορισμό ότι ψυχικά υγιές είναι το άτομο το οποίο αισθάνεται ότι αξίζει, έχει τον έλεγχο και είναι ικανό να λειτουργεί τόσο σε σωματικό όσο και σε ψυχικό επίπεδο υποστηρίζει ότι οι βασικές επιπτώσεις στην ψυχολογική υγεία των ατόμων που ερεύνησε αφορούν σε θέματα εμπιστοσύνης, έλλειψη αυτοεκτίμησης, μετατραυματικό στρες (PTSD), κατάθλιψη και αυτοκτονικές τάσεις.¹⁷⁹

Σχετικά με τη διαρροή του βιντεοσκοπημένου ομαδικού βιασμού της από τον πρώην άνδρα της και έναν ακόμη ενώ ήταν ναρκωμένη, στο σχολείο όπου εργαζόταν, μια από τις επιζώσες –η οποία απολύθηκε έπειτα του περιστατικού αυτού- στη συνέντευξή της αναφέρει: «Ήθελα να αυτοκτονήσω. Αισθανόμουν τρομοκρατημένη, ντροπιασμένη, προδομένη, εννοώ, ποτέ δε σκέφτηκα ότι ο άνδρας που αγαπούσα, που παντρεύτηκα, που εμπιστευόμουν, θα μπορούσε να κάνει κάτι τέτοιο. Ένιωθα πολύ, πολύ ασήμαντη».¹⁸⁰ Οι γυναίκες κατά τις συνεντεύξεις αναφέρουν πως για να

¹⁷⁷ Βλ. σχετικά Bates Samantha, “Revenge Porn and Mental Health: A Qualitative Analysis of the Mental Health Effects of Revenge Porn on Female Survivors”, *Feminist Criminology*, Vol. 12(1), 2017, σελ. 27.

¹⁷⁸ Βλ. σχετικά Samimi, P., & Alderson K., “Sexting among undergraduate students” *Computers in, Human Behavior*, 31(1), 2014, σελ. 237.

¹⁷⁹ Βλ. σχετικά Bates Samantha, 2017, ο. π, σελ. 22.

¹⁸⁰ Βλ. σχετικά Bates Samantha, 2017, ο. π, σελ. 32.

αντεπεξέλθουν του τραύματος της κακοποίησης, άλλες κατέφυγαν σε κατάχρηση αλκοόλ, άλλες σε ηρεμιστικά χάπια, ενώ όλες αρχικά αρνούνταν ή αλλοίωναν το γεγονός ώστε να μην παραδεχτούν το ότι είχαν υποστεί κακοποίηση. Η σταδιακή μείωση του πόνου και η βελτίωση της γενικότερης κατάστασής τους, αποτελεί συμφωνία τόσο των ερευνημένων όσο και της ερευνήτριας πως προήλθε μόλις εξωτερίκευσαν σε υποστηρικτικό περιβάλλον το παραβιαστικό περιστατικό αλλά και τα συναισθήματά τους σχετικά με αυτό είτε σε συγγενείς, είτε σε ειδικούς σύμβουλους ψυχικής υγείας.

Η μη συναινετική πορνογραφία, από τη δημιουργία του πρώτου ιστοτόπου υποβολής κακοποιητικού υλικού στοχεύοντας στην εκδίκηση «πρώην γυναικών συντρόφων» από τον Hunter Moore το 2010 έως σήμερα, συνεχίζει να αποτελεί μια επιχείρηση η οποία είναι επικερδής, επειδή έχει καταναλωτικό κοινό. Όσο οι μέθοδοι με τις οποίες το γυναικείο σώμα επικοινωνεί τον ερωτισμό της θα αποτελούν πηγή υποτίμησης για εκείνη, επειδή η έκφραση της γυναικείας σεξουαλικότητας οφείλει να συνδέεται αποκλειστικά με την γονιμοποίησή και όχι με την αποκόμιση ευχαρίστησης από αυτή, θα υπάρχει η ζήτηση «εξευτελιστικού» υλικού γυναικών που θα οδηγεί σε ανάλογη προσφορά από κακοποιητές συντρόφους. Αντιλήψεις που επιφέρουν ευθύνες στο κακοποιημένο άτομο για την αδυναμία του να εκτιμήσει το «ρίσκο» της αποστολής γυμνών φωτογραφιών και σεξουαλικών βίντεο, προέρχονται από τις αντιλήψεις οι οποίες εκλαμβάνουν τα γυναικεία σώματα ως «ρισκοκίνδυνους χώρους».¹⁸¹ Οι άνδρες που αναρτούν γυμνές φωτογραφίες γυναικών το διαπράττουν επειδή απολαμβάνουν τη δύναμη που έχουν να επηρεάζουν τη ζωή τους και το μέγεθος του πόνου που ενδεχομένως είναι ικανοί να τους προξενήσουν. Η 22χρονη Λίνα Κοεμτζή¹⁸² έπειτα από τον εκβιασμό της το 2016 αναφορικά σε διαρροή σεξουαλικού βίντεο στο οποίο καταγραφόταν η ίδια, έπεσε στο κενό από τον 9^ο όροφο των φοιτητικών εστιών Θεσσαλονίκης όπου ακόμη και αν -όπως επιχειρεί να αποδείξει η μητέρα της- πρόκειται για δολοφονία, είναι περιστατικό το οποίο είτε «συναντά» τον αυτόχειρα πατέρα της Καρπάθου,¹⁸³ είτε ενώνεται με τις τόσες άλλες

¹⁸¹ Βλ. σχετικά Bates Samantha, 2017, ο. π, σελ. 25.

¹⁸² Βλ. σχετικά το δημοσίευμα https://www.efsyn.gr/ellada/dikaiosyni/258931_sto-arheio-mpainei-i-yprothesi-gia-thanato-tis-linas-koemtzi (ημερομηνία πρόσβασης 20/1/2022)

¹⁸³ Ένας άνδρας 60 ετών αυτοκτόνησε το 2022, έπειτα από διαρροή βίντεο με προσωπικές στιγμές του γιου του με άλλον άνδρα. Βλ. σχετικά το δημοσίευμα https://www.efsyn.gr/politiki/paraskinia/332458_ebale-telos-sti-zoi-toy-giati-den-antexe-ta-kafeneiaka-sholia (ημερομηνία πρόσβασης 17/2/2022)

άμεσα δολοφονημένες από άνδρες γυναίκες. Σε όλες τις περιπτώσεις, πρόκειται για θύματα που αποτελούν νεκρούς της πατριαρχίας.

2.6. «Χωρίς συναίνεση είναι βιασμός»

Ο βιασμός είναι επιβολή. Είναι η πατριαρχία που «δείχνει τα δόντια της» είναι η τιμωρία της γυναίκας που τόλμησε να ορίσει το σώμα της. Είναι επίδειξη εξουσίας, πράξη που στοχεύει στην ταπείνωση και τη διάλυση της γυναικείας «ψυχής». Είναι η υπενθύμιση του κόστους που δημιουργεί η γυναίκα όταν ενεργεί δίχως φόβο, η λογική συνέπεια των «προκλητικών» της επιλογών. Εφόσον εκείνη γνωρίζει της επιπτώσεις της «ελευθερίας» της και παρόλα αυτά τις αψηφά, είναι η «αναγκαία» μέθοδος της επαναφοράς της εκεί που ανήκει, στην υποταγή. Ωστόσο κάτι δεν είναι. Για τον Hegel η ελευθερία είναι η πραγμάτωση της «αναγκαιότητας». Όταν οι βιαστές και οι θιασώτες αυτών αναφερόμενοι στην εγκληματική τους πράξη κάνουν λόγο για σεξουαλική «ανάγκη» προσπαθούν να αποδείξουν ότι η χυδαιότητά του βιασμού, ενδέχεται να διασταυρωθεί σε οποιοδήποτε επίπεδο με το συναίσθημα του έρωτα. Η επίτευξη της στύσης που πηγάζει από σκισμένα ρούχα, σκληραίνει στη θέα ενός ανθρώπου που αντιστέκεται, κλαίει, υποφέρει και είναι μάλιστα σε θέση να φτάσει και σε εκσπερμάτωση εντός του σώματος που ιδιοποιείται, όχι μόνο δεν είναι ικανή να αμαυρώσει το νόημα του ερωτισμού, αλλά ούτε καν να το προσεγγίσει, καθώς το μοναδικό νόημα που αναβλύζει από την πράξη του βιασμού είναι το εγκληματικό.

Οι συμβουλές προς τις γυναίκες να «προσέχουν» τι ώρα επιστρέφουν σπίτι τους, να μην κυκλοφορούν μόνες τους και να μην περνούν από στενούς δρόμους ή πάρκα, ενδεδυμένες όλες την καλή προαίρεση της «προστασίας» το μοναδικό που κατορθώνουν είναι να επιφορτίζουν τη θηλυκότητα με την ευθύνη της κακοποίησής της, η οποία -ίσως όχι πάντοτε ως βιασμός, δεδομένου του πλήθους των μορφών του σεξισμού- θα συμβεί σε έναν βαθμό ούτως ή άλλως. Η δολοφονία της Ελένης Τοπαλούδη η οποία προήλθε από πνιγμό κατόπιν εγκεφαλικής αιμορραγίας και

βιασμού που υπέστη από τον Μανώλη Κούκουρα και τον Αλέξανδρο Λουτσάι,¹⁸⁴ αποτελεί μια από τις σκληρότερες γνωστές υποθέσεις έμφυλης βίας στην Ελλάδα, η οποία ακόμη και αν η φύση και το μέγεθος των κακώσεων του θύματος όφειλαν να την περιγράψουν ως μια «εύκολη» υπόθεση απόδειξης ενός βιασμού, ακόμη και σε αυτήν όπου το μίσος απέναντι στη «γυναίκα» ήταν εξόφθαλμο, η στοιχειοθέτηση της απουσίας «συναίνεσης» αποτέλεσε για τις δικαστικές αίθουσες μια μακρά και απαιτητική διαδικασία.

Όταν οι γυναίκες πέφτουν θύματα από οικείους τους άντρες ή από άνδρες με τους οποίους είχαν σχέσεις, εκείνες τις περισσότερες φορές αντιμετωπίζονται με σκεπτικισμό και από τους θεσμούς που προορίζονται να τις προστατέψουν και από την ίδια τους την οικογένεια ή τους φίλους τους. Τα υποκείμενα που επιζούν ενός βιασμού και καλούνται να αποδείξουν τα ίδια την τέλεση του εγκλήματος βρίσκονται διαρκώς υπόλογα για τις συνθήκες υπό τις οποίες θυματοποιήθηκαν και συνεπώς όπως εισάγονται σε επιπλέον κακοποιητικές διαδικασίες, οι οποίες συνήθως αφορούν και τις πρακτικές που χρησιμοποιεί το ΣΑΠΔ¹⁸⁵ για τη διερεύνηση μιας σεξουαλικής επίθεσης, εκείνα θυματοποιούνται για ακόμη μια φορά. Τα θύματα έμφυλης βίας αλλά και οι δράστες τους αντιμετωπίζονται διαφορετικά ανάλογα με τις ιδιαιτερότητες της ταυτότητάς που πρεσβεύουν και όχι αναλόγως των ιδιαιτεροτήτων του εγκλήματος στο οποίο εμπλέκονται. Η Carol Smart θεωρεί ότι τα δικαστήρια και οι παράγοντες της ποινικής δικαιοσύνης καθρεφτίζοντας την κυρίαρχη ηθική για ζητήματα σεξουαλικής φύσης, αντιμετωπίζουν τις γυναίκες όπως θα «έπρεπε» να είναι έτσι ώστε να ταιριάζουν στο πρότυπο της «σωστής» γυναίκας η οποία είναι μια προκατάληψη που τους απαγορεύει να αντιληφθούν πως αναφορικά στο έγκλημα του βιασμού συνήθως προχωρούν σε συμπεράσματα που θεμελιώνονται σε διακρίσεις και σε στερεοτυπικές πεποιθήσεις για το θύμα.¹⁸⁶

Μελέτη αναφορικά στην αντιμετώπιση των επιζώντων βιασμού από το σύστημα δικαιοσύνης, όπως προέκυψε από συνεντεύξεις με 23 ειδικά εκπαιδευμένες συνήγορους υπεράσπισης θυμάτων βιασμού, αναφέρει ότι τα υποκείμενα που κατηγορούνται για τον βιασμό είναι συχνά τα ίδια τα θύματα και ότι η αστυνομία

¹⁸⁴ Βλ. σχετικά το δημοσίευμα https://www.efsyn.gr/ellada/dikaivosyni/228972_tin-petaxan-zontani-sti-thalassa (ημερομηνία πρόσβασης 18/2/2021)

¹⁸⁵ Όπως και σε προηγούμενο σημείο του κειμένου εννοείται το σύστημα απονομής ποινικής δικαιοσύνης.

¹⁸⁶ Βλ. σχετικά Smart Carol, 1977, ο.π., σελ. 98.

φαίνεται να μην είναι σε θέση να κατανοήσει τον αντίκτυπο μιας σεξουαλικής επίθεσης σε αυτά. Σύμφωνα με το National Violence Against Women Survey (NVAWS)¹⁸⁷ μια στις 6 γυναίκες στις Η.Π.Α. σε κάποιο σημείο της ζωής της έχει υποστεί βιασμό, από τις οποίες αρκετές αναζήτησαν παροχή βοήθειας στα «επείγοντα περιστατικά» των νοσοκομείων, όπου και συντελείται η πρώτη τους επαφή με τους συνηγόρους θυμάτων και την αστυνομία. Η LaDonna Long βασισμένη στις συνεντεύξεις με τις συνηγόρους θυμάτων βιασμού -οι οποίες μεταξύ άλλων είναι υπεύθυνες για την τήρηση του «πρωτοκόλλου» και τη δίκαιη μεταχείριση των θυμάτων- πέρα των θετικών εμπειριών της αλληλεπίδρασης των θυμάτων βιασμού με το αστυνομικό προσωπικό, αναφορικά στις αρνητικές διαπίστωσε ότι: η έλλειψη επικοινωνιακών δεξιοτήτων των αστυνομικών αρκετές φορές επέτεινε την τραυματική εμπειρία των θυμάτων, συχνά ήταν διστακτικοί ως προς την υποβολή σχετικής αναφοράς υπονομεύοντας τη σοβαρότητα της κακοποίησης και ότι αν και η πρόθεση των αστυνομικών κάποιες φορές ήταν θετική, η απότομη και ψυχρή τους στάση προκαλούσε περαιτέρω βλάβη στις επιζώσες.¹⁸⁸ Η διδάσκουσα του προγράμματος Σπουδών Γυναικών, Φύλου και Σεξουαλικότητας στο Dartmouth, Susan Brison, θεωρεί το τραύμα του βιασμού μια ενσαρκωμένη φύση του επιζώντος ατόμου και σημειώνει ότι «όχι μόνο στοιχειώνει το συνειδητό και ασυνείδητο μυαλό, αλλά παραμένει επίσης στο σώμα με κάθε μία από τις αισθήσεις να είναι έτοιμες να το ανασύρουν ξανά στην επιφάνεια, κάθε φορά που κάτι προκαλεί την αναβίωση του τραυματικού γεγονότος».¹⁸⁹

Το «τέλειο» θύμα το οποίο θα καταφέρει να είναι «αξιόπιστο» περιγράφεται ως το άτομο όπου για να πιστοποιηθεί τέλεση κακοποίησης εκείνο υποχρεούται να κλαίει σε εμβρυακή στάση, να μην είχε ποτέ του σεξουαλικές επαφές και η επίθεση σε αυτό να πραγματοποιήθηκε κατά τη διάρκεια εισβολής διαρρηκτών στην οικεία του, ιδανικά αλλοδαπών. Στην περίπτωση του η παραδειγματική τιμωρία των ενόχων μέσω καταδικαστικής απόφασης δεν είναι βέβαιη αλλά ίσως να εξασφαλίζεται ότι η υπόθεσή του δε θα αρχειοθετηθεί. Η θεώρηση της κακοποίησης του βιασμού ως μια καθολική κατάσταση που ανταποκρίνεται στις παγιωμένες αναπαραστάσεις βιασμένων γυναικών στον κινηματογράφο, είναι μια παγίδα την οποία δεν απέφυγε

¹⁸⁷Βλ. σχετικά Long M. LaDonna, "Rape Victim Advocates Experiences With Law Enforcement in the Emergency Room", *Feminist Criminology*, Vol. 13(5), 2018, σελ. 498.

¹⁸⁸Βλ. σχετικά Long M. LaDonna, ο.π., 2018, σελ. 498.

¹⁸⁹Βλ. σχετικά Alcoff Linda Martin, *Rape and Resistance*, Polity, 2018, σελ. 12.

ούτε το παρόν κείμενο, καθώς η περιγραφή του βιασμού με την οποία ξεκινά η ενότητα εξαντλείται στην πρόσληψή του ως εάν να αφορά μόνο τη διείσδυση, ως εάν να υπάρχουν προκάτ ορισμοί για το τι βιώνει ένα υποκείμενο ως βιασμό. Μολονότι κρίνεται χρήσιμη η διατήρηση της «στερεοτυπικής» περιγραφής του βιασμού, θα καταβληθεί προσπάθεια διόρθωσης των αποκλεισμών που σηματοδοτεί, ώστε να καταστεί σαφές ότι η ένταση της εκάστοτε προκληθείσας βλάβης είναι σημαντικό να προσδιορίζεται από το ίδιο το άτομο που την υπέστη.

Η παγκοσμιότητα της επίρριψης της ευθύνης στον αποδέκτη της κακοποίησης του βιασμού και όχι στον παραγωγό της, είναι μια από τις βασικές προβληματικές αντιλήψεις της κουλτούρας του βιασμού και ως εκ τούτου μια εκ νέου θεώρηση της συλλογικής μας γνώσης για αυτόν μπορεί βαθμιαία να αποκλιμακώσει τις πίστεις που έχει θεμελιώσει, ξεκινώντας από την εξέταση των ορολογιών που συχνά επιτρέπουν την πανδημική διάσταση της σεξουαλικής βίας.¹⁹⁰ Η ριζοσπάστρια φεμινίστρια Dorothy Allison στέκεται κριτικά απέναντι στον τρόπο με τον οποίο αναπτύσσεται ο διάλογος για τη σεξουαλική βία και η Mary Gaitskill θεωρεί ότι η μανιχαϊστική άποψη σχετικά με το τι «είναι» και τι «δεν είναι» ο βιασμός είναι το λιγότερο απλουστευτική. Συμπεριφορές οι οποίες για ένα άτομο συνιστούν παραβίαση των ορίων του, για κάποιο άλλο αποτελούν ευρέως διαδεδομένη και αποδεκτή εμπειρία της ζωής του και αντιστρόφως. Η επέκταση της νομικής ορολογίας μέσω της εισαγωγής της «ανεπιθύμητης σεξουαλικής επαφής» εγείρει σχολιασμό καθώς ταυτόχρονα ενεδρεύει η αποφόρτιση της λέξης «βιασμός» και ο βιασμός σαν πράξη αποποιείται την έννοια της πολυπλοκότητάς του.¹⁹¹ Η πεποίθηση ότι ο βιασμός αποτελεί μια δεδομένη εμπειρία, οδηγεί τα θύματα τα οποία έχουν βιώσει κακοποίηση μέσω πιο σύνθετων ή διαφορετικών καταστάσεων να εσωτερικεύουν το βίωμά τους και να θεωρούν πως τα ίδια δεν αντιλήφθηκαν «σωστά» αυτό που τους συνέβη, ανεξάρτητα από το εάν η οδύνη που τους προκλήθηκε ήταν αντίστοιχη μιας «συμβατικής» εμπειρίας βιασμού. Ο σωματικός σεξουαλικοποιημένος εξαναγκασμός μπορεί να συντελείται αθόρυβα μέσω «χειραγώγησης, με ήπια λόγια, με ένα απλό άγγιγμα σε ένα παιδί, σε έναν υπάλληλο, ή σε οποιονδήποτε είναι σημαντικά ευάλωτος στην υποτέλεια κάποιου άλλου»¹⁹² Οι αδυναμίες της πρόσληψης του συστήματος ποινικής δικαιοσύνης ως το πεδίο που προσφέρει τη μοναδική «αλήθεια»

¹⁹⁰ Βλ. σχετικά Alcoff Linda Martín, 2018, ο.π., σελ. 3.

¹⁹¹ Βλ. σχετικά Alcoff Linda Martín, 2018, ο.π., σελ. 12.

¹⁹² Βλ. σχετικά Alcoff Linda Martín, 2018, ο.π., σελ. 12.

για το τι συνιστά ένας βιασμός σε κάθε εποχή, αποκαλύπτονται με μια αναδρομή στις Η.Π.Α. του 2013, κατά το οποίο έτος ο ορισμός του βιασμού τροποποιήθηκε ώστε να περιλαμβάνει τη διείσδυση και σε άλλες κοιλότητες εκτός του κόλπου, κατοχυρώνοντας έτσι και τους άνδρες- θύματα βιασμού μόλις 9 χρόνια πριν.¹⁹³

Ο ορισμός του βιασμού είτε στην στενή είτε στην ευρύτερη εκδοχή του πολλές φορές σχεδιάζεται με τέτοιον τρόπο ώστε να διευκολύνεται η διάχυση ρητορικών μίσους βασισμένες στην ισλαμοφοβία και το ρατσισμό. Η γνωστή υπόθεση των 5 εφήβων (4 Αφροαμερικανοί και ένας Πορτορικανός) που καταδικάστηκαν με εκβιασμένες ομολογίες το 1989 για τον βιασμό μιας λευκής γυναίκας που αθλούνταν στο Central Park, οι οποίοι ωστόσο αθωώθηκαν 13 χρόνια έπειτα εξαιτίας της ομολογίας του πραγματικού βιαστή, είναι χαρακτηριστική της λύσσας με την οποία η πατριαρχική ατζέντα χρησιμοποιεί τον ρατσισμό για να συσκοτίσει όλα όσα συνθέτουν την κουλτούρα του βιασμού και υποδαυλίζουν ανεξαρτήτως φυλής τα έμφυλα εγκλήματα. Ομοίως στην Ελλάδα η αναφορά στους δράστες της υπόθεσης της Ελένης Τοπαλούδη επικεντρώνεται κυρίως στον «Αλβανό» ενώ οι φωτογραφίες με τις ελληνικές σημαίες και την στρατιωτική ενδυμασία του «Έλληνα» δεν αποτελούν σημείο αναφοράς. Ο εθνικισμός ξανά αντί να κατανοηθεί ως συνυφασμένη ιδεολογία του μισογυνισμού, χρησιμοποιείται σκοπίμως διαφορετικά ώστε να μπορέσει να τεθεί στην υπηρεσία της κάθαρσης της πατριαρχίας.

Η αποτίναξη της κουλτούρας του βιασμού, χρειάζεται ως αναπόσπαστο κομμάτι της, την καλλιέργεια της κουλτούρας της συναίνεσης. Η τροποποίηση στο άρθρο 336 του Ποινικού Κώδικα, στις 6 Ιουνίου του 2019,¹⁹⁴ χαρακτηρίστηκε ως ιστορική νίκη του ελληνικού φεμινιστικού κινήματος καθώς κατοχυρώθηκε νομικά ότι «χωρίς συναίνεση είναι βιασμός». Η συμπερίληψη στον όρο του βιασμού της απουσία της συναίνεσης, νομιμοποίησε ότι το δικαίωμα το οποίο πλήττεται κατά το έγκλημα του βιασμού είναι το «δικαίωμα στη σεξουαλική αυτονομία και τη σωματική ακεραιότητα του κάθε ατόμου» βελτιώνοντας καθοριστικά τη δύναμη της υπεράσπισης των θυμάτων βιασμού. Η σημασία της συναίνεσης διαφαίνεται στο ότι αποδίδει στο έγκλημα του βιασμού τη σοβαρότητα των επιπτώσεων που προκαλεί και

¹⁹³ Βλ. σχετικά Alcott Linda Martín, 2018, ο.π., σελ. 13.

¹⁹⁴ Βλ. σχετικά το δημοσίευμα <https://www.amnesty.gr/news/press/article/22245/arthro-336-istoriki-niki-toy-gynaikeioy-kinimatos-kai-toy-kinimatos?fbclid=IwAR0xk89QGbcvdzsXoIVfFt3IOXFysX0LxDSZcuzNqGIcwwQgybvd7Lv2Owc> (ημερομηνία πρόσβασης 20/12/2021)

στο ότι η γυναίκα (και οποιοδήποτε βιασμένο άτομο) αντιμετωπίζεται ως οντότητα της οποίας η επιθυμία χρήζει σεβασμού. Η απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής να αντιμετωπίσει τους συστηματικούς και πολλές φορές ομαδικούς βιασμούς των γυναικών από στρατιώτες κατά τη διάρκεια της τούρκικης εισβολής στην Κύπρο ως «απάνθρωπη και εξευτελιστική μεταχείριση» αλλά όχι και ως βασανιστήρια, αφού αυτά θεωρούνταν πολιτική πράξη ενώ ο βιασμός μια ιδιωτική σεξουαλική υπόθεση, δείχνει τόσο την τότε αδυναμία κατανόησης του περιεχομένου της «συναίνεσης» όσο και ότι αρκετά συχνά τα εγκλήματα που διαπράττονται κατά των γυναικών φαίνεται να είναι κάτι διαφορετικό από τα εγκλήματα που διαπράττονται κατά των ανθρώπων.

195

Η έννοια της συναίνεσης δε λαμβάνει υποστήριξη από όλες τις φωνές της ακαδημαϊκής γνώσης με τον Gauthier¹⁹⁶ να ισχυρίζεται ότι τα πρώτα βήματα θα πρέπει να αφορούν επανορθωτικές ρυθμίσεις οι οποίες θα είναι σε θέση να ευνοήσουν τους πραγματικούς όρους της θέσης του θύματος και όχι να αφορούν εξιδανικευμένους κανόνες οι οποίοι αγνοούν τις συνθήκες υπό τις οποίες θα εφαρμοστούν. Το νόημα των λεγομένων του είναι ότι ο σεβασμός της αυτονομίας ενός ατόμου όταν αυτή δεν έχει νομική ή κοινωνική κατοχύρωση, συμβάλει στη διατήρηση της αυτονομίας του ως ανεκπλήρωτη.¹⁹⁷ Όπως το κατανοούμε ένα αντίστοιχο παράδειγμα από την κυριαρχία του ρατσισμού είναι αυτό του σερβιτόρου που θα αφήσει πρώτα το ποτήρι με το νερό στον μαύρο πελάτη ως αυθόρμητη μη ρατσιστική κίνηση σεβασμού, η οποία ωστόσο δηλώνει ότι το υποκείμενο στο οποίο αποτίει σεβασμό, έως και εκείνη τη στιγμή που το «σέβεται» είναι άνισο. Αν και συμφωνούμε με τη θεώρηση αυτή, επειδή παρόλα αυτά ειδικά στον ελλαδικό χώρο με την πληθώρα των καθημερινών περιστατικών έμφυλης βίας μένουν ακόμη πολλά να κατακτηθούν, η νομική κατοχύρωση της έννοιας της συναίνεσης είναι αναμφισβήτητα θετική καθώς έχει αποτελέσει απαρχή για την εκκίνηση του διαλόγου που αντιμετωπίζει τον βιασμό ως ένα έμφυλο έγκλημα, παράλληλα με την οποία η καλλιέργεια της κουλτούρας εντός της οποίας θα εφαρμοστεί αυτή η νομική συμπερίληψη είναι μια εκκρεμότητα που μένει ακόμη να κερδισθεί.

¹⁹⁵ Βλ. σχετικά Lokaneeta Jinee, 2016, ,ο. π., σελ. 1018.

¹⁹⁶ Βλ. σχετικά Alcoff Linda Martín, 2018, ο.π., σελ. 153.

¹⁹⁷ Βλ. σχετικά Alcoff Linda Martín, 2018, ο.π., σελ. 153.

Η όψη του βιασμού με όποιον τρόπο και αν αυτός συντελείται σε κάθε περίπτωση έχει αποκρουστική ασχήμια, η οποία σύμφωνα με την Chesney-Lind οδηγεί συχνά τις γυναίκες στην ανάπτυξη στρατηγικών επιβίωσης οι οποίες ωστόσο θεωρούνται από το κράτος ως εγκληματικές.¹⁹⁸ Η μόνιμη πιθανότητα της ύπαρξης ενός βιαστή στο δημόσιο χώρο έχει διαβρώσει το ίδιο το νόημα του «δημοσίου» εφόσον για τις γυναίκες η διαβίωσή τους περιορίζεται εντός και εκτός της οικείας σε μια ακροβασία ανάμεσα σε σχισμές ασφάλειας και πανικού. Αυτό στο οποίο η απάντηση της πατριαρχίας είναι ο βιασμός, αυτό που της είναι αβάσταχτο να διαχειριστεί περισσότερο από κάθε τι άλλο, είναι η σεξουαλική αυτοδιάθεση του γυναικείου σώματος και η «τρομακτική» του δυνατότητά να είναι σε θέση να δηλώσει «όχι» οποιαδήποτε στιγμή θελήσει εκείνο. Ωστόσο, ανεξάρτητα από τη μανία των πατριαρχικών αφηγήσεων, η φεμινιστική συζήτηση καταλαμβάνει όλο και περισσότερο έδαφος και αρχίζει με αυτό τον τρόπο να καθιστά ξεκάθαρο χωρίς θολές γραμμές και αστερίσκους, ότι σε οποιαδήποτε ενδεχόμενη κατάσταση και αν περιέλθει μια γυναίκα είτε αυτή είναι σύζυγος, εκδιδόμενη, μεθυσμένη, αναίσθητη, «αφελής», γυμνή, οι μοναδικοί που βρίσκονται διαχρονικά στο λάθος τόπο την κάθε στιγμή είναι οι βιαστές.

2.7.Γυναικοκτονία

« [...] Κει που τρώγαν, κει που πίναν και που γλένταγαν, κάπου πιάσαν τη κουβέντα για τις όμορφες. Όμορφη γυναίκα που 'χεις βρε Μενούσ' Αγά! Πού την είδες, πού την ξέρεις και τη μολογάς; [...] Κι ο Μενούσης, μεθυσμένος πάει την έσφαξε. Το πρωί ξεμεθυσμένος πάει την έκλαψε. » Ο "Μενούσης" παραδοσιακό τραγούδι Ηπείρου

Ο σεξισμός πρώτα απλώνει το χέρι του άνδρα σε δημόσιους χώρους, μετά του σηκώνει το χέρι στο σπίτι, έπειτα του κατεβάζει το παντελόνι και τελικά, τυλίγοντάς του το χέρι γύρω από το λαιμό της γυναίκας, καταλήγει να του το σφίγγει τόσο πολύ ώστε εκείνη να μην αποτελέσει ποτέ ξανά απειλή, αλλά ούτε και οτιδήποτε άλλο. Είναι η στιγμή της κορύφωσης της «θείας» αρρενωπότητας κατά την οποία ο άνδρας κατακτά το υψηλότερο επίπεδο ανδρισμού του, ολοκληρώνει την αποστολή της μετουσίωσής του σε «πραγματικό» αρσενικό και παραλαμβάνει το παράσημο της ορθής επιτέλεσης του φύλου του, από τον μέντορά του την πατριαρχία. Οι στίχοι του

¹⁹⁸ Βλ. σχετικά Chesney-Lind Meda, Chagnon Nicholas, 2016, ο.π. σελ. 314.

εισαγωγικού παραδοσιακού δημοτικού τραγουδιού αποτελούν πηγή παιδικής(!) κατήχησης, κατά το άκουσμα των οποίων αγόρια και κορίτσια αποκτούν γνώση αναφορικά στο τι είναι ένα «έγκλημα πάθους-τιμής» και μέχρι που μπορεί να οδηγήσει η ζήλια έναν «τυφλωμένο» άνδρα, με συνέπεια το άτομο από τη νηπιακή του ηλικία να εξοικειώνεται σταδιακά ή και απότομα, με την πίστη ότι για τη γυναίκα υπάρχουν ορισμένα όρια τα οποία εάν εκείνη τα ξεπεράσει η δολοφονία της είναι «επιτρεπτή».

Η Melissa Wright Καθηγήτρια Σπουδών Γυναικών, Φύλου, Σεξουαλικότητας και Γεωγραφίας αναφορικά στον όρο γυναικοκτονία, υποστηρίζει ότι η κατανόηση του θα πρέπει να γίνει σε όρους νεκροπολιτικής, κατά την οποία κυρίαρχο υποκείμενο αποτελεί αυτό που δύναται να ασκεί έλεγχο στη θνητότητα των υπολοίπων και αυτό που είναι σε θέση να ορίζει ποια υποκείμενα θα συνεχίζουν να είναι ζωντανά, ως αποτέλεσμα του πώς διαμορφώνονται οι σχέσεις εξουσίας σε μια περιοχή-κοινωνία. Αναλύοντας τις κατά κόρον δολοφονίες των γυναικών στην πόλη Χουάρες του Μεξικού¹⁹⁹ κατά την επιστροφή τους από την εργασία, παρατηρεί πως για τον θάνατό τους κατηγορήθηκαν οι ίδιες οι γυναίκες, εφόσον για τις τοπικές αρχές εκείνες που επέλεξαν να δουλέψουν στις βραδινές βάρδιες των εργοστασίων, ήταν όμοιες των γυναικών που εκδίδονταν και η κατάληξη τους ήταν αυτή που τους άξιζε.²⁰⁰ Σε μια προσπάθεια να δικαιολογήσουν τον καταιγισμό των γυναικοκτονιών και καθώς δεν σκόπευαν να επενδύσουν σε κάποιου είδους πολιτική που θα παρείχε προστασία σε αυτές τις γυναίκες, η τότε κυβέρνηση αποφάσισε να εκλογικεύσει την αναποτελεσματικότητα της αναφορικά στην αποτροπή των δολοφονιών τους, ονομάζοντάς τις «κάθαρση που αποκατέστησε την υγεία του πολιτικού σώματος από τη μόλυνση που προκαλούσαν οι δημόσιες γυναίκες».²⁰¹ Η αυξημένη θνησιμότητα που παρουσιάζουν ορισμένες κατηγορίες ατόμων βασισμένη σε χαρακτηριστικά όπως το φύλο, η φυλή, η τάξη, και η σεξουαλικότητα γίνεται ευκολότερα κατανοητή από τις αρκετά συχνές και γνώριμες δολοφονίες άοπλων μαύρων πολιτών έως και σήμερα, οι οποίες το 2020 οδήγησαν και στην αναβίωση του κινήματος «Black Lives Matter» ύστερα από τη δολοφονία του George Floyd από άνδρα της αστυνομίας στη Μινεσότα. Η Linda Alcoff στο βιβλίο της «Rape and Resistance» αναφέρει πως εάν

¹⁹⁹ Σύμφωνα με τις καταγραφές της Διεθνούς Αμνηστίας από το 1993 έως το 2005, δολοφονήθηκαν βίαια περίπου 400 γυναίκες.

²⁰⁰ Βλ. σχετικά Threadcraft Shatema, 2016, ο.π., σελ. 222.

²⁰¹ Βλ. σχετικά Threadcraft Shatema, 2016, ο.π., σελ. 222.

και υπολογίζεται ότι κάθε μέρα στο Μεξικό δολοφονούνται 7 γυναίκες, το ποσοστό που έχει οδηγηθεί σε ποινική δίωξη δεν ξεπερνά στο 1, 6%. ²⁰²Η Λατινική Αμερική τα τελευταία χρόνια με το σύνθημα «καμία λιγότερη, καμία περισσότερη» συσπειρώνει το Μεξικό, την Αργεντινή και τη Χιλή κατά της έμφυλης βίας με χιλιάδες κόσμου να διαμαρτύρονται ενάντια στις αδιερεύνητες δολοφονίες γυναικών, διεκδικώντας μεταξύ πολλών άλλων, τη νομική αναγνώριση του όρου «γυναικοκτονία».

Ο νεοσύστατος όρος «γυναικοκτονία» παρότι είναι ακόμη υπό διαμόρφωση και συχνά δε βρίσκει αποδοχή στον ακαδημαϊκό χώρο, προβάλλεται ως ανάγκη να κατοχυρωθεί από τη Λατινική Αμερική έως και την Ελλάδα -αλλά και όπου αλλού ο σεξισμός δολοφονεί- διότι εκείνα τα υποκείμενα που τον απαιτούν είναι αυτά που αποδέχονται τη βία για την οποία αρθρώνουν λόγο, είναι δηλαδή τα ίδια τα υποκείμενα που τον διεκδικούν τα άτομα που παράλληλα ορίζουν και το περιεχόμενό του, των οποίων οι εμπειρίες κατά την παραγωγή και τις τροποποιήσεις του νόμου θα ήταν χρήσιμο να συνεκτιμώνται. Όπως τα εγκλήματα ρατσιστικής βίας, έτσι και ο όρος «γυναικοκτονία» αφορά μια κατηγορία ανθρωποκτονιών των οποίων το κίνητρο φέρει το πολύ συγκεκριμένο περιεχόμενο του μίσους -εν προκειμένω απέναντι στη «γυναίκα»- όπου όταν αυτό παραγνωρίζεται ταυτόχρονα αμφισβητούνται και οι μορφές της έμφυλης βίας ως υπαρκτές συνθήκες. Πολλές γυναίκες στην Ελλάδα εξαιτίας της πανδημίας του covid-19, βίωσαν την περίοδο της καραντίνας όχι ως μια παύση, αλλά ως μια επιτάχυνση προς την αποκλειστικά αποδεκτή συνθήκη χωρισμού για τους τοξικά αρρενωπούς «συντρόφους» την «μέχρι να μας χωρίσει ο θάνατος». Η διεκδίκηση του όρου «γυναικοκτονία» συνιστά αποτέλεσμα των ζυμώσεων που συντελούνται παγκοσμίως αναφορικά στην κυριότητα των γυναικείων σωμάτων και διαμορφώνονται από το τέταρτο κύμα φεμινισμού του οποίου είμαστε σύγχρονοι ως αντανakλαστική αντίδραση στην αν και τετριμμένη, αιφνιδιαστικά βίαιη πατριαρχία. Οι νεκρές από άνδρες γυναίκες, συναντούν τους νεκρούς της ρατσιστικής βίας και τους νεκρούς των εργατικών ατυχημάτων για να αποτελέσουν μέσα από το θάνατό τους ένα εφελτήριο πολιτικής δραστηριοποίησης σε όρους διαθεματικότητας. Η Φεμινιστική Εγκληματολογία υπερασπιζόμενη τη θεσμοθέτηση του όρου «γυναικοκτονία» δεν επιδιώκει την κατοχύρωση «καλύτερων συνθηκών σφαγής» για τις γυναίκες, αλλά στοχεύει σε μια ριζοσπαστική αλλαγή της ανάγνωσης του σώματος

²⁰² Βλ. σχετικά Alcott Linda Martín, 2018, ο.π., σελ. 237.

της γυναίκας, ώστε η «σιχαμένη» θέα του αίματός της να μην αφορά το αίμα της περιόδου της όσο αυτή είναι ζωντανή, αλλά το αίμα της να προκαλεί αποτροπιασμό αποκλειστικά και μόνο όταν αυτό πλημμυρίζει τα χέρια γυναικοκτόνων ανδρών.

Επίλογος

Κατά τη διενέργεια της παρούσας διπλωματικής, καταβλήθηκε ψυχικός και νοητικός κόπος να επιτευχθεί ένας συγκερασμός των φεμινιστικών απόψεων με την ζώσα εμπειρία των υποκειμένων από τα περιστατικά έμφυλης βίας, ώστε όσα εγκλήματα διαπράττονται κατά των θηλυκοτήτων να πάψουν -αν μη τι άλλο- να περιβάλλονται με την προφάνεια του αυτονόητου. Η Φεμινιστική Εγκληματολογία αποτελώντας σημείο τομής δυο ακαδημαϊκών ζητημάτων με «έντονη» υπόσταση συνιστά ένα μείγμα που απαιτεί ταυτόχρονη παρουσία τόσο στις αίθουσες διδασκαλίας όσο και στο πεδίο όπου η έμφυλη βία «ανδρώνεται» ώστε να επιτυγχάνεται η διαρκής σφυγμομέτρησή της. Η θηλυκότητα από την αρχή της ιστορίας της δε βρίσκεται σε πόλεμο με την αρρενωπότητα αλλά με την τοξική επιτέλεση αυτής, η οποία δημιουργεί την ταυτότητα «άνδρας». Η εκπλήρωση αυτή αποτελεί μια επίσης, αλλά όχι εξίσου με της θηλυκής, κακοποιητική διαδικασία που στερεί από το ανδρικό σώμα κάθε ελευθεριακή προοπτική να αισθανθεί αλληλεγγύη, συντροφικότητα, φροντίδα. Όταν οι θηλυκότητες ζητούν κατανόηση της καταπίεσης που υφίστανται από την πατριαρχία, δεν τίθεται ζήτημα ανταγωνιστικής σύγκρισης του τραύματος το οποίο δημιουργείται στα άτομα όσο προσπαθούν να υπηρετήσουν την ταυτότητα που τους έχει εντυπωθεί, αλλά αποπειράται διαμέσου του μοιράσματος του κοινού κακοποιητικού βιώματος να επέλθει απαλλαγή από μοιρολατρία, μια σύμπραξη καταπιεσμένων για την ανατροπή της πηγής της εξοντωτικής κυριαρχίας. Η απόγνωση του πρόσφυγα που πνίγεται στη θάλασσα με την απόγνωση του επιχειρηματία που πηδά από το παράθυρο εάν πέσουν οι μετοχές της Wall Street, είναι ένα αντίστοιχο ζεύγος άνισης και ανόμοιας καταπίεσης με αυτό του άνδρα-γυναίκας, τα οποία ωστόσο αποτελούνται από τέσσερις κατηγορίες υποκειμένων που παρότι έχουν ετερογενή προνομιακότητα, βιώνουν μια πραγματική καταπίεση. Η Bell Hooks λέγοντας ότι «οι άνδρες δεν απορρίπτουν τον φεμινισμό επειδή δε συμφωνούν

μαζί του αλλά επειδή εκείνοι δε γνωρίζουν το νόημά του»²⁰³ οδηγεί στη σκέψη ότι μια πιθανή ριζοσπαστική έκθεση των «ανδρών» στις ιδέες του φεμινισμού, ενδεχομένως να μην οδηγούσε σε έναν απλό μετασχηματισμό της κοινωνίας με ανεπαίσθητες βελτιώσεις αλλά σε μια πρωτοφανή εφευρετική διαδικασία προς την απελευθέρωση οποιουδήποτε ατόμου, χωρίς κανένα ιστορικό παρελθόν.

²⁰³ Βλ. σχετικά Hooks Bell, 2000, ο.π., σελ. 53

Βιβλιογραφία

Ελληνική

Βλάχου Βασιλική, *Η Αντιμετώπιση της Σωματικής Βίας κατά των Γυναικών από το Σύστημα Απονομής της Ποινικής Δικαιοσύνης*, Έλλην, 2005

Βοκάλη Φαίδρα, Οι πληγές να γίνουν πηγές, Στο: Άννα Καραστάθη, Μπέσυ Πολυκάρπου (επιμ.) *Έλα να σου πω: Φεμινιστικές, λεσβιακές και κουήρ αφηγήσεις της μεταπολίτευσης*, Φεμινιστικό Αυτόνομο Κέντρο Έρευνας, 2021 (75-85)

Ζαραφωνίτου Χριστίνα, *Εμπειρική Εγκληματολογία*, Νομική Βιβλιοθήκη, 2004

Λάζος Γρηγόρης, *Ταξιστικές Θεωρήσεις για τις Εργατικές Τάξεις κατά τον 19ο αιώνα*, Νομική Βιβλιοθήκη, 2011

Λάζος Γρηγόρης, *Κριτική Εγκληματολογία*, Νομική Βιβλιοθήκη, 2007

Λάζος Γρηγόρης, *Πορνεία και Διεθνική Σωματεμπορία στη σύγχρονη Ελλάδα*, Καστανιώτη, 2001

Μαγγανάς Αντώνης, «Βιβλιοκριτικές –Βιβλιοπαρουσιάσεις», *Ελληνική Επιθεώρηση Εγκληματολογίας*, 3:4, 1989, (188-217)

Μπογιόπουλος Νίκος, *«Είναι ο Καπιταλισμός, ηλίθιε»*, Ημερόδρομος, 2018

Μπουρντιέ Πιερ, *Η ανδρική κυριαρχία*, (μτφρ. Γιαννοπούλου Έφη), Πατάκης, (Το πρωτότυπο έργο εκδόθηκε το 1998), 2007

Όρτνερ Σέρι, *Ανθρωπολογία, Γυναίκες και Φύλο*, (μτφρ. Βουγιούκα Άννα, επιμ. Μπακαλάκη Αλεξάνδρα), Αλεξάνδρεια, 1994.

Χαίδου Ανθοζωή, *Θετικιστική Εγκληματολογία Αιτιολογικές προσεγγίσεις του εγκληματικού φαινομένου*, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 1996

Χαλκιά Αλεξάνδρα, Η κοινωνιολογία της σεξουαλικότητας, οι αρρενωπότητες και ο έμφυλος Δεκέμβρης, Στο: Άννα Αποστολέλλη, Αλεξάνδρα Χαλκιά (επιμ.) *Σώμα-Φύλο- Σεξουαλικότητα ΛΟΑΤΚ Πολιτικές στην Ελλάδα*, Πλέθρον, 2012, (215-249)

Χαλκιά Αλεξάνδρα, *Έμφυλες Βιαιότητες εξουσία, λόγος, υποκειμενικότητες*, Αλεξάνδρεια, 2011

Ξενόγλωσση

Ahmed Leila, *Women and Gender in Islam. Historical Roots of a Modern Debate*, Yale University Press, New Haven, 1992

Alaimo Stacy, Nature, Στο: Lisa Disch and Mary Hawkesworth (επιμ.) *The Oxford Handbook of Feminist Theory*, Oxford University Press, 2016, (530-550)

Alcoff Linda Martín, *Rape and Resistance*, Polity, 2018

Bates Samantha, “Revenge Porn and Mental Health: A Qualitative Analysis of the Mental Health Effects of Revenge Porn on Female Survivors”, *Feminist Criminology*, Vol. 12(1), 2017, (22–42)

Browner H. Carole, Reproduction: From Rights to Justice?, Στο: Lisa Disch and Mary Hawkesworth (επιμ.) *The Oxford Handbook of Feminist Theory*, Oxford University Press, 2016, (803-831)

Buist, C., & Lenning, E., *Queer criminology*, Routledge, Νέα Υόρκη, 2016

Butler Judith, “The Force of Fantasy: Feminism, Mapplethorpe, and Discursive Excess.” *differences*, 2 (2), 1990 (105-126)

Carbó Albertín, “A Feminist Law Meets an Androcentric Criminal Justice System: Gender-Based Violence in Spain”, *Feminist Criminology*, Vol. 15(1), 2020, (70–96)

Chapkis, W., “Trafficking, migration, and the law: Protecting innocents, punishing immigrants” *Gender & Society*, 2003, (923-937)

Chatterjee Ipsita, *Alt-Right Movement Dissecting Racism, Patriarchy and Anti-immigrant Xenophobia*, Sage Publishing, 2021

Chesney-Lind Meda, Chagnon Nicholas “Criminology, Gender, and Race: A Case Study of Privilege in the Academy”, *Feminist Criminology*, Volume: 11 issue: 4, 2016, (311–333)

Cook J. Kimberly, “Has Criminology Awakened From Its “Androcentric Slumber”?”, *Feminist Criminology*, Volume: 11, Issue 4, 2016, (334–353)

Cooper Britney, Intersectionality, Στο: Lisa Disch and Mary Hawkesworth (επιμ.) *The Oxford Handbook of Feminist Theory*, Oxford University Press, 2016 (385-406)

Crittenden Courtney et. al, “*Being Assigned Work in Prison: Do Gender and Race Matter?*”, *Feminist Criminology*, Vol. 13(4), 2018, (359–381)

Davis Angela, Racialized Punishment and Prison Abolition, Στο: Tommy L. Lott, John P. Pittman (επιμ.), *A Companion to African-American Philosophy*, Wiley-Blackwell, 2003, (360-373)

Davis Angela, *Women, Race and Class*, Vintage, Νέα Υόρκη, 1983

Errico Malatesta, *Life and Ideas: The Anarchist Writings of Errico Malatesta*, (μτφρ. και επιμ. Vernon Richards), PM Press, 2015

Ferguson E. Kathy, Naylor S., Militarization and War, Στο: Lisa Disch and Mary Hawkesworth (επιμ.) *The Oxford Handbook of Feminist Theory*, Oxford University Press, (508-529)

Foucault Michel, *Surveillance and Punishment: The Birth of the Prison*, Gallimard, Paris, 1976

Garland et al., “Gender Politics and The Walking Dead: Gendered Violence and the Reestablishment of Patriarchy”, *Feminist Criminology*, Vol. 13(1), 2018, (59–86)

Grosz, E. *Volatile Bodies: Toward a Corporeal Feminism*, Indiana University Press, Μπλούμινγκτον, 1994

Heberle Renee, The Personal is Political, Στο: Lisa Disch and Mary Hawkesworth (επιμ.) *The Oxford Handbook of Feminist Theory*, Oxford University Press, 2016 (593-609)

Hooks Bell, *Feminism is for Everybody: Passionate Politics*, Pluto Press, 2000

Hooks Bell, *Feminist Theory: From Margin to Center*, South End Press, 1984

Jones Nikki, “I was Aggressive for the Streets, Pretty for the Pictures”: Gender, Difference, and the Inner-City Girl», *Gender & Society*, Vol. 23, Issue 1, 2009, (89-93)

Kantor, G. K., & Straus, M., “The “drunken bum” theory of wife beating. *Social Problems*, 34, 1987, (213–230)

Kourany, J. A. “The Place of Standpoint Theory in Feminist Science Studies” *Hypatia*, Volume: 24, Issue:4, (209-218)

Kropotkin Peter, *Anarchism: A Collection of Revolutionary Writings*, Dover, (μτφρ. και επιμ. Dover Ed), 2002

Lokaneeta Jinee, Violence, Στο: Lisa Disch and Mary Hawkesworth (επιμ.) *The Oxford Handbook of Feminist Theory*, Oxford University Press, 2016, (1010-1031)

Long M. LaDonna, “Rape Victim Advocates Experiences With Law Enforcement in the Emergency Room”, *Feminist Criminology*, Vol. 13(5), 2018, (498–515)

Maidment M., Transgressing boundaries: Feminist perspectives in criminology, Στο: DeKeseredy W., Perry B. (επιμ.), *Advancing Critical Criminology: Theory and Application*, Lexington Books, (53-71)

Michalowski, R., *Order, law, and crime: An introduction to criminology*, Random House, Νέα Υόρκη, 1985

Miller Teresa, “Keeping the Governments Hands off Our Bodies: Mapping a Feminist Legal Theory Approach to Privacy in Cross-Gender Searches.” *Buffalo Criminal Law Review*, 4:(2), 2001, (861-889)

Pemberton X. Sarah, Prison, Στο: Lisa Disch and Mary Hawkesworth (επιμ.) *The Oxford Handbook of Feminist Theory*, Oxford University Press, 2016, 721-740)

Renzetti M. Claire, *Feminist Criminology*, Routledge, 2013

Roy Deboleena, Science Studies, Στο: Lisa Disch and Mary Hawkesworth (επιμ.) *The Oxford Handbook of Feminist Theory*, Oxford University Press, 2016, (832-851)

Rusche, Georg, and Kirchheimer, Otto, *Punishment and Social Structure*, Columbia University Press, Νέα Υόρκη, 1939

Sabon C. Lauren, “Force, Fraud, and Coercion—What Do They Mean? A Study of Victimization Experiences in a New Destination Latino Sex Trafficking Network”, *Feminist Criminology*, Vol. 13(5), 2018, (456–476)

Samimi, P., & Alderson K. “Sexting among undergraduate students” *Computers in, Human Behavior*, 31(1), 2014, (230–241)

Schultz D., Police work, history of women, in USA, Στο: Rafter N. (επιμ.) *Encyclopedia of Women and Crime*, Oryx Press, 2000, (27-31)

Serafini Paula, “A rapist in your path’: Transnational feminist protest and why (and how) performance matters”, Volume: 23 issue: 2, *European Journal of Cultural Studies*, 2020, (290-295)

Simone de Beauvoir, *The Second Sex*. Harmondsworth: Penguin, 1972

Smart Carol, “Criminological Theory: Its Ideology and Implications concerning Women”, *The British Journal of Sociology*, Vol. 28, No. 1, 1977, (89-100)

Spade Dean, Willse Craig, Norms and Normalization, Στο: Lisa Disch and Mary Hawkesworth (επιμ.) *The Oxford Handbook of Feminist Theory*, Oxford University Press, 2016, (551-571)

Taylor Ian ,Walton Paul, Young Jock, *The New Criminology For a Social Theory of Deviance*, Routledge, 1973

Terrell Marry Church, *A colored woman in a white world*, Humanity Books, 2005

Threadcraft Shatema, Embodiment, Στο: Lisa Disch and Mary Hawkesworth (επιμ.) *The Oxford Handbook of Feminist Theory*, Oxford University Press, 2016, (207-226)

Wanzo Rebecca, Pop Culture/Visual Culture, Στο: Lisa Disch and Mary Hawkesworth (επιμ.) *The Oxford Handbook of Feminist Theory*, Oxford University Press, 201 (651-672)

Williams Juliet, Feminist Jurisprudence, Στο: Lisa Disch and Mary Hawkesworth (επιμ.) *The Oxford Handbook of Feminist Theory*, Oxford University Press, 2016, (247-260)

Woolf Virginia, *Three Guineas*, Hogarth Press, 1938

Πηγές

Δημοσίευμα της Εφημερίδας των Συντακτών «Έβαλε τέλος στη ζωή του γιατί δεν άντεξε τα καφενειακά σχόλια»

https://www.efsyn.gr/politiki/paraskinia/332458_ebale-telos-sti-zoi-toy-giati-den-antexe-ta-kafeneiaka-sholia (ημερομηνία πρόσβασης 17/2/2022)

Δημοσίευμα της Εφημερίδας των Συντακτών «Στο αρχείο μπαίνει η υπόθεση για το θάνατο της Λίνας Κοεμτζή» https://www.efsyn.gr/ellada/dikaiosyni/258931_sto-

arheio-mpainei-i-ypothesi-gia-thanato-tis-linas-koemtzi (ημερομηνία πρόσβασης 20/1/2022)

Δημοσίευμα της Lifo «Δημήτρης Ινδαρές: Το αίσθημα της αδικίας δεν καταπίνεται»
<https://www.lifo.gr/now/greece/dimitris-indares-aisthima-tis-adikias-den-katapinetai>
(ημερομηνία πρόσβασης 18/1/2022)

Δημοσίευμα της Εφημερίδας των Συντακτών «Τι δείχνει η βαλλιστική εξέταση στην ανθρωποκτονία του Νίκου Σαμπάνη»
https://www.efsyn.gr/ellada/astynomiko/327738_ti-deihnei-i-ballistiki-exetasi-stin-anthropoktonia-toy-nikoy-sampani (ημερομηνία πρόσβασης 17/1/2022)

Δημοσίευμα της Εφημερίδας των Συντακτών «Υποπτος για άλλες τρεις παρενοχλήσεις ο 22χρονος που συνελήφθη στη Ν. Σμύρνη»
<https://www.efsyn.gr/node/292799> (ημερομηνία πρόσβασης 9/5/2021)

Δημοσίευμα των news24/7 «Πολωνία: Η πρώτη νεκρή από την εφαρμογή του νόμου που απαγορεύει τις αμβλώσεις» <https://www.news247.gr/kosmos/polonia-i-proti-nekri-apo-tin-efarmogi-toy-nomoy-poy-apagoreyei-tis-amvloseis.9410254.html>
(ημερομηνία πρόσβασης 2/3/2021)

Δημοσίευμα της Εφημερίδας των Συντακτών «Την πέταξαν ζωντανή στη θάλασσα»
https://www.efsyn.gr/ellada/dikaiosyni/228972_tin-petaxan-zontani-sti-thalassa
(ημερομηνία πρόσβασης 18/2/2021)

Διεθνής Αμνηστία, «Άρθρο 336: ιστορική νίκη του γυναικείου κινήματος και του κινήματος ανθρωπίνων δικαιωμάτων»
<https://www.amnesty.gr/news/press/article/22245/arthro-336-istoriki-niki-toy-gynaikeioy-kinimatos-kai-toy-kinimatos?fbclid=IwAR0xk89QGbCvdzsXoIVfFt3IOXFysX0LxDSZcuzNqGIcwwQgybvd7Lv2Owc> (ημερομηνία πρόσβασης 20/12/2021)

«Ελληνική Δημοκρατία, ΕΣΔΑ και πρόσθετα Πρωτόκολλα αυτής» στο <https://www.elsyn.gr/el/node/919>. (ημερομηνία πρόσβασης 5/11/2021)

Ενημερωμένη πολιτική Διεθνούς Αμνηστίας για τις αμβλώσεις στο <https://www.amnesty.gr/news/articles/article/23730/i-diethnis-amnistia-dimosieyei-tin-enimeromeni-politiki-tis-gia-tis> (ημερομηνία πρόσβασης 10/2/2021)

Επίσημη ιστοσελίδα της Πολιτείας για το metoogreece <https://metoogreece.gr/>(ημερομηνία πρόσβασης 13/11/2021)

«ΟΔΕΘ, Το δικαίωμα στην άμβλωση σε Ελλάδα, Ευρώπη και Αμερική» στο odeth.eu ((ημερομηνία πρόσβασης 8/9/2021)

Filipovic Jill, «Our President Has Always Degraded Women -And We've Always Let Him» <https://time.com/5047771/donald-trump-comments-billy-bush/> (ημερομηνία πρόσβασης 22/9/2021)

Kapitan Alex,(2016, Οκτώβριος, 24), Where did “politically correct” come from?, Radical Copyeditor, (ημερομηνία πρόσβασης 11/6/2021)

Rios Carmen,(2015, Ιούνιος, 30) Calling Grown Women ‘Girls’ Is Sexist As Hell, Everyday Feminism (ημερομηνία πρόσβασης 18/4/2021)

Scalzi John, Straight White Male: The Lowest Difficulty Setting There Is, (ημερομηνία πρόσβασης 22/5/2021)

Trendhunter «Disturbing Sexist Ads», <https://www.trendhunter.com/trends/duncan-quinn-suit-ad-depicting-strangled-woman> (ημερομηνία πρόσβασης 13/3/2021)

Παράρτημα

A. Οι πρωτότυποι στίχοι του φεμινιστικού τραγουδιού «Un violador en tu camino»

El patriarcado es un juez que nos juzga por nacer
y nuestro castigo es la violencia que no ves.

El patriarcado es un juez que nos juzga por nacer
y nuestro castigo es la violencia que ya ves.

Es femicidio

Impunidad para mi asesino

Es la desaparición

Es la violación

Y la culpa no era mía, ni dónde estaba, ni cómo vestía.

Y la culpa no era mía, ni dónde estaba, ni cómo vestía.

Y la culpa no era mía, ni dónde estaba, ni cómo vestía.

Y la culpa no era mía, ni dónde estaba, ni cómo vestía.

El violador eras tú

El violador eres tú

Son los pacos

Los jueces

El estado

El presidente

El estado opresor es un macho violador

El estado opresor es un macho violador

El violador eras tú
El violador eres tú
Duerme tranquila niña inocente
sin preocuparte del bandolero
que por tus sueños, dulce y sonriente,
vela tu amante carabinero
El violador eres tú
El violador eres tú
El violador eres tú
El violador eres tú
El violador eres tú

B. Η Ομιλία της Sojourner Truth το 1851 με τίτλο « Ain't I a Woman »

Well, children, where there is so much racket there must be something out of kilter. I think that 'twixt the Negroes of the South and the women at the North, all talking about rights, the white men will be in a fix pretty soon. But what's all this here talking about? That man over there says that women need to be helped into carriages, and lifted over ditches, and to have the best place everywhere. Nobody ever helps me into carriages, or over mud-puddles, or gives me any best place! And ain't I a woman? Look at me! Look at my arm! I have ploughed and planted, and gathered into barns, and no man could head me! And ain't I a woman? I could work as much and eat as much as a man – when I could get it – and bear the lash as well! And ain't I a woman? I have borne thirteen children, and seen most all sold off to slavery, and when I cried out with my mother's grief, none but Jesus heard me! And ain't I a woman? Then they talk about this thing in the head; what's this they call it? [member of audience whispers, "intellect"] That's it, honey. What's that got to do with women's rights or Negroes' rights? If my cup won't hold but a pint, and yours holds a quart, wouldn't you be mean not to let me have my little half measure full? Then that little man in black there, he says women can't have as much rights as men, 'cause Christ wasn't a woman! Where did your Christ come from? Where did your Christ come from? From God and a woman! Man had nothing to do with Him. If the first woman God ever

made was strong enough to turn the world upside down all alone, these women together ought to be able to turn it back, and get it right side up again! And now they is asking to do it. The men better let them. Obligated to you for hearing me, and now old Sojourner ain't got nothing more to say.

Γ. Διαφήμιση της εταιρίας «Duncan Quinn» το 2008

(η πηγή της εικόνας προέρχεται από το <https://www.trendhunter.com/trends/duncan-quinn-suit-ad-depicting-strangled-woman>)

Δ. «Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου σχετικά με τη συμπλήρωση ενός έτους από τη de facto απαγόρευση της άμβλωσης στην Πολωνία»

Πέμπτη 11 Νοεμβρίου 2021 – Βρυξέλλες

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο,

- έχοντας υπόψη τη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΣΕΕ), και ιδίως τα άρθρα 2 και 7 παράγραφος 1,
- έχοντας υπόψη την Ευρωπαϊκή Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ) της 4ης Νοεμβρίου 1950 και τη σχετική νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (ΕΔΔΑ),
- έχοντας υπόψη την Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, και κυρίως τα άρθρα 18 και 19,
- έχοντας υπόψη τον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης («ο Χάρτης»), και ιδίως τα άρθρα 1, 2, 3, 6, 7, 10, 11, 21, 23, 35 και 45,
- έχοντας υπόψη το Σύνταγμα της Δημοκρατίας της Πολωνίας,
- έχοντας υπόψη το Διεθνές Σύμφωνο των Ηνωμένων Εθνών για τα οικονομικά, κοινωνικά και μορφωτικά δικαιώματα της 16ης Δεκεμβρίου 1966 και το Διεθνές Σύμφωνο των Ηνωμένων Εθνών για τα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα της 16ης Δεκεμβρίου 1966,
- έχοντας υπόψη τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για την εξάλειψη όλων των μορφών διακρίσεων κατά των γυναικών της 18ης Δεκεμβρίου 1979 και τις γενικές της συστάσεις αριθ. 21 (1994), αριθ. 24 (1999), αριθ. 28 (2010), αριθ. 33 (2015) και αριθ. 35 (2017),
- έχοντας υπόψη το Πρόγραμμα Δράσης του Πεκίνου και τα αποτελέσματα των διασκέψεων αναθεώρησής του,
- έχοντας υπόψη τη Διεθνή Διάσκεψη για τον Πληθυσμό και την Ανάπτυξη (ICPD) του 1994 στο Κάιρο, το πρόγραμμα δράσης της και τα αποτελέσματα των αναθεωρητικών διασκέψεων της, ιδίως της συνόδου κορυφής του Ναϊρόμπι για την ICPD+ 25 και τις δεσμεύσεις της για την επιδίωξη του στόχου «τρία μηδενικά», δηλαδή
το να μην υφίστανται ακάλυπτες ανάγκες για πληροφορίες και υπηρεσίες οικογενειακού προγραμματισμού, να εκλείψουν οι αποτρεψίμοι θάνατοι μητέρων, η

σεξουαλική βία και η βία λόγω φύλου, καθώς και οι επιβλαβείς πρακτικές κατά των γυναικών και των κοριτσιών,

- έχοντας υπόψη τους στόχους βιώσιμης ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών που συμφωνήθηκαν το 2015, και ιδιαίτερα τους στόχους 3 και 5,
- έχοντας υπόψη το σχέδιο δράσης για τη σεξουαλική και αναπαραγωγική υγεία, του Περιφερειακού Γραφείου του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας για την Ευρώπη: Επίτευξη των στόχων της Ατζέντας του 2030 για τη βιώσιμη ανάπτυξη στην Ευρώπη
- κανείς στο περιθώριο,
- έχοντας υπόψη τη Σύμβαση κατά των βασανιστηρίων και άλλων τρόπων σκληρής, απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας, της 10ης Δεκεμβρίου 1984,
- έχοντας υπόψη τη Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την πρόληψη και την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών και της ενδοοικογενειακής βίας («η Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης»), η οποία τέθηκε σε ισχύ την 1η Αυγούστου 2014,
- έχοντας υπόψη το ψήφισμά του της 28ης Νοεμβρίου 2019 σχετικά με την προσχώρηση της ΕΕ στη σύμβαση της Κωνσταντινούπολης και άλλα μέτρα για την καταπολέμηση της έμφυλης βίας(1),
- έχοντας υπόψη το θεματικό έγγραφο του Επιτρόπου για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα του Συμβουλίου της Ευρώπης, της 4ης Δεκεμβρίου 2017, με τίτλο «Women's sexual and reproductive health and rights in Europe» (Σεξουαλική και αναπαραγωγική υγεία και τα συναφή δικαιώματα των γυναικών στην Ευρώπη),
- έχοντας υπόψη τις διεθνείς τεχνικές κατευθυντήριες γραμμές της UNESCO για το 2018 σχετικά με τη σεξουαλική διαπαιδαγώγηση,
- έχοντας υπόψη τα προηγούμενα ψηφίσματά του σχετικά με την Πολωνία, και συγκεκριμένα το ψήφισμά του της 15ης Νοεμβρίου 2017 σχετικά με την κατάσταση του κράτους δικαίου και της δημοκρατίας στην Πολωνία(2) και το ψήφισμά του της 17ης Σεπτεμβρίου 2020 σχετικά με την πρόταση απόφασης του Συμβουλίου για τη διαπίστωση της ύπαρξης σαφούς κινδύνου σοβαρής παραβίασης του κράτους δικαίου από τη Δημοκρατία της Πολωνίας(3),
- έχοντας υπόψη τις τέσσερις διαδικασίες επί παραβάσει που κίνησε η Επιτροπή κατά της Πολωνίας σε σχέση με τη μεταρρύθμιση του πολωνικού δικαστικού συστήματος και την πρόταση απόφασης του Συμβουλίου της 20ής Δεκεμβρίου 2017 για τη διαπίστωση της ύπαρξης σαφούς κινδύνου σοβαρής παραβίασης του κράτους

δικαίου από τη Δημοκρατία της Πολωνίας (COM(2017)0835),

- έχοντας υπόψη το ψήφισμά του της 1ης Μαρτίου 2018 σχετικά με την απόφαση της Επιτροπής να ενεργοποιήσει το άρθρο 7 παράγραφος 1 ΣΕΕ όσον αφορά την κατάσταση στην Πολωνία(4),
- έχοντας υπόψη το ψήφισμά του της 14ης Νοεμβρίου 2019 σχετικά με την ποινικοποίηση της σεξουαλικής διαπαιδαγώγησης στην Πολωνία(5),
- έχοντας υπόψη το ψήφισμά του της 13ης Φεβρουαρίου 2019 σχετικά με την εναντίωση στα δικαιώματα των γυναικών και στην ισότητα των φύλων στην ΕΕ(6),
- έχοντας υπόψη το ψήφισμά του της 26ης Νοεμβρίου 2020 σχετικά με τη ντε φάκτο απαγόρευση του δικαιώματος στην άμβλωση στην Πολωνία(7),
- έχοντας υπόψη το ψήφισμά του της 24ης Ιουνίου 2021 σχετικά με την κατάσταση της σεξουαλικής και αναπαραγωγικής υγείας και των συναφών δικαιωμάτων στην ΕΕ, στο πλαίσιο της υγείας των γυναικών(8),
- έχοντας υπόψη τον Άτλαντα των ευρωπαϊκών πολιτικών για την άμβλωση του 2021, ο οποίος κατατάσσει 52 ευρωπαϊκές χώρες και εδάφη, βαθμολογώντας τα νομικά τους πλαίσια όσον αφορά την πρόσβαση σε φροντίδα ασφαλούς διακοπής της κύησης,
- έχοντας ιδίως υπόψη τα ψηφίσματά του της 16ης Σεπτεμβρίου 2021 σχετικά με την ελευθερία των μέσων ενημέρωσης και την περαιτέρω επιδείνωση του κράτους δικαίου στην Πολωνία(9) και της 21ης Οκτωβρίου 2021 σχετικά με την κρίση του κράτους δικαίου στην Πολωνία και την υπεροχή του δικαίου της ΕΕ(10),
- έχοντας υπόψη το άρθρο 132 παράγραφος 2 του Κανονισμού του,

A. λαμβάνοντας υπόψη ότι η Ένωση θεμελιώνεται στις αξίες του σεβασμού της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, της ελευθερίας, της δημοκρατίας, της ισότητας, της δικαιοσύνης, του κράτους δικαίου, του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της απαγόρευσης των διακρίσεων, όπως ορίζεται στο άρθρο 2 ΣΕΕ· λαμβάνοντας υπόψη ότι όλα τα κράτη μέλη έχουν αναλάβει, βάσει του διεθνούς δικαίου και των Συνθηκών της ΕΕ, υποχρεώσεις και καθήκοντα όσον αφορά την τήρηση, τη διασφάλιση και την ενάσκηση των θεμελιωδών δικαιωμάτων·

B. λαμβάνοντας υπόψη ότι, σύμφωνα με τον Χάρτη, την ΕΣΔΑ και τη νομολογία του ΕΔΔΑ, καθώς και τη νομολογία των οργάνων των Συνθηκών του ΟΗΕ, η σεξουαλική και αναπαραγωγική υγεία και τα συναφή δικαιώματα (ΣΑΥΔ) συνδέονται με πολλαπλά ανθρώπινα δικαιώματα, όπως το δικαίωμα στη ζωή, το δικαίωμα

πρόσβασης στην υγειονομική περίθαλψη, η ελευθερία από απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση και ο σεβασμός της σωματικής ακεραιότητας, της ιδιωτικότητας και της προσωπικής αυτονομίας· λαμβάνοντας υπόψη ότι τα δικαιώματα αυτά κατοχυρώνονται επίσης στο Σύνταγμα της Πολωνίας· λαμβάνοντας υπόψη ότι τα κράτη μέλη είναι νομικά υποχρεωμένα να σέβονται και να προστατεύουν τα ανθρώπινα δικαιώματα σύμφωνα με το σύνταγμά τους, τις Συνθήκες της ΕΕ και τον Χάρτη, καθώς και το διεθνές δίκαιο·

Γ. λαμβάνοντας υπόψη ότι η καθυστέρηση και η στέρηση της πρόσβασης στην άμβλωση συνιστά μορφή βίας με βάση το φύλο· λαμβάνοντας υπόψη ότι η πρόσβαση στη φροντίδα διακοπής της κύησης είναι απαραίτητη για την κοινωνική και οικονομική ισότητα· λαμβάνοντας υπόψη ότι αρκετοί φορείς ανθρωπίνων δικαιωμάτων⁽¹¹⁾ έχουν δηλώσει ότι η άρνηση ασφαλούς άμβλωσης μπορεί να ισοδυναμεί με βασανιστήρια ή σκληρή, απάνθρωπη και ταπεινωτική μεταχείριση, καθώς και ότι οι μη ασφαλείς αμβλώσεις που οδηγούν σε θάνατο στο πλαίσιο των απαγορεύσεων άμβλωσης, θα πρέπει να νοούνται ως αυθαίρετες ως προς το φύλο δολοφονίες, τις οποίες υφίστανται μόνο οι γυναίκες, ως αποτέλεσμα των διακρίσεων που κατοχυρώνονται από τον νόμο·

Δ. λαμβάνοντας υπόψη ότι, πριν ένα έτος, στις 22 Οκτωβρίου 2020, το παράνομο πολωνικό Συνταγματικό Δικαστήριο έκρινε αντισυνταγματική τη διάταξη του νόμου του 1993 για τον οικογενειακό προγραμματισμό, την προστασία του ανθρώπινου εμβρύου και τις προϋποθέσεις για τη διακοπή της κύησης, η οποία επέτρεπε την άμβλωση σε περιπτώσεις όπου προγεννητικές εξετάσεις ή άλλοι ιατρικοί λόγοι καταδείκνυαν μεγάλη πιθανότητα σοβαρού και μη αναστρέψιμου ελαττώματος του εμβρύου ή ανίατης ασθένειας που απειλούσε τη ζωή του εμβρύου· λαμβάνοντας υπόψη ότι αυτό είχε ως αποτέλεσμα τη de facto απαγόρευση των αμβλώσεων, δεδομένου ότι η συντριπτική πλειονότητα των νόμιμων αμβλώσεων που πραγματοποιούνται στην Πολωνία βασίζονταν στον προαναφερθέντα λόγο·

Ε. λαμβάνοντας υπόψη ότι η διάβρωση του κράτους δικαίου στην Πολωνία έχει οδηγήσει σε παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, συμπεριλαμβανομένης της ΣΑΥΔ· λαμβάνοντας υπόψη ότι η de facto απαγόρευση της άμβλωσης στην Πολωνία αποτελεί σαφή επίθεση κατά του κράτους δικαίου και των θεμελιωδών δικαιωμάτων

και περιορίζει την πραγμάτωση της ΣΑΥΔ στην Πολωνία, μετά τις πολυάριθμες επιθέσεις κατά του κράτους δικαίου τα τελευταία χρόνια·

ΣΤ. λαμβάνοντας υπόψη ότι η Επιτροπή Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης έχει εκφράσει επανειλημμένες ανησυχίες σχετικά με τη μη εφαρμογή των αποφάσεων του ΕΔΔΑ από την Πολωνία εδώ και περισσότερα από 13 έτη σε αρκετές υποθέσεις(12) στις οποίες το Δικαστήριο διαπίστωσε ότι η Πολωνία είχε παραβιάσει τα ανθρώπινα δικαιώματα λόγω της αδυναμίας της να διασφαλίσει στην πράξη την προσβασιμότητα της νόμιμης άμβλωσης·

Ζ. λαμβάνοντας υπόψη ότι οι προηγούμενες απόπειρες περιορισμού της ΣΑΥΔ ανακόπηκαν αρχικά το 2016, το 2018 και το 2020 λόγω της μαζικής εναντίωσης Πολωνών πολιτών, όπως εκφράστηκε στις πορείες της «Μαύρης Παρασκευής» τις οποίες υποστήριξαν σθεναρά βουλευτές του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου από διάφορες πολιτικές ομάδες·

Η. λαμβάνοντας υπόψη ότι, ως απάντηση στην απόφαση για τον περαιτέρω περιορισμό της πρόσβασης στην άμβλωση, πραγματοποιήθηκαν και πάλι άνευ προηγουμένου διαμαρτυρίες σε ολόκληρη την Πολωνία, μεταξύ άλλων σε μικρές πόλεις και χωριά, καθώς και σε ολόκληρο τον κόσμο, και διοργανώθηκαν εκ νέου κατά τη διάρκεια του Οκτωβρίου του 2021 σε περισσότερες από 20 πόλεις σε ολόκληρη την Πολωνία για τη σηματοδότηση της συμπλήρωσης ενός έτους από τη de facto απαγόρευση· λαμβάνοντας υπόψη ότι οι διαμαρτυρίες ξεκίνησαν ως αντίδραση στον σοβαρό περιορισμό που υπονομεύει τη θεμελιώδη ΣΑΥΔ των γυναικών της Πολωνίας, αλλά εξελίχθηκαν σε διαμαρτυρίες ενάντια στις περαιτέρω παραβιάσεις του κράτους δικαίου και κατά της κυβέρνησης που είναι υπεύθυνη για τις παραβιάσεις αυτές· λαμβάνοντας υπόψη ότι η χρήση υπέρμετρης και δυσανάλογης βίας κατά διαδηλωτών από τα όργανα επιβολής του νόμου έχει τεκμηριωθεί επαρκώς·

Θ. λαμβάνοντας υπόψη ότι, παρά τις άνευ προηγουμένου διαδηλώσεις, η απόφαση δημοσιεύθηκε επίσημα στις 27 Ιανουαρίου 2021 και, ως εκ τούτου, η de facto απαγόρευση της άμβλωσης έγινε πραγματικότητα για τις γυναίκες στην Πολωνία, με αποτέλεσμα την επέκταση των μη ασφαλών αμβλώσεων και τον εξαναγκασμό των γυναικών να ταξιδέψουν για να αναζητήσουν άμβλωση στο εξωτερικό, υπονομεύοντας έτσι την υγεία και τα δικαιώματα των γυναικών, τη σεξουαλική και σωματική αυτονομία και ακεραιότητά τους και θέτοντας σε κίνδυνο τη ζωή τους·

I. λαμβάνοντας υπόψη ότι μια έγκυος γυναίκα ηλικίας 30 ετών ονόματι Izabela απεβίωσε από σηπτικό σοκ στις 22 Σεπτεμβρίου 2021, επειδή οι γιατροί της δεν προέβησαν σε σωτήρια για τη ζωή της άμβλωση, περιμένοντας αντ' αυτού τον θάνατο του κυοφορούμενου εμβρύου λόγω των περιορισμών στις νόμιμες αμβλώσεις και της αποτρεπτικής επίδρασής τους στους γιατρούς στην Πολωνία· λαμβάνοντας υπόψη ότι ο θάνατός της προκάλεσε διαμαρτυρίες σε πολλές πολωνικές πόλεις και στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης με το σύνθημα «Καμία Άλλη»·

IA. λαμβάνοντας υπόψη ότι, σύμφωνα με δημοσιεύματα των μέσων ενημέρωσης, άλλη μία γυναίκα ονόματι Anna, η οποία βρισκόταν στον πέμπτο μήνα της εγκυμοσύνης της, πέθανε από σηπτικό σοκ στις 14 Ιουνίου 2021, αφού εξαναγκάστηκε από τους γιατρούς να γεννήσει ένα θνησιγενές βρέφος παρά την εικαζόμενη σηψαιμία·

IB. λαμβάνοντας υπόψη ότι, μετά την έκδοση της απόφασης, πολλές Πολωνές αναγκάστηκαν να ζητήσουν βοήθεια μέσω πρωτοβουλιών όπως η Abortion Without Borders και οργανώσεις που εδρεύουν σε άλλα κράτη μέλη προκειμένου να έχουν πρόσβαση στη ΣΑΥΔ τους, ειδικότερα δε σε υπηρεσίες άμβλωσης· λαμβάνοντας υπόψη ότι η οργάνωση των διαδικασιών άμβλωσης στηρίζεται σε οργανώσεις για τα δικαιώματα των γυναικών και άτυπες ομάδες, και εξαρτάται από τα χρήματα που συγκεντρώνονται από δωρεές·

ΙΓ. λαμβάνοντας υπόψη ότι, κατά τους τελευταίους 12 μήνες, ομάδες της πρωτοβουλίας Abortion Without Borders έχουν βοηθήσει 34 000 άτομα(13) από την Πολωνία να έχουν πρόσβαση στην άμβλωση· λαμβάνοντας υπόψη ότι οι αριθμοί αυτοί αποτελούν μόνο ένα μικρό ποσοστό του συνολικού αριθμού των Πολωνών που χρειάζονται στήριξη για να αποκτήσουν πρόσβαση στη φροντίδα διακοπής της κύησης·

ΙΔ. λαμβάνοντας υπόψη ότι, λόγω των νομικών περιορισμών και του στιγματισμού, υπάρχει έλλειψη αξιόπιστων δεδομένων σχετικά με τη συχνότητα των αμβλώσεων σε πολλά κράτη μέλη, καθώς και σχετικά με το πλαίσιο στο οποίο πραγματοποιούνται οι αμβλώσεις· λαμβάνοντας υπόψη ότι τα ακριβή, τακτικά επικαιροποιούμενα και ανώνυμα δεδομένα σχετικά με τις αμβλώσεις από όλα τα κράτη μέλη είναι ζωτικής σημασίας για την κατανόηση των αναγκών ΣΑΥΔ και τη διασφάλιση των δικαιωμάτων των γυναικών·

ΙΕ. λαμβάνοντας υπόψη ότι, σύμφωνα με τα στοιχεία που συγκέντρωσε η Ομοσπονδία Γυναικών και Οικογενειακού Σχεδιασμού (FEDERA), τους τελευταίους 10 μήνες μόνο 300 γυναίκες είχαν πρόσβαση σε υπηρεσίες άμβλωσης σε πολωνικά νοσοκομεία λόγω απειλής για τη ζωή και την υγεία· λαμβάνοντας υπόψη ότι η απόφαση στιγματίζει περαιτέρω τη ΣΑΥΔ και πλήττει δυσανάλογα τις γυναίκες και τα άτομα που κυοφορούν και δεν διαθέτουν τα οικονομικά μέσα για τη χρηματοδότηση ιατρικών αμβλώσεων ή αμβλώσεων στο εξωτερικό, καθώς και τα άτομα που δεν έχουν πρόσβαση στις τεχνολογίες της πληροφορίας·

ΙΣΤ. λαμβάνοντας υπόψη ότι μόνο λίγα νοσοκομεία στην Πολωνία πραγματοποιούν αμβλώσεις λόγω φόβου για εμπλοκή σε δικαστικές διαδικασίες· λαμβάνοντας υπόψη ότι οι γυναίκες συχνά αποφεύγουν να χρησιμοποιούν τις υπηρεσίες τους, καθώς φοβούνται επαχθείς, σκόπιμα καθυστερημένες διαδικασίες και παραπομπές· λαμβάνοντας υπόψη ότι η πορεία πρόσβασης στο δικαίωμα νόμιμης άμβλωσης για λόγους ψυχικής υγείας ακολουθείται όλο και περισσότερο από γυναίκες που βιώνουν σοβαρές παθήσεις ψυχικής υγείας επειδή δεν λαμβάνουν καμία κρατική θεσμική στήριξη για την πρόσβαση σε νόμιμες υπηρεσίες άμβλωσης στην Πολωνία· λαμβάνοντας υπόψη ότι, τον Ιούλιο του 2021, το ΕΔΔΑ ανακοίνωσε την πρόθεσή του να εξετάσει τις καταγγελίες Πολωνών σχετικά με παραβιάσεις των δικαιωμάτων τους που κατοχυρώνονται από την ΕΣΔΑ(14)·

ΙΖ. λαμβάνοντας υπόψη ότι, σύμφωνα με τον Ευρωπαϊκό Άτλαντα Αντισύλληψης 2020(15), η Πολωνία, ακόμα και πριν από την εν λόγω απόφαση, είχε μία από τις πιο περιοριστικές πολιτικές όσον αφορά την πρόσβαση σε μέσα αντισύλληψης, τον οικογενειακό προγραμματισμό, την παροχή συμβουλών και την παροχή ενημέρωσης στο διαδίκτυο· λαμβάνοντας υπόψη ότι η Πολωνία είναι μία από τις λίγες χώρες στις οποίες απαιτείται συνταγή για το χάπι της επόμενης μέρας, την οποία συχνά οι γιατροί αρνούνται λόγω προσωπικών πεποιθήσεων·

ΙΗ. λαμβάνοντας υπόψη ότι, βάσει του πολωνικού ποινικού κώδικα, οποιοσδήποτε τερματίζει την εγκυμοσύνη άλλου προσώπου, ή βοηθά ή παρακινεί άτομο που κυοφορεί να τερματίσει την εγκυμοσύνη του κατά παράβαση των διατάξεων του νόμου, υπέχει ποινική ευθύνη, που μπορεί να τιμωρηθεί ακόμη και με φυλάκιση· λαμβάνοντας υπόψη ότι, λόγω των υφιστάμενων νομικών διατάξεων, του κοινωνικού

στιγματισμού, του φόβου και της πίεσης από τους ομοτίμους τους και τις ιατρικές αρχές, οι γιατροί στην Πολωνία προτιμούν να μην συνδέονται με τις διαδικασίες άμβλωσης, κάτι που ίσχυε ήδη ακόμη και όταν η άμβλωση ήταν νόμιμη· λαμβάνοντας υπόψη ότι, εκτός από την ευρέως χρησιμοποιούμενη ρήτρα επίκλησης λόγων συνείδησης, ορισμένοι γιατροί δημιουργούν πρόσθετα μη θεσμοθετημένα εμπόδια, όπως περιττές ιατρικές εξετάσεις, ψυχολογική εξέταση ή πρόσθετες επισκέψεις σε ειδικούς, ή περιορίζουν τα δικαιώματα των γυναικών σε προγεννητικές εξετάσεις και ενημέρωση που θα πρέπει να διασφαλίζονται για όλες στο πλαίσιο του δημόσιου συστήματος υγείας· λαμβάνοντας υπόψη ότι οι προσωπικές πεποιθήσεις ενός ατόμου σχετικά με την άμβλωση δεν επιτρέπεται να παρεμβαίνουν στο δικαίωμα του ασθενούς για πλήρη πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη και στις υπηρεσίες που παρέχονται βάσει του νόμου·

ΙΘ. λαμβάνοντας υπόψη ότι στην Πολωνία η πρόσβαση στη γυναικολογική περίθαλψη είναι εξαιρετικά περιορισμένη και σχεδόν αδύνατη σε ορισμένες περιοχές, με αποτέλεσμα μεγάλο αριθμό ακούσιων κυήσεων, κακή αναπαραγωγική υγεία, υψηλό επιπολασμό του καρκίνου του τραχήλου της μήτρας και ανεπαρκή πρόσβαση στην αντισύλληψη· λαμβάνοντας υπόψη ότι, σύμφωνα με το Ανώτατο Ελεγκτικό Συνέδριο, το 2018 μόνο το 2 % των εγκύων γυναικών που ζούσαν σε αγροτικές περιοχές της Πολωνίας υποβλήθηκαν σε όλες τις συνήθεις εξετάσεις που είναι απαραίτητες κατά τη διάρκεια της εγκυμοσύνης· λαμβάνοντας υπόψη ότι η πρόσβαση των ατόμων ΛΟΑΔΜ+ σε σεξουαλική και αναπαραγωγική υγειονομική περίθαλψη είναι εξαιρετικά περιορισμένη, όπως και τα δικαιώματά τους· λαμβάνοντας υπόψη ότι τα διεμφυλικά και τα μη δυϊκά ως προς το φύλο άτομα που χρειάζονται γυναικολογική φροντίδα αντιμετωπίζουν διακρίσεις στο ιατρικό περιβάλλον και συχνά δεν έχουν πρόσβαση σε περίθαλψη· λαμβάνοντας υπόψη ότι η κατάλληλη για την ηλικία εκπαίδευση σε θέματα σεξουαλικότητας και σχέσεων στα πολωνικά σχολεία δεν είναι ούτε υποχρεωτική ούτε ολοκληρωμένη και τεκμηριωμένη, και ότι καταβάλλονται προσπάθειες για την πλήρη απαγόρευσή της·

Κ. λαμβάνοντας υπόψη ότι έχει αυξηθεί ο αριθμός των ανησυχητικών απειλών και των εκστρατειών μίσους που στοχεύουν τις υπερασπίστριες των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των γυναικών (ΥΑΔΓ) στην Πολωνία επειδή υποστηρίζουν τα δικαιώματα των γυναικών, το δικαίωμα στην άμβλωση και το κίνημα απεργίας των γυναικών, το οποίο βρίσκεται στην πρώτη γραμμή των μαζικών διαμαρτυριών κατά

των περιορισμών πρόσβασης στη νόμιμη άμβλωση· λαμβάνοντας υπόψη ότι οι απειλές αυτές υπενθυμίζουν ανησυχητικά τους κλιμακούμενους κινδύνους για τις ΥΑΔΓ στη χώρα·

ΚΑ. λαμβάνοντας υπόψη ότι οι ΥΑΔΓ συγκεντρώνουν υπογραφές για ένα νομοσχέδιο, στο πλαίσιο της πρωτοβουλίας πολιτών που εκπόνησε η FEDERA με τίτλο «Legal Abortion: No compromises» (Νόμιμη άμβλωση: Χωρίς συμβιβασμούς»), που θα αντιστρέψει την απαγόρευση της άμβλωσης και θα επιτρέπει τον ασφαλή τερματισμό της εγκυμοσύνης έως τη 12η εβδομάδα χωρίς να κληθεί η ασθενής να αιτιολογήσει την απόφασή της, και σε εξαιρετικές περιπτώσεις μετά τη 12η εβδομάδα· λαμβάνοντας υπόψη ότι, τον Σεπτέμβριο του 2021, το ίδρυμα Pro-Right to Life υπέβαλε στο πολωνικό κοινοβούλιο νομοσχέδιο με τίτλο «Σταματήστε την άμβλωση 2021» (Stop Aborcji), το οποίο θα απαγορεύει πλήρως την πρόσβαση στην άμβλωση και θα την ποινικοποιεί, με την πρόβλεψη ποινών φυλάκισης έως και 25 ετών·

ΚΒ. λαμβάνοντας υπόψη ότι οι νόμοι της πολωνικής βουλής σχετικά με το Συνταγματικό Δικαστήριο, που εγκρίθηκαν στις 22 Δεκεμβρίου 2015 και στις 22 Ιουλίου 2016, καθώς και η δέσμη τριών νόμων που εγκρίθηκε στο τέλος του 2016, υπονόμεισαν σε μεγάλο βαθμό την ανεξαρτησία και τη νομιμότητα του Συνταγματικού Δικαστηρίου· λαμβάνοντας υπόψη ότι οι νόμοι της 22ας Δεκεμβρίου 2015 και της 22ας Ιουλίου 2016 κρίθηκαν αντισυνταγματικοί από το Συνταγματικό Δικαστήριο, στις 9 Μαρτίου 2016 και στις 11 Αυγούστου 2016, αντιστοίχως· λαμβάνοντας υπόψη ότι οι πολωνικές αρχές ούτε δημοσίευσαν ούτε εκτέλεσαν τότε τις εν λόγω αποφάσεις· λαμβάνοντας υπόψη ότι η συνταγματικότητα των πολωνικών νόμων δεν μπορεί πλέον να διασφαλιστεί αποτελεσματικά στην Πολωνία μετά την έναρξη ισχύος των προαναφερόμενων νομοθετικών αλλαγών(16) και, ως εκ τούτου, η νομιμότητα της απόφασης της 22ας Οκτωβρίου 2020 είναι αμφισβητήσιμη·

ΚΓ. λαμβάνοντας υπόψη ότι, στις 7 Οκτωβρίου 2021, το ίδιο παράνομο «Συνταγματικό Δικαστήριο», με δύο αποκλίνουσες γνώμες, εξέδωσε απόφαση στην υπόθεση K 3/21, κατόπιν αιτήματος που υπέβαλε ο Πολωνός πρωθυπουργός στις 29 Μαρτίου 2021, με την οποία διαπίστωσε ότι οι διατάξεις της ΣΕΕ είναι ασύμβατες με το πολωνικό Σύνταγμα για πολλαπλούς λόγους· λαμβάνοντας υπόψη ότι η απόφαση αυτή συνιστά επίθεση κατά της ευρωπαϊκής κοινότητας αξιών και νόμων στο σύνολό

της, υπονομεύοντας την υπεροχή του δικαίου της ΕΕ ως ακρογωνιαίου λίθου της, σύμφωνα με την πάγια νομολογία του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης·

ΚΔ. λαμβάνοντας υπόψη ότι η απόφαση της 22ας Οκτωβρίου 2020 αντιστρέφει τα κεκτημένα δικαιώματα των Πολωνών, καθώς πριν από την εφαρμογή της, η άμβλωση στην Πολωνία ήταν νόμιμη σε τρεις περιπτώσεις, γεγονός που σημαίνει ότι οι Πολωνές βρίσκονται σήμερα σε χειρότερη νομική θέση απ' ό, τι όταν η Πολωνία προσχώρησε στην ΕΕ το 2004· τονίζει ότι η συνταγματικότητα των τριών υφιστάμενων εξαιρέσεων δεν είχε αμφισβητηθεί από το Συνταγματικό Δικαστήριο προτού η κυβέρνηση υπό την ηγεσία του PiS αποκτήσει τον έλεγχο του δικαστηρίου και του δικαστικού συστήματος γενικότερα·

ΚΕ. λαμβάνοντας υπόψη ότι μια φονταμενταλιστική οργάνωση, η Ordo Iuris, η οποία έχει στενούς δεσμούς με τον κυβερνητικό συνασπισμό, υπήρξε η κινητήρια δύναμη των εκστρατειών που υπονομεύουν τα ανθρώπινα δικαιώματα και την ισότητα των φύλων στην Πολωνία, συμπεριλαμβανομένων των προσπαθειών για την απαγόρευση της άμβλωσης, τις εκκλήσεις για αποχώρηση της Πολωνίας από τη Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης και τις εκκλήσεις για τη δημιουργία των λεγόμενων «ζωνών χωρίς ΛΟΑΔΜ»· λαμβάνοντας υπόψη ότι, επομένως, γίνεται κατάχρηση των πολιτιστικών και θρησκευτικών αξιών στην Πολωνία προκειμένου να παρεμποδιστεί η πλήρης εφαρμογή των δικαιωμάτων των γυναικών, η ισότητα των γυναικών και το δικαίωμά τους να αποφασίζουν για το σώμα τους·

ΚΣΤ. λαμβάνοντας υπόψη ότι η Επιτροπή της Βενετίας του Συμβουλίου της Ευρώπης, το ΕΔΑΔ, το Κοινοβούλιο και η Επιτροπή έχουν εκφράσει σοβαρές ανησυχίες σχετικά με το κράτος δικαίου, συμπεριλαμβανομένων της νομιμότητας, της ανεξαρτησίας και της αποτελεσματικότητας του Συνταγματικού Δικαστηρίου· λαμβάνοντας υπόψη ότι η Επιτροπή κίνησε τη διαδικασία του άρθρου 7 παράγραφος 1 μετά τις μεταρρυθμίσεις του δικαστικού συστήματος του 2015 στην Πολωνία·

1. επαναλαμβάνει ότι καταδικάζει απερίφραστα την απόφαση του παράνομου Συνταγματικού Δικαστηρίου της 22ας Οκτωβρίου 2020 που επιβάλλει σχεδόν πλήρη απαγόρευση της άμβλωσης και την κατάφωρη αυτή επίθεση κατά της ΣΑΥΔ στην Πολωνία· καλεί την πολωνική κυβέρνηση να εγγυηθεί γρήγορα και πλήρως την πρόσβαση και την παροχή υπηρεσιών άμβλωσης, να παράσχει ασφαλείς, νόμιμες,

δωρεάν και υψηλής ποιότητας υπηρεσίες άμβλωσης και να τις καταστήσει προσβάσιμες σε όλες τις γυναίκες και τα κορίτσια· καλεί τις πολωνικές αρχές να σέβονται, να εκπληρώνουν και να προάγουν τα ανθρώπινα δικαιώματα των γυναικών στη ζωή, την υγεία και την ισότητα, καθώς και την ελευθερία τους από διακρίσεις, βία και βασανιστήρια ή σκληρή, απάνθρωπη και ταπεινωτική μεταχείριση·

2. εκφράζει τη βαθιά λύπη του για την απουσία, κατά τη διάρκεια του παρελθόντος έτους, οποιασδήποτε πρωτοβουλίας ή πρότασης που αποσκοπεί στην άρση της *de facto* απαγόρευσης των αμβλώσεων και των πολυάριθμων περιορισμών στην πρόσβαση στη ΣΑΥΔ στη χώρα· επαναλαμβάνει ότι η *de facto* απαγόρευση της άμβλωσης θέτει σε κίνδυνο την υγεία και τη ζωή των γυναικών και έχει ήδη επιφέρει τον θάνατο τουλάχιστον μιας γυναίκας· υπενθυμίζει ότι η καθολική πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη και η ΣΑΥΔ αποτελούν θεμελιώδη ανθρώπινα δικαιώματα·

3. εκφράζει την αλληλεγγύη του προς τις Πολωνές, τους ακτιβιστές και ακτιβίστριες και τα γενναία άτομα και οργανώσεις που εξακολουθούν να βοηθούν τις γυναίκες να έχουν πρόσβαση στη φροντίδα διακοπής της κύησης όταν την χρειάζονται, καθώς πρόκειται για το δικό τους σώμα και η επιλογή είναι δική τους· εκφράζει τη βαθιά του λύπη για την έναρξη ισχύος της απόφασης, παρά τις μαζικές διαδηλώσεις υπέρ της νόμιμης πρόσβασης στην άμβλωση· στηρίζει όλες τις γυναίκες και τις υπερασπίστριες των ανθρωπίνων δικαιωμάτων που εξακολουθούν να διαμαρτύρονται άοκνα ενάντια σε αυτούς τους σοβαρούς περιορισμούς στις θεμελιώδεις ελευθερίες και τα δικαιώματά τους· σημειώνει ότι οι διαδηλωτές ζητούν όχι μόνο την ακύρωση της απόφασης του παράνομου Συνταγματικού Δικαστηρίου, αλλά και το δικαίωμα σε δωρεάν, νόμιμη και ασφαλή πρόσβαση στην άμβλωση και τον σεβασμό της σωματικής αυτονομίας και ακεραιότητας· επισημαίνει τις εκφράσεις στήριξης και ενδιαφέροντος για τον αγώνα των Πολωνών διαδηλωτών από πολλά κράτη μέλη και από όλο τον κόσμο·

4. τονίζει ότι ο περιορισμός ή η απαγόρευση του δικαιώματος στην άμβλωση δεν μειώνει σε καμία περίπτωση την ανάγκη για αμβλώσεις, αλλά έχει ως αποτέλεσμα οι γυναίκες να αναγκάζονται να αναζητήσουν μη ασφαλείς αμβλώσεις, να ταξιδέψουν στο εξωτερικό για να εξασφαλίσουν υπηρεσίες άμβλωσης ή να ολοκληρώσουν την εγκυμοσύνη τους ενάντια στη θέλησή τους, μεταξύ άλλων σε περιπτώσεις θανατηφόρων ή σοβαρών προβλημάτων του εμβρύου· τονίζει περαιτέρω ότι πρόκειται για παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και για μια μορφή βίας με

βάση το φύλο που θίγει τα δικαιώματα των γυναικών και των κοριτσιών στη ζωή, τη σωματική και διανοητική ακεραιότητα, την ισότητα, την απαγόρευση των διακρίσεων και την υγεία·

5. εκφράζει τη βαθιά ανησυχία του για το γεγονός ότι χιλιάδες γυναίκες πρέπει να ταξιδέψουν για να αποκτήσουν πρόσβαση σε μια τόσο σημαντική υγειονομική υπηρεσία όπως είναι η άμβλωση· τονίζει ότι οι διασυνοριακές υπηρεσίες άμβλωσης δεν αποτελούν βιώσιμη επιλογή, ιδίως για τα άτομα που ζουν σε συνθήκες φτώχειας, αντιμετωπίζουν διατομεακές διακρίσεις και βρίσκονται σε ευάλωτη κατάσταση· εκφράζει την ανησυχία του για το γεγονός ότι τα ταξίδια στο εξωτερικό θέτουν σε κίνδυνο την υγεία, τη ζωή και την ευημερία των γυναικών· τονίζει τη σημασία της περίθαλψης μετά την άμβλωση, ιδίως στην περίπτωση γυναικών που έχουν επιπλοκές λόγω ατελούς ή μη ασφαλούς άμβλωσης·

6. καταδικάζει απερίφραστα όλες τις νομοθετικές προτάσεις ή τους περιορισμούς που αποσκοπούν στην περαιτέρω απαγόρευση, ποινικοποίηση και περιορισμό της πρόσβασης σε ασφαλείς και νόμιμες αμβλώσεις στην Πολωνία· υπενθυμίζει στο πολωνικό κοινοβούλιο και τις πολωνικές αρχές ότι τα μέτρα για τον περιορισμό της ΣΑΥΔ αντιβαίνουν στην αρχή της μη οπισθοδρόμησης βάσει του διεθνούς δικαίου για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τις παροτρύνει να διασφαλίσουν την πλήρη πραγμάτωση της ΣΑΥΔ·

7. καταδικάζει το ολοένα και πιο εχθρικό και βίαιο περιβάλλον για τις ΥΑΔΓ στην Πολωνία και καλεί τις πολωνικές αρχές να εγγυηθούν το δικαίωμα των ΥΑΔΓ να εκφράζονται δημόσια, μεταξύ άλλων όταν αντιτίθενται στην κυβερνητική πολιτική, χωρίς φόβο για επιπτώσεις ή απειλές· καλεί τις πολωνικές αρχές να προστατεύσουν επείγοντως τις ΥΑΔΓ που έχουν στοχοποιηθεί, να διερευνήσουν τις απειλές εναντίον τους και να υποχρεώσουν τους υπεύθυνους να λογοδοτήσουν· παροτρύνει την πολωνική κυβέρνηση να καταπολεμήσει τις καταχρηστικές εκστρατείες παραπληροφόρησης που στοχοποιούν τις ΥΑΔΓ· τονίζει ότι πολλές ΥΑΔΓ στην Πολωνία αντιμετωπίζουν πλέον ποινικές κατηγορίες για τον ρόλο τους στις διαμαρτυρίες κατά του νομοσχεδίου ως αποτέλεσμα των περιορισμών που είχαν επιβληθεί τότε λόγω της νόσου COVID-19· παροτρύνει την πολωνική κυβέρνηση να απόσχει από την απαγγελία πολιτικά υποκινούμενων ποινικών κατηγοριών εις βάρος υπερασπιστριών των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των γυναικών·

8. καταδικάζει απερίφραστα την υπέρμετρη και δυσανάλογη χρήση ισχύος και βίας

κατά των διαδηλωτών, συμπεριλαμβανομένων ακτιβιστών και ακτιβιστριών και οργανώσεων για τα δικαιώματα των γυναικών, από τις αρχές επιβολής του νόμου και μη κρατικούς φορείς, όπως ακροδεξιές εθνικιστικές ομάδες· καλεί τις πολωνικές αρχές να διασφαλίσουν ότι όσοι επιτίθενται σε διαδηλωτές θα λογοδοτήσουν για τις πράξεις τους·

9. καταδικάζει την εχθρική ρητορική που χρησιμοποιούν αξιωματούχοι της πολωνικής κυβέρνησης κατά των ΥΑΔΓ και άλλων επικριτών των κυβερνητικών πολιτικών, και παροτρύνει την Επιτροπή να αντιμετωπίσει το ζήτημα αυτό και να στηρίξει τους ακτιβιστές και τις ακτιβίστριες τόσο πολιτικά όσο και οικονομικά·

10. καλεί την πολωνική κυβέρνηση να διασφαλίσει ότι οι γυναίκες και τα κορίτσια συμμετέχουν στην εκπόνηση νόμων και πολιτικών που επηρεάζουν τη ζωή τους, μεταξύ άλλων όσον αφορά τη ΣΑΥΔ και τις αμβλώσεις, και ότι έχουν τη δυνατότητα πρόσβασης στη δικαιοσύνη και σε μέσα έννομης προστασίας σε περίπτωση παραβίασης των δικαιωμάτων τους·

11. καλεί το Συμβούλιο και την Επιτροπή να παράσχουν επαρκή χρηματοδότηση στις εθνικές και τοπικές οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών για να προωθηθεί η στήριξη σε επίπεδο βάσης για τη δημοκρατία, το κράτος δικαίου και τα θεμελιώδη δικαιώματα στα κράτη μέλη, συμπεριλαμβανομένης της Πολωνίας· παροτρύνει την Επιτροπή να στηρίξει πάραυτα και άμεσα προγράμματα και οργανώσεις της πολωνικής κοινωνίας των πολιτών που εργάζονται για να διασφαλίσουν την προστασία της σεξουαλικής και αναπαραγωγικής υγείας και των συναφών δικαιωμάτων· καλεί την Επιτροπή και τα κράτη μέλη να στηρίζουν την ευαισθητοποίηση και προγράμματα κατάρτισης σχετικά με τη ΣΑΥΔ μέσω χρηματοδοτικών προγραμμάτων· χαιρετίζει τη στήριξη που παρέχουν ορισμένα κράτη μέλη όσον αφορά την παροχή βοήθειας σε οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών που βοηθούν τις Πολωνές στην πραγμάτωση της σεξουαλικής και αναπαραγωγικής υγείας και των συναφών δικαιωμάτων τους και ενθαρρύνει άλλα κράτη μέλη να πράξουν το ίδιο· καλεί τα κράτη μέλη να συνεργαστούν πιο αποτελεσματικά για να διευκολύνουν τη διασυνοριακή πρόσβαση στην άμβλωση, για παράδειγμα παρέχοντας στις Πολωνές πρόσβαση σε ελεύθερες και ασφαλείς αμβλώσεις στο πλαίσιο των εθνικών συστημάτων υγειονομικής περίθαλψης·

12. επιμένει ότι η εκτέλεση άμβλωσης δεν θα πρέπει να περιλαμβάνεται στον ποινικό κώδικα με οποιονδήποτε τρόπο ή μορφή, καθώς αυτό έχει αποτρεπτικό αντίκτυπο

στους γιατρούς οι οποίοι, κατά συνέπεια, απέχουν από την παροχή υπηρεσιών σεξουαλικής και αναπαραγωγικής υγείας επειδή φοβούνται την επιβολή ποινικών κυρώσεων και, ως εκ τούτου, περιορίζεται η υγειονομική περίθαλψη που βρίσκεται στη διάθεση των γυναικών και των κοριτσιών· εκφράζει την ανησυχία του για το γεγονός ότι, ως αποτέλεσμα αυτής της κατάστασης, οι γιατροί τείνουν να δίνουν προτεραιότητα στη διάσωση του εμβρύου και όχι στη ζωή της γυναίκας· καλεί την πολωνική κυβέρνηση να μεριμνήσει ώστε «καμία άλλη» γυναίκα στην Πολωνία να μην πεθάνει εξαιτίας αυτού του περιοριστικού νόμου, να αποποινικοποιήσει πλήρως την άμβλωση και να αφαιρέσει οτιδήποτε σχετίζεται με την άμβλωση από το ποινικό δίκαιο, προκειμένου να διασφαλιστεί ότι οι γιατροί συμφωνούν να εκτελούν αμβλώσεις στην πράξη εντός των νόμιμων ορίων του εθνικού δικαίου, και να διασφαλίσει ότι οι πληροφορίες που παρέχει σχετικά με την πρόσβαση στην άμβλωση και άλλα σεξουαλικά και αναπαραγωγικά δικαιώματα είναι αμερόληπτες και τεκμηριωμένες·

13. υπενθυμίζει ότι η αδικαιολόγητη πληθώρα περιορισμών πρόσβασης στην ασφαλή άμβλωση που απορρέει από την προαναφερθείσα απόφαση του παράνομου Συνταγματικού Δικαστηρίου δεν προστατεύει τα εγγενή και αναφαίρετα δικαιώματα και την αξιοπρέπεια των γυναικών, δεδομένου ότι παραβιάζει τον Χάρτη, την ΕΣΔΑ και τη νομολογία του ΕΔΔΑ, πολυάριθμες διεθνείς Συμβάσεις τις οποίες έχει υπογράψει η Πολωνία, καθώς και το Σύνταγμα της Δημοκρατίας της Πολωνίας· επαναλαμβάνει την έκκλησή του προς τις πολωνικές αρχές να εφαρμόσουν πλήρως τις αποφάσεις του ΕΔΔΑ στις υποθέσεις που κινήθηκαν κατά της Πολωνίας, με τις οποίες αποφάνθηκε ότι ο περιορισμός της πρόσβασης στη νόμιμη άμβλωση παραβιάζει τα ανθρώπινα δικαιώματα των γυναικών·

14. τονίζει ότι η απρόσκοπτη και έγκαιρη πρόσβαση σε υπηρεσίες αναπαραγωγικής υγείας και ο σεβασμός της αναπαραγωγικής αυτονομίας και της λήψης αποφάσεων των γυναικών είναι κρίσιμης σημασίας για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των γυναικών και της ισότητας των φύλων· υπογραμμίζει ότι οι εμπειρογνώμονες του ΟΗΕ(17) τόνισαν ότι τα ανθρώπινα δικαιώματα των γυναικών είναι θεμελιώδη δικαιώματα που δεν μπορούν να υπαχθούν σε πολιτισμικά, θρησκευτικά ή πολιτικά κριτήρια, και ότι η επιρροή παρεμβάσεων ιδεολογικού και θρησκευτικού χαρακτήρα σε θέματα δημόσιας υγείας υπήρξε ιδιαίτερα επιβλαβής για την υγεία και την ευημερία των γυναικών και των κοριτσιών·

15. εκφράζει τη βαθιά ανησυχία του για τη χρήση της ρήτρας επίκλησης λόγων συνείδησης, η οποία συνιστά άρνηση ιατρικής περίθαλψης με βάση προσωπικές πεποιθήσεις· εκφράζει τη λύπη του για το γεγονός ότι, μετά την τροποποίηση του νόμου για το επάγγελμα του ιατρού και του οδοντιάτρου, οι ιατροί και οι υγειονομικές εγκαταστάσεις δεν υποχρεούνται να υποδεικνύουν εναλλακτική εγκατάσταση ή άλλον επαγγελματία σε περίπτωση άρνησης της άμβλωσης και άλλων υπηρεσιών σεξουαλικής και αναπαραγωγικής υγείας λόγω προσωπικών πεποιθήσεων· σημειώνει ότι, μετά την απόφαση του παράνομου Συνταγματικού Δικαστηρίου της 22ας Οκτωβρίου 2020, η πρακτική χρήση της ρήτρας επίκλησης λόγων συνείδησης περιορίζεται από μόνη της καθώς δεν υφίσταται πλέον δικαίωμα πρόσβασης στην άμβλωση λόγω της κατάστασης του εμβρύου· εκφράζει τη δυσαρέσκειά του για το γεγονός ότι ο τρόπος με τον οποίο η ρήτρα αυτή εντάσσεται στο πολωνικό δίκαιο δεν προβλέπει καμία διαδικασία προσφυγής κατά της καταχρηστικής χρήσης της ρήτρας επίκλησης λόγων συνείδησης· εκφράζει τη λύπη του για το γεγονός ότι οι γυναικολόγοι την επικαλούνται συχνά εσφαλμένα όταν τους ζητείται να συνταγογραφήσουν αντισυλληπτικά, περιορίζοντας έτσι στην πράξη και την πρόσβαση στην αντισύλληψη στην Πολωνία· σημειώνει ότι ο εν λόγω μηχανισμός άρνησης ιατρικής περίθαλψης βάσει προσωπικών πεποιθήσεων εμποδίζει επίσης την πρόσβαση σε προγεννητικό έλεγχο, γεγονός το οποίο όχι μόνο αποτελεί παραβίαση του δικαιώματος στην ενημέρωση σχετικά με την κατάσταση του εμβρύου, αλλά εμποδίζει επίσης την επιτυχή θεραπευτική αντιμετώπιση είτε κατά τη διάρκεια της εγκυμοσύνης είτε αμέσως μετά· καλεί την πολωνική κυβέρνηση να ρυθμίσει τις αρνήσεις παροχής υπηρεσιών ΣΑΥ από παρόχους υγειονομικής περίθαλψης κατά τρόπο που να μην αρνείται την πρόσβαση στη σεξουαλική και αναπαραγωγική υγεία και τα συναφή δικαιώματα, και παροτρύνει την πολωνική κυβέρνηση να εγκρίνει τις αναγκαίες μεταρρυθμίσεις για την καθιέρωση της υποχρέωσης παραπομπής ενός ασθενούς σε εναλλακτικό επαγγελματία και μια διαδικασία προσφυγής κατά της καταχρηστικής χρήσης της ρήτρας επίκλησης λόγων συνείδησης·

16. παροτρύνει τις πολωνικές αρχές να καταργήσουν τον νόμο που περιορίζει την πρόσβαση στο χάπι επείγουσας αντισύλληψης και να χρηματοδοτήσουν, να αναπτύξουν και να προωθήσουν το πλήρες φάσμα των αντισυλληπτικών, συμπεριλαμβανομένης της ανδρικής αντισύλληψης·

17. καταδικάζει την εκ μέρους της πολωνικής κυβέρνησης κατάχρηση του

δικαστικού συστήματος και των νομοθετικών εξουσιών της με σκοπό την εργαλειοποίηση και την πολιτικοποίηση της ζωής και της υγείας των γυναικών και των ΛΟΑΔΜ+, με αποτέλεσμα τόσο την καταπίεση τους όσο και τις διακρίσεις εις βάρος τους·

18. επαναλαμβάνει τις βαθιές ανησυχίες που εξέφρασε στα ψηφίσματά του σχετικά με τις απόπειρες ποινικοποίησης της διάδοσης της εκπαίδευσης σχετικά με τη σεξουαλικότητα και τις σχέσεις στην Πολωνία και καλεί την Επιτροπή και τα κράτη μέλη, συμπεριλαμβανομένης της Πολωνίας, να εξασφαλίσουν ότι οι μαθητές κάθε ηλικίας και σεξουαλικού προσανατολισμού λαμβάνουν κατάλληλη για την ηλικία και τεκμηριωμένη ολοκληρωμένη σεξουαλική διαπαιδαγώγηση και εκπαίδευση σε ό,τι αφορά τις σχέσεις, που είναι καίριας σημασίας για την ανάπτυξη των δεξιοτήτων των νέων, έτσι ώστε να αναπτύσσουν υγιείς, ισότιμες, γόνιμες και ασφαλείς σχέσεις, απαλλαγμένες από διακρίσεις, καταναγκασμό και βία· επισημαίνει ότι μόνο η εκπαίδευση, η ενημέρωση, η καθολική πρόσβαση στην αντισύλληψη, η εξάλειψη της σεξουαλικής βίας, και ο επιμερισμός των ευθυνών μεταξύ ανδρών και γυναικών όσον αφορά την αντισύλληψη μπορούν να μειώσουν την παραπληροφόρηση και τον αριθμό των ακούσιων εγκυμοσύνων·

19. καταδικάζει απερίφραστα την απόφαση του Πολωνού υπουργού Δικαιοσύνης να δρομολογήσει επισήμως την αποχώρηση της Πολωνίας από τη Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης, πράξη που αυτή καθαυτή είναι, και σε περίπτωση που ολοκληρωθεί, θα συνιστούσε περαιτέρω σοβαρή οπισθοδρόμηση όσον αφορά την ισότητα των φύλων, τα δικαιώματα των γυναικών και την καταπολέμηση της βίας με βάση το φύλο· παροτρύνει τις πολωνικές αρχές να ανατρέψουν την απόφαση αυτή και να διασφαλίσουν την αποτελεσματική και πρακτική εφαρμογή της Σύμβασης· καλεί το Συμβούλιο να ολοκληρώσει επείγοντως την κύρωση της Σύμβασης της Κωνσταντινούπολης από την ΕΕ·

20. υπενθυμίζει ότι τα δικαιώματα των γυναικών είναι θεμελιώδη ανθρώπινα δικαιώματα και ότι, ως εκ τούτου, τα θεσμικά όργανα της ΕΕ και τα κράτη μέλη έχουν την εκ του νόμου υποχρέωση να τα τηρούν και να τα προστατεύουν σύμφωνα με τις Συνθήκες και τον Χάρτη, καθώς και το διεθνές δίκαιο·

21. καλεί το Συμβούλιο να εξετάσει το ζήτημα αυτό και άλλες καταγγελίες για παραβιάσεις των θεμελιωδών δικαιωμάτων στην Πολωνία, διευρύνοντας το πεδίο των ακροάσεών του για την κατάσταση στην Πολωνία, σύμφωνα με το άρθρο 7

παράγραφος 1 ΣΕΕ·

22. καλεί την πολωνική κυβέρνηση να συμμορφωθεί με την απόφαση του ΕΔΔΑ, η οποία κηρύσσει παράνομη τη σύνθεση του Συνταγματικού Δικαστηρίου(18)· επαναλαμβάνει τις εκκλήσεις του προς την Επιτροπή να διενεργήσει ενδελεχή αξιολόγηση της σύνθεσης του παράνομου Συνταγματικού Δικαστηρίου· υπογραμμίζει ότι η απόφαση σχετικά με την άμβλωση αποτελεί ακόμη ένα παράδειγμα της πολιτικής κατάληψης του δικαστικού σώματος και της συστημικής κατάρρευσης του κράτους δικαίου στην Πολωνία, και ότι τα θεσμικά όργανα της ΕΕ έχουν την υποχρέωση να αναλάβουν ανάλογη δράση·

23. καλεί την Επιτροπή να στηρίζει τα κράτη μέλη στην εξασφάλιση καθολικής πρόσβασης στη ΣΑΥΔ, συμπεριλαμβανομένης της πρόσβασης σε ασφαλή και νόμιμη άμβλωση για όλους τους πολίτες·

24. καλεί την Επιτροπή και το Συμβούλιο να διαφυλάξουν το δικαίωμα στην υγεία και να διασφαλίσουν ότι οι γυναίκες και τα κορίτσια στην Πολωνία δεν θα μείνουν πίσω, αναλαμβάνοντας αποφασιστική δράση και αντιμετωπίζοντας τυχόν νομοθετικές προτάσεις ή περιορισμούς από την Πολωνία όσον αφορά την πρόσβαση σε υπηρεσίες υγειονομικής περίθαλψης, συμπεριλαμβανομένης της φροντίδας για τη διακοπή της κύησης·

25. καλεί τις Επιτρόπους για την Υγεία και την Ασφάλεια των Τροφίμων, για την Ισότητα, και για τη Δημοκρατία και τη Δημογραφία να διευκολύνουν και να προωθήσουν την προστασία της σεξουαλικής και αναπαραγωγικής υγείας και των συναφών δικαιωμάτων στην Πολωνία ως ζωτικό στοιχείο για την επίτευξη του δικαιώματος στην υγεία, την ασφάλεια και την ισότητα των φύλων·

26. καλεί την Επιτροπή να λάβει συγκεκριμένα μέτρα για την προστασία της σεξουαλικής και αναπαραγωγικής υγείας και των συναφών δικαιωμάτων στην ΕΕ γενικότερα, αρχής γενομένης από τη δημιουργία του αξιώματος ειδικού απεσταλμένου της ΕΕ για τη ΣΑΥΔ και την προσθήκη ειδικού κεφαλαίου για την «τρέχουσα κατάσταση της σεξουαλικής και αναπαραγωγικής υγείας και των συναφών δικαιωμάτων» στην ετήσια έκθεση της ΕΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τη δημοκρατία·

27. καλεί την Επιτροπή να εγκρίνει κατευθυντήριες γραμμές για τα κράτη μέλη ώστε να διασφαλίζεται ισότιμη πρόσβαση σε αγαθά και υπηρεσίες ΣΑΥΔ σύμφωνα με το

δίκαιο της ΕΕ και τη νομολογία του ΕΔΔΑ·

28. υπενθυμίζει στην Επιτροπή ότι θα πρέπει να προτείνει μια ολοκληρωμένη οδηγία για την πρόληψη και την καταπολέμηση της βίας με βάση το φύλο σε όλες τις μορφές της, συμπεριλαμβανομένων των παραβιάσεων της ΣΑΥΔ·

29. αναθέτει στον Πρόεδρό του να διαβιβάσει το παρόν ψήφισμα στο Συμβούλιο και στην Επιτροπή, στον Πρόεδρο, στην κυβέρνηση και στο κοινοβούλιο της Πολωνίας, καθώς και στις κυβερνήσεις και στα κοινοβούλια των κρατών μελών.

